

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT MODEL FOR ENHANCING THE
ACTIVE CITIZENSHIP AMONG STUDENT TEACHERS OF RAJAMANGALA UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY

ณาริเะ หัดยิ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ปฏิญานีพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT MODEL FOR ENHANCING THE
ACTIVE CITIZENSHIP AMONG STUDENT TEACHERS OF RAJAMANGALA UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY

CHAREEFAH HUTYEE

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY
(Curriculum Research and Development)
Graduate School, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ของ

ฉวีระ ทัศย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก	..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม)
..... ที่ปรึกษาร่วม	..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดนุลดดา จามจวี)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา สาลีหมัด)
	..... กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรา ดุษฎีเมธา)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ผู้วิจัย	ฉวีพีระ หัตถ์ยี่
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. มารุต พัฒนาผล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. ดนุลดดา จามจวีร์

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะ คือ (1) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ด้วยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพลเมือง จำนวน 12 คน (2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และ (3) การทดลองและประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มทดลองได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 37 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ จำแนกได้เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม จิตอาสา และนำการเปลี่ยนแปลง (2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย และขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (3) ประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่นักศึกษาประเมินตนเอง ผู้วิจัย และผู้ช่วยสอนประเมินนักศึกษา มีพัฒนาการสูงขึ้นตามช่วงระยะเวลาทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษาที่ผ่านการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสูงกว่าก่อนการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พลเมืองเข้มแข็ง นักศึกษาวิชาชีพอครุ

Title	DEVELOPMENT OF A LEARNING MANAGEMENT MODEL FOR ENHANCING THE ACTIVE CITIZENSHIP AMONG STUDENT TEACHERS OF RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
Author	CHAREEFAH HUTYEE
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Marut Patphol
Co Advisor	Associate Professor Dr. Danulada Jamjuree

This research aims to study the characteristics of strong citizenship and develop a learning management model to enhance strong citizenship for teaching students at Rajamangala University of Technology. It was conducted in the form of research and developed in three phases: (1) to study the characteristics of the strong citizenship of teaching students at Rajamangala University of Technology by analyzing documents and in-depth interviews with administrators and 12 civic education experts; (2) to develop a learning management model to strengthen citizenship for teaching students at Rajamangala University of Technology; and (3) testing and evaluating the effectiveness of the learning management model. The experimental group included 37 Bachelor's students, selected by specific selection, at the Faculty of Industrial Education and Technology, in the first semester of their first year and in the 2023 academic year at Rajamangala University of Technology Srivijaya. The results of the research found the following: (1) strong citizenship characteristics for teaching students can be classified into four components: responsibility, participation, volunteerism, and leading change; (2) learning management model to strengthen citizenship for teaching students at Rajamangala University of Technology. There is a four step learning process, consisting of Step 1: Motivate and inspire, Step 2: Investigate and act, Step 3: Reflect and discuss, and Step 4: Apply and lead change; (3) the effectiveness of using the management model. It was found that: (1) the mean scores for the strong citizenship of students who had undergone learning according to the learning management model for strengthening citizenship were higher than before learning and statistically significant at the level of .05; (2) the mean scores for strong citizenship characteristics of the experimental group increased over the course of the experiment was statistically significant at a level of .05.

Keyword : Learning management format Strong citizenship Teaching Profession student

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากการสนับสนุนและความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ที่ปรึกษาทุกท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ดนุชดา จามจรี อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ร่วม ขอขอบพระคุณทั้งสองท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และกรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำปริญญาานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง ตลอดจนขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม ประธานกรรมการสอบ ที่ให้ความเมตตาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้ปริญญาานิพนธ์นี้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น รวมทั้งขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา สาลีหมัด และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรา ดุษฎีเมธา กรรมการสอบ ที่ให้ความกรุณาสอบทานและให้คำแนะนำให้สมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้บริหารและคณาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยและนักศึกษาทุกคนที่ให้ความร่วมมือและเอื้ออำนวยความสะดวกตลอดช่วงเวลากារเก็บข้อมูลเพื่อให้งานวิจัยนี้สามารถดำเนินการลุล่วง รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 7 แห่งทุกท่านที่ทำให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ทุกประการ

ขอขอบพระคุณบิดามารดาที่ได้ให้ชีวิต ให้การเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่ คอยอุปถัมภ์คำชูกำลังคนนี้ประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบัน และสำนึกในบุญคุณของครู-อาจารย์ที่ได้ให้วิชาความรู้ให้การอบรมสั่งสอน ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น นิสิตรุ่นที่ 27 ทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจและร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาตลอดระยะเวลาของการศึกษา รวมทั้งรุ่นพี่และรุ่นน้องในสาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาลักษณ์สูตรทุกคนที่คอยห่วงใยเป็นกำลังใจให้กันและกันตลอดมา

ณาริเะ หัตถ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย.....	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดการวิจัย	11
บทที่ 2.....	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	15
1.1 นิยามความหมายของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	18
1.2 องค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	28
1.3 แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	34
2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	37

2.1 การผลิตนักศึกษาวิชาชีพอครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	37
2.2 มาตรฐานวิชาชีพอครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพอครู.....	38
2.3 ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งกับนักศึกษาวิชาชีพอครู.....	40
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	47
3.1 ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory).....	48
3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory).....	52
3.3 แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)	56
3.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory).....	61
3.5 ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development).....	66
3.6 แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)	69
4 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	74
4.1 หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	74
4.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้.....	83
บทที่ 3.....	87
วิธีดำเนินการวิจัย.....	87
ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษา วิชาชีพอครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	87
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษากรอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพอครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	88
ขั้นตอนที่ 2 การยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	90

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพ ครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	94
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	99
ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	99
ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ...	102
ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่องร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	104
ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	107
ขั้นตอนที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	107
ขั้นตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ...	110
บทที่ 4	113
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษา วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	113
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	159
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	182
บทที่ 5	202

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	202
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	202
วิธีดำเนินการวิจัย.....	202
สรุปผลการวิจัย.....	203
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	203
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	205
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล.....	209
อภิปรายผลการวิจัย.....	210
ข้อเสนอแนะ.....	225
บรรณานุกรม.....	227
ภาคผนวก.....	237
ภาคผนวก ก.....	238
ภาคผนวก ข.....	240
ภาคผนวก ค.....	242
ภาคผนวก ง.....	269
ภาคผนวก จ.....	272
ภาคผนวก ฉ.....	275
ประวัติผู้เขียน.....	373

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การสังเคราะห์นิยามของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	23
ตาราง 2 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	30
ตาราง 3 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory).....	50
ตาราง 4 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory).....	55
ตาราง 5 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)	60
ตาราง 6 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)	64
ตาราง 7 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development)	68
ตาราง 8 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)	72
ตาราง 9 ผลการสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	74
ตาราง 10 การสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	78
ตาราง 11 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	83
ตาราง 12 ผลการสังเคราะห์นิยามและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งจากการวิเคราะห์เอกสาร.....	115

ตาราง 13 ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจากผลการวิเคราะห์เอกสาร และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	122
ตาราง 14 คุณลักษณะและรายการพฤติกรรมบ่งชี้ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจำแนกตามองค์ประกอบ	126
ตาราง 15 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence:IOC) พฤติกรรมบ่งชี้ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคล	130
ตาราง 16 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ.....	132
ตาราง 17 ปัจจัยย่อย สัญลักษณ์ และน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยย่อยของ องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ	133
ตาราง 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม	135
ตาราง 19 ปัจจัยย่อย สัญลักษณ์และน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยย่อยของ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม	136
ตาราง 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา.....	138
ตาราง 21 ปัจจัยย่อย สัญลักษณ์ และน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยย่อยขององค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา	139
ตาราง 22 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบที่ 4 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง	141
ตาราง 23 ปัจจัยย่อย สัญลักษณ์ และน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยย่อยขององค์ประกอบที่ 4 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง.....	143
ตาราง 24 ตัวอย่างแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	146

ตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	147
ตาราง 26 ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	153
ตาราง 27 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	164
ตาราง 28 โครงสร้างของรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน	167
ตาราง 29 สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	168
ตาราง 30 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	171
ตาราง 31 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	173
ตาราง 32 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	176
ตาราง 33 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Interrater reliability).....	181
ตาราง 34 คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคล จำนวน 4 ครั้ง จำแนกตามองค์ประกอบ	183
ตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ก่อนและหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบ	189
ตาราง 36 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ ด้วย Mauchly's Test of Sphericity ของการวัดซ้ำ 4 ครั้ง.....	190
ตาราง 37 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำของคะแนนความเป็นพลเมือง เข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรวม.....	191

ตาราง 38 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรวมด้วยวิธีการ LSD	191
ตาราง 39 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยตามองค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้.....	193
ตาราง 40 รายการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	199

สารบัญรูปร่าง

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	13
ภาพประกอบ 2 ความเชื่อมโยงของแนวคิดทฤษฎีที่นำมากำหนดหลักการของรูปแบบ การจัดการ เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล	77
ภาพประกอบ 3 ความเชื่อมโยงของแนวคิดทฤษฎีกับหลักการและกระบวนการเรียนรู้ของ รูปแบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	81
ภาพประกอบ 4 แผนการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	109
ภาพประกอบ 5 ภาพรวมวิธีดำเนินการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	113
ภาพประกอบ 6 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ	133
ภาพประกอบ 7 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม	136
ภาพประกอบ 8 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา	139
ภาพประกอบ 9 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลองค์ประกอบที่ 4 ผู้นำการ เปลี่ยนแปลง	142
ภาพประกอบ 10 วงจรกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	163
ภาพประกอบ 11 ผลรวมคะแนนเฉลี่ยการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพ ครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ของผู้เรียน ผู้ช่วยสอน และผู้วิจัย จำแนกตามองค์ประกอบ	188

ภาพประกอบ 12 คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากการวัดทั้ง 4 ครั้ง..... 192

ภาพประกอบ 13 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 201

ภาพประกอบ 14 ความสัมพันธ์ของทั้ง 4 องค์ประกอบกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 216

ภาพประกอบ 15 กระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู 224

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ของโลกอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศ กระทบทวิถีชีวิตของคนในชาติอย่างไม่หยุดยั้ง ผ่นวกด้วยเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันและการดำเนินชีวิต ส่งผลให้พฤติกรรมและวิถีชีวิตของคนในปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อน เกิดการเอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ตัว ขาดระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม แก่งแย่งแข่งขัน เกิดช่องว่างและความหย่อนยาน กลายเป็นปัญหาสังคมทำให้เด็กและเยาวชนขาดคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น (รุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง, 2557) สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ทั้งการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมของประชากรให้มีคุณภาพควบคู่กัน หน่วยงานต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะสำคัญของคนในชาติมากขึ้น โดยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 1 กำหนดให้มีการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียนหรือผู้เรียนทุกระดับการศึกษา ให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย จิตอาสาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น สร้างทักษะในการเป็นพลเมืองให้สามารถประยุกต์ใช้ได้ เกิดความตระหนัก ความเต็มใจและมีทัศนคติที่ดีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเผชิญอยู่ ให้ความสำคัญในการพัฒนาพลเมืองให้มีศักยภาพเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม (พิณสุดา สิริรังศรี, 2560) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) มุ่งพัฒนาคนไทยทุกคนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม พัฒนาพลเมืองในประเทศให้มีความรู้ มีจริยธรรม โดยมีครอบครัวและสถานศึกษาเป็นสถานที่ขัดเกลาและสนับสนุนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมจริยธรรม และปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเข้มแข็งอย่างยั่งยืน คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง รวมถึงการรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมไทยให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน เพื่อให้เป็นพื้นฐานของสังคมไทยและเป็น “ซอฟต์แวร์เวอร์” ในการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศไทยและนำเสนอความเป็นไทยสู่สากล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ดังพระบรมราโชบายด้านการศึกษามหาชนของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ประกอบด้วยแนวพระบรมราโชบาย 4 ประการ คือ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง 3) มีงานทำ มีอาชีพ 4) เป็นพลเมืองดี ซึ่งการเป็นพลเมืองดีนั้น ประกอบด้วย 1) การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน 2) ครอบครัวยุคใหม่ สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี และ 3) การเป็นพลเมืองดีคือ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ” เช่น งานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศล ให้ทำด้วยความมีน้ำใจและความเอื้ออาทร (สำนักงานศึกษาธิการภาค 17, 2562) ดังนั้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน จำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม มุ่งปลูกฝังความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมประชาธิปไตย (ศิริวัฒน์ นิเจนตร, 2561)

“พลเมือง” คือ สมาชิกของรัฐที่มีสิทธิ หน้าที่และบทบาท มีความรับผิดชอบ พึ่งตนเองและช่วยเหลือสังคมได้ มีสิทธิเสรีภาพควบคู่กับหน้าที่ภายใต้กฎหมาย กติกาของสังคม ยอมรับความแตกต่างของการอยู่ร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาโดยสันติวิธี รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ และให้ความร่วมมือในการสร้างประโยชน์แก่ชาติและดำรงขนบธรรมเนียมประเพณี ได้รับสิทธิในการคุ้มครองจากรัฐ และมีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน (พงษ์ลิขิต เพชรผล, ปองสิน วิเศษศิริ, และพฤทธิศิริ บรรณพิทักษ์, 2559; พนิดา เกษมมงคล, 2565; พิมพ์ตะวัน จันทัน, 2563) เช่นเดียวกับความเป็นพลเมือง (Citizenship) คือการที่ประชาชนในสังคมให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมต่อกิจการสาธารณะทั้งด้านสิทธิ ภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบ ร่วมคิดร่วมทำ มีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย ให้ความสนใจต่อผลประโยชน์ของบ้านเมือง ความเป็นพลเมืองจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาตั้งแต่ระดับเยาวชน (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579 แสดงถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองที่กำหนดบทบาทของหน่วยงานระดับต่าง ๆ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา/อุดมศึกษา และหน่วยงานทุกสังกัด ให้มุ่งรับผิดชอบและดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความเป็นพลเมือง ซึ่งการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้สัมฤทธิ์ผลนั้นมีใช้การเรียนในระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียวแต่เกิดจากการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) ภายใต้ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในทุกมิติ ได้แก่ โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ด้วยเนื้อหาความเป็นพลเมืองที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาความเป็นพลเมืองให้แสดงออกถึงบทบาทต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น ไม่นิ่งดูดาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทุกช่วงวัยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ แม้อาจดูเหมือนว่าเป็นเรื่องที่มีมาช้านาน มีการศึกษาแล้วเป็นจำนวนมาก แต่ยังคงอยู่ในกระแสและได้รับความสนใจ ด้วยเหตุที่สังคมมีความผันผวนแปรเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องจึงทำให้การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนยังคงเป็นเรื่องที่มีพลวัตอยู่ด้วยเช่นกัน จากการศึกษาความเป็นพลเมืองที่หลากหลายทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) พลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen) พบว่ามีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และมุ่งเสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของประเทศ เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการก้าวเข้าสู่การทำงานจริงของโลกปัจจุบัน การพัฒนาผู้เรียนจึงมีความสำคัญต่อทุกสถาบันการศึกษาและประเทศ โดยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งนั้น ได้ถูกกล่าวถึงให้เป็นสมรรถนะหลักที่สำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีระดับการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเพื่อวัดระดับความสามารถของผู้เรียน ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อของการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) และในระดับอุดมศึกษาได้ระบุคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ไว้ 3 ด้าน โดยคุณลักษณะด้านที่ 3 พลเมืองเข้มแข็ง คือกล้าต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ผิด ให้คุณค่า ความรู้ความสามารถ ร่วมมือสร้างสรรค์การพัฒนาที่ยั่งยืน ขจัดความขัดแย้งและสร้างสันติสุขทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันสร้างความท้าทายต่อการพัฒนาความเป็นพลเมือง โดยเห็นได้จากในหลายประเทศพยายามปรับเปลี่ยนหลักสูตรและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้สอดคล้องกับพลวัตของผู้คน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับประเทศไทยได้มีการพยายามปรับเปลี่ยนหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้เกิดขึ้นโดยการผลักดันของรัฐบาล ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งเป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักของหลักสูตร มีเป้าหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก รู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทในการตัดสินใจและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยึดมั่นในความเท่าเทียม เป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตยและสันติ การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ

ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งได้นั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือครู ดังนั้นสถาบันการผลิตครูจะต้องมีการเตรียมนักศึกษาวิชาชีพรู (Pre-service Teacher) ให้มีสมรรถนะพลเมืองเข้มแข็งที่เมื่อจบไปเป็นครูจะสามารถเป็นต้นแบบและจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไปสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่สร้างอัตลักษณ์ให้ผู้เรียนเป็น “บัณฑิตนักปฏิบัติ” มหาวิทยาลัยจึงควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการศึกษาความเป็นพลเมืองของผู้เรียน เพื่อ “สร้างพลเมือง” ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาที่สามารถสนับสนุนให้เกิดความเป็นพลเมืองได้ โดยอาศัยการพัฒนาความเข้าใจในความเป็นพลเมือง และประสบการณ์ของผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของการใช้ชีวิตและการทำงาน รวมถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ของความเป็นพลเมือง (Carol, 2008) ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจึงไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาเพื่อออกไปประกอบอาชีพเท่านั้น แต่จำเป็นต้องปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ มีจิตสำนึกในการทำงานที่ดีโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากการฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาตามความต้องการของตนเองและสังคม ซึ่งในปัจจุบันมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ที่เน้นการปฏิบัติ ฝึกจริง ทำจริง เพื่อนำไปปฏิบัติงานได้จริง ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่มีการจัดการศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี ประกอบด้วย 7 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และ 7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติ จัดการศึกษาว่าด้วยวิชาชีพต่าง ๆ เช่น สาขาวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาไฟฟ้า สาขาวิชาวิศวกรรมแมคคาทรอนิกส์ สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม เป็นต้น สาขาครุศาสตรบัณฑิตว่าด้วยการเตรียมความพร้อมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการในสถานศึกษาและ/หรือสถานประกอบการและส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการและนอกประจำการให้มีความรู้และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นผู้ยึดมั่นในค่านิยม คุณธรรม มีจิตวิญญาณความเป็นครู และสมรรถนะทางวิชาชีพครู (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2562) มุ่งเน้นการผลิตครูอาชีวศึกษา/นักเทคโนโลยี หรือที่

เรียกว่านักศึกษาครูช่าง หรือครูช่างเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของการศึกษาในสายอาชีพ โดยมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 6 ด้าน ได้แก่ (1) ค่านิยมร่วม (2) เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม (3) เป็นผู้เรียนรู้และฉลาดรู้ (4) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (5) เป็นผู้มีความสามารถสูงในการจัดการเรียนรู้ และ (6) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและใส่ใจสังคม (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเพื่อเตรียมนักศึกษาวิชาชีพครูช่างอุตสาหกรรม ให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก (Åkerström et al., 2012; Andersen, 2012; Cornwall & Gaventa, 2001; O. V. Emeka, & FOF, O. , 2012; Esheya, 2006; Fernando, 2006; Hoskins et al., 2015; Jonathan, 2010; Kerry, 2007; Okeahialam, 2013; Önder, 2018; Rhys, 2008; Smith, 2021; Van der Ploeg et al., 2017; Joel Westheimer & Joseph Kahne, 2004; ญาสินี เกิดผลเสริฐ, 2558; ถวิลวดี บุรีกุล, 2564; ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2563; ปรีวัฒน์ ช่างคิด, 2560; พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2557; วรากรณ์ สามโกเศศ, 2558; มาตรฐานการอุดมศึกษา, 2561; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2556; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556; แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; มาตรฐานการอุดมศึกษา, 2561; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบททางสังคมและความต้องการของผู้เรียน โดยการปลูกฝังความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้เกิดแก่นักศึกษาวิชาชีพครู เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ สร้างความรู้ความเข้าใจซึ่งจะนำไปสู่การแสดงออกถึงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่แท้จริง ทั้งนี้การออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่บนพื้นฐานทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎี

พัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) และแนวความคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ที่ตนเองได้สัมผัสหรือการลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำกิจกรรมร่วมกันผ่านกระบวนการจิตอาสา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรผลิตครูใหม่ ซึ่งเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่กำหนดคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีด้านหนึ่งคือ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้มุ่งหวังว่าจะช่วยเสริมสร้างให้นักศึกษาวิชาชีพครูเป็นต้นแบบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับลูกศิษย์ เพื่อนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต เป็นบัณฑิตนักปฏิบัติที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างทั้งความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติต่อสังคม และสามารถยกระดับคุณภาพการผลิตบัณฑิตครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่นำไปสู่การสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพและตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยมีคำถามการวิจัย ดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นอย่างไร
3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่พัฒนาขึ้นเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้นอกจากจะมุ่งประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสามารถใช้เป็นแนวทางในการประเมินนักศึกษาวิชาชีพอครุ เพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพอครุให้มีความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 ของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. เป็นแนวทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสถาบันที่มีการผลิตนักศึกษาวิชาชีพอครุ ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ให้เกิดกับสำหรับนักศึกษาด้วยการบูรณาการกับรายวิชาต่างๆ ได้

3. กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับนักศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้านความเป็นพลเมืองศึกษา ไม่ต่ำกว่า 5 ปี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง จำนวน 7 คน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาและนโยบายในการพัฒนากิจกรรมนักศึกษา ด้านความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง จำนวน 5 คน

ประชากร ได้แก่

1) นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1-4 (ทั้งนักศึกษาที่ลงทะเบียนและรักษาภาพ) หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และ 7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย รวม 1,752 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2565)

2) นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 82 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1) นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง จำนวน 323 คน

2) นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 27 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย

กลุ่มประชากร ได้แก่

นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 82 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

นักศึกษาวิชาชีพครู หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ลงทะเบียนรายวิชาความเป็นครูวิชาชีพ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 37 คน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย

กลุ่มประชากร ได้แก่

นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 136 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 (ข้อมูล ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 37 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

สมมติฐานการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของกลุ่มทดลองหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
2. ค่าเฉลี่ยคะแนนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของกลุ่มทดลอง ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นตามช่วงระยะเวลาที่ทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู** หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความกระตือรือร้นใน

การสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม จิตอาสา และนำการเปลี่ยนแปลง รายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพอครู ที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพอครู ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพอครูที่แสดงออกถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพอครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หมายถึง แบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบบนหลักการของการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ ผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม สะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างมีเหตุผล ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างผู้มีความรับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษา ดำเนินการวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยอาศัยขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หมายถึง ผลที่เกิดจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Score : BARS) 5 ระดับ (ระดับ 1,2,3,4,5) มีเกณฑ์ประเมินประสิทธิผลดังนี้

1) ค่าเฉลี่ยคะแนนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของกลุ่มทดลองหลังผ่านการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สูงกว่าก่อนผ่านการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

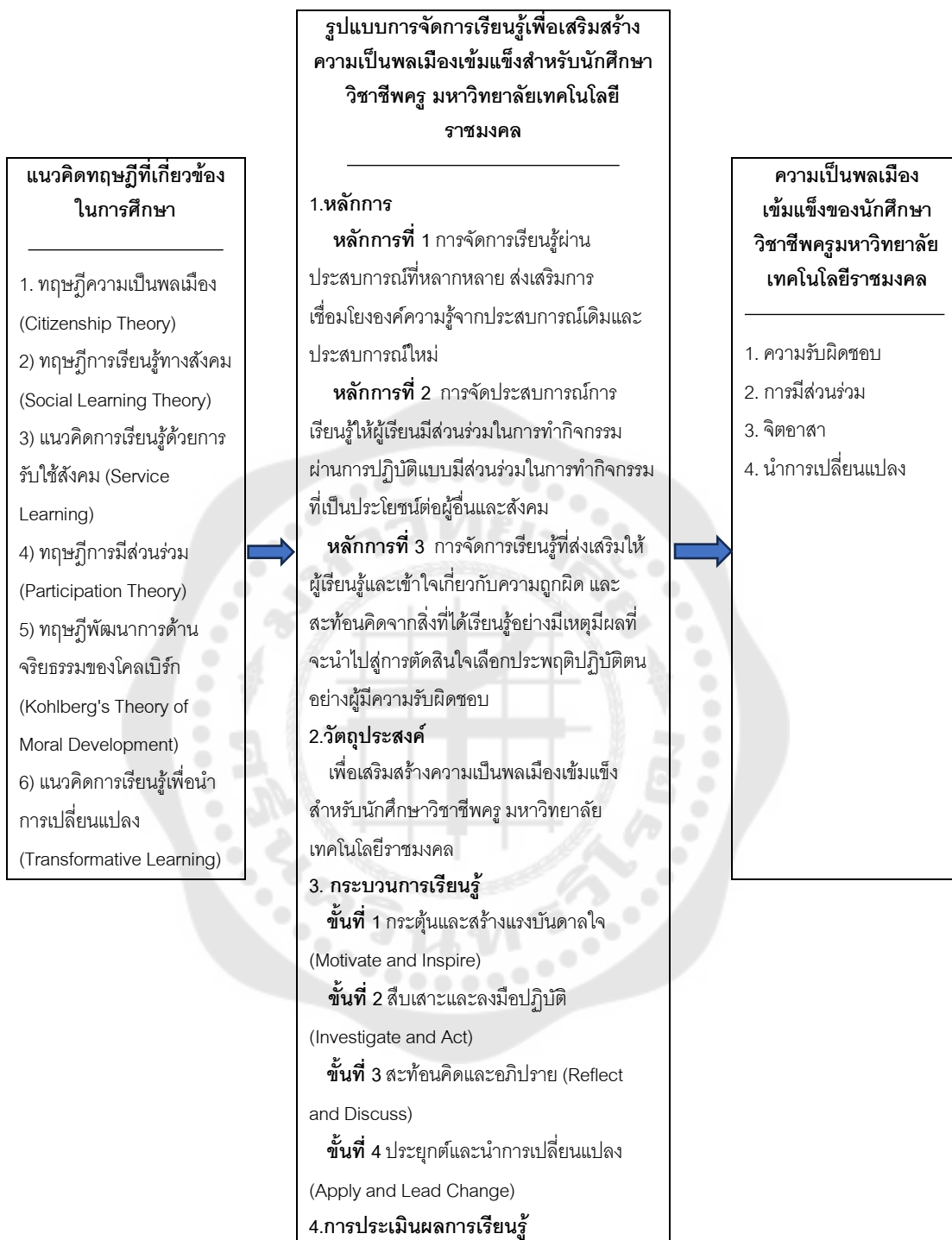
2) ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของกลุ่มทดลองสูงขึ้นตามช่วงเวลาทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หมายถึง นักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่เรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตร 4 ปี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ซึ่งได้รับการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในเชิงวิชาชีพทางช่างและวิชาชีพทางการศึกษาควบคู่กัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎีดังนี้ 1) **ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory)** ซึ่งเน้นการแสดงออกถึงความกระตือรือร้น เอาใจใส่ และเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เคารพกฎกติกา ทำตามหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ (นิภาพรรณ เชนสันติกุล, 2556; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2553;

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2556) 2) **ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)** โดยเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการแสดงออกของพฤติกรรม (Bandura,1977; MacBlain,2018; ธนะดี สุริยะจันทร์หอม, 2561; สุรางค์ โค้วตระกูล, 2553) 3) **แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)** เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงโดยบูรณาการความรู้ร่วมกับชุมชน (Banda-Ralph, 2005; Bo-Hu et al., 2010; Swan, 2006; ทิศนา แชมมณี, 2546; นิจนตร, 2561; Bandura, 1977; ประสาท เนืองเฉลิม, 2558) 4) **ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)** เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงของผู้เรียนเป็นการเรียนที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง (Wengert, 1985; United Nations, 1981; William, 1980 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550; Cohen, et al., 1980) 5) **ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development)** ที่เน้นการพัฒนาจริยธรรมจากภายในจิตใจนำไปสู่การปฏิบัติ (Kohlberg's Theory of Moral Development) (Kohlberg,1976 อ้างอิงจากอ้อมเดือน สดมณี และสุภาศุกร์ จันประเสริฐ, 2554) และ 6) **แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)** มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม การจัดเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม การจัดโอกาสให้ผู้เรียนเห็นตัวอย่างจริง ปฏิบัติจริง เรียนรู้ด้วยวิธีการเลียนแบบจากตัวอย่างในสังคม (Mezirow, 2003; Taylor, 2008; เทียมจันทร์พานิชย์ผลินไชย, 2559) จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัยนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนหลักการของการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบบนหลักการของการเรียนรู้จากประสบการณ์ ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม การรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง และสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างมีเหตุมีผล ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างผู้มีความรับผิดชอบ ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้แสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

- 1.1 นิยามความหมายของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
- 1.2 องค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
- 1.3 แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

2. แนวคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

- 2.1 การผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
- 2.2 มาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู
- 2.3 ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งกับนักศึกษาวิชาชีพครู

3. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

- 3.1 ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory)
- 3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)
- 3.3 แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)
- 3.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)
- 3.5 ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development)
- 3.6 แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)

4. กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4.1 หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

แนวคิดการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเรื่องของความกระตือรือร้นมากกว่าจะเป็นสภาวะของการอยู่เฉยๆ ไม่ได้มันรน และถือเป็นวิธีการที่องค์การสหประชาชาติให้ความสนใจมาก เพื่อที่จะทำให้การอยู่ร่วมกันมีความมั่นคงและปลอดภัย สังคมตะวันตกให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองโดยส่วนใหญ่เน้นไปที่การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน ในยุคสังคมกรีกและโรมัน พลเมือง (Citizen) หรือความเป็นพลเมือง (Citizenship) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของประชาธิปไตย และมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ประชาชนเข้าใจบทบาทและสิทธิของตนเองกว้างขวางมากขึ้น โดยวิวัฒนาการของความเป็นพลเมืองสรุปดังนี้ (Richards, 2008)

1. ยุคโบราณกาล ความเป็นพลเมืองเป็นเอกสิทธิ์ของชนชั้นสูงที่มีอิสระทางด้านเศรษฐกิจ ด้านความคิดและการจัดการเวลาในการปฏิบัติหน้าที่พลเมือง เช่น การเลือกตั้ง การเข้ารับราชการทหาร เป็นต้น ซึ่งในสมัยนั้นประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีสิทธิในความเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง โดยเฉพาะสตรี หรือทาส

2. ยุคสมัยกลาง เป็นยุคของการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชในยุโรป เป็นยุคที่ศาสนาเข้ามามีความสำคัญอย่างมากต่อชีวิตประชาชน ซึ่งแนวคิดแบบพลเมืองก็ได้สูญหายไป เน้นความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และศาสนาเท่านั้น พลเมืองไม่มีสิทธิเข้ามามีบทบาททางการเมือง

3. ยุคตั้งแต่การปฏิวัติฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาเป็นต้นมา ประชาชนต้องนับถือรัฐมากกว่าตัวบุคคลที่ปกครองรัฐ ประชาชนกับรัฐเกิดความสัมพันธ์กัน เกิดความจงรักภักดีต่ออุดมคติทางการเมือง ทำให้เกิดความเป็นพลเมืองที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและรัฐแทน

จากวิวัฒนาการความเป็นพลเมืองข้างต้น เห็นได้ว่าในช่วงศตวรรษที่ 19 ถึงศตวรรษที่ 21 ทุกคนสามารถแสดงเหตุผลและมีทางเลือกที่เท่ากัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชนชั้นหรือเพศ การแสดงออกในเชิงสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง และสิทธิทางสังคม แต่ไม่ได้ทำให้เกิดความเสมอภาคอย่าง

แท้จริง ทำให้ความเสมอภาคก็ยังคงเป็นได้แค่ความเสมอภาคในประเด็นของกฎหมายเท่านั้น ส่งผลให้ในประเทศตะวันตกเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตยที่เปลี่ยนจาก “ราชรัฐ” ให้เป็น “พลเมือง” นอกจากเสียภาษีและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว ยังต้องมีบทบาทและอำนาจในทางการเมือง อย่างน้อยมีสิทธิไปเลือกตั้ง มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ต่อทางการ มีสิทธิเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ร่วมไปกับรัฐ ไม่เฉื่อยชา เช่นเดียวกับมาร์แชล (Marshall, 1994) ได้กล่าวว่าความเป็นพลเมืองในประเทศตะวันตกมีวิวัฒนาการตั้งแต่นั้นอดีต ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านสิทธิที่จำเป็นสำหรับเสรีภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เสรีภาพในการพูด สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เสรีภาพทางความคิด 2) มิติด้านสิทธิทางการเมือง ประกอบด้วย การเป็นตัวแทนทางการเมือง คุณธรรมของพลเมือง ความภาคภูมิใจ และ 3) มิติสิทธิทางสังคม ประกอบด้วย เคารพสิทธิทั้งของตนเองและส่วนรวม ซึ่งริชาร์ด (Richards, 2008) ได้กล่าวว่าการเป็นพลเมืองที่โดดเด่นนั้นมีรากฐานมาจากกรีกโบราณและโรมัน ด้วยทฤษฎีพื้นฐาน 2 ทฤษฎี และสร้างแบบจำลองความเป็นพลเมืองขึ้น โดยส่วนใหญ่มาจากงานเขียนของอริสโตเติลและถือเป็นทฤษฎีเชิงประจักษ์ที่ทรงอิทธิพลที่สุดในขณะนั้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นและความสัมพันธ์ของการพัฒนาความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย โดยได้มีการระบุทฤษฎีความเป็นพลเมืองเป็น 2 ประเภท คือ 1) ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานที่พยายามจะกำหนดสิทธิและหน้าที่ที่พลเมืองควรมี และ 2) ทฤษฎีเชิงประจักษ์ที่พยายามอธิบายและกำหนดบทบาทของประชาชน ให้สามารถเข้าถึงสิทธิและหน้าที่ที่ตนมีอยู่จริง

การเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต มีการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574 อันเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการได้นำมากำหนดมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 ในรูปแบบของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ (Desired Outcomes of Education: DOE) สำหรับผู้เรียน คือ การเป็นผู้เรียนรู้ การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยมีค่านิยมร่วมคือ ความเพียรอันบริสุทธิ์ ความพอเพียง วิถีประชาธิปไตย ความเท่าเทียมเสมอภาค และให้มีลักษณะนิสัยและคุณธรรมพื้นฐานที่ดีงาม เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ เป็นต้น เช่นเดียวกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา พ.ศ. 2564 (ฉบับปรับปรุง) มีเป้าประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยกำหนดให้การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นหนึ่งในกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rocks) เพื่อให้ประชาชนและผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสากล มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต

สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ เป็นกำลังของประเทศในการขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ จากแผนและนโยบายข้างต้นจะเห็นว่าเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาคือการพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพ หลากหลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับทุกเพศทุกวัย โดยการจัดการศึกษา กิจกรรม รูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับการพัฒนาให้มากที่สุดตามบริบทนั้น ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน เพื่อสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองจากข้อมูลที่หลากหลายทั้งในและต่างประเทศ โดยศึกษาวิวัฒนาการของความเป็นพลเมืองจากในอดีตจนถึงปัจจุบัน และแนวคิดความเป็นพลเมืองในมุมมองของนักวิชาการ จนพบว่ามีกรกล่าวถึงคำหลักสำคัญ 3 คำ คือความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active/Strong citizen) โดยความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) มีจุดกำหนดและมีพัฒนาการการศึกษาในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก มีการอธิบายแนวทางการพัฒนาและกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ที่ค่อนข้างชัดเจน เช่นเดียวกับความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) ที่นักวิชาการได้ศึกษาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนเป็นจำนวนมาก โดยมองว่าการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) ยังคงมีความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเยาวชน ซึ่งต้องใช้การขัดเกลาอย่างต่อเนื่อง และทำอย่างจริงจังจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ส่วนพลเมืองเข้มแข็ง (Active/Strong citizen) พบว่ามีการศึกษาเพียงแค่นี้ในประเทศไทย และสร้างความชัดเจนได้น้อยมาก มีเพียงการกำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) มาตรฐานการอุดมศึกษา และแผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ในขณะที่นักวิชาการได้มีการกล่าวถึงคำนี้ในแวดวงวิชาการ แต่ก็ยังไม่สามารถให้นิยามในการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ในเชิงปฏิบัติ ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เป็นเพียงคำกล่าวที่คลุมเครือ ยังขาดความชัดเจน ทั้งที่มีการผลักดันให้การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อปลูกกระแสของสังคมให้ร่วมกันให้ความสำคัญ และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active/Strong citizen)

มาใช้ในการศึกษานิยาม ความหมาย เพื่อนำไปสู่การกำหนดนิยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งและพฤติกรรมบ่งชี้ให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น รายละเอียดดังนี้

1.1 นิยามความหมายของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

คำว่า “พลเมือง” หรือ “Citizen” เป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า “Civis” หรือ “Civitas” หมายถึงการเป็นสมาชิกของนครรัฐ (City-state) ทั้งนี้รากฐานของคำว่าซีวิส (Civitas) ในภาษาละตินมาจากคำว่าโพลีตีส “Polites” ในภาษกรีกนิยามโดยอริสโตเติล (Aristotle) หมายถึง สมาชิกของชุมชนทางการเมืองกรีก (Greek Polis) ที่อาศัยหรือใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนการเมืองและมีส่วนร่วมในกระบวนการอบรมขัดเกลาทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ในบทสนทนาของเพลโตและอริสโตเติล เรื่อง “พฤติกรรมพลเมืองสมบูรณ์ (Perfect Citizen) ควรมีในกรุงเอเธนส์” กล่าวถึงพลเมืองว่า เป็นองค์ประกอบหลักของระบอบประชาธิปไตย เพราะพลเมืองคือประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างเอาการเอางาน โดยประชาชนแต่ละคนควรมีโอกาสได้ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง เพราะชีวิตมนุษย์จะพัฒนาได้เต็มที่ก็ต่อเมื่อได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะเท่านั้น ในสมัยนั้นยังไม่มีคำอธิบายความแตกต่างระหว่างศีลธรรม (Morality) และกฎหมาย (Legality) ความเป็นพลเมืองซึ่งเป็นเสมือนพลังทางการเมืองจึงเกี่ยวข้องทั้งในส่วนของศีลธรรม และกฎหมาย พลเมืองทุกคนจะได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกันจากการเป็นสมาชิกของสังคมการเมือง สิทธิดังกล่าวหมายถึงรวมถึง สิทธิในการเลือกตั้ง การรับเลือกตั้ง การได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐบาล การเป็นคณะลูกขุนหรือตุลาการ รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่าง ๆ เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปรายทางการเมือง อย่างไรก็ตามในสมัยกรีก ความเป็นพลเมืองเป็นเอกสิทธิ์ของผู้ชายที่เป็นชนชั้นสูงเท่านั้น ส่วนผู้หญิง เด็ก และทาสทั้งหญิงและชาย ไม่ถือว่าเป็นพลเมือง (พินิตา เกษมมงคล, 2565) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ได้กำหนดนิยามสมรรถนะการเป็นพลเมืองเข้มแข็งไว้ว่าคือ การปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก รู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมายมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทในการตัดสินใจและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยึดมั่นในความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และสันติวิธี

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และความหมายที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ผู้วิจัยได้ศึกษานิยามความหมายจากแนวคิดความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active/Strong citizen) เนื่องด้วยจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงนโยบายทาง

การศึกษาของประเทศไทยและในต่างประเทศเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในมิติต่างๆ พบว่ามีคำจำกัดความแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและเวลา ซึ่งอาจตีความหมายหรือนิยามที่กำหนดให้กับพลเมือง สังคม และการเมือง ส่งผลต่อการศึกษาความเป็นพลเมือง ลักษณะของพลเมืองที่ต้องการแตกต่างกันออกไป (Altintaş & Karaaslan, 2019) ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active/Strong citizen) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ดังนี้

1.1.1 ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)

จากการศึกษาแนวคิดความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพพบว่า เกี่ยวข้องกับระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะคติ นิสัย และทักษะที่พัฒนาขึ้นอย่างสร้างสรรค์ (Esheya, 2006) โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเป็นพลเมืองที่หลากหลายในทุกระดับ เรียนรู้และแสดงให้เห็นถึงลักษณะการเป็นพลเมืองผ่านการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายเผชิญหน้ากับปัญหาส่วนตัวและปัญหาส่วนรวม ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Fernando, 2006; Okeahialam, 2013; Rhys, 2008) ทั้งนี้รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการเมืองและการรับรู้ว่าความรู้ดังกล่าวมีความสำคัญ เชื่อว่าพลเมืองสามารถมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ทางการเมืองได้ และถูกคาดหวังให้ยึดสถาบันทางการเมืองและเป็นผู้มีบทบาทในบางประการ โดยมีองค์ประกอบบางอย่างของคุณสมบัติการเป็นพลเมืองภายใน เช่น การมีส่วนร่วม การอภิปราย และสิทธิในการออกเสียง มีความรับผิดชอบส่วนบุคคลและการช่วยเหลือผู้อื่น การมีส่วนร่วมในกลุ่ม ความสนใจในการเมือง ความพยายามส่วนบุคคลในการป้องกันความยากจน ความเต็มใจที่จะทำงานเพื่อให้บรรลุความยุติธรรม ลักษณะของภาระผูกพันทางการเมือง สิทธิทางการเมือง กิจกรรมอาสาสมัครและการประท้วง และอื่นๆ (Emeka & FOF, 2015; Kerry, 2007; Joel Westheimer & Joseph Kahne, 2004) โดยอาจกล่าวได้ว่าการเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ คือ การกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมด้านการเป็นพลเมือง ทักษะการเป็นพลเมือง การสื่อสารทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการเป็นพลเมืองเพื่อประชาธิปไตย ดำเนินการเพื่อสังคม มีส่วนร่วมในการปรับปรุงสังคม (Hoskins, Saisana, & Villalba, 2015; Jonathan, 2010; Lara, 2016) ทั้งนี้ผู้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน ในขณะที่เดียวกันก็เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพในกฎ กติกาของบ้านเมืองรู้สำนึกในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญในการรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักสิทธิหน้าที่ เคารพในกฎหมายและกติกาของสังคม มีพฤติกรรมและบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การขับเคลื่อนชุมชน สังคมและประเทศ

ให้มีการพัฒนาในระดับที่ดีขึ้น รวมทั้งมองเห็นคุณค่าผู้อื่นและการเสียสละเพื่อส่วนรวม อันจะนำไปสู่การดำเนินการเพื่อความยุติธรรมทางสังคม (Önder, 2018; ฤทธิวิทย์ บุรีกุล, รัชชดี แสงมหะหมัด, และ Eugenie Merieau, 2564; ปรีวัณณ์ ช่างคิด, 2560)

จึงสรุปได้ว่าความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในฐานะพลเมือง มีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการแสดงบทบาทต่าง ๆ ผ่านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อตนเอง และคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

1.1.2 ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship)

ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) คือฐานรากที่แท้จริงของระบอบประชาธิปไตย (Hoskins & Mascherini, 2009; Lawson, 2001; Van der Ploeg, Van Veen & Versteegh, 2017) ที่มีปัจเจกชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมสาธารณะ ในลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับปัญหาของชุมชนโดยไม่อยู่เฉย มีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ทำด้วยจิตสำนึก มีส่วนร่วมในกระบวนการที่มีผลต่อตัวเอง เช่น การกำหนดนโยบายสาธารณะ การเข้าไปมีส่วนร่วมในมูลนิธิต่าง ๆ (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2557) เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมและการมีความสัมพันธ์กับชุมชนหรือสังคมของตน โดยการรับรู้และรับผิดชอบต่อปัญหาและความต้องการของสังคมโดยรวม การเป็นพลเมืองกระตือรือร้นมักเกี่ยวข้องกับความมุ่งหวังในการพัฒนาสังคมและการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หรือการเชื่อมโยงและแสดงความเอื้อเฟื้อต่อเสรีภาพ การเป็นพลเมืองกระตือรือร้นมักเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสังคมและการปรับตัวต่อสถานการณ์ทางสังคมหรือการเมืองในสังคม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการกระทำเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือสังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (Smith, 2021) ซึ่งเป็นแนวคิดในการศึกษาความเป็นพลเมืองทางสังคม โดยพิจารณาความเป็นพลเมืองในมิติที่มากกว่าการที่รัฐมอบสิทธิและความรับผิดชอบต่อประชาชน พลเมืองต้องเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่เข้มข้นมากกว่าเป็นผู้รับคำสั่งและปฏิบัติตาม ไม่ยอมรับการปฏิบัติทั่วไปโดยทันที แต่มีการตั้งคำถาม แสดงการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในเวทีทางสังคมและการเมือง มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีบทบาทในชุมชน มีจิตอาสา มีส่วนร่วมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในทางกฎหมาย ตระหนักถึงสิทธิของตนและความรับผิดชอบต่อกล้าต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ผิด ร่วมมือเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาที่ยั่งยืน ชัดความขัดแย้งและสร้างสันติสุขในสังคมไทย และประชาคมโลก (Åkerström, 2012; Andrea & John, 2001; White, 2019; ญาสินี เกิดผลเสริฐ, 2558; วราภรณ์ สามโกเศศ, 2554) โดยรูปแบบการแสดงออกของความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) จะเป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชน

มีจิตอาสา กระทำสิ่งต่างๆ โดยไม่หวังผลตอบแทนแก่ตนเอง มีจิตที่เห็นแก่ประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก (วารสารธรรม สามโกเศศ, 2558)

จึงสรุปได้ว่าความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) หมายถึงการแสดงออกของบุคคลในฐานะพลเมือง มีความรู้ ทักษะ และจริยธรรม แสดงบทบาทต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้นไม่นิ่งดูดาย ผ่านการทำกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม รู้สิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อตนเอง และคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม

1.1.3 พลเมืองเข้มแข็ง (Active/Strong citizen)

การศึกษาเกี่ยวกับพลเมืองเข้มแข็งในประเทศไทย มีการใช้คำว่า “พลเมืองเข้มแข็ง (Strong citizen)” และบางตำราใช้คำว่า “พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)” แต่นัยยะเดียวกันคือเป็นลักษณะของการแสดงออกเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่าพลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen) จากส่วนนี้เป็นต้นไป ทั้งนี้พลเมืองเข้มแข็งได้มีการกล่าวถึงในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และแผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงคำ ๆ นี้ แต่ก็ยังไม่มีการให้นิยามที่กำหนดองค์ประกอบหรือพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจนในเชิงปฏิบัติได้ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เป็นเพียงคำกล่าวเกี่ยวกับแนวคิดที่ยังคลุมเครือและให้ความหมายในขอบเขตที่กว้าง โดยระบุว่าพลเมืองเข้มแข็งนั้นคือ การเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ มีจิตอาสา การอยู่ร่วมกันและยอมรับความแตกต่างในสังคมไทยบนหลักการประชาธิปไตย ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ (แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้คุณค่าและรักษาความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก (มาตรฐานการอุดมศึกษา, 2561) สถาบันการศึกษาได้รับเพียงนโยบายให้มีแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้นักศึกษาทุกระดับเท่านั้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองเข้มแข็งที่มีอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่าโดยส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความเข้มแข็งที่เกี่ยวข้องกับหลักการพลเมืองเข้มแข็ง โดยมีความเชื่อว่าพวกเขาสามารถบริหารประเทศได้และถูกปกครองได้ โดยประชาชนในสังคมประชาธิปไตยต้องเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ไม่ใช่ราษฎร (Subjects) ที่คอยแต่รับคำสั่ง แต่ต้องสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน ทั้งในวงการเมืองและกิจการสาธารณะ ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะต้องไม่เกิดจากการสั่งการลงมาจากภาครัฐ แต่ต้องเป็นการริเริ่มจากประชาชน

เอง กล่าวต่อต้านการกระทำในสิ่งที่คุณค่ากับความรู้ความสามารถ ร่วมมือสร้างสรรค์การพัฒนาที่ยั่งยืน ขจัดความขัดแย้งและสร้างสันติสุขทั้งในสังคมไทยและประชาคมโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) นอกจากนี้องค์กรต่าง ๆ ของประชาชนเกิดจากการสร้างสรรค์ขึ้นเองของประชาชน ไม่ใช่เกิดขึ้นเพราะรัฐสั่งให้ประชาชนเข้ารับฟังการบรรยายและต้องทำตามคำสั่งหรือข้อเสนอของรัฐบาล โดยบุคคลนั้นต้องมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้คุณค่าและรักความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก การเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ มีจิตอาสา การอยู่ร่วมกันและยอมรับความแตกต่างในสังคมไทยบนหลักการประชาธิปไตย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ตระหนักในสิทธิเสรีภาพของตนเอง ช่วยเหลือ ให้เกียรติ และเข้าอกเข้าใจผู้อื่นบนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน โดยปราศจากอคติ ไม่เลือกปฏิบัติ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติตนตามกฎกติกา ข้อตกลง กฎหมาย อย่างถูกต้องและเหมาะสม รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ตนเองในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก (มาตรฐานการอุดมศึกษา, 2558) พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจรรย์ญาณ ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงมีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทางสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2563)

จึงสรุปได้ว่าพลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen) เป็นลักษณะการปฏิบัติตนของบุคคลที่แสดงบทบาทอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น ผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยจิตสาธารณะ ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

ทั้งจากการศึกษาแนวคิดของ ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen) จะเห็นได้ว่ามีประเด็นที่เฉพาะจงเจาะ ในการนี้ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ร่วมกันเพื่ออธิบายคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง โดยกำหนดนิยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์นิยามของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

ความพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)	ความเป็นพลเมือง กระตือรือร้น (Active Citizenship)	พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)	ข้อสรุปนิยามของ ความเป็นพลเมือง เข้มแข็ง
1) ความเป็นพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ คือ เป็นลักษณะ ของบุคคลที่มีระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะคิด นิสัย และทักษะที่พัฒนาขึ้นอย่าง สร้างสรรค์ (Esheya, 2006)	1) ความเป็นพลเมือง กระตือรือร้น คือฐานรากที่ แท้จริงของระบอบ ประชาธิปไตย (Hoskins & Mascherini, 2009; Lawson, 2001; Van der Ploeg, Van Veen & Versteegh, 2017)	1) พลเมืองเข้มแข็ง คือ การเป็นผู้มีส่วนร่วมใน การพัฒนาชาติ มีจิต อาสา การอยู่ร่วมกัน และยอมรับความ แตกต่างในสังคมไทย บนหลักการ ประชาธิปไตย ตาม มาตรฐานการศึกษา ของชาติ (แผน ยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)	ความเป็นพลเมือง เข้มแข็ง (Active Citizenship) เป็น ลักษณะการปฏิบัติตน ของบุคคลที่แสดงออก ถึงบทบาทในการปฏิบัติ ตนอย่างขยันขันแข็ง และกระตือรือร้น โดย ผ่านการมีส่วนร่วมทาง สังคมด้วยความสมัคร ใจ ร่วมคิด ร่วมทำ กิจกรรมร่วมกันอย่าง สร้างสรรค์ รู้จักสิทธิ หน้าที่ รับผิดชอบต่อ บทบาทหน้าที่ เคารพ สิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่นให้ความ ช่วยเหลือในสิ่งที่ เป็น ประโยชน์ต่อผู้อื่นและ สังคมโดยไม่หวัง ผลตอบแทน และสร้าง การเปลี่ยนแปลงเชิง บวก
2) ความเป็นพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ คือ มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเป็นพลเมืองที่ หลากหลายในทุกระดับ เรียนรู้ และแสดงให้เห็นถึงลักษณะ การเป็นพลเมืองผ่านการมีส่วน ร่วมที่แท้จริงในสภาพแวดล้อม ที่หลากหลายเผชิญหน้ากับ ปัญหาส่วนตัวและปัญหา ส่วนรวม ผ่านการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมที่เป็นทางการและไม่ เป็นทางการ (Fernando, 2006; Okeahialam, 2013; Rhys, 2008)	2) ความเป็นพลเมือง กระตือรือร้น คือ ปัจเจกชน เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรม สาธารณะ ในลักษณะการ เข้าไปมีส่วนร่วมกับปัญหา ของชุมชนโดยไม่อยู่เฉย มี ส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ทำด้วยจิตสำนึก มีส่วนร่วม ในกระบวนการที่มีผลต่อ ตัวเอง เช่น การกำหนด นโยบายสาธารณะ การเข้า ไปมีส่วนร่วมในมูลนิธิต่าง ๆ (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2557)	2) พลเมืองเข้มแข็ง คือ การเป็นบุคคลที่มีความ กล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้ คุณค่าและรักษาความ เป็นไทย ร่วมมือรวม พลังเพื่อสร้างสรรค์การ พัฒนาและ เสริมสร้าง สันติสุข อย่างยั่งยืนทั้ง ในระดับครอบครัว	

ตาราง 1 (ต่อ)

ความพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)	ความเป็นพลเมือง กระตือรือร้น (Active Citizenship)	พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)	ข้อสรุปนิยามของ ความเป็นพลเมือง เข้มแข็ง
3) ความเป็นพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ คือ การมีความรู้ เกี่ยวกับการเมืองและการรับรู้ ว่าความรู้อย่างไร มีความสำคัญ เชื่อว่าพลเมือง สามารถมีอิทธิพลต่อ เหตุการณ์ทางการเมืองได้ และ ถูกคาดหวังให้ยึดสถาบันทาง การเมืองและเป็นผู้มีบทบาท ในบางประการ โดยมี องค์ประกอบบางอย่างของ คุณสมบัติการเป็นพลเมือง ภายใน เช่น การมีส่วนร่วม การอภิปราย และสิทธิในการ ออกเสียง มีความรับผิดชอบ ส่วนบุคคลและการช่วยเหลือ ผู้อื่น การมีส่วนร่วมในกลุ่ม ความสนใจในการเมือง ความ พยายามส่วนบุคคลในการ ป้องกันความยากจน ความ เต็มใจที่จะทำงานเพื่อให้บรรลุ ความยุติธรรม ลักษณะของ ภาวะผูกพันทางการเมือง สิทธิ ทางการเมือง	3) ความเป็นพลเมือง กระตือรือร้น คือ การ แสดงออกถึงการมีส่วนร่วม และการมีความสัมพันธ์กับ ชุมชนหรือสังคมของตน โดย การรับรู้และรับผิดชอบต่อ ปัญหาและความต้องการ ของสังคมโดยรวม การเป็น พลเมืองกระตือรือร้นมัก เกี่ยวข้องกับความมุ่งมั่นใน การพัฒนาสังคมและการ ทำงานเพื่อประโยชน์ ส่วนรวม หรือการเชื่อมโยง และแสดงความเอื้อเฟื้อต่อ เสรีภาพ การเป็นพลเมือง กระตือรือร้นมักเป็นการเข้า ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ การเสริมสร้างสังคมและการ ปรับตัวต่อสถานการณ์ทาง สังคมหรือการเมืองในสังคม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจและการกระทำเพื่อ ประโยชน์ของชุมชนหรือ สังคมทั้งโดยตรงและโดย อ้อม (Smith, 2021)	ชุมชน สังคม และ ประชาคมโลก (มาตรฐานการ อุดมศึกษา, 2561) 3) พลเมืองเข้มแข็ง คือ บุคคลที่เข้าไปมีส่วน ร่วมโดยจะต้องไม่เกิด จากการสั่งการลงมา จากภาครัฐ แต่ต้องเป็น การริเริ่มจากประชาชน เอง กล่าวต่อด้านการ กระทำในสิ่งที่ผิดให้ คุณค่ากับความรู้อ ความสามารถ ร่วมมือ สร้างสรรค์การพัฒนาที่ ยั่งยืน ขจัดความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขทั้งใน สังคมไทยและ ประชาคมโลก (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2563)	

ตาราง 1 (ต่อ)

ความพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)	ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship)	พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)	ข้อสรุปนิยามของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
กิจกรรมอาสาสมัครและการประท้วง และอื่นๆ (O. V Emeka & FOF, 2555; Kerry, 2007; Joel Westheimer & Joseph Kahne, 2004)	4) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้นคือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่เข้มข้นมากกว่าเป็นผู้รับคำสั่งและปฏิบัติตาม ไม่ยอมรับการปฏิบัติทั่วไปโดยทันที แต่มีการตั้งคำถาม แสดงการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นในเวทีทางสังคมและการเมือง มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีบทบาทในชุมชน มีจิตอาสา มีส่วนร่วมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในทางกฎหมาย ตระหนักถึงสิทธิของตนและความรับผิดชอบต่อกล้าต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ผิด ร่วมมือเพื่อสร้างสรรคการพัฒนาที่ยั่งยืน ขจัดความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขในสังคมไทย และประชาคมโลก	5) พลเมืองเข้มแข็ง คือ บุคคลที่ บุคคลนั้นต้องมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้คุณค่าและรักษาความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรคการพัฒนา และเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก การเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ มีจิตอาสา การอยู่ร่วมกันและยอมรับความแตกต่างในสังคมไทยบนหลักการประชาธิปไตย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ตระหนักในสิทธิ	

ตาราง 1 (ต่อ)

ความพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)	ความเป็นพลเมือง กระตือรือร้น (Active Citizenship)	พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)	ข้อสรุปนิยามของ ความเป็นพลเมือง เข้มแข็ง
5) ความเป็นพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ คือ การเป็นผู้ที่ มีความตระหนักในบทบาท หน้าที่ของตน เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพในกฎกติกาของ บ้านเมือง รู้สำนึกในการใช้ ชีวิตอยู่ในสังคม รับผิดชอบ ตนเอง รู้จักสิทธิหน้าที่ เคารพ ในกฎหมายและกติกาของ สังคม มีพฤติกรรมและ บทบาทในการมีส่วนร่วม ทางการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา การขับเคลื่อนชุมชน สังคมและประเทศให้มีการ พัฒนาในระดับที่ดีขึ้น รวมทั้ง มองเห็นคุณค่าผู้อื่นและการ เสียสละเพื่อส่วนรวมด้วย อัน จะนำไปสู่การดำเนินการเพื่อ ความยุติธรรมทางสังคม (Önder, 2018; ถวิลวดี บุรี กุล, รัชวดี แสงมหะหมัด, และ Eugenie Merieau, 2564; ปรีวัฒน์ ช่างคิด, 2560)	(Åkerström, 2012; Andrea & John, 2001; White, 2019; ญาสินี เกิดผลเสวีรัฐ, 2558; วรา กรณ์ สามโกเศศ, 2554) 5) ความเป็นพลเมือง กระตือรือร้น คือ ผู้ที่มี บทบาทในชุมชน มีจิต อาสา กระทำสิ่งต่างๆ โดย ไม่หวังผลตอบแทนแก่ ตนเอง มีจิตที่เห็นแก่ ประโยชน์ของสังคมเป็น หลัก (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2558)	ของตนเอง ช่วยเหลือ ให้เกียรติ และเข้าอก เข้าใจผู้อื่นบนพื้นฐาน ของการพึ่งพาอาศัย กัน โดยปราศจากอคติ ไม่เลือกปฏิบัติ รับผิดชอบต่อบทบาท หน้าที่ ปฏิบัติตนตาม กฎกติกา ข้อตกลง กฎหมาย อย่างถูกต้อง และเหมาะสม รับผิดชอบต่อบทบาท หน้าที่ตนเองในฐานะ พลเมืองไทยและ พลเมืองโลก (มาตรฐานการ อุดมศึกษา, 2558)	

ตาราง 1 (ต่อ)

ความพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)	ความเป็นพลเมือง กระตือรือร้น (Active Citizenship)	พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)	ข้อสรุปนิยามของ ความเป็นพลเมือง เข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู
		6) พลเมืองเข้มแข็ง คือ พลเมืองมีส่วนร่วม อย่างมีวิจรรย์ญาณ ผู้สร้างการ เปลี่ยนแปลงมีความ กระตือรือร้นในการ สร้างการเปลี่ยนแปลง เชิงบวกทางสังคม เพื่อ การอยู่ร่วมกันอย่าง สันติตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2563)	

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้สรุปนิยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง จากการศึกษาสำคัญ ได้แก่ ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizenship) หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติตนของบุคคลที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

1.2 องค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

จากนิยามความหมายความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง นำมาสู่การกำหนดองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen) ดังนี้

1.2.1 องค์ประกอบความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)

ในการศึกษาองค์ประกอบความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) จากการศึกษาแนวคิด จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ เป็นแนวคิดที่กำหนดถึงบทบาทและคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองในประเทศนั้นๆ เช่น ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม การมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม สิทธิที่ควรจะมีของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้านคือ ด้านสิทธิที่จำเป็นสำหรับเสรีภาพส่วนบุคคล ด้านสิทธิทางการเมือง และด้านสิทธิทางสังคม (Al-Sabeelah, 2015; Altintaş & Karaaslan, 2019; Cathy, 1999; Cezar, 2000; Okafor Victor Emeka & FOF, 2012; Esheya, 2006; Eston & Denis, 2000; Eyley & Giles Jr, 1999; Joseph, 2000; Krzywosz-Rynkiewicz, Zalewska & M. Anna, 2017; Marshall, 1994; Joel Westheimer & Joseph Kahne, 2004; Will & Wayne, 2000) มี ร า ย ล ะ เ อี ย ด ด ัง น ี้

1) องค์ประกอบด้านสิทธิที่จำเป็นสำหรับเสรีภาพส่วนบุคคล เช่น เสรีภาพในการพูด มีทัศนคติที่ดี มีสิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน มีความรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนเอง ครอบครัวและชุมชน และเสรีภาพทางความคิด ฯลฯ ซึ่งเป็นการเริ่มจากความเสมอภาคและการกำหนดกฎหมายเพื่อปกป้องเสรีภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็ น สิทธิในการทำงาน สิทธิในการเคลื่อนไหวอย่างเสรี เพื่อนำไปสู่ความเป็นพลเมืองทางการเมือง 2) องค์ประกอบที่ว่าด้วยสิทธิทางการเมือง หมายถึง สิทธิในการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจทางการเมือง ทั้งในฐานะสมาชิกขององค์กรที่มีอำนาจทางการเมือง หรือในฐานะผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (เลือกสมาชิกในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง) ยอมรับกฎเกณฑ์ของรัฐ หลักการและระเบียบทางสังคมและการเมืองที่มีอยู่ การเป็นตัวแทนทางการเมืองที่มีส่วนร่วมในสถาบันทางการเมืองของสังคม รวมไปถึงการเป็นสมาชิกทางการเมืองในชุมชน ซึ่งมีอัตลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละชุมชน และ 3) องค์ประกอบทางสังคม สิทธิในการดำรงชีวิตในสังคม ตามมาตรฐานการดำรงชีวิต มุ่งเน้นให้คนในสังคมมีสิทธิเท่าเทียมกันทั้งในส่วนของสวัสดิการและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีการดำเนินการเกี่ยวกับพลเมืองในองค์ประกอบทางสังคมทำให้เกิดความเชื่อมโยงและการทำงานร่วมกันระหว่าง สถาบันการศึกษาและการบริการทางสังคม อาทิ การส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อ ความสามารถในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในฐานะ

สมาชิกของกลุ่ม การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในชีวิตของพลเมืองและชุมชนทั้งงานอาสาสมัครและงานการกุศล ดำรงชีวิตตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมตามวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ และมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม (Rynkiewicz & Zalewska, 2017; National Council for Social Studies, 2021 ; Bîrzea, 2000; Eston & Denis, 2000; Okafor, 2012; Esheya, 2006; Eyley & Giles, 1999; Altinta & Karaaslan, 2019)

1.2.2 องค์ประกอบความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizen)

ในการศึกษาองค์ประกอบความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) จากการศึกษาแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลักๆ ได้แก่ 1) มิติการกระทำของพลเมือง คือการแสดงเจตจำนงและความสามารถในการเข้าร่วมในกิจกรรมที่มุ่งผลประโยชน์ของชุมชน การมีส่วนร่วมที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างครอบคลุมและทั่วถึง การทำกิจกรรมอาสาสมัครในกิจกรรมชุมชน และการมีส่วนร่วมในองค์กรภาคประชาสังคม มีค่านิยมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน สิทธิทางการเมือง รวมไปถึงการเคารพกติกา/กฎหมาย จิตอาสา จิตสาธารณะไม่หวังผลตอบแทน 2) มิติความสามัคคีทางสังคม คือ การพัฒนาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การส่งเสริมให้เปิดรับ ความหลากหลาย เมื่อต้องเผชิญกับความหลากหลายที่เพิ่มขึ้นในองค์ประกอบทางชาติพันธุ์และศาสนาในสังคม สิทธิและความรับผิดชอบ และ 3) มิติการตระหนักรู้ในตนเอง คือ การบรรลุทักษะและค่านิยมในการรับรู้ตนเอง ช่วยให้เกิดความเป็นอิสระ ความสามารถ และความเต็มใจที่จะดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ มิติข้อมูลนี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์ของตนเอง และแนวปฏิบัติที่กำหนดระดับและรูปแบบการเป็นตัวแทน การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง (Bee & Kaya, 2017; Bennett, Wells & Rank, 2009; Bronwyn, 2019; Çakmaklı, 2017; Fenton, 1967; Germen & Nelli, 2007; Hoskins & Mascherini, 2009; กระทรวงศึกษาธิการ, 2564; ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554)

1.2.3 องค์ประกอบพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen)

ในการศึกษาองค์ประกอบพลเมืองเข้มแข็ง จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วย การใส่ใจสังคม มีจิตอาสา และดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มีความยุติธรรมและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีส่วนร่วมและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ มีจิตสำนึกไทยและจิตสำนึกสากล และช่วยจรรโลงให้สังคมประเทศชาติและโลกพัฒนาก้าวหน้า นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีพฤติกรรมที่

แสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทางสังคมบนพื้นฐานของวิชาชีพ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2563; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) นอกจากนี้ยังมีการระบุถึงในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ว่าด้วยความรักชาติ รักท้องถิ่น มีจิตสำนึกไทยและจิตสำนึกสากล รู้คุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น มีจิตอาสา และดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มีความยุติธรรมและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้ถูก รู้ผิด รู้ชอบชั่วดี กล้าปฏิเสธและต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เคารพสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก รู้เคารพสิทธิเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ มีส่วนร่วมอย่างมีวิจรรย์ญาณ และผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง (มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562, 2562)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งรายละเอียดดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)	ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship)	พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)	ข้อสรุปองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
1) องค์ประกอบความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 ด้านคือ ด้านสิทธิที่จำเป็นสำหรับเสรีภาพส่วนบุคคล ด้านสิทธิทางการเมือง และด้านสิทธิทางสังคม (Al-Sabeelah, 2015; Altintaş & Karaaslan, 2019; Cathy, 1999; Cezar, 2000; Okafor Victor Emeka & FOF, 2012;	องค์ประกอบความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น ประกอบด้วย 1) มิติการกระทำของพลเมืองคือการแสดงเจตจำนงและความสามารถในการเข้าร่วมในกิจกรรมที่มุ่งผลประโยชน์ของชุมชน การมีส่วนร่วมที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างครอบคลุมและทั่วถึง การทำกิจกรรมอาสาสมัครใน	1) องค์ประกอบพลเมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วย การใส่ใจสังคม มีจิตอาสา และดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มีความยุติธรรมและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีส่วนร่วมใน	องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อชุมชน และ
			ความรับผิดชอบต่อสังคม

ตาราง 2 (ต่อ)

ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)	ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship)	พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)	ข้อสรุปองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
Esheya, 2006; Eston & Denis, 2000; Eyler & Giles Jr, 1999; Joseph, 2000; Krzywosz-Rynkiewicz, Zalewska & Anna, 2017; Marshall, 1994; Joel Westheimer & Joseph Kahne, 2004; Will & Wayne, 2000)	กิจกรรมชุมชน และการมีส่วนร่วมในองค์กรภาคประชาสังคม มีค่านิยมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน สิทธิทางการเมือง รวมไปถึงการเคารพกติกา/กฎหมาย จิตอาสา จิตสาธารณะ ไม่หวังผลตอบแทน 2) มิติความสามัคคีทางสังคม คือ ความสามัคคีทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การส่งเสริมให้เปิดรับ ความหลากหลาย เมื่อต้องเผชิญกับความหลากหลายที่เพิ่มขึ้นในองค์ประกอบทางชาติพันธุ์และศาสนาใน	กิจการสาธารณะ มีจิตสำนึกไทยและจิตสำนึกสากล นำการเปลี่ยนแปลง มีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทางสังคมบนพื้นฐานของวิชาชีพ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2563; ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; 2) องค์ประกอบพลเมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วย ใส่ใจสังคม รักษาดี รักษาดี มีจิตสำนึกไทยและจิตสำนึกสากลรู้คุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น มีจิตอาสา ดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มี	ข้อสรุปองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่ประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ
2) องค์ประกอบความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย การส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ ความสามารถในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในฐานะสมาชิกของกลุ่ม การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในชีวิตของพลเมืองและชุมชนทั้งงานอาสาสมัครและงานการกุศล ดำรงชีวิตตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมตามวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ และมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม (Rynkiewicz & Zalewska, 2017; National			

ตาราง 2 (ต่อ)

ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)	ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship)	พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)	ข้อสรุปองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
Council for Social Studies, 2021 ; Birzea, 2000; Eston & Denis, 2000; Okafor, 2012; Esheya, 2006; Eyley & Giles, 1999; Altinta & Karaaslan, 2019)	สังคม สิทธิและความรับผิดชอบ และ 3) มิติ การตระหนักรู้ในตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การบรรลุทักษะและ ค่านิยมในการรับรู้ตนเอง ช่วยให้เกิดความเป็นอิสระ การตระหนักรู้ในตนเอง และความสามารรถและความเต็มใจที่จะ ดำเนินการ มิติข้อมูลนี้ สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์ของตนเอง และแนวปฏิบัติที่กำหนดระดับและรูปแบบการเป็นตัวแทน การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง	ความยุติธรรม กล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้ถูก รู้ผิด รู้ชอบชั่วดี กล้าปฏิเสธ และต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เคารพสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก รู้เคารพสิทธิเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ มีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ และผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง (มาตรฐานคุณวุฒิ ระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562, 2562)	องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู

ตาราง 2 (ต่อ)

ความเป็นพลเมืองที่มี ประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)	ความเป็นพลเมือง กระตือรือร้น (Active Citizenship)	พลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)	ข้อสรุปองค์ประกอบ ความเป็นพลเมือง เข้มแข็ง
	(Bee & Kaya, 2017; Bennett, Wells, & Rank, 2009; Bronwyn, 2019; Çakmaklı, 2017; Fenton, 1967; Germen & Nelli, 2007; Hoskins & Mascherini, 2009; กระทรวงศึกษาธิการ, 2564; ปริญญา เทวา นฤมิตรกุล, 2555; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554)		

จากตาราง 2 สามารถสรุปองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับการวิจัยครั้งนี้
ได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการ
ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง
ความรับผิดชอบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่
ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการให้ความ
ร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึง
การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติ
จริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้
ทางวิชาการและวิชาชีพครู

จากนิยามความหมายและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแนวคิดในการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่การกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง และวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบที่สามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

1.3 แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) แนวคิดการพัฒนาพลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen) แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองในต่างประเทศ และแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองในประเทศ นำไปสู่การสรุปแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง รายละเอียดดังนี้

1.3.1 แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship)

การศึกษาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองสำหรับสังคมไทย มีจุดมุ่งหมายหลักคือเพื่อพัฒนาตัวแบบในการสร้างความเป็นพลเมือง เน้นกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม มีแนวคิดความเป็นพลเมือง (Citizenship) คือสถานภาพของบุคคลที่จารีตประเพณีหรือกฎหมายของรัฐรับรองให้กับประชากรในรัฐ ซึ่งเป็นการให้สิทธิและหน้าที่ เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้กับบุคคลและกลุ่มชุมชนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและการปกครองในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อให้พวกเขาสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการกระทำที่ผลต่อสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน แนวคิดนี้มักจะทำให้เป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมที่เป็นกลางและสามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างยั่งยืน แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพส่วนใหญ่มักมีลักษณะการทำงานที่เน้นการสร้างความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสังคม และการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อส่วนตัวและสังคม รวมถึงการสร้างพื้นที่ในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่สนับสนุนการเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพขึ้น (Barber, 1984; Norris, 2002)

1.3.2 แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship)

แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น โดยมีแนวคิดหลักๆ ที่ช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองกระตือรือร้นได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่ (Putnam, 2000; Barber, 1998; Norris, 2002)

1) การส่งเสริมการเข้าร่วมในการตัดสินใจ โดยประชาชนจะต้องมีโอกาสและสิทธิในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสังคม ไม่ว่าจะเป็นการลงคะแนนเลือกตั้ง การเข้าร่วมในการสร้างนโยบายที่มีผลต่อชุมชน หรือการเข้าร่วมในการช่วยเหลือทางสังคมต่างๆ

2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์และมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น การทำงานอาสาสมัคร เข้าร่วมการก่อสร้างสิ่งสร้างสรรค์ในชุมชน หรือการเข้าร่วมในกิจกรรมที่สนับสนุนการพัฒนาชุมชน

3) การส่งเสริมการเรียนรู้และการศึกษาเกี่ยวกับการเมืองและสังคม ซึ่งการเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับการเมือง ระบบสังคม และสิทธิมนุษยชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการกระทำในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การส่งเสริมความเป็นสื่อที่รับผิดชอบ เป็นการเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และการใช้สื่อเพื่อสร้างความตระหนักและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา

5) การส่งเสริมคุณค่าและจรรยาบรรณที่ดี เป็นการสร้างและส่งเสริมคุณค่าที่ดีในสังคม เช่น ความเป็นซื่อสัตย์ ความเป็นธรรม และความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เพื่อสร้างสังคมที่เป็นมิตรและเชื่อมั่นกัน

1.3.3 แนวคิดการพัฒนาพลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen)

แนวคิดการพัฒนาพลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen) ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดหมาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และให้เรียนรู้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการพัฒนาพลเมืองเข้มแข็งนั้นในภาพรวมจะเกี่ยวข้องกับการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาสังคมและการดำเนินงานร่วมกันระหว่างรัฐบาล ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีการเข้าร่วมในการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนของตน รวมถึงการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม และการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา (Putnam, 2000; Barber, 1998; Cohen, 1995)

1.3.4 แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองในต่างประเทศ

แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองในต่างประเทศเป็นการที่บุคคลและกลุ่มชุมชนในประเทศอื่น ๆ มีความรับผิดชอบต่อความเป็นสมาชิกที่ดีและให้การสนับสนุนแก่ระบบการปกครองของประเทศนั้น ๆ โดยมีการกระทำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม รวมถึงการเข้าร่วมในกระบวนการการเมืองและการเลือกตั้งอย่างซื่อสัตย์ โดยทั่วไปแล้ว ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของบุคคลหมายถึงการเข้าใจและยอมรับหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาประเทศ การรักษาสีทธิและ

เสรีภาพของประชาชน การเชื่อมั่นในระบบการปกครองและการเป็นส่วนหนึ่งของการเลือกตั้ง การอยู่ร่วมกับชุมชน และการสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม หรือรวมถึงการเข้าร่วมใน กิจกรรมสาธารณะและการช่วยเหลือในชุมชน อีกทั้งยังมีการยอมรับและเคารพสิทธิและความเห็น ของผู้อื่นและการทำงานร่วมกันเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับสังคมอย่างสวยงามและยั่งยืน (Diamond, & Plattner, 1999 ; Pharr, & Putnam, 2000)

1.3.5 แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองในประเทศไทย

แนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองในประเทศไทย เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2475 ที่มีการ ปฏิรูประบอบการปกครองในประเทศไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบ ประชาธิปไตย นับจากนั้นเป็นต้นมาการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจึง เกิดขึ้นเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องประชาธิปไตยเพราะการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้นั้นประชาชน ต้องมีการศึกษาและมีความรู้เป็นพื้นฐาน แผนการศึกษาแห่งชาติในปี พ.ศ. 2475 มีจุดมุ่งหมายใน ตอนหนึ่งว่าพลเมืองแห่งสยาม คือ พลเมืองผู้สามารถประกอบอาชีพได้ เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกและหน้าที่ แห่งพลเมือง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองให้เกิดในประเทศไทย โดยมี หลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองคือ ไม่เน้นการสอนแบบบรรยายแต่ผู้สอนต้อง พัฒนาการสอนในรูปแบบ “กิจกรรม” และ “การลงมือปฏิบัติ” หรือการเรียนการสอนผ่าน “กระบวนการ คิดวิเคราะห์ ผักปฏิบัติ” โดยผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้อุปกับประสบการณ์จริง อย่างมีนัยสำคัญ ในวิถีชีวิตทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในความเป็นพลเมือง และการพัฒนาประชาธิปไตยจนก้าวไกลไปถึงการมีจิตสำนึกมีจิตวิญญาณ ประชาธิปไตย สามารถนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้พัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและพัฒนา ประเทศชาติต่อไป (วรการณ์ สามโกเศศ, 2560; สุทธิรักษ์ โรจนหัสติน และคณะ; ชัยอนันต์ สมุท วณิช, 2560)

ซึ่งผู้วิจัยนำแนวคิดในการพัฒนาความเป็นพลเมืองข้างต้น มาสรุปเป็นแนวคิดในการ เสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยสามารถสรุปหลักการสำคัญ ได้ดังนี้

- 1.การจัดการเรียนรู้ เน้นการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
- 2.การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 3.การส่งเสริมให้ผู้เรียนคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การเล็งเห็นประโยชน์ของ ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชน และสังคม

4.สามารถบูรณาการความรู้เชิงวิชาการและวิชาชีพจากประสบการณ์เดิมไปสู่การปฏิบัติจริงร่วมกับชุมชน/สังคม

ซึ่งแนวคิดในการพัฒนาความเป็นพลเมืองนี้ ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป

2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีจำนวน 9 แห่งทั่วประเทศ โดยจัดการเรียนการสอนครอบคลุมทุกภูมิภาค และเป็นสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่มีศักยภาพในการผลิตบัณฑิตหลากหลายรุ่น ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่า กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เน้นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพออกสู่ตลาดแรงงานอย่างแท้จริง ดำรงภารกิจในการผลิตบัณฑิตบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และผลิตบัณฑิตในสายวิชาชีพที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติมาเนิ่นนาน “บัณฑิตนักปฏิบัติ” (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, 2548) ซึ่งในความหมายของราชมงคล ที่ยึดเป็นแนวคิดนั้นได้นำมาจากราชบรมราชาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของราชมงคล ในปี พ.ศ.2525 โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตามบริบทและความต้องการในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้มีเพียง 7 แห่งที่จัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพครู มุ่งผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูในสายอาชีวศึกษาและสายเทคโนโลยี

2.1 การผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

นักศึกษาวิชาชีพครูในหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต แตกต่างจากนักศึกษาวิชาชีพครูในหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ซึ่งมีการเรียนการสอนทั้งวิชาการทางช่างและวิชาการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีจิตสำนึกในความเป็นครู มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญในทฤษฎีการเรียนการสอน และชำนาญงานสอนทุกประเภทควบคู่กันไป (สุระษฎร์ พรหมจันทร์, 2531) จึงมักเรียกนักศึกษาเหล่านี้ว่า “ครูช่าง” โดยนักศึกษาวิชาชีพครู หรือ ครูช่าง เป็นการรวมคำสองคำเข้าไว้ด้วยกันคือ “ครู” ซึ่งหมายถึงผู้ทำหน้าที่สอน อบรมให้ความรู้ ทักษะ และจิตพิสัยแก่ผู้เรียน และคำว่า “ช่าง” ซึ่งหมายถึงผู้ทำหน้าที่ออกแบบ สร้าง ช่วยแก้ไขวัตถุดิบของเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อรวมสองคำนี้เข้าด้วยกัน “ครูช่าง” จึงหมายถึงผู้ที่มีทักษะ มีฝีมือทางด้านช่างอย่างชำนาญและต้องเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา ถ่ายทอดทักษะต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างชำนาญแล้ว ให้แก่ผู้เรียน

ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (ทรงนคร การนา, 2559)ในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูช่าง จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า จำนวน 3 แห่ง คือ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 2) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และ 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และในกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และ 7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย แต่ละมหาวิทยาลัย/สถาบันที่เปิดสอนในหลักสูตรนี้ มีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกัน คือ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติการ ในสาขาวิชาทางอุตสาหกรรม วิศวกรรม เทคโนโลยีอุตสาหกรรมและด้านการเรียนการสอน สถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูช่าง ต้องจัดการเรียนการสอนเป็นเวลา 4 ปีการศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาสาขาวิชาเฉพาะ และจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนดจึงจะจบการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) เริ่มใช้เมื่อปีการศึกษา 2562 เป็นหลักสูตรเพื่อผลิตครูช่างอุตสาหกรรมในระดับปริญญาตรี การเตรียม นักศึกษาวิชาชีพครู/ครูช่างในสถาบันการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อฝึกให้นักศึกษามี ความสามารถทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติงานทางช่าง เป็นช่างที่ดี มีทักษะ มีฝีมือทางด้านช่าง อย่างชำนาญแล้ว ก็จะต้องฝึกนักศึกษาให้เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา ถ่ายทอดทักษะต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่าง ชำนาญแล้วให้แก่ผู้เรียน โดยมีผลลัพธ์ผู้เรียน (Learner Outcomes) ตามมาตรฐานการ อุดมศึกษาคือเป็นบุคคลผู้เรียนรู้ (Learner Person) เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้ร่วม สร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นผู้มี ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizenship) สร้างสันติสุข (สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา, 2561) และเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

2.2 มาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

ด้วย มาตรา 49 และ มาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ให้มีข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย (1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์ วิชาชีพ (2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ (3) มาตรฐานการปฏิบัติตน โดยมาตรฐานการปฏิบัติตน

ให้ถือกำหนดเป็นข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ จรรยาบรรณต่อสังคม โดยความเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการคุรุสภาจึงออกข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ ไว้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1. ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ประกาศ ณ วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2556 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2556
  2. ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ประกาศ ณ วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2556 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2556
  3. ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ประกาศ ณ วันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2561 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2561
  4. ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ประกาศ ณ วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561
  5. ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ประกาศ ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2562
- รายละเอียดดังนี้

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ คือข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษารวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ทั้งนี้ต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน

มาตรฐานการปฏิบัติงาน คือข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ การแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงานรวมถึงการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องหมั่นฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้มีทักษะ หรือความชำนาญที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน

มาตรฐานการปฏิบัติตน เป็นจรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตนโดยผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องยึดถือปฏิบัติตามเพื่อยึดถือเป็นแนวทางรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการ นำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

ดังนั้นในสถาบันผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู จำเป็นต้องควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามข้อบังคับของคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพครูที่ครอบคลุมทั้งมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับสมรรถนะของหลักสูตรสาขา ทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เพื่อให้ผลลัพธ์ของการผลิตบัณฑิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต และสมรรถนะหลักสูตร โดยผลลัพธ์ของการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครู จะต้องเป็นบัณฑิตหรือบุคคลซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ/เจตคติ การประยุกต์ใช้ การลงมือกระทำภายใต้สถานการณ์ต่างๆ และบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมถึงการเป็นบุคคลที่แสดงบทบาทอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของตน และให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งสะท้อนและแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สอดคล้องกับความจำเป็นของหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาเพื่อเตรียมบัณฑิตให้เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น เน้นถึงการให้ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในสังคม ตลอดจนการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้เป็นความท้าทายในการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นความจำเป็นของหลักสูตรที่ว่าด้วยการสอนเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองและมุ่งเน้นประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา โดยเป็นการวางแผนการทำงานที่อาศัยการได้มาซึ่งความรู้เชิงวิพากษ์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความสามารถ เน้นการเรียนรู้เชิงวิชาการ รวมถึงการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

2.3 ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งกับนักศึกษาวิชาชีพครู

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 21 สำหรับเตรียมนักศึกษาให้พร้อมในการดำรงชีวิตตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัวและการเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษามีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยทักษะการเรียนรู้

(Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ของการเรียนรู้จะเป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ซึ่งเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดกับตัวนักศึกษา รวมไปถึงคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน (วิจารณ์ พานิช , 2555) การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่เน้นการปลูกจิตสำนึกให้กับนักศึกษาครูช่าง ต้องดำเนินการทั้งระบบกับอาจารย์ทุกคน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบให้นักศึกษามีจิตสำนึกความเป็นครู และปฏิบัติตนเป็นต้นแบบของนักศึกษาได้และต้องสร้างนักศึกษาให้มีทักษะครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และจิตพิสัย (Affective Domain) พื้นที่ในโรงงาน หรือโรงฝึกต้องสะอาด เป็นระเบียบ และมีความปลอดภัย (ประสาน อุฬารธรรม, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไม่ได้ให้ความสำคัญแต่เพียงในด้านการผลิต และพัฒนากำลังแรงงานเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครูอาชีวศึกษา ดังพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 ในมาตรา 10 วรรค 7 กำหนดว่า เพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ จะต้องคำนึงถึงการมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สอดคล้องต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2543 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 7 ที่มีเจตนารมณ์ยกระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการให้ความสำคัญตั้งแต่กระบวนการผลิต ไปจนถึงกระบวนการพัฒนาครู สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า “ครู” ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดการอาชีวศึกษาบรรลุเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์อาชีวศึกษา (พ.ศ.2552-2561) ซึ่งวิชาชีพที่มีในสังคมทุกสังคมประกอบด้วยบุคคลที่ประกอบอาชีพต่างกัน เพื่อผลิตผลผลิตและให้บริการแก่ผู้อื่น ทุกคนต้องมีการบริโภค แลกเปลี่ยนการบริโภคเพื่อความผาสุกมั่นคงของตัวบุคคลและสังคม อาชีพในสังคมมีหลายลักษณะ เช่น อาชีพที่ผลิตผลผลิตในส่วนของปัจจัยพื้นฐานการยังชีพ อาชีพที่ให้บริการเพื่อ ความสุขความปลอดภัย ความเป็นธรรม หรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการในสังคม วิชาชีพครูจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูง ที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ต้องปฏิบัติการสอนด้วยความรัก ความศรัทธา และความตั้งใจ ในการให้ความรู้แก่ผู้เรียนรู้ต้องมีจรรยาบรรณ มีมารยาท และวินัยตามระเบียบ รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภาที่องค์กรวิชาชีพซึ่งเป็นองค์กรพิทักษ์ประโยชน์ให้แก่ครู ซึ่งคุรุ

สภาเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ สามารถกำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพของตนเองได้อย่างมีคุณค่า คอยพิทักษ์ผลประโยชน์แก่สมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องใช้เวลาศึกษาและฝึกฝนให้มีความชำนาญจึงจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศิริดา พรหมเทพ, 2550) สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตอนหนึ่งที่ว่า “งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ ตามความเป็นจริงที่ทราบกันดี ระยะเวลาที่บ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้นว่า พลเมืองของเรามีบางส่วนที่เสื่อมทรามลงไปในความประพฤติและจิตใจ ซึ่งเป็นอาการที่น่าวิตกว่า ถ้าหากยังคงเป็นอยู่ต่อไปเราอาจเอาตัวไม่รอด ปรากฏการณ์เช่นนี้นอกจากเหตุอื่นแล้ว ต้องมีเหตุมาจากระบบการศึกษาด้วยแน่นอน จึงพูดได้เต็มปากว่า เราจะต้องจัดการด้านการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น” (Sea-Mist, 2560 : ออนไลน์)

ทั้งนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอมาตรฐานการศึกษา แนวคิด นโยบาย และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง รายละเอียดดังนี้ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, 2561)

2.3.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายร่วมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้ โดยมาตรฐานการศึกษาของชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษาและใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการต่างๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาของชาติจะต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียน อันเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงการอุดมศึกษา โดยมีใจความสำคัญว่า “สถาบันผลิต

และพัฒนาครูในฐานะ กลไกสำคัญในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ จะต้องมีบทบาทในการเตรียมความพร้อมครูก่อนประจำการ และส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการ ให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา” ซึ่งผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education : DOE) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองของวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องดำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก คือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่อดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนรู้ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักรักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิต เพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2. ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาด ดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการเพื่อร่วมสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาส และมูลค่าให้กับตนเอง และสังคม

3. พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชาติบนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรมความเท่าเทียมเสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

โดยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ 3 ด้านที่เหมาะสมตามช่วงวัยมีความต่อเนื่องเชื่อมโยง และสะสมตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

2.3.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ระบุในยุทธศาสตร์ที่ 1 ว่าด้วยการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีเป้าหมายให้คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ที่สะท้อนความรักและการธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติ และการยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม พหุวัฒนธรรม เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2 เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรม จริยธรรมล้นด้าย และสมานฉันท์

1.3 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง (Civic Education) ในสังคมไทย รวมทั้งการ ยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

1.4 เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดน ภาคใต้และพื้นที่พิเศษ (พื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดน และพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล) และส่งเสริมกลุ่มชนต่างเชื้อชาติศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว ให้ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มาตรฐาน เหมาะสม และสอดคล้องกับอัตลักษณ์และ ความต้องการของชุมชนและพื้นที่

1.5 เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัย จากภัยคุกคาม ในรูปแบบใหม่อาทิอาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจาก ธรรมชาติภัยจากโรคอุบัติใหม่และภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น

2.3.3 แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับอุดมศึกษา

1) คุณลักษณะผู้เรียนรู้

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว ยืดหยุ่น สามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลและโลกอนาคตได้ ความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีปัญญา รู้คิด สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และ ทักษะต่าง ๆ ในการสร้างงาน สัมมาอาชีพ ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

แนวทางการจัดการศึกษา

- จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักเข้าถึงข้อมูล ความรู้ เข้าใจในเนื้อหาข้อมูลความรู้ ประเมิน และนำข้อมูล ความรู้ ไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิตให้เกิดกับผู้เรียน

- จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการ และอาจารย์มหาวิทยาลัยเข้ามาร่วมจัดการเรียนการสอนในสถานที่ทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) เป็นการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการในประเทศที่ต้องการแรงงานที่มีฝีมือตรงกับความต้องการและเป็นการสร้างทักษะเชิงอาชีพ

- จัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการความรู้ด้วยตนเอง ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

- จัดการเรียนรู้แบบการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ ผู้ตามในทีม

- จัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning) เพื่อฝึกการแก้ไขปัญหาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงได้

- พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

- พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านดิจิทัล

2) คุณลักษณะผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม

สามารถร่วมแก้ปัญหาสังคม การบูรณาการข้ามศาสตร์ การสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเพิ่มโอกาส และมูลค่าแก่ตนเอง สังคม และประเทศ

แนวทางการจัดการศึกษา

- พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ องค์ความรู้แบบสหวิทยาการ การสะท้อนคิดเพื่อพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างสรรค์นวัตกรรม

- พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด และเป็นนวัตกรรม

- จัดให้ผู้เรียนริเริ่มทำนวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ หรือโครงการวิจัย ในสิ่งที่ตนสนใจที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคม และประเทศได้ เช่น 1 งานวิจัย 1 ผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความคิดสู่การสร้างสรรค์ผลงาน

3) คุณลักษณะพลเมืองที่เข้มแข็ง

กล้าต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ผิด ให้คุณค่ากับความรู้ความสามารถ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ร่วมมือสร้างสรรค์การพัฒนาตนเอง และสังคมที่ยั่งยืน ขจัดความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขทั้งในสังคมไทยและประชาคมโลก

แนวทางการจัดการศึกษา

- พัฒนาหลักสูตรเสริมความเป็นพลเมืองที่ดี พลเมืองที่เข้มแข็ง มีหลักคิดที่ถูกต้อง กล่าวต่อต้านการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี และความเป็นพลเมืองโลก เพื่อร่วมสร้างสันติสุขในสังคมไทยและประชาคมโลก

- ปลูกฝังและเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ความสามัคคี สมานฉันท์ สันติวิธี ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

- เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ได้แก่ ภัยจากยาเสพติด ภัยจากการใช้สื่อโซเชียล เป็นต้น

- ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตและพัฒนาให้มีมาตรฐานที่เข้มแข็งและยั่งยืน

โดยสรุปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตที่จบจากสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่กำหนดมาตรฐานของผลการเรียนรู้ครอบคลุม 5 ด้านคือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สถาบันการศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลซึ่งประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และ 7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ซึ่งทั้ง 7 มหาวิทยาลัยนี้มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตเป็นหลักสูตรที่มีจุดประสงค์ผลิตครูวิชาชีพด้านครุศาสตรบัณฑิตที่จะต้องมีความรู้ ทักษะ ตามมาตรฐานวิชาชีพ คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ ซึ่งบัณฑิตที่จบการศึกษาจะต้องไปประกอบอาชีพเป็นครูช่างอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ หากผู้ที่เป็นครูไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่รับผิดชอบได้ อาจส่งผลกระทบต่อผู้เรียน สังคมและชาติบ้านเมืองได้ ดังนั้นการผลิตครูช่างอุตสาหกรรมจึงมีความสำคัญในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ก่อนจบเป็นครู โดยในยุคปัจจุบันสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ความเจริญ

ทางด้านวัตถุ พัฒนาก้าวหน้าไปมาก การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้เรียนต้องปรับตัวให้สามารถตามทันการเปลี่ยนแปลง สามารถแข่งขันก้าวสู่การเป็นประเทศที่เจริญและสามารถปรับตัวให้เข้ากับ ความหลากหลายของสังคมได้

ดังนั้นในการพัฒนาให้นักศึกษาวิชาชีพครูสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งด้านการดำเนินชีวิตและด้านหน้าที่การงาน สามารถเป็นแบบอย่าง ปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถเอาตัวรอด เป็นบัณฑิตที่มีคุณสมบัติพร้อมและประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น จำเป็นต้องเสริมสร้างให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่สามารถพัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองที่ดีให้สังคม ในอนาคตน่าอยู่มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องเสริมสร้างผู้เรียนให้มี ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และคุณธรรม จริยธรรม ให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลายและมีความสามารถในการเข้าถึงองค์กรกลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อต่างๆ ในสังคมได้ เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2562) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตทางด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรมด้านเป็น คนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ เช่น มีจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรักศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วม เอาใจใส่และช่วยเหลือเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นมากกว่าส่วนตน เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น นอกจากนี้สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญและพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้มีความเป็นพลเมือง เนื่องจากนักศึกษากลุ่มนี้เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว สามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนหรือลูกศิษย์ของเขาให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

จากนิยามและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎี

พัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) โดยผู้วิจัยศึกษาและสรุปแนวคิดทฤษฎีในประเด็นสำคัญ ได้แก่ แนวคิด หลักการ กระบวนการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล รายละเอียดดังนี้

3.1 ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory)

3.1.1 แนวคิดของทฤษฎี

การพัฒนาความเป็นพลเมืองเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นความสำคัญและผลประโยชน์ของสังคมที่อยู่อาศัยโดยไม่คำนึงถึงถิ่นกำเนิด มีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมของสังคม (Nabavi, 2010) โดยพลเมืองซึ่งเป็นผู้อาศัยและเป็นสมาชิกของรัฐนั้น ๆ จึงเป็นผู้ที่มีสิทธิและเสรีภาพ รวมไปถึงสิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากรัฐ และพลเมืองทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขของความร่วมมือทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน (Giugni & Grasso, 2021) ทั้งนี้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองคือเป็นการให้ประชาชนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมต่อกิจการสาธารณะทั้งด้านสิทธิ ภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมทำด้วยความเสมอภาคและภราดรภาพ มีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย ให้ความสนใจต่อผลประโยชน์ของบ้านเมืองซึ่งเปรียบเสมือนผลประโยชน์ของตนเอง ความเป็นพลเมืองจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาทุกช่วงวัย ภายใต้ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกมิติ ได้แก่ โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2556; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2553) ความเป็นพลเมืองจึงเป็นการทำให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรงในกิจกรรมสาธารณะอย่างสร้างสรรค์เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาหรือเป็นการช่วยเสริมสร้างให้มีบทบาทในการเป็นผู้กระทำการต่างๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สร้างขึ้นด้วย การรักษาสีทิวทัศน์ต่าง ๆ ของตน รู้จักสิทธิเสรีภาพ เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม เห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน แสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยจิตสำนึกที่ดี โดยการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้น มีข้อควรพิจารณาในการดำเนินการ คือ ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดหมายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และให้เรียนรู้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3.1.2 หลักการ

การสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมไทยจะบรรลุความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของสังคมไทยเพื่อให้เป็นวัฒนธรรมที่เอื้อต่อความเสมอภาค ทั้งความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย เอื้อต่อการมีเสรีภาพในการแสวงหา

ความรู้รอบนอกกรอบ การมีทัศนคติวิพากษ์ต่อเรื่องต่างๆ ทุกเรื่องและการมีศักยภาพในการมองต่างมุม (สถาบันพระปกเกล้า, 2555) ซึ่งหลักการในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนนั้น ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในการเป็นผู้กระทำสิ่งต่างๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สร้างขึ้นด้วยการรักษาสิทธิต่าง ๆ ของตน รู้จักสิทธิ เสรีภาพ เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม เห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน แสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยจิตสำนึกที่ดีในความเป็นพลเมือง แสดงออกถึงความกระตือรือร้นเอาใจใส่และเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งหลักการของการศึกษาเพื่อสร้าง "พลเมือง" ไม่ใช่การศึกษาแบบมุ่ง "ใส่ความรู้" (Input-based) แต่เป็นการศึกษาที่มุ่ง "ผลลัพธ์" (Outcome-based) ผู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็น "พลเมือง" ไม่ใช่ผู้สอน แต่คือตัวผู้เรียนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็น "วิทยากรกระบวนการ" (Facilitators) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดได้ และ "พัฒนาตนเอง" ให้มีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็น "ศูนย์กลาง" ของการเรียนรู้ (Student-Centered) (Turner, 1990; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555)

3.1.3 กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดความเป็นพลเมือง มีขั้นตอนสำคัญคือ (กมลวรรณ บัณฑิตสาธิตสรค์, 2561; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; สถาบันพระปกเกล้า, 2555)

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อวางแผนในการแก้ไขปัญหาได้ตามความเหมาะสม

ขั้นที่ 2 การวางแผนในการแก้ไขปัญหา เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันคิดวางแผน และหาวิธีในการแก้ปัญหาที่เผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินการตามแผนที่วางไว้เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนระดมความคิด ช่วยกันสะท้อนผลที่เกิดจากการถอดบทเรียน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค เป็นการการลงมือปฏิบัติร่วมกัน

3.1.4 แนวทางการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลความเป็นพลเมือง ถือเป็น การวัดคุณลักษณะในเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่เป็นามธรรมวัดได้ยาก การวัดและประเมินผลความเป็นพลเมืองสามารถใช้เครื่องมือหลากหลาย โดยมักจะคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ชุมชน เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือที่เหมาะสมประกอบด้วย (บุษกร ทองจินดา และ จุฑามาส ศรีจำนงค์, 2562)

1) แบบสังเกต การที่จะสังเกตพฤติกรรมในเรื่องนั้น ๆ ของผู้เรียนได้ จำเป็นจะต้องมีเงื่อนไขและสถานการณ์ที่ใกล้เคียงในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ออกมา

2) แบบประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการวัดจริยธรรมของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ระบุแนวทางและกระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แสดงถึงจริยธรรมของแต่ละบุคคล

3) แบบทดสอบ เป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง/จริยธรรม สามารถวัดได้ด้วยการวัดความรู้ว่าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองหรือจริยธรรม สิ่งสมควรประพฤติหรือไม่ควรประพฤติของสังคมหรือไม่

4) แบบวัดเจตคติ อาจเป็นชนิดสถานการณ์ ชนิดรูปภาพ ชนิดข้อความ รวมไปถึงการวัดเจตคติเชิงจริยธรรมสามารถวัดได้ด้วย ซึ่งอาจเป็นการสร้างมาตราการวัดในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย

โดยสรุปองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory)

ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory)	องค์ประกอบจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory)		
	หลักการ	กระบวนการเรียนรู้	การวัดแลประเมินผล
การแสดงออกถึงความกระตือรือร้นเอาใจใส่และเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เคารพกฎกติกา ทำตามหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ	1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในการเป็นผู้กระทำสิ่งต่างๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สร้างขึ้นด้วยการรักษาสิทธิต่าง ๆ	ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ ปัญหา เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อวางแผนในการแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ตามความเหมาะสม	1) แบบสังเกต 2) แบบประเมินตามสภาพจริง 3) แบบทดสอบ 4) แบบวัดเจตคติ
	2) แสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ	ขั้นที่ 2 การวางแผนใน	

ตาราง 3 (ต่อ)

ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory)	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory)		
	หลักการ	กระบวนการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
3) เป็นการศึกษาที่มุ่ง "ผลลัพธ์" (Outcome- based) เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง	การแก้ไขปัญหา เป็น การส่งเสริมให้ผู้เรียน ช่วยกันคิดวางแผน และหาวิธีในการ แก้ปัญหาที่เผชิญได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นที่ 3 การดำเนินการ ตามแผน เป็นการ ส่งเสริมให้ผู้เรียน ดำเนินการตามแผนที่ วางไว้เพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมายที่วางไว้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนระดม ความคิด ช่วยกัน สะท้อนผลที่เกิดจาก การถอดบทเรียน ขั้นที่ 4 การประเมินผล วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค เป็นการการ ลงมือปฏิบัติร่วมกัน		

จากตาราง 3 แสดงองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ประกอบด้วย หลักการ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สำหรับการวิจัยนี้

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

3.2.1 แนวคิดของทฤษฎี

การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ เนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ผู้เรียนต้องสามารถประเมินได้ว่าตนเองสามารถเลียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นแล้วเกิดการซึมซับ และเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการสังเกตนั้นเป็นประสบการณ์เชิงบวกที่สามารถส่งผลให้เกิดการเลียนแบบและการทำซ้ำๆ โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories) และทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Theories) ที่ครอบคลุมไปถึงความสนใจ ความทรงจำ และแรงจูงใจของตัวบุคคลนั้นๆ ซึ่งการเรียนรู้อาจจะไม่ได้ครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสมอไป แต่การที่ผู้เรียนสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น (สิ่งกระตุ้น) นำไปสู่การส่งผลให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไป (การตอบสนอง) โดยระดับแรงจูงใจของผู้เรียนจะส่งผลต่อวิธีการสังเกตพฤติกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วย (MacBlain, 2018)

วิธีการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเกิดจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการสังเกต หรือการเลียนแบบ ซึ่งแบนดูรา (Bandura, 1977) มองว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงเพียงพฤติกรรมภายนอกเท่านั้น กระบวนการนี้เริ่มต้นจากภายในโดยยังไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก และยังเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดมาจากสังเกตตัวเองหรือตัวบุคคล จึงเรียกการเรียนรู้จากการสังเกตว่า การเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบ รวมไปถึงการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว ซึ่งตัวเองหรือตัวบุคคลสามารถถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมที่ได้พบเจอ ซึ่งมีอิทธิพลต่อกันเสมอ ทั้งนี้ แบนดูรา (Bandura, 1977) พบว่าสิ่งแวดล้อมและผู้เรียนมีความสำคัญเท่าๆ กัน ผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวเอง (ธนະดี สุริยะจันทร์หอม, 2561; สุรางค์ คุ้มตระกูล, 2553)

3.2.2 หลักการ

การเรียนรู้ทางสังคมแบ่งออกได้ 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) เป็นรูปแบบพื้นฐานของการเรียนรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรง มีการ

ลงมือปฏิบัติจริง และ 2) รูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning หรือ Social Learning) เกิดจากการที่บุคคลสังเกตการกระทำของผู้อื่นแล้วพยายามลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่สนใจนั้น แนวคิดนี้ให้ความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม และถือว่าการเรียนรู้เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 3 องค์ประกอบ คือสภาพแวดล้อม บุคคล และพฤติกรรม แบบคูราเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกต หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก ทั้งนี้การเรียนรู้เชิงสังเกต หรือการเรียนรู้ผ่านการสังเกต (Observational Learning) มีหลักการดังนี้

- 1) กระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยทั้งกระบวนการทางปัญญา และทักษะการตัดสินใจของผู้เรียน
- 2) การเรียนรู้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ ระหว่างตัวบุคคล (Person) สิ่งแวดล้อม (Environment) และพฤติกรรม (Behaviour) ซึ่งมีอิทธิพลต่อกันและกัน
- 3) ผลของการเรียนรู้กับการแสดงออกอาจจะแตกต่างกัน สิ่งที่เรียนรู้แล้วอาจไม่มีการแสดงออกก็ได้ เช่น ผลของการกระทำ (Consequence) ด้านบวก เมื่อเรียนรู้แล้วจะเกิดการแสดงพฤติกรรมด้านลบ อาจมีการเรียนรู้แต่ไม่มีการเลียนแบบ เป็นต้น

3.2.3 กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมแบ่งออกได้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการสนใจ ขั้นการจดจำ ขั้นการกระทำ และขั้นการจูงใจ รายละเอียดดังนี้ (Bandura, 1977)

ขั้นที่ 1 การสนใจ (Attention) บุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ถ้าขาดความสนใจ และขาดการรับรู้จากสิ่งที่ตัวแบบแสดงออกมา การสร้างความสนใจ ในขั้นนี้เป็นการสร้างความโดดเด่น (Salience) ให้เกิดความแพร่หลาย (Prevalence) กระทับกับภาวะของการรับรู้และกระบวนการทางปัญญาที่สามารถกระตุ้นความรู้สึกอยากรู้อยากเห็น จนทำให้เกิดความพึงพอใจ อิทธิพลของสื่อสมัยใหม่สามารถสร้างความสนใจและเข้าถึงผู้คนส่วนมากได้อย่างง่ายและรวดเร็ว

ขั้นที่ 2 การจดจำ (Retention) เป็นการรวบรวมรูปแบบพฤติกรรมของตัวแบบที่ได้จากการสังเกตทุกครั้งแล้วนำมาวางรูปแบบให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของสัญลักษณ์ที่ทำให้สังเกตและจดจำได้ง่าย เป็นกระบวนการสร้างความคงทน เป็นส่วนสำคัญที่ต้องออกแบบสถานการณ์ของการเรียนให้สามารถคงทนได้ดี ทั้งนี้อาจใช้กระบวนการทำให้เกิดภาวะ “สะดุดในกระบวนการทางปัญญามาสู่พฤติกรรม” สังเกตได้จากพฤติกรรมการแสดงออกทั้งการพูดและการ

กระทำ ซึ่งไม่เพียงแต่การเลียนแบบของการได้รับรู้หรือเรียนรู้มาเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการที่สร้างแบบแผนพฤติกรรมใหม่ที่มีแบบแผนเฉพาะแห่งตนขึ้นมาด้วย

ขั้นที่ 3 การกระทำ (Production) ผู้สังเกตจะแปลงสัญลักษณ์จากการจดจำมาเป็นการกระทำที่เหมาะสมเป็นกระบวนการแสดงออก เป็นกระบวนการเชื่อมโยงและถ่ายโอนของกระบวนการทางปัญญาไปสู่พฤติกรรม สังเกตได้จากพฤติกรรมแสดงออก ทั้งการพูดและการกระทำซึ่งไม่เพียงแต่การเลียนแบบของการได้รับรู้ หรือเรียนรู้มาเท่านั้น ยังเป็นกระบวนการที่สร้างแบบแผนพฤติกรรมใหม่ที่มีแบบแผนเฉพาะแห่งตนขึ้นมาด้วย

ขั้นที่ 4 การจูงใจ (Motivation) เป็นการจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเลียนแบบเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกตเพื่อมุ่งหวังการเสริมแรงในเชิงบวก ในกระบวนการนี้เป็นการยืนยันและรับเอาแบบแผนแห่งตนเข้ามาเป็นบุคลิกภาพของตน ในขั้นนี้อาจมีการให้รางวัลตนเองหรือสนับสนุนการกระทำของตนเอง รวมทั้งเผยแพร่แบบอย่างของตนสู่ผู้อื่นให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมต่อไป

นอกจากนี้แบนดูรายยังเสนอแนวคิดสำคัญอีก 2 แนวคิดคือ แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับตนเอง (Self-Regulation) ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์สามารถที่จะควบคุมความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองเพื่อนำตนเองไปสู่จุดหมายหรือผลที่ต้องการได้ และแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) ซึ่งเชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคลผู้ที่รู้ว่าตนเองมีความสามารถก็จะแสดงความสามารถนั้นออกมา (วัลลยา ธรรมอภิบาล, 2555)

3.2.4 การวัดและประเมินผล

การเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในตัวบุคคล โดยให้ความสำคัญที่รายบุคคล ฉะนั้นการวัดผลและประเมินผล จะดำเนินการในรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงความสามารถหรือสมรรถนะเพื่อการประเมินออกมาผ่านกิจกรรมหรือการลงมือปฏิบัติจริง และจำเป็นต้องสังเกตสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันซ้ำ ๆ เพื่อพัฒนาความเข้าใจที่ดีขึ้น (กฤษมันต์ วัฒนานรงค์, 2554) การวัดและประเมินผลพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคม เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการสะท้อนผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง โดยมีเครื่องมือหรือวิธีการที่มักนำมาใช้ได้แก่ (Smith, 2021)

1) การประเมินเชิงพฤติกรรม (Behavioral Assessment Tests) เป็นแบบทดสอบที่มุ่งเน้นบริบทการทำงานของผู้เรียนในสถานการณ์จริง เช่น การทำงานโครงการ หรือการตั้งโจทย์ปัญหาเชิงสังคมที่ต้องแก้ไข

2) การสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมของผู้เรียนในสถานการณ์จริง โดยการสังเกตจากผู้ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ

3) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมของผู้เรียนโดยการสัมภาษณ์เบื้องต้นหรือการสัมภาษณ์โครงสร้าง

4) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Collection) เป็นการใช้เครื่องมือที่ช่วยในการเก็บข้อมูลที่มุ่งเน้นคุณภาพของการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การสัมภาษณ์ในลักษณะเปิดเผยความรู้สึกและความคิดเห็น

5) การใช้ชุดคำถาม (Questionnaires) เป็นการสร้างและใช้ชุดคำถามเพื่อสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมของผู้เรียน โดยส่วนมากมักมีลักษณะของการวัดเชิงปริมาณ

โดยสรุปองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)		
	หลักการ	กระบวนการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ เนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ ผู้เรียนต้องสามารถที่จะประเมินได้ว่าตนเลียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วย	1) กระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยทั้งกระบวนการทางปัญญา และทักษะการตัดสินใจของผู้เรียน 2) การเรียนรู้เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ระหว่างตัวบุคคล (Person) สิ่งแวดล้อม (Environment) และพฤติกรรม (Behavioral) 3) ผลของการเรียนรู้กับการแสดงออกอาจแตกต่างกัน สิ่ง que เรียนรู้แล้วอาจไม่มีการแสดงออกก็ได้	ขั้นที่ 1 การสนใจ (Attention) ขั้นที่ 2 การจดจำ (Retention) ขั้นที่ 3 การกระทำ (Production) ขั้นที่ 4 การจูงใจ (Motivation)	1) การประเมินเชิงพฤติกรรม (Behavioral Assessment Tests) 2) การสังเกตการณ์ (Observation) 3) การสัมภาษณ์ (Interview) 4) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Collection) 5) การใช้ชุดคำถาม (Questionnaires)

จากตาราง 4 แสดงองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ประกอบด้วย หลักการ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีวะครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สำหรับการวิจัยนี้ต่อไป

3.3 แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)

3.3.1 แนวคิดของทฤษฎี

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการเรียนรู้จากรูปลักษณ์ไปสู่นามธรรม เป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวผู้เรียน เป็นวิธีการสอนที่รวมการสอน การเป็นพลเมืองดี ความรู้ทางวิชาการ ทักษะ และค่านิยมเข้าด้วยกัน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองในด้านการให้บริการทั้งวิชาการและวิชาชีพพร้อมกับวิชาความเป็นคน การนำองค์ความรู้จากประสบการณ์ในการบริการสังคมมาพัฒนาตนเอง นำแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มาประยุกต์ใช้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนแนวคิดเจตนาธรรมจากการเข้าร่วมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เกื้อหนุนการใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตย สร้างสมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม มองเห็นว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และแสดงออกด้วยการทำกิจกรรมบริการชุมชน (Community Service) เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของสังคม (Banda-Ralph, 2005; Bo-Hu & Other, 2010; Swan, 2006; ทิศนา แชนมณี, 2546)

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เน้นการผสมผสานระหว่าง “การบริการ” และ “การเรียนรู้” ผ่านการแบ่งปันประสบการณ์การบริการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาอาสาสมัครและอบรมทัศนคติที่เป็นประโยชน์และหน้าที่ของพลเมือง เต็มโตผ่านการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แล้วจึงเห็นคุณค่าของความยุติธรรมทางสังคม โดยเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านบริการที่ตรงกับความต้องการของชุมชน ความสามารถของผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของชุมชน ความเข้มแข็ง การมีระเบียบ วินัยจะช่วยเพิ่มความรู้สึกนึกคิดที่มีความรับผิดชอบมากขึ้นในการทำงานของผู้เรียน ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสามารถตอบสนองได้ทั้งมิติการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู และการหล่อหลอมกระบวนการคิดที่ปลูกฝังให้ชุมชนมีส่วนร่วม พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อรวมทั้งการพัฒนาความสามารถทางวิชาการ โดยมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ของเนื้อหาเกี่ยวกับโลก

แห่งความจริง การถ่ายทอดความรู้และทักษะไปยังผู้อื่น พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและกระบวนการคิด ตลอดจนการพัฒนาส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (วิรัตน์ ชันเขต, 2560)

ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ถูกจัดขึ้นในหลักสูตรของประเทศสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 ในขณะเดียวกับที่สหราชอาณาจักรมีการส่งเสริมด้านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการบริการผ่านความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน ในการพัฒนาทักษะและความเป็นพลเมืองของผู้เรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยเน้นย้ำการมีส่วนร่วมของพลเมือง เน้นให้เห็นถึงความจำเป็นของหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาเพื่อเตรียมบัณฑิตให้เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น (Active Citizen) เน้นถึงการให้ความสำคัญของความรับผิดชอบหรือหน้าที่ในสังคม ตลอดจนการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย เป็นวิธีสำคัญที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและความสามารถผ่านประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองด้วยการบริการสังคม หรือการเรียนรู้โดยมีชุมชนเป็นฐาน ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่ทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ผ่านรูปแบบการเรียนรู้ที่มีโครงสร้าง และการสะท้อนผลการเรียนรู้ไปยังชุมชน และส่วนสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม คือการสอนการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน (Bandura, 1977)

3.3.2 หลักการ

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการเรียนรู้จากรูปรธรรมไปสู่นามธรรม โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเน้นการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) ใช้กิจกรรมเชื่อมโยงหรือบูรณาการเข้ากับรายวิชาหรือหลักสูตรในสถานศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (ทิสนา แคมมณี, 2563) โดยมีการระบุจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับรายวิชาหรือหลักสูตรตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน เป็นความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยอาศัยการทำกิจกรรมรับใช้สังคมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียนรวมทั้งมีการกำหนดเวลาและกิจกรรมให้ผู้เรียนทำการทบทวนไตร่ตรองอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับประสบการณ์การรับใช้สังคมตลอดจนมีการวัดและประเมินผลทั้งด้านวิชาการและการรับใช้สังคม โดยหลักการสำคัญประกอบด้วย (สุวิมล ว่องวานิช และคณะ, 2548; กนกวรรณ อุ่นใจ วาริรัตน์ แก้วอุไร และคณะ, 2558; ทิสนา แคมมณี, 2552; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554)

- 1) การสำรวจความต้องการของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน
- 2) วางแผนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
- 3) ลงมือปฏิบัติตามแผน
- 4) นำประสบการณ์มาคิดพิจารณาไตร่ตรอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

3.3.3 กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ (ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ และธีรศาสตร์ คณาศรี, 2560; วิรัตน์ ชันเขต, 2560)

ขั้นที่ 1 ขั้นสืบเสาะหาความต้องการของชุมชน (Investigation) ด้วยการสอบถาม การทำแผนที่ชุมชนหรือวิธีการอื่น เพื่อระบุปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชน

ขั้นที่ 2 ขั้นเตรียมการ (Preparation) โดยผู้เรียนอาศัยความรู้ ทักษะที่เรียนจากในชั้นเรียน ร่วมกับตัวแทนในชุมชนวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของชุมชน ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสำรวจหรือวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือความต้องการของชุมชน นำมาพิจารณาเลือกปัญหาที่จะดำเนินการศึกษาสาเหตุของปัญหาร่วมกันระหว่างผู้เรียน อาจารย์ ผู้สอนและชุมชน โดยผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ ร่วมกันวางแผนกำหนดโครงการและกิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชน ความรับผิดชอบต่อสังคม และช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพทางสติปัญญาและอารมณ์ รวมทั้งองค์ความรู้ในรายวิชาที่เรียน ส่วนชุมชนก็ได้มีโอกาสเรียนรู้วิทยาการใหม่ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่กำหนดไว้ ซึ่งมีการเรียนรู้ตามเป้าหมายของรายวิชาตามหลักสูตรผสมผสานกับการให้บริการแก่สังคม ที่มีลักษณะเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม โดยนำแผนที่กำหนดไว้ไปดำเนินการร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติจะต้องนำทฤษฎีและทักษะที่ได้เรียนรู้จากในห้องเรียนมาปรับใช้ให้เหมาะสม โดยความร่วมมือของชุมชน ผู้สอนเป็นฝ่ายสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้รับบริการ การประเมินความพึงพอใจและผลการแก้ปัญหาแก่ชุมชน เพื่อนำไปสะท้อนผลและสรุปบทเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนคิด (Reflection) มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการบริการสังคมที่ดำเนินการเสร็จแล้ว อาจนำเสนอด้วยการบรรยาย จัดทำโปสเตอร์หรือสื่อวีดิทัศน์ การจัดนิทรรศการ สะท้อนผลการปฏิบัติ จาก

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต สอบถาม โดยผู้สอนคอยเสนอแนะและกระตุ้น ให้ผู้เรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองดี

ขั้นที่ 5 ขั้นสาธิตหรือเสนอผลงาน (Demonstration) เป็นขั้นการนำผลการดำเนินงานแก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนที่มีความโดดเด่นมาแสดงต่อสาธารณชน โดยใช้สื่อและช่องทางต่าง ๆ ซึ่งขั้นนี้เป็นการเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียนด้วยการจัดประกวดหรือนำเสนอผลงานของตนเอง การประเมินผลกระหนาบจากการทำโครงการ และการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ การแสดงความชื่นชมยินดี ด้วยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการประเมินและร่วมฉลองความสำเร็จด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ที่กว้างขวางมากขึ้น

ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล (Evaluation) เพื่อตรวจสอบติดตามและประเมินผลการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับอย่างรอบด้าน เพื่อสะท้อนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และจุดอ่อนที่ควรปรับปรุง

3.3.4 การวัดและประเมินผล

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม การวัดและประเมินผลต้องประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอน และการวัดและประเมินผลจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่เรียนรู้ มิใช่วัดผลการรับใช้สังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ศิริวัฒน์ นิเจนตร, 2561; ทิศนา แชมมณี, 2546 ; ธนีนาฏ ณ สุนทร, 2561; ประสาท เนืองเฉลิม, 2558; ปราณี อัครภูษิตกุล, 2562)

1. การประเมินตนเองของผู้เรียน วิธีการประเมินอาจใช้ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ ภาพถ่าย วิดีทัศน์ เป็นต้น และข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น การตอบแบบสอบถาม จำนวนผู้ที่เข้ารับบริการจากโครงการ เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลในลักษณะนี้จะประเมินในขั้นตอนการสะท้อนคิด และการประเมินผลร่วมกับการจัดทำเวทีเสวนาร่วมกับชุมชน รวมไปถึงผลการสะท้อนความคิดเห็นในส่วนที่เป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี การพัฒนาความรู้และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ในตัวผู้เรียนเอง

2. การประเมินโครงการโดยคนในชุมชน การประเมินผลนี้จะต้องประเมินทั้งเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์คนในชุมชน การสะท้อนผลจากการจัดเวทีชาวบ้าน เป็นต้น และเชิงปริมาณเช่น การตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดโครงการ เป็นต้น

3. การประเมินโดยผู้สอน ต้องดูว่าเมื่อดำเนินโครงการเสร็จแล้ว มีอะไรบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนรู้ครั้งต่อ ๆ ไป โดยพิจารณาจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จาก

การสังเกต สัมภาษณ์ ภาพถ่าย วิดิทัศน์ และข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น จากการตอบแบบสอบถาม เป็นต้น

โดยสรุปองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)

แนวคิดการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)		
	หลักการ	กระบวนการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
การผสมผสานระหว่าง “การบริการ” และ “การ เรียนรู้” ผ่านการแบ่งปัน ประสบการณ์การบริการ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของ ผู้เรียนผ่านการปฏิบัติจริง ร่วมกับชุมชน	1) การสำรวจความ ต้องการของชุมชนที่มี ความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ เรียน 2) วางแผนในการเข้าไปมี ส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ 3) ลงมือปฏิบัติตามแผน 4) นำประสบการณ์มาคิด พิจารณาไตร่ตรอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้	ขั้นที่ 1 ขั้นสืบเสาะหา ความต้องการของชุมชน (Investigation) ขั้นที่ 2 ขั้นเตรียมการ (Preparation) ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนคิด (Reflection) ขั้นที่ 5 ขั้นสาธิตหรือ เสนอผลงาน (Demonstration) ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล (Evaluation)	1) การประเมินตนเอง 2) การประเมินโครงการ โดยคนในชุมชน 3) การประเมินโดย ผู้สอน

จากตาราง 5 แสดงองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ประกอบด้วย หลักการ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สำหรับการวิจัยนี้ต่อไป

3.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)

3.4.1 แนวคิดของทฤษฎี

การมีส่วนร่วมสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกที่ อาจเกิดจากบทบาทหน้าที่ และความแตกต่างในแต่ละวัฒนธรรม เป็นการเกี่ยวข้องทางสังคมด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลกลุ่มหนึ่งในสถานการณ์ (Group Situation) โดยผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมคือผลประโยชน์จากการพัฒนา การเข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา และการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องพัฒนา การเกิดแรงผลักดันหรือเหตุผลในการมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมอง บริบทเชิงสถาบัน การเมือง เศรษฐกิจ และความสนใจส่วนตัว การมีส่วนร่วมคือการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม รวมไปถึงมุมมองของผู้ที่คัดค้านและผู้สนับสนุนการมีส่วนร่วม "การมีส่วนร่วมของประชาชน" หรือ "การมีส่วนร่วมของพลเมือง" มีความหมายแฝงมากมาย ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ อุดมการณ์ แรงจูงใจ และแนวทางปฏิบัติของผู้ใช้ สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตในการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลที่สามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ (Wengert, 1985; United Nations, 1981; William, 1980 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550; Cohen; & et al, 1980) ซึ่งลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 4 ประการได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Andrew & Stiefel, 1980 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546)

3.4.2 หลักการ

การมีส่วนร่วมมีจุดเน้นที่สำคัญคือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสเข้ามา มีบทบาทร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ร่วมตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน (อลิศรา ชูชาติ, 2542; ทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์, 2550; Cohen & Uphoff, 1981; United Nations, 1981; Huntington & Nelson; ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการ, 2558; วชิรวัชร งามละม่อม, 2559) การทำงานแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยินยอมปฏิบัติตาม รวมถึงตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเอง ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ที่ทำทนายอย่าง

ต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงของผู้เรียน เป็นการเรียนที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง โดยหลักการจัดการเรียนรู้ควรมุ่งเน้นบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในประเด็นต่างๆ ดังนี้ (สมชาย รัตนวิทย์, 2561; Johnson, 2019)

1. ผู้เรียนทุกคนมีพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ แนวคิดที่เป็นลักษณะเฉพาะของตน ครูและผู้เรียนช่วยขยายแนวคิด ประสบการณ์และความรู้ให้กว้างมากขึ้น

2. ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการคิด การเรียนรู้ ค่านิยม และความเชื่อที่เป็นของตนเอง ดังนั้นการเรียนรู้ซึ่งกันและกันจะเป็นการขยายโลกทัศน์ของทุกคนได้เป็นอย่างดีทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนจะต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดี มีการสื่อสารที่แท้จริง มีความเคารพนับถือ ศรัทธาต่อกัน ยอมรับความรู้สึก และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3. ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้สอนต้องส่งเสริมและสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการแสดงออกของผู้เรียน

4. การจัดการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ต้องสัมพันธ์กับชีวิตจริง ครูทำการเชื่อมประสบการณ์ของผู้เรียนกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งกำหนดบทบาทของตนเองในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ

5. กระบวนการเรียนรู้เป็นลักษณะการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ ภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมให้ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมทุกรูปแบบ ทุกขั้นตอน โดยการลงมือกระทำ

6. การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการเรียนรู้จากผู้อื่น จะช่วยก่อให้เกิดความเข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นจริง การนำแนวคิด ความรู้ ประสบการณ์ของทุกฝ่ายมาผนึกกำลัง กำหนดเป้าหมายร่วมกัน ร่วมกันคิดวางแผนแนวทางในการแก้ปัญหา และร่วมรับผิดชอบ ดำเนินการร่วมกัน จะทำให้ผู้เรียนรู้ถึงพลังที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

7. กระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นจริง รวมทั้งตระหนักในความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์จากระดับบุคคลสู่ระดับสังคม ประเทศชาติ และสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ ของสังคม

3.4.3 กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของทฤษฎีการมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีหลักการเรียนรู้พื้นฐาน ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2542) การมีส่วนร่วมจึง

เป็นสิ่งสำคัญให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมจัดการ ร่วมดำเนินการ และร่วมตัดสินใจในกิจกรรมนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ตลอดจนร่วมติดตามการประเมินผลงานด้วย โดยกระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมมีดังนี้ (Uphoff, Cohen; & Goldsmith, 1981 อ้างถึงใน สมบัติ นามบุรี, 2562)

ขั้นที่ 1 ขั้นประสบการณ์ (Experience) เป็นขั้นตอนที่ใช้เทคนิคกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง หรือกระตุ้นให้คนแต่ละคนได้เกิดการค้นหาคำศัพท์ที่มีในตนเอง ด้วยการทบทวนประสบการณ์เดิม ทบทวนสิ่งที่ได้เคยทำ เคยได้ยิน เคยได้เห็น และเคยได้เรียนรู้มาเป็นองค์ความรู้ที่สะสมอยู่ในตัวเอง นำออกมาเสนอเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นการสะท้อนคิดและอภิปราย (Reflection and Discussion) เป็นขั้นตอนของการนำเอาความคิดเห็นของตนไปร่วมแลกเปลี่ยนกับกลุ่ม ด้วยการร่วมถกคิด วิเคราะห์ อภิปรายให้ความเห็นร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ ๆ จากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เปรียบเทียบกับความรู้ประสบการณ์ใหม่ที่ได้จากกลุ่ม ทำให้ได้ความรู้ใหม่ มุมมองใหม่ กว้างขวางขึ้น ลึกซึ้งขึ้น จนได้องค์ความรู้ใหม่ที่อกเงยขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นความคิดรวบยอด (Conceptualize) เป็นขั้นตอนสรุปข้อตกลงแนวคิด หรือหลักการ เป็นการสรุปความคิดรวบยอดจากความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งได้จากการร่วมกันถกคิด วิเคราะห์และหาคำตอบ เชื่อมโยงกับความจริง เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้ข้อสรุปจากการถกคิดและมุมมองร่วมกันของผู้ร่วมเรียนรู้ทุกคน หรือเป็นข้อสรุปองค์ความรู้ที่ร่วมกันสร้างจากขั้นตอนที่ 2

ขั้นที่ 4 ขั้นการทดลอง/การประยุกต์แนวคิด (Apply) เป็นขั้นตอนของการทดลอง โดยกำหนดด้วยตนเองว่าจะนำองค์ความรู้หรือแก่นความรู้อันเป็นข้อสรุป ข้อตกลง แนวคิด หลักการ หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปวางแผนปฏิบัติ ประยุกต์ปรับใช้กับสถานการณ์จริง

3.4.4 การวัดและประเมินผล

ในการวัดและประเมินผลการมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญคือการสังเกตพฤติกรรมในการมีส่วนร่วม เป็นการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน ทั้งความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) เป็นการค้นหาข้อดี ข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ รวมไปถึงเพื่อให้รู้ว่าผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ (Norman, 1985) ซึ่งการวัดและประเมินผลตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม สามารถใช้เครื่องมือหรือแนวทางต่าง ๆ

ได้ตามลักษณะของโครงการหรือการศึกษาที่นำมาใช้ โดยมีเครื่องมือหรือแนวทางในการวัดและประเมินผล ดังนี้ (สุวรรณ เรื่องกาญจนานนท์, 2561; Norman, 1985)

1) การสำรวจความเข้าใจและความต้องการ ด้วยการใช้แบบสำรวจเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการและความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม ซึ่งสามารถเป็นการสำรวจทางออนไลน์หรือการสำรวจในรูปแบบกระดาษ

2) การสัมภาษณ์ การใช้การสัมภาษณ์เพื่อสำรวจความคิดเห็นและประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม

3) การสังเกตการณ์ การใช้การสังเกตการณ์เพื่อบันทึกพฤติกรรมและกิจกรรมในการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม

4) การใช้แบบประเมินผล การใช้วิธีการประเมินผลที่เหมาะสม เช่น การสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้ที่สามารถวัดผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน

5) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ การใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเข้าใจประสบการณ์และความรู้สึกในการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม

6) การใช้ชุดคำถาม การสร้างชุดคำถามหรือแบบสอบถามเพื่อวัดและประเมินผลของการมีส่วนร่วม

โดยสรุปองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)	องค์ประกอบจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)		
	หลักการ	กระบวนการเรียนรู้	การวัดแลประเมินผล
การมีส่วนร่วมคือ	1) ผู้เรียนทุกคนมีพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ แนวคิดที่เป็น	ขั้นที่ 1 ขั้นประสบการณ์ (Experience)	1) การสำรวจความเข้าใจและความต้องการ
การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นเน้นที่	การมีส่วนร่วม	ขั้นที่ 2 ขั้นการสะท้อนคิดและอภิปราย (Reflection and Discussion)	2) การสัมภาษณ์
ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ	ลักษณะเฉพาะของตน	ขั้นที่ 3 ขั้นความคิดรวบยอด (Conceptualize)	3) การสังเกตการณ์
ร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ในชุมชนหรือองค์กร เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมโยง	2) ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการคิด การเรียนรู้ ค่านิยม และ	ขั้นที่ 4 ขั้นการทดลอง/	4) การใช้แบบประเมินผล
และการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง	ความเชื่อที่เป็นของ		5) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตาราง 6 (ต่อ)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)		
	หลักการ	กระบวนการเรียนรู้	หลักการ
ของการตัดสินใจ และมีพลัง	ตนเอง	การประยุกต์แนวคิด	6) การใช้ชุดคำถาม
ของประชาชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือ ทางอ้อม	3) ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้ 4) การจัดการเรียนรู้และ ประสบการณ์การเรียนรู้ ต้องสัมพันธ์กับชีวิตจริง 5) กระบวนการเรียนรู้ เป็นลักษณะการทำ กิจกรรม การมีส่วนร่วม ในการลงมือปฏิบัติโดย การลงมือกระทำ 6) การเรียนรู้ร่วมกัน การ เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และ การเรียนรู้จากผู้อื่น จะ ช่วยก่อให้เกิดความ เข้าใจสภาพการณ์ที่เป็น จริง 7) กระบวนการเรียนรู้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน วิเคราะห์สถานการณ์ที่ เป็นจริง	(Apply)	

ตาราง 6 แสดงองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย หลักการ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสำหรับการวิจัยนี้ต่อไป

3.5 ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development)

3.5.1 แนวคิดของทฤษฎี

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976 อ้างอิงจากอ้อมเดือน สดมณี และสุภาศุภร์ จันประเสริฐ, 2554) กล่าวว่า การพัฒนาจริยธรรมเป็นพื้นฐานของความยุติธรรม ถือเอาการกระจายสิทธิหน้าที่อย่างเท่าเทียม โดยมีได้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นสากลที่คนส่วนใหญ่รับไว้ในทุกสถานการณ์ จึงเป็นการเคารพต่อสิทธิข้อเรียกร้องของบุคคลอย่างเสมอภาคกัน

3.5.2 หลักการ

โคลเบอร์กได้อธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะผ่านไปตามขั้นพัฒนาการ (Sequential Stage) โดยมีพื้นฐานมาจากการให้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์และเชื่อว่าการรับรู้ทางสังคมและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคลนั้นจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะปฏิสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น การตัดสินใจคุณธรรมจริยธรรมตามขั้นต่าง ๆ นั้นเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งโคลเบอร์ก เชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นจะนำไปสู่การเรียนรู้ส่วนบุคคลมากกว่าจะเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่สังคมวางไว้ นอกจากนี้ โคลเบอร์ก ยังเห็นว่า บุคคลที่จะมีจริยธรรมขั้นสูงหรือสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมขั้นสูงได้นั้นจะต้องสามารถใช้เหตุผลเชิงตรรกะและความสามารถในการรับรู้ทางสังคมในระดับสูงก่อน (Kohlberg, 1976 อ้างอิงจากอ้อมเดือน สดมณี และสุภาศุภร์ จันประเสริฐ, 2554) โดยแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำเนินการโดย 1) จัดเงื่อนไขการเสริมแรงและเงื่อนไขการลงโทษแก่ผู้เรียน 2) การจัดประสบการณ์ตรง 3) การจัดให้ผู้เรียนเห็นตัวอย่างการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกัน (ศุภวรรณ์ เล็กวิไล, ดวงเดือน เทศวานิช, และ อารีย์ รั้งสิโยภาส, 2562)

3.5.3 กระบวนการเรียนรู้

วิธีปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบอร์ก (Kohlberg) ไม่อาจกระทำได้ด้วยการสอน หรือการปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้ดูและไม่อาจเรียนรู้ด้วยการกระทำต่างๆ ซึ่งเชื่อว่าจริยธรรมพัฒนาขึ้นมาด้วยการนึกคิดของแต่ละบุคคลตามลำดับขั้นและพัฒนาการของปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุ ดังนั้นหากยังไม่ถึงวัยอันควร จริยธรรมบางอย่างก็ไม่เกิด (อาชวีภุวิษญ์ น้อมเนียน และ สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ, 2558) โดยกระบวนการเรียนรู้สรุปได้ต่อไปนี้ (ทิศนา แหมมณี, 2563)

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้ขั้นสูงเป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้รับเหตุผลใหม่และเหนือกว่าที่เคยเป็นอยู่ (ขั้นสูงกว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นๆ 1 ขั้น)

ขั้นที่ 2 การให้โอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสภาพแวดล้อม เป็นการจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม

ขั้นที่ 3 การให้แสดงบทบาทสมมติ เป็นการจัดให้บุคคลได้รับโอกาสสวมบทบาทอื่นนอกเหนือจากที่ตนเป็นอยู่และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม การรับเอาความคิดและความรู้สึกของคนอื่นจะก่อให้เกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิมและไม่ยึดติดอยู่แต่ตนเอง

ขั้นที่ 4 การฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรม กล่าวคือ การฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมจะช่วยฝึกให้บุคคลได้คิดวิเคราะห์ อภิปราย ได้แย้งกันและตัดสินใจโดยพิจารณาความเห็นรวมทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมด้วย โดยปัญหาที่นำมาใช้ในการอภิปรายนั้นควรเป็นปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ตรงกับระดับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นอยู่และระดับที่สูงกว่าของบุคคลนั้น

ขั้นที่ 5 การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น การที่บุคคลมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างเปิดเผยจะช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลให้สูงขึ้นได้

3.5.4 การวัดและประเมินผล

ในการวัดและประเมินผลตามแนวทางการพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์กประกอบด้วย

1) การสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ ด้วยการออกแบบแบบสอบถามที่มุ่งเน้นการวัดพัฒนาการจริยธรรมของบุคคลโดยถามเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความมีคุณธรรมและการตัดสินใจที่นำมาสู่พัฒนาตนเอง

2) การสังเกตพฤติกรรม การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและการตัดสินใจ

3) การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้เรียนเพื่อสอบถามความคิดเห็นและความเข้าใจ

4) การใช้สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น การตัดสินใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

5) การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน ซึ่งวิธีการนี้ถูกใช้ในการประเมินเชิงคุณภาพ และผู้สอนสามารถใช้การทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อสนับสนุนการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน (นิรันดร์ บุญมี, 2553; Berkowitz, 1984)

โดยสรุปองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก
(Kohlberg's Theory of Moral Development)

ทฤษฎีพัฒนาการด้าน จริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development)	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรม ของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development)		
	หลักการ	กระบวนการเรียนรู้	การวัดและ ประเมินผล
กฎเกณฑ์ความประพฤติ ของมนุษย์โดยเกิดขึ้นจาก ธรรมชาติของมนุษย์เอง ทำให้มนุษย์รู้จักแยกแยะดี ชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร	1) จัดเงื่อนไขการ เสริมแรงและเงื่อนไข การลงโทษแก่ผู้เรียน	ขั้นที่ 1 การให้ความรู้ ขั้นสูง ขั้นที่ 2 การให้โอกาส ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และ สภาพแวดล้อม	1) การสอบถามเกี่ยวกับ สถานการณ์ 2) การสังเกตพฤติกรรม 3) การสัมภาษณ์ 4) การใช้สถานการณ์ใน ชีวิตประจำวัน 5) การให้ข้อมูล ย้อนกลับแก่ผู้เรียน
	2) การจัดประสบการณ์ ตรง	ขั้นที่ 3 การให้แสดง ตัวอย่างการปฏิบัติจริง ที่สอดคล้องกัน	
	3) การจัดให้ผู้เรียนเห็น	ขั้นที่ 4 การฝึกเผชิญกับ ปัญหาความขัดแย้งเชิง จริยธรรม	
		ขั้นที่ 5 การจัดบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการแสดงความคิด เห็น	

จากตาราง 7 แสดงองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) ประกอบด้วย หลักการ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสำหรับการวิจัยนี้ต่อไป

3.6 แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)

3.6.1 แนวคิดของทฤษฎี

การเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) มีฐานคิดจาก ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ (Adult Learning) สามารถเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะภายในตนที่อยู่บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงมุมมองและความหมายต่อโลกและชีวิต นักทฤษฎีคนแรกที่ใช้คำว่า Transformative Learning คือ แจ็ค เมซิโรว์ (Jack Mezirow) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลงของเมซิโรว์ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ โดยการจัดสภาพการเรียนรู้ให้เผชิญกับวิกฤตการณ์ที่ไม่เป็นไปตามมุมมองเดิมของผู้เรียน เกิดการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ การแลกเปลี่ยนเชิงวิพากษ์ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ เมซิโรว์ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นการเรียนรู้ที่เปลี่ยนกรอบการอ้างอิง (Frame of Reference) เดิมที่ยังไม่ชัดเจน ไปสู่กรอบการอ้างอิงที่ใหญ่ขึ้น กว้างขึ้น ลึกขึ้น และชัดขึ้น สามารถแยกแยะความแตกต่างได้ สามารถสะท้อนและนำเสนอภาพความรู้ที่นึกคิดได้มากขึ้น รวมถึงรู้สึกว่าการเปลี่ยนนี้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงได้มากขึ้น และถูกต้องมากขึ้น (Mezirow, 2003) ซึ่งแนวคิดนี้จะสอดคล้องกับแนวคิดของการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่เรียกว่า Constructionism ที่จะเน้นการจัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดทั้งในการแก้ปัญหา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ความรู้ในทุกระดับเพื่อสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง (เทียมจันทร์ พานิชย์ณลินไชย, 2559)

การเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลงเป็นการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง (Transformative Education) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้เท่าทันต่อโลก การเปลี่ยนแปลงเจตคติ สร้างจิตสำนึกแก่ตนเอง และสร้างบุคลิกภาพของบุคคลให้มีมุมมองอย่างเป็นองค์รวม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเปิดใจกว้าง ยอมรับความจริง นำไปสู่การพัฒนาตนเองหรือพัฒนาองค์กร พัฒนาวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้พัฒนาตนให้เป็นคนที่มีสมรรถนะ และสร้างสรรค์ปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อสรรพชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัวในลักษณะที่เกื้อกูลกันได้ต่อไป เช่นเดียวกับวิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวว่าในการเรียนรู้ที่แท้จริงนั้น ไม่ว่าจะทุกระดับอายุและทุกระดับการศึกษาล้วนต้องนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น คือเป็นการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในตน เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ ความมุ่งมั่นและพฤติกรรม หรือเป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Mindset Change) จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง ต้องการการเปลี่ยนแปลงทั้งโลกทัศน์ของแต่ละบุคคล (Affective Attributes) การสร้างความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Attributes) และการปฏิบัติ

เชิงพฤติกรรม (Psychomotor Attributes) คือเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อทั้งตัว (Holistic Change) (วิจารณ์ พานิช, 2555)

3.6.2 หลักการ

การเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) มีหลักการสำคัญดังนี้ (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2559)

- 1) เน้นการเรียนรู้เพื่อค้นหาความหมาย ผู้สอนกับผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- 2) เน้นการกำกับตนเองในการเรียนรู้ และความรู้ที่ได้อย่างแท้จริง
- 3) เน้นเรียนรู้จากการปฏิบัติบนฐานของทฤษฎี
- 4) เน้นความสามารถในการกำกับตนเองที่จะเรียนรู้ และเชื่อในความรู้ที่ตนได้รับอย่างแท้จริงด้วยการให้ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ การตรวจสอบความรู้สึก การค้นหาทางเลือก การวางแผน ปฏิบัติการ การสร้างความสามารถ และความเชื่อมั่นแห่งตน

3.6.3 กระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนของการเปลี่ยนกรอบอ้างอิงของบุคคลนั้น ภายใต้การเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 10 ขั้น (Mezirow, 2003; Taylor, 2008; เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2559) ได้แก่

- ขั้นที่ 1 การให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามมุมมองเดิมของตน (Disorienting dilemma)
- ขั้นที่ 2 การตรวจสอบความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับความกลัว ความโกรธ ความรู้สึกผิดและความละอายใจ (Self-examination with Feelings of Fear, Anger, Guilt or Shame)
- ขั้นที่ 3 การประเมินสมมติฐาน ความคิด หรือความเชื่อของตนอย่างจริงจัง (Sense of alienation)
- ขั้นที่ 4 การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง แลกเปลี่ยนกับผู้อื่น (Relating discontent to others)
- ขั้นที่ 5 การสำรวจ ค้นหาทางเลือกในการกระทำใหม่ (Explaining options of new behaviour)
- ขั้นที่ 6 การวางแผนการกระทำใหม่ (Planning a Course of Action)
- ขั้นที่ 7 การหาความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามแผน (Knowledge to Implement plans)
- ขั้นที่ 8 การเริ่มทดลองทำตามบทบาทใหม่ในชีวิตจริง (Experimenting with new roles)

ขั้นที่ 9 การสร้างความสามารถ ความมั่นใจในบทบาทการกระทำ และความสัมพันธ์ใหม่
(Building Confidence in New Ways)

ขั้นที่ 10 การบูรณาการจนเป็นวิถีดำเนินชีวิตใหม่ของตนเองอย่างหนึ่งเดียว
(Reintegration Into one's Life on the Basis of Conditions Dictated by One's New Perspectives)

3.6.4 การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ใช้วิธีการวัดประเมิน ดังนี้ (Taylor, 2008; เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2559)

1) การสอบถาม (Questionnaire) เป็นการใช้ข้อความถามในการวัดระดับความรู้ อารมณ์ ความรู้สึก วัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยการตอบคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงทางความคิดหรือทัศนคติของคุณ

2) การสัมภาษณ์ (Interviews) บุคคลเพื่อสอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

3) การสำรวจและสอบถาม (Surveys and Questionnaires) เพื่อวัดความเข้าใจและการเปลี่ยนแปลงทางความคิดหรือทัศนคติของคุณ

4) การประเมินผลงานหรือแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) โดยการบันทึกการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของคุณ

5) การสังเกตพฤติกรรมและบันทึกข้อมูล (Observation and Documentation) เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของคุณ

6) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) เพื่อสอบถามความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง บางครั้งอาจมีการนำข้อมูลมาตรวจสอบสามเส้า และอาศัยการเปรียบเทียบ และความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างมีเป้าหมาย

โดยสรุปองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง
(Transformative Learning)

แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)		
	หลักการ	กระบวนการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง โดยเริ่มจากการรู้จักและเข้าใจตนเอง คิวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการสร้างกรอบแนวคิดใหม่ที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง	1) เน้นการเรียนรู้เพื่อค้นหาความหมาย ผู้สอนกับผู้เรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 2) เน้นการกำกับตนเองในการเรียนรู้ และความรู้ที่ได้อย่างแท้จริง 3) เน้นเรียนรู้จากการปฏิบัติบนฐานของทฤษฎี 4) เน้นความสามารถในการกำกับตนเองที่จะเรียนรู้ และเชื่อในความรู้ที่ตนได้รับอย่างแท้จริงด้วยการให้ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ การตรวจสอบความรู้สึก การค้นหาทางเลือก การวางแผนปฏิบัติการ การสร้างความสามารถ และความเชื่อมั่นแห่งตน	ขั้นที่ 1 การให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามมุมมองเดิมของตน ขั้นที่ 2 การตรวจสอบความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับความกลัว ความโกรธ ความรู้สึกผิดและความละอายใจ ขั้นที่ 3 การประเมินสมมติฐาน ความคิดหรือความเชื่อของตนอย่างจริงจัง ขั้นที่ 4 การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง แลกเปลี่ยนกับผู้อื่น ขั้นที่ 5 การสำรวจค้นหาทางเลือกในการกระทำใหม่ ขั้นที่ 6 การวางแผนการกระทำใหม่ ขั้นที่ 7 การหาความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามแผน	1) การสอบถาม 2) การสัมภาษณ์ 3) การสำรวจและสอบถาม 4) การประเมินผลงานหรือแฟ้มสะสมงาน 5) การสังเกตพฤติกรรมและบันทึกข้อมูล 6) การสนทนากลุ่ม

ตาราง 8 (ต่อ)

แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)		
	หลักการ	กระบวนการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
		ชั้นที่ 8 การเริ่มทดลอง ทำตามบทบาทใหม่ใน ชีวิตจริง ชั้นที่ 9 การสร้าง ความสามารถ ความ มั่นใจในบทบาทการ กระทำ และ ความสัมพันธ์ใหม่ ชั้นที่ 10 การบูรณาการ จนเป็นวิถีดำเนินชีวิต ใหม่ของตนเองอย่าง เป็นหนึ่งเดียว	

จากตาราง 8 แสดงองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ประกอบด้วย หลักการ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสำหรับการวิจัยนี้ต่อไป

4 กรอบแนวคิดการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4.1 หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) มาวิเคราะห์หลักการ และกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รายละเอียดแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ทฤษฎีความเป็นพลเมือง	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม	แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก	แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง	หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในการเป็นผู้กระทำสิ่งต่างๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สร้างขึ้นด้วยการรักษาสีบท่าง ๆ ของตน	1) กระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยทั้งกระบวนการทางปัญญา และทักษะการตัดสินใจของผู้เรียน	1) การสำรวจความต้องการของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราเรียน	1) ผู้เรียนทุกคนมีพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ แนวคิดที่เป็นลักษณะเฉพาะของตน	1) จัดเงื่อนไข การเสริมแรง และเงื่อนไข การลงโทษแก่ผู้เรียน	1) เน้นการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง	1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่
2) แสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ	2) การเรียนรู้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล (Person) สิ่งแวดล้อม (Environment)	2) วางแผนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ	2) ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการคิด การเรียนรู้ ค่านิยม และความเชื่อที่เป็นของตนเอง	2) การจัดประสบการณ์ตรง	2) เน้นการกำกับตนเองในการเรียนรู้และความรู้ที่ได้มาอย่างแท้จริง	2) การจัดการประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมผ่าน

ตาราง 9 (ต่อ)

ทฤษฎีความ เป็นพลเมือง	ทฤษฎีการ เรียนรู้ ทางสังคม	แนวคิดการ เรียนรู้ด้วย การรับ ใช้สังคม	ทฤษฎีการ มีส่วนร่วม	ทฤษฎี พัฒนา การด้าน จริยธรรม ของโคล เบิร์ก	แนวคิด การเรียนรู้ เพื่อนำการ เปลี่ยน แปลง	หลักการของ รูปแบบการ จัดการเรียนรู้
ด้วยจิตสำนึก ที่ดีในความ เป็นพลเมือง แสดงออกถึง ความ กระตือรือร้น เอาใจใส่และ เห็นประโยชน์ ของส่วนรวม มากกว่าส่วน ตน 3) เป็น การศึกษาที่ มุ่ง "ผลลัพธ์" (Outcome- based) เน้น ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง	และพฤติกรรม (Behavioral) 3) ผลของการ เรียนรู้กับการ แสดงออก อาจจะแตกต่าง กัน สิ่งที่เรียนรู้ แล้วอาจไม่มีการ แสดงออกก็ได้	4) นำ ประสบการณ์ มาคิดพิจารณา ไตร่ตรอง สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ ใหม่ ๆ ได้	4) การจัดการ เรียนรู้และ ประสบการณ์ ประสบการณ์ต้อง สัมพันธ์กับชีวิต จริง 5) กระบวนการ เรียนรู้เป็น ลักษณะการทำ กิจกรรม การมี ส่วนร่วมในการ ลงมือปฏิบัติ โดยการลงมือ กระทำ 6) การเรียนรู้ ร่วมกัน การ เรียนรู้ซึ่งกันและ กัน และการ เรียนรู้จากผู้อื่น จะช่วย ก่อให้เกิดความ เข้าใจ สภาพการณ์ที่ เป็นจริง 7) กระบวน การเรียนรู้ต้อง ส่งเสริมให้ ผู้เรียนวิเคราะห์ สถานการณ์ที่ เป็นจริง	3) เน้นเรียนรู้ จากการปฏิบัติ บนฐานของ ทฤษฎี 4) เน้น ความสามารถ ในการกำกับ ตนเองที่จะ เรียนรู้ และเชื่อ ในความรู้ที่ตน ได้รับอย่าง แท้จริงด้วยการ ให้ผู้เรียนเผชิญ สถานการณ์ การตรวจสอบ ความรู้สึก การ ค้นหา ทางเลือก การ วางแผน ปฏิบัติการ การ สร้าง ความสามารถ และความ เชื่อมั่นแห่งตน	หลักการปฏิบัติแบบมี ส่วนร่วมในการ ทำกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อ ผู้อื่นและสังคม 3.การจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนรู้และ เข้าใจเกี่ยวกับ ความถูกต้อง และ สะท้อนคิดจาก สิ่งที่ได้เรียนรู้ อย่างมีเหตุมีผล ที่จะนำไปสู่การ ตัดสินใจเลือก ประพฤติดีปฏิบัติ ตนอย่างผู้มี ความรับผิดชอบ	

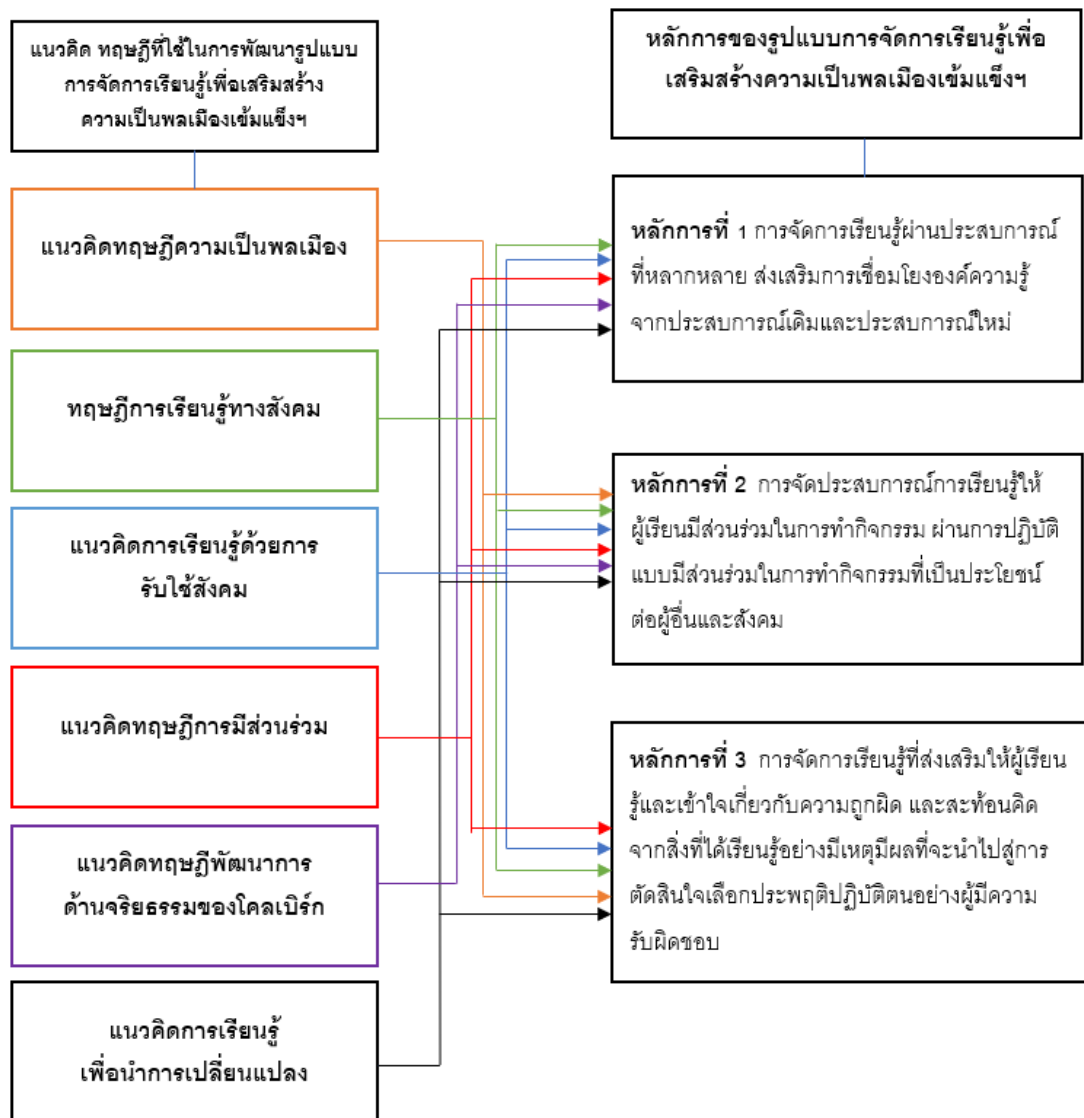
จากตาราง 9 หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วยหลักการ 3 ข้อ ดังนี้

หลักการที่ 1 การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่

หลักการที่ 2 การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

หลักการที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง และสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างมีเหตุมีผลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างผู้มีความรับผิดชอบ

ซึ่งแสดงความเชื่อมโยงของแนวคิดทฤษฎีที่นำมากำหนดหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ความเชื่อมโยงของแนวคิดทฤษฎีที่นำมากำหนดหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ทั้งนี้ผู้วิจัยนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษา มาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ให้มีความสอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ คือการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รายละเอียดดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 การสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ทฤษฎี ความเป็น พลเมือง	ทฤษฎีการ เรียนรู้ ทางสังคม	แนวคิดการ เรียนรู้ด้วย การรับใช้ สังคม	ทฤษฎีการมี ส่วนร่วม	ทฤษฎี พัฒนาการ ด้าน จริยธรรม ของโคล เบิร์ก	แนวคิดการ เรียนรู้ เพื่อนำการ เปลี่ยนแปลง	กระบวนการ การเรียนรู้ ของรูปแบบ การจัดการ เรียนรู้
ขั้นที่ 1 การ วิเคราะห์ ปัญหา เป็น การส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิด ความ สามารถใน การวิเคราะห์ ปัญหา เพื่อ วางแผนใน การแก้ไข ปัญหานั้นๆ ได้ตามความ เหมาะสม ขั้นที่ 2 การ วางแผนใน การแก้ไข ปัญหา เป็น การส่งเสริมให้ ผู้เรียนช่วยกัน คิดวางแผน และหาวิธีใน การแก้ปัญหา ที่เผชิญได้ อย่างมี ประสิทธิภาพ	ขั้นที่ 1 การ สนใจ (Attention) ขั้นที่ 2 การ จดจำ (Retention) ขั้นที่ 3 การ กระทำ (Production) ขั้นที่ 4 การจูง ใจ (Motivation) ขั้นที่ 5 ขั้นที่ 6	ขั้นที่ 1 ขั้น สืบเสาะหาความ ต้องการของ ชุมชน (Investigation) ขั้นที่ 2 ขั้น เตรียมการ (Preparation) ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือ ปฏิบัติ (Action) ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อน คิด (Reflection) ขั้นที่ 5 ขั้นสาธิต หรือเสนอผลงาน (Demonstration) ขั้นที่ 6 ขั้น ประเมินผล (Evaluation)	ขั้นที่ 1 ขั้น ประสบการณ์ (Experience) ขั้นที่ 2 ขั้นการ สะท้อนคิดและ อภิปราย (Reflection and Discussion) ขั้นที่ 3 ขั้น ความคิดรวบ ยอด (Conceptualize) ขั้นที่ 4 ขั้นการ ทดลอง/การ ประยุกต์แนวคิด (Apply)	ขั้นที่ 1 การให้ ความรู้ขั้นสูง ขั้นที่ 2 การให้ โอกาส ปฏิสัมพันธ์กับ ผู้อื่น และ สภาพแวดล้อม ขั้นที่ 3 การให้ แสดงบทบาท สมมติ ขั้นที่ 4 การฝึก เผชิญกับ ปัญหาความ ขัดแย้งเชิง จริยธรรม ขั้นที่ 5 การจัด บรรยายภาคที่ เชื่อมต่อการ แสดงความ คิดเห็น	ขั้นที่ 1 การให้ ผู้เรียนได้เผชิญ กับ สถานการณ์ที่ ไม่เป็นไปตาม มุมมองเดิม ของตน ขั้นที่ 2 การ ตรวจสอบ ความรู้สึกของ ตนเองเกี่ยว ความกลัว ความโกรธ ความรู้สึกผิด และความ ละอายใจ ขั้นที่ 3 การ ประเมิน สมมติฐาน ความคิด หรือ ความเชื่อของ ตนอย่างจริงจัง ขั้นที่ 4 การเปิด ใจยอมรับการ เปลี่ยนแปลง แลกเปลี่ยนกับ ผู้อื่น ขั้นที่ 5 การ สำรวจ ค้นหา	ขั้นที่ 1 กระตุ้น และสร้างแรง บันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็น ขั้นตอนที่ ผู้สอนกระตุ้น และส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดแรง บันดาลใจให้ ผู้เรียนรับรู้ บทบาทหน้าที่ ของตนเองและ การทำ ประโยชน์ต่อ ส่วนรวม ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลง มือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็น ขั้นตอนที่ ส่งเสริมให้ ผู้เรียนสร้าง การเรียนรู้ด้วย ตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่าน ประสบการณ์ เชิงประจักษ์

ตาราง 10 (ต่อ)

ทฤษฎีความ เป็นพลเมือง	ทฤษฎีการ เรียนรู้ ทางสังคม	แนวคิด การเรียนรู้ ด้วยการรับ ใช้สังคม	ทฤษฎีการมี ส่วนร่วม	ทฤษฎี พัฒนาการ ด้าน จริยธรรม ของโคล เบิร์ก	แนวคิด การเรียนรู้ เพื่อนำการ เปลี่ยน แปลง	กระบวนการ การเรียนรู้ของ รูปแบบการ จัดการเรียนรู้
<p>ขั้นที่ 3 การ ดำเนินการตาม แผน เป็นการ ส่งเสริมให้ ผู้เรียน ดำเนินการตาม แผนที่วางไว้ เพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมายที่วาง ไว้ ส่งเสริมให้ ผู้เรียนระดม ความคิด ช่วยกันสะท้อน ผลที่เกิดจากการ ถอดบทเรียน</p> <p>ขั้นที่ 4 การ ประเมินผล วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค เป็น การการลงมือ ปฏิบัติร่วมกัน</p>					<p>ทางเลือกใน การกระทำ ใหม่</p> <p>ขั้นที่ 6 การ วางแผนการ กระทำใหม่</p> <p>ขั้นที่ 7 การหา ความรู้ และ ทักษะที่ จำเป็นสำหรับ การปฏิบัติ ตามแผน</p> <p>ขั้นที่ 8 การ เริ่มทดลองทำ ตามบทบาท ใหม่ในชีวิต จริง</p> <p>ขั้นที่ 9 การ สร้าง ความสามารถ ความมั่นใจใน บทบาทการ กระทำ และ ความสัมพันธ์ ใหม่</p>	<p>และจาก สถานการณ์จริง ขั้นที่ 3 สะท้อนคิด และอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็น ขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดการ แลกเปลี่ยนความ คิดเห็น การเรียนรู้ ซึ่งกันและกันผ่าน การปฏิบัติแบบมี ส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคม ขั้นที่ 4 ประยุกต์ และนำการ เปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็น ขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนปรับปรุงและ พัฒนาตนเองผ่าน การเรียนรู้จากการ ปฏิบัติงานไปสู่การ ปรับเปลี่ยนการ</p>

ตาราง 10 (ต่อ)

ทฤษฎีความ เป็นพลเมือง	ทฤษฎีการ เรียนรู้ ทางสังคม	แนวคิด การเรียนรู้ ด้วยการรับ ใช้สังคม	ทฤษฎีการมี ส่วนร่วม	ทฤษฎี พัฒนาการ ด้าน จริยธรรม ของโคล เบอร์ก	แนวคิด การเรียนรู้ เพื่อนำการ เปลี่ยน แปลง	กระบวนการ การเรียนรู้ของ รูปแบบการ จัดการเรียนรู้
					ขั้นที่ 10	ประพฤติปฏิบัติไป การบูรณาการ จนเป็นวิถี ดำเนินชีวิต ใหม่ของ ตนเองอย่าง เป็นหนึ่งเดียว

จากตาราง 10 ผลจากการสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง ทำให้ได้กระบวนการเรียนรู้สำหรับนำมาใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอน กระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยน การประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นไปที่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และการสะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้ บนหลักการเรียนรู้โดยใช้ วงจรกระบวนการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งกับตัว ผู้เรียน ผู้วิจัยได้สร้างภาพประกอบแสดงความเชื่อมโยงของแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับหลักการ และกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ความเชื่อมโยงของแนวคิดทฤษฎีกับหลักการและกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่าหลักการและกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีรายละเอียดดังนี้

1) หลักการ

หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย

หลักการที่ 1 การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่

หลักการที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

หลักการที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง และสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างมีเหตุมีผลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างผู้มีความรับผิดชอบ

2) กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

4.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากผลการศึกษาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รายละเอียดดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ทฤษฎีความเป็นพลเมือง	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม	แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก	แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง	การวัดและประเมินผลของการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
1) แบบสังเกต	1) การประเมินเชิงพฤติกรรม	1) การประเมินตนเอง	1) การสำรวจความเข้าใจและความต้องการ	1) การสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์	1) การสอบถาม	1) แบบประเมินพฤติกรรม
2) แบบประเมินตามสภาพจริง	(Behavioral Assessment Tests)	2) การประเมินโครงการ	เข้าใจและต้องการ	2) การสังเกตพฤติกรรม	2) การสัมภาษณ์	กำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Score : BARS)
3) แบบทดสอบ	2) การสังเกตการณ์	โดยคนในชุมชน	2) การสัมภาษณ์	3) การสังเกตพฤติกรรม	3) การสัมภาษณ์	2) แบบบันทึกหลังการเรียนรู้
4) แบบวัดเจตคติ	(Observation)	3) การประเมินโดยผู้สอน	3) การสังเกตการณ์	4) การสัมภาษณ์สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน	4) การประเมินผลการทำงานหรือสัมภาษณ์	
	3) การสัมภาษณ์ (Interview)		4) การใช้แบบประเมินผล	5) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ		

ตาราง 11 (ต่อ)

ทฤษฎี ความเป็น พลเมือง	ทฤษฎีการ เรียนรู้ ทางสังคม	แนวคิด การ เรียนรู้ ด้วยการ รับใช้ สังคม	ทฤษฎีการ มีส่วนร่วม	ทฤษฎี พัฒนาการ ด้าน จริยธรรม ของโคล เบิร์ก	แนวคิด การ เรียนรู้ เพื่อนำ การ เปลี่ยน แปลง	การวัดและ ประเมินผล การเรียนรู้ ของรูปแบบ การจัดการ เรียนรู้
	4) การเก็บข้อมูล เชิงคุณภาพ (Qualitative Data Collection)		6) การใช้ชุด คำถาม	5) การให้ ข้อมูล ย้อนกลับ แก่ผู้เรียน	5) การ สังเกต พฤติกรรม และ บันทึก ข้อมูล	
	5) การใช้ชุด คำถาม (Questionnaires)				6) การ สนทนา กลุ่ม	

จากตาราง 11 ผลจากการสังเคราะห์การวัดและประเมินผลตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบิร์ก และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง ทำให้ได้แนวทางการวัดและประเมินผลสำหรับนำมาใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วยแนวทางการวัดและประเมินผลที่จำเป็นต้องใช้การประเมินตามสภาพจริง ที่เป็นการประเมินพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน จากกระบวนการทำงาน และจากผลงาน โดยใช้แหล่งข้อมูลและวิธีการอย่างหลากหลาย และมีความสอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้ โดยหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงมีแนวคิดสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) ใช้ผู้ประเมินหลายๆ คน เช่น ผู้เรียน เพื่อน ผู้สอน ผู้เกี่ยวข้อง 2) ใช้วิธี / เครื่องมือวัดหลายๆ ชนิด เช่น การสังเกต การปฏิบัติ การทดสอบการรายงานตนเอง 3) ประเมินหลายๆ ครั้งในแต่ละช่วงเวลาของการเรียนรู้ได้แก่ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และสิ้นสุด และ 4) สะท้อนผลการประเมินสู่การพัฒนาผู้เรียน

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งนั้นผู้วิจัยได้นำแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Scale: BARS) มาใช้เป็นแนวทางในการประเมิน โดยผู้วิจัยแบ่งประเด็นการประเมินตามองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งตามรายการพฤติกรรมบ่งชี้ โดยที่ระดับคะแนนของ BARS จะถูกกำหนดด้วยลักษณะพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงและมีการอธิบายอย่างชัดเจน ซึ่งประเมินผลโดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้เรียนกับคำอธิบายที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าในแต่ละระดับ Behaviorally Anchored Rating Scales (BARS) เป็นการประเมินผลงานจากพฤติกรรมในการปฏิบัติ/การทำกิจกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ โดยกำหนดระดับการประเมินไว้ 5 ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับจะระบุถึงพฤติกรรมเริ่มตั้งแต่พฤติกรรมที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ไปจนกระทั่งถึงพฤติกรรมที่ยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งลักษณะของแบบประเมิน BARS ที่มี 5 ระดับ (ระดับ 1-5) มักจะเป็นดังนี้ (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2556)

ระดับ 1: น้อยที่สุด/ไม่พอใจ: พฤติกรรมที่ไม่ตรงกับคุณลักษณะหรือมาตรฐานที่ต้องการ มักเป็นพฤติกรรมที่ขาดสมบัติหรือไม่ครบถ้วน

ระดับ 2: พอใช้/พอใจเล็กน้อย: พฤติกรรมที่มีบางส่วนของคุณลักษณะหรือมาตรฐานแต่ยังขาดความครบถ้วนหรือความชัดเจน

ระดับ 3: ดี/พอใจ: พฤติกรรมที่เป็นไปตามคุณลักษณะหรือมาตรฐานที่ต้องการ มีความชัดเจนและครบถ้วนตามคาดหวัง

ระดับ 4: ดีมาก/พอใจมาก: พฤติกรรมที่เหนือกว่าคุณลักษณะหรือมาตรฐานที่ต้องการ มีความเชี่ยวชาญและมีประสิทธิภาพสูง

ระดับ 5: ยอดเยี่ยม/พอใจมากที่สุด: พฤติกรรมที่เป็นตัวแทนสำคัญของคุณลักษณะหรือมาตรฐานที่ต้องการ มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในระดับที่สูงที่สุด

ซึ่งแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Score : BARS) 5 ระดับ ประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ประเมิน ผู้ช่วยสอนเป็นผู้ประเมิน และผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน มีเกณฑ์การให้คะแนนโดยนำผลรวมจำนวนข้อรายการในแต่ละองค์ประกอบคูณด้วย 100 หาดด้วยจำนวนตัวบ่งชี้ เพื่อให้ออกมาเป็นร้อยละโดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

เกณฑ์การแปลผล

ร้อยละ	01.00 - 20.00	หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับเริ่มต้น
ร้อยละ	21.00 - 41.00	หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับเต็มใจ
ร้อยละ	42.00 - 62.00	หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับปฏิบัติ
ร้อยละ	63.00 - 83.00	หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับจัดระบบ
ร้อยละ	84.00 - 100	หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับต้นแบบ

โดยรายละเอียดของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังแสดงในภาคผนวก ข

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2565 (หมายเลขรับรอง SWUEC-G-117/2565) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แต่จะระยะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การดำเนินการในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษากรอบคุณลักษณะและองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
2. วิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
3. พัฒนาเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษากรอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนที่ 2 การยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษากรอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดกรอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย

2.1 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง ได้แก่ ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen) จากฐานข้อมูล TCI (Thai Journal Citation Index Centre) ระหว่างปี 2560-2566 จำนวน 47 เล่ม จากฐานข้อมูล Google Scholar ระหว่างปี 2015-2023 จำนวน 62 เล่ม

2.3 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้านความเป็นพลเมืองศึกษา วุฒิกการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท ประสบการณ์ในการทำงาน ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

2) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง จำนวน 7 คน

3) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาและนโยบายในการพัฒนากิจกรรมนักศึกษา ด้านความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง วุฒิกการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท ประสบการณ์ในการทำงาน ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ได้แก่ แบบบันทึกการวิเคราะห์กรอบการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

3.2 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้

- 1) นิยามความหมายของพลเมืองเข้มแข็ง
- 2) คุณลักษณะของนักศึกษาที่จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
- 3) พฤติกรรมการแสดงออกของนักศึกษาถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
- 4) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครู

4. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 สังเคราะห์กรอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)

4.1.1 กำหนดคำสำคัญที่ต้องการศึกษาจากตำรา หนังสือ บทความที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ความหมายของความเป็นพลเมือง คุณลักษณะความเป็นพลเมือง และองค์ประกอบความเป็นพลเมือง นำข้อมูลลงในตารางวิเคราะห์ข้อมูลในแบบบันทึกการวิเคราะห์กรอบการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

4.1.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และทำการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง เพื่อดูว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่ศึกษาในแต่ละแนวคิดนั้นมีจุดร่วมที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และทำการสรุปนิยามความหมาย และองค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

4.2 สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนารอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4.2.1 กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยนำกรอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร มาใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

4.2.2 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล

4.2.3 ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2565 ถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2565 โดยประสานงานผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าเพื่อนัดวันและเวลาในการสัมภาษณ์ (ผ่านระบบ ZOOM) โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จนได้ข้อมูลที่อิ่มตัว

4.2.4 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มาจัดระเบียบข้อมูล ที่ความให้ความหมายด้วยการนำข้อความสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาจัดหมวดหมู่และ

สรุปนิยามความหมายเชิงทฤษฎี องค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง และพฤติกรรมบ่งชี้ของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4.2.5 ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการนำข้อมูลไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมตรวจสอบการตีความ (Member Checking) อีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นตรวจสอบความเข้าใจระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลตรงกัน

4.3 เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์เอกสารกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

4.4 สรุปนิยามความหมาย องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

ขั้นตอนที่ 2 การยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. วัตถุประสงค์

เพื่อยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. แหล่งข้อมูล /กลุ่มเป้าหมาย

นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1-4 (ทั้งนักศึกษาที่ลงทะเบียนและรักษาสภาพ) หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และ 7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย รวม 1,752 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2565) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีพิจารณาการให้ขนาดตัวอย่างสำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบของคอมเพล็กซ์และดี (Comrey & Lee, 1992) โดยได้เสนอแนะขนาดตัวอย่างดังนี้ จำนวน 50 ราย ถือว่า แย่มาก (Very Poor) จำนวน 100 ราย ถือว่า ไม่ดี (Poor) จำนวน 200 ราย ถือว่า พอใช้ได้ (Fair) จำนวน 300 ราย ถือว่า ดี (As a Good) จำนวน 500 ราย ถือว่า ดีมาก (As Excellent) ซึ่งคำนวณได้จำนวน

323 คน ซึ่งคำนวณกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาคั้งนี้ได้จำนวน 323 คน โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google Form)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ข้อรายการเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบรายด้าน จำนวน 27 ข้อ ประกอบด้วย องค์ประกอบความรับผิดชอบ จำนวน 4 ข้อ องค์ประกอบการมีส่วนร่วม จำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบด้านจิตอาสา จำนวน 5 ข้อ และองค์ประกอบด้านนำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

- 1 หมายถึงไม่เห็นด้วย (Disagree)
- 2 หมายถึง ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (Disagree A Little)
- 3 หมายถึง ค่อนข้างเห็นด้วย (Agree A Little)
- 4 หมายถึง เห็นด้วย (Agree)
- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด (Strongly Agree)

4. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis: FA) ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รายละเอียดการดำเนินการดังนี้

4.1 นำผลการสรุปนิยามความหมาย คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (ระดับ 1,2,3,4,5)

4.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

4.2.1 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) กับผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบประเมิน และทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ตรวจสอบความเชื่อมั่นกับนักศึกษาวิชาชีพครูกลุ่มตัวอย่าง

4.2.2 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินกับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ชั้นปีที่ 1 จำนวน 27 คน

4.2.3 สรุปและปรับปรุงแบบสอบถามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลก่อนนำไปใช้จริง

4.3 ทำหนังสือขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งไปยังมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 7 แห่ง

4.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้ Google form กับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 7 แห่ง ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2565 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 โดยการส่งแบบสอบถามผ่านผู้ประสานงานโดยตรงและประมาณการตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ได้รับการตอบกลับมา จำนวน 324 คน

4.5 นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

4.6 ผู้วิจัยสรุปองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item-Objective Congruency) (กมลวรรณ ตั้งธนกานนท์, 2559) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินคุณภาพของแบบสอบถามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ควรมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ในแต่ละข้อมากกว่าหรือ เท่ากับ 0.5 จึงจะถือว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปทดลองใช้ได้ แต่หากพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยจะนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงเครื่องมือต่อไป ซึ่งปรากฏผลว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสอบถาม อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00 ทั้งนี้ในบางข้อคำถามมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงการใช้ภาษาให้กระชับและเข้าใจง่าย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	หมายถึง	ผลรวมระหว่างคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนนดังต่อไปนี้

มีความเห็นว่า	แน่ใจว่าสอดคล้อง	ให้คะแนนเป็น	+1
มีความเห็นว่า	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง	ให้คะแนนเป็น	0
มีความเห็นว่า	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนนเป็น	-1

5.2 การตรวจสอบความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) เพื่อทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของเนื้อหาหรือองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมินที่เป็นตัวแทนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่ต้องการวัด ด้วยวิธีหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α -Coefficient) โดยเกณฑ์ยอมรับอยู่ที่ .80 ขึ้นไป จึงถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพดี ตามเกณฑ์ประเมินความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ของจอร์จ มัลลอรี่ (George & Mallery, 2019) ดังนี้

สัมประสิทธิ์แอลฟา (α)	ระดับความเที่ยง
มากกว่า .90	ดีมาก
.81 - .90	ดี
.71 - .80	พอใช้
.61 - .70	ค่อนข้างพอใช้
.50 - .60	ค่อนข้างต่ำ
น้อยกว่า .50	ไม่สามารถยอมรับได้

5.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) มีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปถือว่าเครื่องมืออยู่ในระดับที่ใช้ได้โดยเกณฑ์การพิจารณาระดับความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินมีดังนี้

.70 - 1.00	มีความสอดคล้องดีมาก
.40 - .69	มีความสอดคล้องดี
.00 ถึง 0.39	มีความสอดคล้องต่ำ

3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ใช้สถิติ Chi-square statistics เพื่อวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit Index : GFI) ระหว่างรูปแบบสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่า GFI AGFI CFI Standard RMR และ RMSEA โดยมีรายละเอียดของเกณฑ์การตรวจสอบดังนี้ (Hair.et.al,2010)

ดัชนี	เกณฑ์
Chi-square	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือสัดส่วน Chi-square/df ไม่เกิน 2.00
GFI	มากกว่า 0.90
AGFI	มากกว่า 0.90
CFI	มากกว่า 0.95
RMSEA	น้อยกว่า 0.08

ซึ่งหลักการทั่วไปในการตรวจสอบค่า Chi-square ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนี GFI และ AGFI ต้องมีค่ามากกว่า 0.90 และค่า RMSEA ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.08 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ

นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนาแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำแบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Scale (BARS) 5 ระดับ โดยการนำองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่ได้จากการยืนยัน มากำหนดพฤติกรรมย่อยที่ครอบคลุมพฤติกรรมพลเมืองเข้มแข็งที่สามารถวัดและสังเกตได้

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อพัฒนาแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
- 1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. แหล่งข้อมูล

2.1 การประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศึกษา จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท เป็นผู้ที่มีประสบการณ์จัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี

2.2 การทดลองใช้ (Try out) แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 27 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Scales: BARS) 5 ระดับ (ระดับ 1,2,3,4,5)

3.2 แบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence) การให้คะแนนมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ

3.3 แบบประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (ระดับ 1,2,3,4,5)

4. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่ได้จากการยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Scale (BARS) 5 ระดับ (ระดับ 1,2,3,4,5)

4.2 จัดทำแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Score : BARS) 5 ระดับ (ระดับ 1,2,3,4,5) ประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา และองค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง

4.3 นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และครอบคลุม นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับแก้ในส่วนขอประเด็นพฤติกรรมบ่งชี้ย่อยในแต่ละระดับของแบบประเมินฯ ให้การสังเกตพฤติกรรมมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และวัดได้

4.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

4.5 ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ด้วยการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item-objective Congruency) (กมลวรรณ ตังธนากานนท์, 2559) โดยมีเกณฑ์การประเมิน 3 ระดับ ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการข้อคำถามและเกณฑ์การให้คะแนนสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ารายการคำถามและเกณฑ์การให้คะแนนสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

-1 หมายถึง แน่ใจว่ารายการคำถามและเกณฑ์การให้คะแนนไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

4.6 ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีความหมายของการประเมินทั้ง 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

4.7 นำผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องมาปรับปรุงแก้ไขก่อน นำไปทดลองใช้ (Try out) โดยปรับแก้ข้อคำถามให้มีความกระชับขึ้น และช่วยให้ผู้ตอบประเมิน ง่ายขึ้น

4.8 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อพิจารณาความเชื่อมั่น (Reliability) กับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 หลักสูตร ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 27 คน ที่มีบริบท ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยประสานงานผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าเพื่อนัดวันและเวลา ดำเนินการ เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2566 เพื่อหาความเป็นปรนัยของแบบประเมิน และวิเคราะห์ค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) กำหนดค่าความเชื่อมั่น 0.60 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544)

4.9 นำผลมาปรับปรุงแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ฉบับสมบูรณ์ให้มีความกระชับชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การประเมินคุณภาพของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

5.1.1 การประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยการนำผลการประเมิน คือ มีความเหมาะสม น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด มาแปลงค่าเป็น 1,2,3,4,5 ตามลำดับ จากนั้นคำนวณหา ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยมีเกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คือ ต้องมีค่าเฉลี่ย (Mean) ของความคิดเห็นตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีความเหมาะสม สามารถนำไปทดลองใช้ได้ ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ย (Mean) ต่ำกว่า 3.50 ได้พิจารณาทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5.1.2 การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและเกณฑ์การให้คะแนนรูปรีดโดยผู้เชี่ยวชาญ คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) (กมลวรรณ ตั้งธนานนท์, 2559) เกณฑ์การตัดสินความตรงเชิงเนื้อหา คือ หาก IOC มีค่ามากกว่า 0.60 ถือว่าเกณฑ์การให้คะแนนรูปรีดแต่ละองค์ประกอบสามารถประเมินได้ตามวัตถุประสงค์และนิยามขององค์ประกอบนั้นจริง หากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้วิจัยพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามและเกณฑ์การให้คะแนนรูปรีดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แต่หากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญเพียง 1 คน จะอยู่ในดุลพินิจของผู้วิจัย

5.2 การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยกำหนดให้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาต้องมีค่า 0.80 ขึ้นไป จึงจะถือว่าแบบประเมินที่พัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ 0.904 จึงกล่าวได้ว่าแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่พัฒนาขึ้นนั้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการประเมินต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การดำเนินการในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. ตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสม ความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคล

แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

**ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล**

1. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 สังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยนำคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจากระยะ
ที่ 1 มาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทาง
สังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก
(Kohlberg's Theory of Moral Development) และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง
(Transformative Learning)

2.2 กำหนดหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

หลักการที่ 1 การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่

หลักการที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

หลักการที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิด และสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างมีเหตุมีผลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างผู้มีความรับผิดชอบ

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3) กระบวนการเรียนรู้

ผู้วิจัยนำหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เพื่อกำหนดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

4) กิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาและการเลือกกรณีศึกษา เพื่อออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ (Lesson Plan) ตามกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญได้แก่ วัตถุประสงค์ พฤติกรรมบ่งชี้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ / แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

5) สื่อการเรียนรู้

ผู้วิจัยจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับเนื้อหาการจัดการกระบวนการเรียนรู้

6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป็นขั้นที่ผู้สอนติดตามผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามสภาพจริงและผลการปฏิบัติงานและให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประกอบด้วย

6.1) แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพระดับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

6.2) แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้สอนได้สังเกตประเด็นที่พบเจอระหว่างการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นของผู้เรียนได้

6.3) แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ เป็นการบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ผลการจัดการเรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคหรือข้อสังเกตที่พบเจอและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำข้อมูลจากการบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้งมาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไปให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้จะเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดหมวดหมู่ประเด็นและตีความจากข้อความสำคัญจากแบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

2.3 จัดทำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ ปัญหาและความจำเป็นที่ต้องพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หลักการทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. วัตถุประสงค์

เพื่อตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ ไม่น้อยกว่า 5 ปี คุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโท จำนวน 3 คน

2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลที่มีประสบการณ์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษาที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3.2 แบบประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

3.3 แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบภายในของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีการให้คะแนนความสอดคล้อง 3 ระดับ ดังนี้

+1 หมายถึง สอดคล้อง กับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง กับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง ไม่สอดคล้องนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

4. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษาที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

4.2 ประสานผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดหมายวันและเวลาในการนำส่งและรับคืนแบบประเมินกับผู้เชี่ยวชาญโดยตรง

4.3 ส่งคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่ผู้วิจัยสร้างในขั้นตอนที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

4.4 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาสรุปผล ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คือค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพที่จะนำไปทดลองใช้ได้ แต่ถ้าผลการประเมินเหมาะสมมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.50 ต้องนำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบภายในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ พิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบภายในร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ตามกรอบประเด็นที่กำหนดไว้ ได้แก่ ความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้กำหนดหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ/ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมถึงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ นำผลคะแนนมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) มีเกณฑ์การตัดสินค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.6 ถือว่าผ่านเกณฑ์หรือร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้กำหนดหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ/ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมถึงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ หากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้วิจัยพิจารณาปรับปรุงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ที่พัฒนาขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แต่หากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญเพียง 1 คน จะอยู่ในดุลพินิจของผู้วิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่องร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. วัตถุประสงค์

เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. แหล่งข้อมูล/กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 27 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3.2 แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3.3 แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรม

4. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษานำร่องกับนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีศรีวิชัย จำนวน 27 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบในประเด็นด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านระยะเวลา ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 4 แผน เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง ดำเนินการระหว่างวันที่ 9 มกราคม 2566 ถึงวันที่ 13 มีนาคม 2566

4.2 ผู้วิจัยชี้แจงให้ผู้ช่วยสอน นักศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ ๓ แนวทางการปฏิบัติตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และการใช้แบบประเมินการเรียนรู้เพื่อหาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ก่อนนำไปใช้จริง

4.3 ดำเนินการทดลองนำร่องเป็นเวลา 4 สัปดาห์ จำนวน 4 แผน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยสอนซึ่งเป็นผู้อาจารย์สอน เป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้น โดยผู้ช่วยสอนจะเป็นผู้ร่วมสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและจัดการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้

4.4 ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) คือระหว่างผู้วิจัย ผู้ช่วยสอน และผู้เรียน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน ในระยะการทดลองนำร่อง (Pilot Study) โดยนำแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ไปให้นักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 27 คน ทดลองประเมินตนเอง โดยผู้วิจัยกับผู้ช่วยสอนประเมินนักศึกษากลุ่มเดียวกันโดยการสังเกตพฤติกรรมร่วมกัน โดยใช้แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และพิจารณาความสอดคล้องของการให้คะแนน โดยใช้วิธีการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient: ICC)

4.5 ผู้วิจัยประชุมปรึกษาหารือกับผู้ช่วยสอนเพื่อแลกเปลี่ยนผลการจัดการเรียนรู้ในประเด็นด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านระยะเวลา ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

4.6 ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การทดลองใช้ (Try out) แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) โดยพิจารณาความสอดคล้องการให้คะแนนของนักศึกษาประเมินตนเอง ผู้ช่วยสอน และผู้วิจัยถ้ามีค่าตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป ถือว่าเกณฑ์การให้คะแนนมีความเที่ยงระหว่างผู้ประเมินอยู่ในระดับสูง มีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

0.00 – 0.50 หมายถึง ความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันในระดับต่ำ

0.51 – 0.74 หมายถึง ความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันในระดับพอใช้

0.75 – 0.90 หมายถึง ความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันในระดับดี

0.91 – 1.00 หมายถึง ความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันในระดับดีมาก

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน จากการใช้แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.730-0.807 (มีผล 3 ค่า ผู้วิจัย ผู้สอน ผู้เรียน) ถือว่ามีความน่าเชื่อถือในระดับที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้

5.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อคิดเห็น การสังเกต และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในประเด็นด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านระยะเวลา ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การดำเนินการในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. แหล่งข้อมูล/กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลศรีวิชัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 37 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาความ
เป็นครูวิชาชีพ และสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง

3. แบบแผนการทดลอง

การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยใน
ลักษณะการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ
กลุ่มเดียววัดซ้ำ (One-Shot Repeated Measures Design)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4.3 คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน แนวคิดและหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินสะท้อนคิดของผู้เรียน

5. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย และผู้ช่วยสอน ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครู ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เป็นเวลา 14 สัปดาห์ จำนวน 37 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวิจัยในลักษณะการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำ (One-Shot Repeated Measures Design) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เพื่อขอความร่วมมือกับผู้บริหารในการเข้าร่วมการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย โดยมีการนัดหมายกับผู้บริหาร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวทางการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และวางแผนร่วมกันในการจัดแบ่งช่วงเวลาทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาวิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

5.2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึง ผู้บริหาร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เพื่อขอทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เพื่อนัดหมายเวลาในการชี้แจง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น และวางแผนร่วมกันในการจัดแบ่งช่วงเวลาทดลองใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

5.4 ผู้วิจัยทำความเข้าใจกับผู้ช่วยสอนเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น รวมถึงแนวทางการใช้แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

5.5 ผู้วิจัยปฐมนิเทศ สร้างความเข้าใจกับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มทดลองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

5.6 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามแบบแผนการทดลอง โดยสังเกตการทำกิจกรรมและการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู วัดและประเมินผลภายหลังจากจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ตามแบบแผนการทดลองที่กำหนด รวมจำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง แล้วนำผลการศึกษาไปเปรียบเทียบและวิเคราะห์ เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่มทดลอง และความแตกต่างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง ถ้าหากผลการวัดและประเมินในแต่ละครั้งมีแนวโน้มความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น สรุปได้ว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการที่กำหนดขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่กระทำซ้ำ ตลอดระยะเวลา 14 สัปดาห์ ๗ ละ 4 ชั่วโมง ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ 8 แผน มีการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง จำนวน 4 ครั้ง อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้แบบแผนการทดลองดังแสดงในภาพประกอบ 4

สัปดาห์	1	2	3	4	5	6	7	
การประเมิน	ครั้งที่ 1 (Pre-test)	ครั้งที่ 2						
แผนการ เรียนรู้	เตรียมความพร้อม	แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4		แผนที่ 5	

สัปดาห์	8	9	10	11	12	13	14
การประเมิน	ครั้งที่ 3						ครั้งที่ 4 (Post-test)
แผนการ เรียนรู้	แผนที่ 6		แผนที่ 7				แผนที่ 8

ภาพประกอบ 4 แผนการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

5.6 ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กับนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาความเป็นครูวิชาชีพ จำนวน 37 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เป็นเวลา 14 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 10 กรกฎาคม 2566 – วันที่ 25 กันยายน 2566

5.7 ขณะจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยและผู้ช่วยสอนร่วมสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนกลุ่มทดลอง พร้อมบันทึกพฤติกรรมผู้เรียนลงในแบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และให้นักศึกษาวิชาชีพครูเขียนบันทึกแบบสะท้อนคิดการเรียนรู้ของตนเองหลังการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง

5.8 ผู้วิจัย ผู้ช่วยสอน และนักศึกษาประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในแบบแผนการทดลอง ระหว่างกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ข้อมูลจากผลการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิเคราะห์ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดระดับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

6.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบประเมินการสะท้อนคิดของผู้เรียนโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จัดระเบียบข้อมูล ตีความ และนำข้อความสำคัญมาจัดหมวดหมู่ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นการอธิบายเชิงพรรณนาตามประเด็นสำคัญที่ค้นพบ

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2. แหล่งข้อมูล/กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 37 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาความเป็นครูวิชาชีพ และสมัครใจเข้าร่วมการทดลอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Scales: BARS) 5 ระดับ (ระดับ 1,2,3,4,5) แต่ละองค์ประกอบมีระดับการวัดแบ่งเป็น 4 ระดับคือ ระดับที่ 1 เริ่มต้น ระดับที่ 2 เต็มใจ ระดับที่ 3 ปฏิบัติ ระดับที่ 4 จัดระบบ ระดับที่ 5 ต้นแบบ

3.2 แบบบันทึกความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีลักษณะเป็นแบบบันทึกความคิดเห็น ประกอบด้วย ด้านบรรยากาศ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน และด้านการวัดและประเมินผล

4. วิธิดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มาดำเนินการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

4.2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น จากแบบบันทึกแบบสะท้อนคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีลักษณะเป็นแบบบันทึกที่สอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านบรรยากาศ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน และด้านการวัดและประเมินผล

4.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลการวิเคราะห์ระยะที่ 3 ขึ้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากแบบบันทึกความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

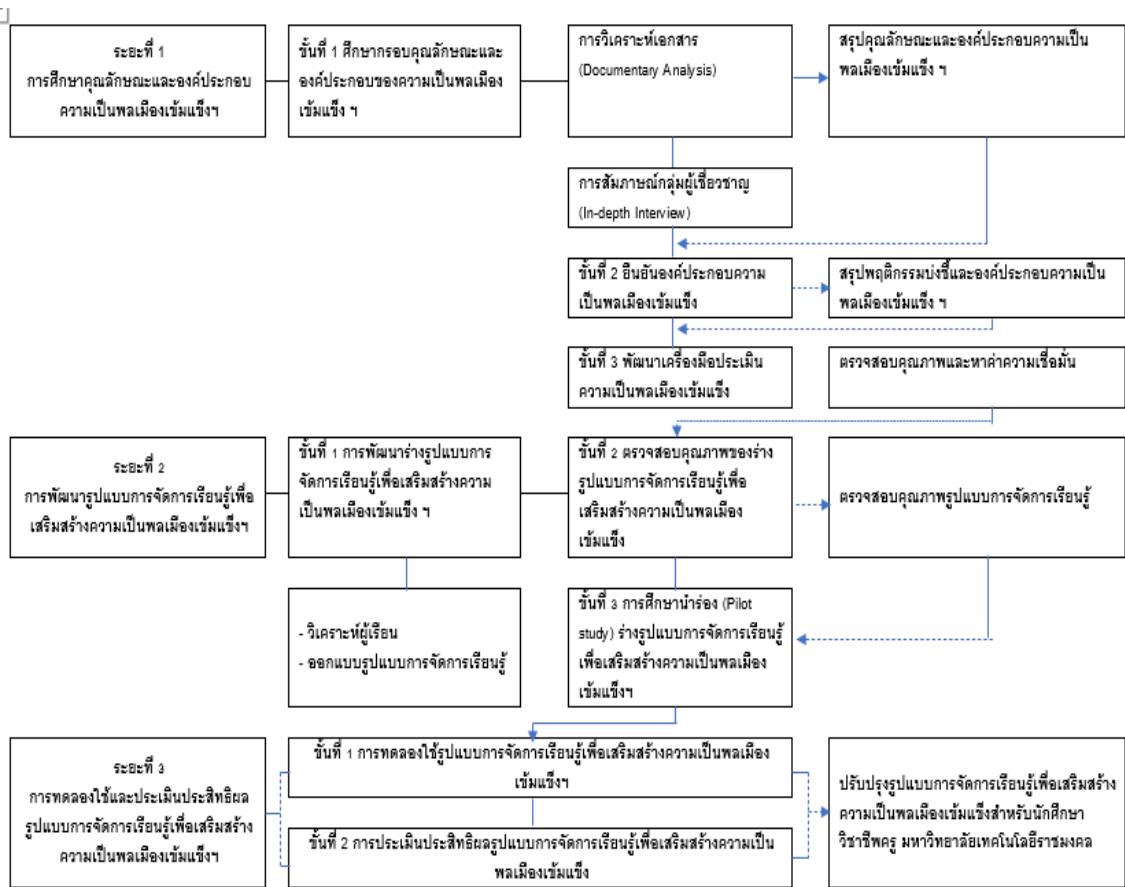
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่ การวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่เป็นผลจากการใช้รูปแบบฯ และการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-Way ANOVA Repeated Measures) เป็นการเปรียบเทียบความแปรปรวนของคะแนนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครูที่ได้จากการวัดในแต่ละช่วงเวลา โดยวิเคราะห์ในภาพรวม ทั้งนี้เกณฑ์การประเมินจะพิจารณาจากระดับความพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาในแต่ละช่วงเวลา ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบบันทึกความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ตามองค์ประกอบหลักของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการอธิบายเชิงพรรณนา เพื่อให้สามารถนำไปอภิปรายผลการศึกษได้อย่างครบถ้วน และมีการถอดบทเรียนด้วยการใช้เทคนิคถอดบทเรียนโดยวิธีการเล่าเรื่อง (Story telling) และการสัมภาษณ์ (Interview)

สามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 3 ระยะ ดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ภาพรวมวิธีดำเนินการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

โดยรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการศึกษาในตอนนี้ ประกอบด้วย ผลการศึกษากรอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งจากเอกสาร ตำรา หนังสือและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผ่านมานั้น แล้ว นำมากำหนดเป็นองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง และได้มีการสรุปประเด็น

สำคัญร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง ที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) โดยได้นำข้อมูลทั้งสองส่วนมาพิจารณาร่วมกันและนำพฤติกรรมบ่งชี้ไปวิเคราะห์หาคำนำหนักขององค์ประกอบ เพื่อให้ทราบองค์ประกอบที่แน่ชัดของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ที่ผ่านการตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการศึกษาตอนที่ 1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) ผลการศึกษารอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และ 3) ผลการพัฒนาเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1.1 ผลการศึกษารอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1.1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen) จากฐานข้อมูล TCI (Thai Journal Citation Index Centre) ระหว่างปี 2560-2566 จากฐานข้อมูล Google Scholar ระหว่างปี 2015-2023 จำนวน 62 เล่ม/ฉบับ ซึ่งจากการวิเคราะห์เอกสาร คำสำคัญที่นำไปสู่การให้นิยามของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ได้แก่ ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active citizen) สามารถสรุปได้ว่าความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizenship) คือการแสดงออกของพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยจิตสาธารณะ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก นิยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งนั้น อ้างอิงจากแนวคิดทฤษฎีของ (Åkerström et al. , 2012; Andersen, 2012; Cornwall & Gaventa, 2001; Emeka & FOF, 2012; Esheya, 2006; Eston, 2000; Fernando, 2006; Hoskins et al., 2015; Jonathan, 2010; Kerry, 2007; Okeahialam, 2013; Önder, 2018; Rhys, 2008; Smith, 2021; Van der Ploeg et al., 2017; Joel Westheimer & Joseph Kahne, 2004; ญาสินี เกิดผลเสริฐ, 2558; ถวิลวดี บุรีกุล

และคนอื่น ๆ, 2564; ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2563; ปรีวัฒน์ ช่างคิด, 2560; พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2557; วรากรณ์ สามโกเศศ, 2558; มาตรฐานการอุดมศึกษา, 2561; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2556; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556; แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; มาตรฐานการอุดมศึกษา, 2561; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) รายละเอียดผลการวิเคราะห์เอกสารดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการสังเคราะห์นิยามและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งจากการวิเคราะห์เอกสาร

นิยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ	องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม	องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา	องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง
ลักษณะการปฏิบัติตนของบุคคลที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้นโดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก	พฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม	พฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ไม่เน้นเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ	พฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ	พฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพ การสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู

จากตาราง 12 สรุปได้ดังนี้ พบว่า นิยาม และองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

นิยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติตนของบุคคลที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้นโดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

โดยองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู

ดังนั้นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้ที่มีความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง จากการวิเคราะห์เอกสารในเบื้องต้น ประกอบด้วยความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม จิตอาสา นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น โดยผู้วิจัยจะดำเนินการนำไปใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้บริหาร ในกระบวนการต่อไป ซึ่งสามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

1.1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับพลเมืองศึกษา นโยบายการจัดการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาและนโยบายในการพัฒนานักศึกษาด้าน

ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน ผลการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อสรุปของยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพระดับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังนี้

1.1.2.1 นิยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพระดับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพระดับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล หมายถึง พฤติกรรมของที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตน กระตือรือร้น มีส่วนร่วมทางสังคม มีจิตอาสา ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน มุ่งมั่นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม ดังข้อมูลสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“การแสดงออกของผู้เรียนที่ ไม่นิ่งดูดาย ไม่นิ่งเฉย สามารถเอาตัวรอดเพื่อยกระดับตัวเอง มีการกระทำที่เกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ และทนดูไม่ได้ ต้องลงมือทำอะไรสักอย่างเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่พบเจอ” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 1 มิถุนายน 2565)

“คนที่มีจิตสำนึกของความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรมที่หลากหลาย ยอมรับระบบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้น การปฏิบัติที่แตกต่างกันในสังคม มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อประพฤติดีประพฤติชอบต่อสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในขอบข่ายที่เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกันและที่อยู่ในขอบข่ายของสิ่งมีชีวิตที่ไม่ได้เรียกว่ามนุษย์ เช่น บรรดาธรรมชาติ สัตว์เลี้ยง สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในโลกใบนี้ ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และมีความเห็นอกเห็นใจต่อสภาพบริบทของตัวเองที่ต้องเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของตัวเอง” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, สัมภาษณ์วันที่ 6 มิถุนายน 2565)

“พลเมืองเข้มแข็งก็น่าจะเป็นคนที่ไม่นิ่งเฉยๆ มีส่วนร่วมในทางการเมือง เพราะว่าคำว่าพลเมืองเข้มแข็งก็ควรจะเป็นพลเมืองที่ดี ควรจะเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวไม่เพิกเฉย ไม่นิ่งเฉยกับกิจกรรมหรือว่าปรากฏการณ์ในทางสังคมการเมืองค่ะ มีสิทธิเสรีภาพของตัวเอง (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 12, สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2565)

“ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งใน “สังคมประชาธิปไตย” คือการที่พลเมืองมีความกระตือรือร้น มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีจิตสำนึกมีความตระหนักและความต้องการในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองและกิจกรรมต่างๆ ของสังคม รวมถึงแก้ปัญหาของสังคม โดยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งนั้นจะต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้ เคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพความเสมอภาค เคารพกฎหมาย และมีความรับผิดชอบต่อ

สังคม/มีจิตสาธารณะ อีกมิติที่จะนำเสนอคือ ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งใน “สังคมดิจิทัล/สังคมออนไลน์” คือ การที่พลเมืองมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์/กลั่นกรองข่าวสารข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสื่ออย่างปลอดภัย เคารพกฎหมาย และมีความรับผิดชอบ/มีมารยาท/เคารพผู้อื่นในโลกออนไลน์ซึ่งมีความหลากหลายได้อย่างเหมาะสม (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 11, สัมภาษณ์วันที่ 12 เมษายน 2565)

1.1.2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม จิตอาสา นำการเปลี่ยนแปลง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่นักศึกษาวิชาชีพครูแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการทำทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม ดังข้อมูลสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“หลักๆ คงจะเป็นเรื่องของความรับผิดชอบ แม้จะเป็นสิ่งที่เรามองไม่เห็น หรือมองว่าเด็กคนนี้เป็นเด็กเกเร หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เข้าตา ดังนั้นเราต้องเสริมสร้างให้เค้ามีความเข้มแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตจะดีกว่า และต้องเป็นคุณลักษณะที่ชี้ชัดแตกต่างไปจากคุณลักษณะ 5 ด้านที่เราต้องสอนเด็กอยู่แล้ว เขาจะได้รับรู้ในสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ หรือรู้ตัวว่าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมีอะไรบ้าง เช่น หน้าที่เรียนหนังสือ ส่งงาน หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยกำหนด....มีความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นอันดับแรกเลยนะครับ” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 1 มิถุนายน 2565)

“การให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ให้เป็นผู้ที่คิดดี ทำดี ประพฤติดี สิ่งนี้จะต้องสะท้อนตัวตนของผู้เรียนจากภายในสู่ภายนอก” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, สัมภาษณ์วันที่ 6 มิถุนายน 2565)

“มีจรรยาบรรณในวิชาชีพที่ได้รับถ่ายทอดมา และสามารถนำไปถ่ายทอดยังผู้อื่นได้อย่างถูกต้องตามครรลองครองธรรมการยอมรับ การมีเหตุและผลซึ่งกันและกัน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รวมถึงการยอมรับกติกาการทำงาน” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7, สัมภาษณ์วันที่ 21 มิถุนายน 2565)

“ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัย ความรับผิดชอบต่อ และตรงต่อเวลา การมาเรียนตรงเวลา หรือมาก่อนเวลา ให้ดูจากตัวแบบ เช่นตัวครูในสมัยก่อน ทำไมเขาต้องมาเช้าละ เพราะเขาระลึกอยู่เสมอว่าเขาจะต้องทำตัวให้ผู้เรียนเห็นเป็นตัวอย่าง ว่างานที่ได้รับมอบหมาย หรือหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบต่อมันสำคัญเพียงใด” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, สัมภาษณ์วันที่ 9 มิถุนายน 2565)

“ต้องรับผิดชอบนะ นอกจากเรื่องของตนเองแล้วก็ต้องรับผิดชอบต่อสังคม หรือต่อผู้อื่นด้วย เช่นทรัพยากรที่ต้องใช้ร่วมกัน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่โรงฝึกปฏิบัติงาน ผู้เรียนต้องช่วยกันดูแลรักษา ช่วยกันบำรุง ช่วยเก็บ ช่วยซ่อมแซมคนที่มาใช้ที่หลังจะได้ไม่เกิดความขัดข้อง” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6, สัมภาษณ์วันที่ 14 มิถุนายน 2565)

“ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่สาธารณะ ในมหาวิทยาลัย การทิ้งขยะ การช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือคนอื่นจากภัยที่สามารถช่วยได้ในกำลังของตนเอง” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 1 มิถุนายน 2565)

2) **การมีส่วนร่วม** หมายถึง การที่นักศึกษาวิชาชีพรูแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการกระทำทางสังคมด้วยความสมัครใจ ไม่นิ่งเฉย บนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตย การเคารพสิทธิของผู้อื่น ดังข้อมูลสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“มีความเข้มแข็งในการดำรงชีวิต สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่แบ่งพรรคพวก หรือเลือกจับกลุ่มเฉพาะคนที่สนิท หรือเรียนเก่งเท่านั้น” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 1 มิถุนายน 2565)

“ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกในเชิงการมีส่วนร่วม และใช้สิทธิเสรีภาพของตัวเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย อาจจะเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนในหลักสูตร หรือกิจกรรมบังคับ กิจกรรมเสริมหลักสูตร” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6, สัมภาษณ์วันที่ 14 มิถุนายน 2565)

“การทำงานร่วมกับสถานประกอบการ องค์กรต่างๆ ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย เช่นการอนุรักษ์สัตว์น้ำ การทำยังไงให้อยู่รอดครบวงจร ผู้เรียนจะเข้าไปมีบทบาทตรงนั้นอย่างไรบ้าง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับสถานศึกษา ชุมชน และสถานประกอบการได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, สัมภาษณ์วันที่ 9 มิถุนายน 2565)

“ผู้เรียนสมัยใหม่ค่อนข้างมีความเป็นตัวของตัวเองสูงมาก ดังนั้นควรจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสำนึกหรือเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณะ หรือกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างเต็มที่ แต่กิจกรรมนั้นผู้เรียนต้องเกิดความรู้สึกอยากทำด้วยตนเองด้วยนะ ไม่ใช่คณะหรือมหาวิทยาลัยบังคับ เช่นกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมชมรม” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, สัมภาษณ์วันที่ 6 มิถุนายน 2565)

“กระทำสิ่งต่างๆ ได้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสมัครใจ” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7, สัมภาษณ์วันที่ 21 มิถุนายน 2565)

3) **จิตอาสา** หมายถึง การที่นักศึกษาวิชาชีพรูแสดงออกถึงความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกหรือมุมมองของคนอื่น เห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ร่วมมือร่วมใจใน

การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เห็นคุณค่าการทำประโยชน์ต่อสังคม ดังข้อมูลสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“จิตสาธารณะ ต้องช่วยเหลือผู้อื่น อาทิ การทำงานร่วมแรงร่วมใจกัน การมีจิตที่ดี เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ช่วยดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี...พลเมืองเข้มแข็งไม่ได้มองแค่ตัวเองแต่จะต้องไปถึงผู้อื่นและคนรอบข้างด้วย รวมถึงคนในครอบครัวด้วย ที่สามารถทำให้เขาอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข...ดังนั้นเราควรจะทำจิตใจของเราให้มีความสุข สนุกกับงาน สนองสนุก มีจิตใจที่ดี ไม่ขัดแย้งกับผู้อื่น สรุปโดยรวมต้องเน้นในเรื่องของจิตสาธารณะความสุขทางร่างกาย จิตใจ จะดีที่สุด” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 1 มิถุนายน 2565)

“มีจิตอาสา และไม่กระทำตัวเป็นภาระของสังคม ผู้เรียนต้องมีจิตอาสา อาสาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม อาสาทำด้วยความรู้สึกที่อยากจะทำอยากจะช่วยเหลือผู้อื่นจริงๆ เช่น ช่วยซ่อมแซม ช่วยคนข้ามถนน ช่วยสอนการบ้าน ช่วยเท่าที่กำลังเรามี เป็นต้น” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, สัมภาษณ์วันที่ 6 มิถุนายน 2565)

“ผมมองว่าในหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมควรเสริมสร้างเรื่องของจิตอาสา แม้จะมีการบรรจุไว้หลักสูตรแล้วก็ตาม แต่ควรส่งเสริมให้เกิดในรูปแบบของการแสดงออกที่ชัดเจนมากขึ้น ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือ การอาสาทำเพื่อสังคม เช่น กิจกรรมลงพื้นที่ในชุมชน เรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา สถานประกอบการ หรือแม้แต่การลงชุมชนไปถ่ายทอวิชาชีพ สอนงานช่างพื้นฐานแก่ชาวบ้าน หรือการลงไปทำโปรเจกต์ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นก็ได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, สัมภาษณ์วันที่ 9 มิถุนายน 2565)

“มีจิตอาสาในการทำสิ่งต่างๆ ร่วมกันโดยความสมัครใจมีความช่วยเหลืออื่นเสมอ หรือช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกันรู้จักการถ่ายทอวิชาชีพของตนเองไปสู่ผู้อื่นได้ รวมไปถึงชุมชนด้วย มีจิตอาสา รู้จักการถ่ายทอความรู้ไปยังผู้อื่นได้ เช่นการสอนหนังสือหรือสอนผู้อื่น ให้ความรู้แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังความรู้ เป็นต้น” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, สัมภาษณ์วันที่ 9 มิถุนายน 2565)

“มีความประพฤติปฏิบัติดี จิตใจดี คิดดี พูดดี ทำดี โดยในใจเขาเราอาจจะวัดได้ยากแต่อาจจะสื่อสารออกมาในเชิงพฤติกรรมได้ เช่น เวลาที่มีกิจกรรมอะไรสักอย่างในห้องเรียน เขาจะต้องมีใจที่อาสาและนำพาเพื่อนๆ ไปสู่การทำกิจกรรม และสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, สัมภาษณ์วันที่ 6 มิถุนายน 2565)

“ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตอาสา มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งหลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ผลิตคนเพื่อเข้าสู่การทำงานอีกทีหนึ่งก็มองว่าเป็นสิ่งที่เราควรให้ความสำคัญ” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7, สัมภาษณ์วันที่ 6 มิถุนายน 2565)

4) **นํ้าการเปลี่ยนแปลง** หมายถึง การที่นักศึกษาวิชาชีพอครูแสดงออกถึงการวางแผนดำเนินการต่างๆ ที่จะพัฒนาตนเองหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เป็นที่ไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีความเป็นผู้นำ มีอิทธิพลในการจูงใจคนอื่นให้ร่วมกันปฏิบัติงานให้สำเร็จ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา โดยให้หลักเหตุผล ดึงข้อมูลสนับสนุนจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“นักศึกษาจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ กล้าทำ สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง และสามารถนำคนอื่นได้ด้วย ต้องมีภาวะผู้นำ เช่นภาวะผู้นำในชั้นเรียนต้องมีแนวคิดเป็นหนึ่งเดียวร่วมกันทำในสิ่งที่ดี ทั้งในระดับเล็กๆ เช่นห้องเรียน แล้วนำไปสู่คณะ หรือมหาวิทยาลัย เวลาไปฝึกปฏิบัติการสอน ก็สามารถถ่ายทอดเรื่องภาวะความเป็นผู้นำ ไปสู่ลูกศิษย์ได้ดี ไม่สร้างความแตกแยก เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ มุ่งมั่นทำความดี สามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้ ทั้งวิชาการและวิชาชีพ ต้องรู้ เคารพ มีจิตสาธารณะ คิดต่างๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล ไม่กระทำการที่ผิด ต้องรู้จักเกรงกลัวต่อบาป” (ผู้ทรงคุณวุฒิคณะที่ 2 , สัมภาษณ์วันที่ 6 มิถุนายน 2565)

“ภาวะความเป็นผู้นำ (ต้นแบบ) ถ้าเขามีจิตใจอ่อนน้อมถ่อมตน ภาวะการเป็นผู้นำสามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่นนักศึกษาวิชาชีพอครูต้องเป็นครูที่ดี เป็นผู้สอนที่ดี มีความเป็นผู้นำในกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน ของเขาเองได้ หรือในกลุ่มเพื่อนๆ ได้ และมีความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นในทุกๆ เรื่อง เช่นในการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสามารถฝึกฝนตรงนี้ได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิคณะที่ 3, สัมภาษณ์วันที่ 8 มิถุนายน 2565)

“การแสดงตนในการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เรื่องของการให้ความรู้ ทำให้เห็นจริง เรื่องการเกาะติดให้เห็นเป้าหมายของความสำเร็จ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ก็เป็นทักษะที่ควรมีในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครู” (ผู้ทรงคุณวุฒิคณะที่ 4, สัมภาษณ์วันที่ 9 มิถุนายน 2565)

“การกำหนดบทบาทของตนเอง เช่นการเป็นผู้นำ มีภาวะความเป็นผู้นำของเพื่อนในกลุ่ม หรือในชั้นเรียน กล้าแสดงออก แสดงบทบาทของการกำกับชั้นเรียนได้” (ผู้ทรงคุณวุฒิคณะที่ 5, สัมภาษณ์วันที่ 9 มิถุนายน 2565)

“ในสถานการณ์โควิดที่ผ่านมาเราต่างได้รับผลกระทบผู้เรียนบางคนปรับตัวไม่ได้ ปรับตัวไม่ทัน อย่่าว่าแต่นักศึกษาเลย อาจารย์หรือคนทั่วไปยังปรับตัวหรือแก้ปัญหาไม่ได้เลย บางคนตกงาน ร้องไห้ โวยวาย หมุนเงินไม่ทัน นี่คือการจัดการแก้ปัญหาด้วยนะ ซึ่งมันต้องอาศัยทักษะ หรือเราที่อยู่ในสังคมก็ต้องหันมาช่วยกันแก้ปัญหาจากสิ่งเล็กๆ ก่อน ก็สำคัญมาก” (ผู้ทรงคุณวุฒิคณะที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 1 มิถุนายน 2565)

“พัฒนาความเป็นผู้นำ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทของความเป็นผู้นำ ซึ่งสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาผู้เรียนอยู่เรื่อย ๆ” (ผู้ทรงคุณวุฒิคณะที่ 5, สัมภาษณ์วันที่ 9 มิถุนายน 2565)

“ต้องรู้จักคิดไตร่ตรอง การแสดง การพูด การแสดงออกต่างๆ ในที่สาธารณะรู้เท่าทันวิธีการจัดการด้วยตนเอง รู้วิธีการจัดการกับตนเองเบื้องต้น ไม่ว่าจะปัญหาในระดับเล็กๆ หรือในระดับใหญ่ก็ตาม” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 1 มิถุนายน 2565)

จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์เอกสาร และผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาสังเคราะห์ร่วมกันเป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจากผลการวิเคราะห์เอกสาร และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งจากการวิเคราะห์เอกสาร	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
นิยาม ลักษณะการปฏิบัติตนของบุคคลที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้นโดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นให้ ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก	นิยาม พฤติกรรมของที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนกระตือรือร้น มีส่วนร่วมทางสังคม มีจิตอาสา ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน มุ่งมั่นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในสังคม	นิยาม พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ให้ ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

ตาราง 13 (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง เข้มแข็งจากการวิเคราะห์ เอกสาร	คุณลักษณะความเป็นพลเมือง เข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชม งคล
องค์ประกอบ 1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของ บุคคลถึงการปฏิบัติหน้าที่ตาม บทบาทของตนเองอย่างเต็ม คักยภาพ เคารพกติกา มีความ รับผิดชอบต่อตนเอง ความ รับผิดชอบต่อชุมชน และความ รับผิดชอบต่อสังคม	องค์ประกอบ 1. การรับรู้ในสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ หรือรู้ หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบของตนเอง 2. การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของ ตนเองอย่างเต็มคักยภาพ 3. รับผิดชอบต่อตนเอง (รับผิดชอบต่อการ กระทำของตนเองที่มีต่อผู้อื่น) 4. รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ จะส่งผลกระทบต่อผู้อื่น	องค์ประกอบ ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็ม คักยภาพ เคารพกติกา มีความ รับผิดชอบต่อตนเอง ความ รับผิดชอบต่อชุมชน และความ รับผิดชอบต่อสังคม
2. การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของ บุคคลถึงการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ไม่ นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วน ร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้ บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวม ด้วยความสมัครใจ	1. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ไม่แบ่ง พรรคพวก 2. เกิดความรู้สึกร่วมต่อกิจกรรม สาธารณะ หรือกิจกรรมในชั้นเรียนอย่าง เต็มที่	การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ไม่ นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วน ร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้ บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวม ด้วยความสมัครใจ
3. จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลถึงการให้ ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดย สมัครใจ	1. เป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมทาง สังคม 2. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย ความเคารพต่อความแตกต่างของแต่ละ บุคคล 3. เห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่า ส่วนตน 4. มีจิตอาสาในการทำสิ่งต่างๆ ร่วมกัน โดยความสมัครใจมีความช่วยเหลืออื่น เสมอ	จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรม ของ นัก คี ก ข า วิ ช า ซี พ ครู ที่ แสดงออกถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ

ตาราง 13 (ต่อ)

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง เข้มแข็งจากการวิเคราะห์ เอกสาร	คุณลักษณะความเป็นพลเมือง เข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
	5. ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมสาธารณะอย่างแข็งขัน 6. รู้เท่าทันความเป็นไปทางสังคม หรือ เข้าใจวัฒนธรรมของสังคม	
4. นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล ถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ สาเหตุของปัญหา นำไปสู่การ พัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การ ปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้ง ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู	1. พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพ ครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจ เข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการ แก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบน พื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการ เปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพครู	นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่ แสดงออกถึงการทำความเข้าใจ เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่ การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่ การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของ วิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลง เชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ครู

จากตาราง 13 ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจากผลการวิเคราะห์เอกสาร และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า

นิยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม จิตอาสา และนำการเปลี่ยนแปลง รายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อชุมชน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู

ทั้งนี้จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้สรุปข้อความสำคัญที่เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาครูให้มากที่สุด โดยการพิจารณาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมบ่งชี้กับองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาจัดกลุ่มพฤติกรรมบ่งชี้ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งในแต่ละด้าน พบว่าองค์ประกอบความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ องค์ประกอบการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ องค์ประกอบจิตอาสา ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ และองค์ประกอบผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 12 พฤติกรรมบ่งชี้ โดยผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมบ่งชี้ทั้งหมดไปดำเนินการร่างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อนำข้อมูลไปสู่ขั้นตอนการยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งต่อไป

1.2 ผลการยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1.2.1 ผลการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้

ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อการยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ กลุ่ม a1-a4 เป็นคุณลักษณะของความรับผิดชอบ กลุ่ม b1-b6 เป็นคุณลักษณะของการมีส่วนร่วม กลุ่ม c1-c5 คุณลักษณะของจิตอาสา และ กลุ่ม d1-d12 เป็นคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลง รายละเอียดดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 คุณลักษณะและรายการพฤติกรรมบ่งชี้ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจำแนกตามองค์ประกอบ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม	ตัวแปร	รายการพฤติกรรมบ่งชี้
องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ นิยาม พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ	a1	มีความรับผิดชอบต่อการกระทำตามหน้าที่ของตนเอง
	a2	มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่จะส่งผลกระทบต่อผู้อื่น
	a3	ปฏิบัติตามกติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง รวมถึงการยอมรับผลที่เกิดขึ้น
	a4	มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ไม่นิ่งเฉย
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม นิยาม พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม	b1	เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย/ชุมชน ด้วยความสมัครใจ
	b2	ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม
เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อชุมชน และ ความรับผิดชอบต่อสังคม		
เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ		

ตาราง 14 (ต่อ)

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม	ตัวแปร	รายการพฤติกรรมบ่งชี้
	b3	ปฏิบัติตนเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม
	b4	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ยังประโยชน์ให้กับผู้อื่น
	b5	ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความเคารพต่อความแตกต่างของแต่ละบุคคล
	b6	ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็นกัลยาณมิตร
	c1	ให้ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เสียสละ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังที่มี
	c2	ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างเต็มกำลังโดยไม่หวังผลตอบแทน
องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา นิยาม พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ	c3	ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะด้วยความสมัครใจ
	c4	ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมที่คณะ หรือมหาวิทยาลัยจัดขึ้น
	c5	เห็นคุณค่าในการทำประโยชน์ต่อสังคม ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน
	d1	กล้าแสดงออก กล้านำ กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง อยู่เสมอ
	d2	ลงมือกระทำการใดๆ โดยคาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น
องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง นิยาม พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติ	d3	ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ บนพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา

ตาราง 14 (ต่อ)

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม	ตัวแปร	รายการพฤติกรรมบ่งชี้
จริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้าง การเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทาง วิชาการและวิชาชีพครู	d4	ทำความเข้าใจวิธีการแก้ปัญหาวิชาชีพครูเพื่อ นำไปสู่การแก้ไขปัญหอย่างสร้างสรรค์
	d5	ใช้หลักเหตุผลในการแก้ปัญหา
	d6	มีความเสมอต้นเสมอปลาย ตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานแล้วเสร็จตามเวลา
	d7	แสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มี วิจารณญาณ
	d8	มีทักษะในการสื่อสาร การถ่ายทอดองค์ความรู้ ไปสู่ผู้อื่นได้
	d9	เป็นต้นแบบทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ครู
	d10	แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
	d11	มีแนวทางในการต่อยอดความรู้ในวิชาชีพครู ของตนไปสู่การสร้างนวัตกรรมและสร้างมูลค่า ได้
	d12	แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้กับ ผู้อื่นในชุมชน/สังคม

จากตาราง 14 แสดงพฤติกรรมบ่งชี้ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเจ้าแม่แต่ละองค์ประกอบ จำนวนรวมทั้งสิ้น 27 พฤติกรรมบ่งชี้ โดยพฤติกรรมบ่งชี้ดังกล่าวได้มาจากการจัดกลุ่มข้อความสำคัญที่เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ของนักศึกษาที่ แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง กำหนดตัวแปรย่อยที่มีความใกล้เคียงกันและเรียงลำดับ ตามคุณลักษณะ โดยกำหนดกลุ่ม a1-a4 เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบความรับผิดชอบ กลุ่ม b1-b6 เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบการมีส่วนร่วม กลุ่ม c1-c5 เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ของ องค์ประกอบจิตอาสา และ กลุ่ม d1-d12 เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยผู้วิจัยได้นำตัวแปรทั้งหมดไปดำเนินการร่างเป็นข้อคำถามในระบบสอบถามความเป็นพลเมือง

เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญต่อไป

1.2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

แบบสอบถามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสำหรับการยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึงไม่เห็นด้วย (Disagree)
- 2 หมายถึง ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (Disagree A Little)
- 3 หมายถึง ค่อนข้างเห็นด้วย (Agree A Little)
- 4 หมายถึง เห็นด้วย (Agree)
- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด (Strongly Agree)

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบ ดังนี้

1.2.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงผิวเผิน (Face Validity) ของรายการข้อคำถามจากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence: IOC) ของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง รายละเอียดดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 (ต่อ)

พฤติกรรม	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	แปลผล
	บ่งชี้	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4		
d10		1	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
d11		1	1	1	1	1	นำไปใช้ได้
d12		1	1	1	1	1	นำไปใช้ได้

จากตาราง 15 พบว่า พฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 27 ตัวแปร มีค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่ามากกว่า 0.5 ทุกตัวแปร จึงสามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้มีบางตัวแปรได้แก่ตัวแปร b3 จากเดิม เป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางสังคม ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ปรับแก้คำให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีการปรับแก้เป็นปฏิบัติตนเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม เพื่อให้ประเด็นข้อคำถามให้มีความกระชับ วัดและสังเกตได้ง่ายยิ่งขึ้น

1.2.2.2 ผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ชั้นปีที่ 1 จำนวน 27 คน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) เพื่อทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของเนื้อหาหรือองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมินที่เป็นตัวแทนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่ต้องการวัด ด้วยวิธีหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่มีความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาได้ จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กับนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง ผ่านระบบ Google Form ได้รับการตอบกลับมา จำนวน 324 คน

1.2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

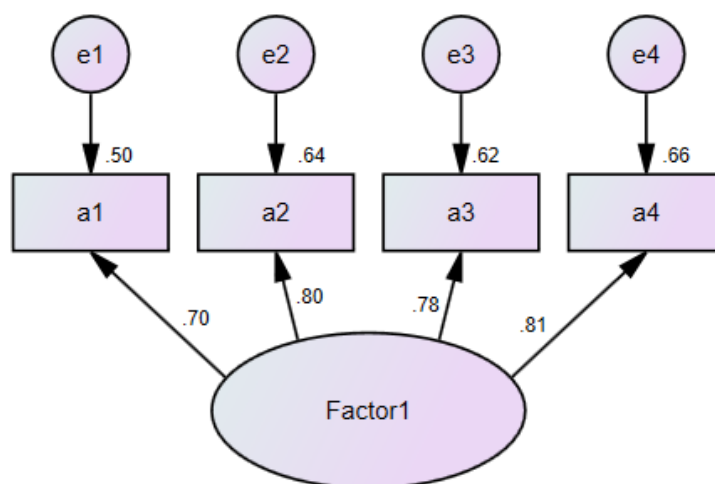
ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งโดยวิธีการเชิงยืนยันองค์ประกอบ (Confirmatory Factor Analysis : CFA) โดยใช้สถิติ Chi-square statistics เพื่อวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index : GFI) ระหว่างรูปแบบสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่า GFI AGFI CFI Standard RMR และ RMSEA ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์พิจารณา	เกณฑ์ค่าสถิติทดสอบ
ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2)	1.376	-
ค่าความน่าจะเป็น (p-value : p)	.502	มากกว่า .05
ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df)	.688	น้อยกว่า 3
ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI)	1.000	มากกว่า .90
ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of fit: GFI)	.998	มากกว่า .90
ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit: AGFI)	.989	มากกว่า .85
ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximate: RMSEA)	.000	น้อยกว่า .08

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในองค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 1.376 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็น (p-value : p) มากกว่า 0.05 (p-value = 0.502) ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ตามเกณฑ์ต้องน้อยกว่า 3 ผลการวิเคราะห์ที่ได้เท่ากับ .688 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .90 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of fit: GFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .90

ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .998 ค่าดัชนีความสอดคล้องกล่มกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit: AGFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .85 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .989 และค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximate: RMSEA)ตามเกณฑ์ต้องน้อยกว่า .80 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .000

ภาพประกอบ 6 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ

ตาราง 17 ปัจจัยย่อย สัญลักษณ์ และน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยย่อยของ องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ

ปัจจัยย่อย	สัญลักษณ์ ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของตัวแปร	สัญลักษณ์ ความคลาด เคลื่อน	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของ ความคลาด เคลื่อน
1. มีความรับผิดชอบต่อการกระทำตามหน้าที่ของตนเอง	a1	0.70	e1	0.50
2. มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่จะส่งผลกระทบต่อผู้อื่น	a2	0.80	e2	0.64

ตาราง 17 (ต่อ)

ปัจจัยย่อย	สัญลักษณ์ ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของตัวแปร	สัญลักษณ์ ความคลาด เคลื่อน	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของ ความคลาด เคลื่อน
3. ปฏิบัติตามกติกาในการ แก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง รวมถึงการยอมรับผลที่ เกิดขึ้น	a3	0.78	e3	0.62
4. มีความรับผิดชอบต่อ สังคมส่วนรวม ไม่นิ่งเฉย	a4	0.81	e4	0.66

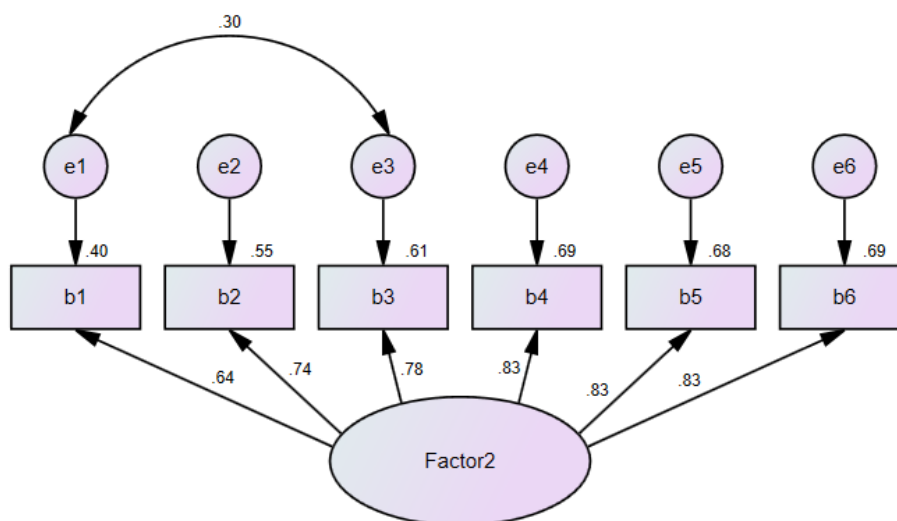
จากภาพประกอบ 6 และตาราง 17 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ ผลปรากฏว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.70 - 0.81 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 4 ปัจจัย สามารถเป็นตัวแทนขององค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ 1) มีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมส่วนรวม ไม่นิ่งเฉย 2) มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่จะส่งผลกระทบต่อผู้อื่น และ 3) ปฏิบัติตามกติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง รวมถึงการยอมรับผลที่เกิดขึ้น

จากการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกต พบว่าตัวแปรมีสัมพันธ์กันทุกคู่

ตาราง 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบที่ 2
การมีส่วนร่วม

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์ พิจารณา	เกณฑ์ ค่าสถิติ ทดสอบ
ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2)	22.376	-
ค่าความน่าจะเป็น (p-value : p)	.064	มากกว่า .05
ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df)	2.797	น้อยกว่า 3
ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI)	.987	มากกว่า .90
ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of fit: GFI)	.979	มากกว่า .90
ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit: AGFI)	.944	มากกว่า .85
ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximate: RMSEA)	.075	น้อยกว่า .08

จากตาราง 18 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 22.376 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็น (p-value : p) มากกว่า 0.05 (p-value = 0.064) ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ตามเกณฑ์ต้องน้อยกว่า 3 ผลการวิเคราะห์ได้เท่ากับ 2.797 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .90 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .987 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of fit: GFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .90 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .979 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit: AGFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .85 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .944 และค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximate: RMSEA) ตามเกณฑ์ต้องน้อยกว่า .80 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .075

ภาพประกอบ 7 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม

ตาราง 19 ปัจจัยย่อย สัญลักษณ์และน้ำหนักขององค์ประกอบของปัจจัยย่อยของ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม

ปัจจัยย่อย	สัญลักษณ์ ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของตัวแปร	สัญลักษณ์ ความคลาด เคลื่อน	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของ ความคลาด เคลื่อน
1. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย/ชุมชน ด้วยความสมัครใจ และเต็มใจ	b1	0.64	e1	0.40
2. ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม	b2	0.74	e2	0.55
3. ปฏิบัติตนเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม	b3	0.78	e3	0.61
4. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่จะยังประโยชน์ให้กับผู้อื่น	b4	0.83	e4	0.69

ตาราง 19 (ต่อ)

ปัจจัยย่อย	สัญลักษณ์ ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของตัวแปร	สัญลักษณ์ ความคลาด เคลื่อน	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของ ความคลาด เคลื่อน
5. ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความ เคารพต่อความแตกต่างของแต่ละบุคคล	b6	0.83	e6	0.68
6. ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็น กัลยาณมิตร	b6	0.83	e6	0.69

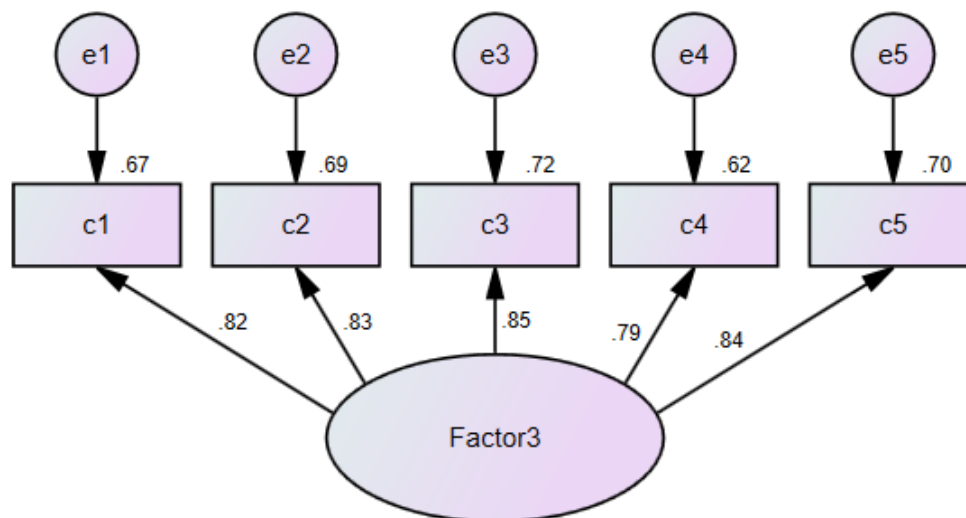
จากภาพประกอบ 7 และตาราง 19 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม ผลปรากฏว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.64 - 0.83 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 6 ปัจจัย สามารถเป็นตัวแทนขององค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม ซึ่งปัจจัยย่อยที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ 1) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่จะยังประโยชน์ให้กับผู้อื่น 2) ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความเคารพต่อความแตกต่างของแต่ละบุคคล 3) ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็นกัลยาณมิตร 4) ปฏิบัติตนเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม และ 5) ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม

จากการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกต พบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทุกคู่ และจากการวัดค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดความสัมพันธ์ของตัวแปร (Error term) พบว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนระหว่างความคลาดเคลื่อนภายในตัวแปรแฝง ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปร b1 กับ b3

ตาราง 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์ พิจารณา	เกณฑ์ ค่าสถิติ ทดสอบ
ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2)	9.755	-
ค่าความน่าจะเป็น (p-value : p)	.082	มากกว่า .05
ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df)	1.951	น้อยกว่า 3
ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI)	.995	มากกว่า .90
ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of fit: GFI)	.988	มากกว่า .90
ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit: AGFI)	.964	มากกว่า .85
ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximate: RMSEA)	.054	น้อยกว่า .08

จากตาราง 20 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 9.755 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็น (p-value : p) มากกว่า 0.05 (p-value = 0.082) ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ตามเกณฑ์ต้องน้อยกว่า 3 ผลการวิเคราะห์ได้เท่ากับ 1.951 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .90 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .995 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of fit: GFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .90 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .988 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit: AGFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .85 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .964 และค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximate: RMSEA) ตามเกณฑ์ต้องน้อยกว่า .80 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .054

ภาพประกอบ 8 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา

ตาราง 21 ปัจจัยย่อย สัญลักษณ์ และน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยย่อยขององค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา

ปัจจัยย่อย	สัญลักษณ์ ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของตัวแปร	สัญลักษณ์ ความคลาด เคลื่อน	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของ ความคลาด เคลื่อน
1. ให้ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เสียสละ ให้ความช่วยเหลือ ผู้อื่นตามกำลังที่มี	c1	0.82	e1	0.67
2. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ในการทำประโยชน์ต่อ ส่วนรวมอย่างเต็มกำลัง โดยไม่หวังผลตอบแทน	c2	0.83	e2	0.69

ตาราง 21 (ต่อ)

ปัจจัยย่อย	สัญลักษณ์ ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของตัวแปร	สัญลักษณ์ ความคลาด เคลื่อน	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของ ความคลาด เคลื่อน
3. ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม สาธารณะด้วยความ สมัครใจ	c3	0.85	e3	0.72
4. ใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์โดยการเข้าร่วม กิจกรรม/โครงการต่างๆที่ เกี่ยวกับการช่วยเหลือ สังคมที่คณะ หรือ มหาวิทยาลัยจัดขึ้น	c4	0.79	e4	0.62
5. เห็นคุณค่าในการทำ ประโยชน์ต่อสังคม ทั้งใน ชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน	c5	0.84	e5	0.70

จากภาพประกอบ 8 และตาราง 21 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลองค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา ผลปรากฏว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.79 – 0.85 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยย่อยทั้ง 5 ปัจจัยสามารถเป็นตัวแทนขององค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา ซึ่งปัจจัยย่อยที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ 1) ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะด้วยความสมัครใจ 2) เห็นคุณค่าในการทำประโยชน์ต่อสังคม ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน และ 3) ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างเต็มกำลังโดยไม่หวังผลตอบแทน

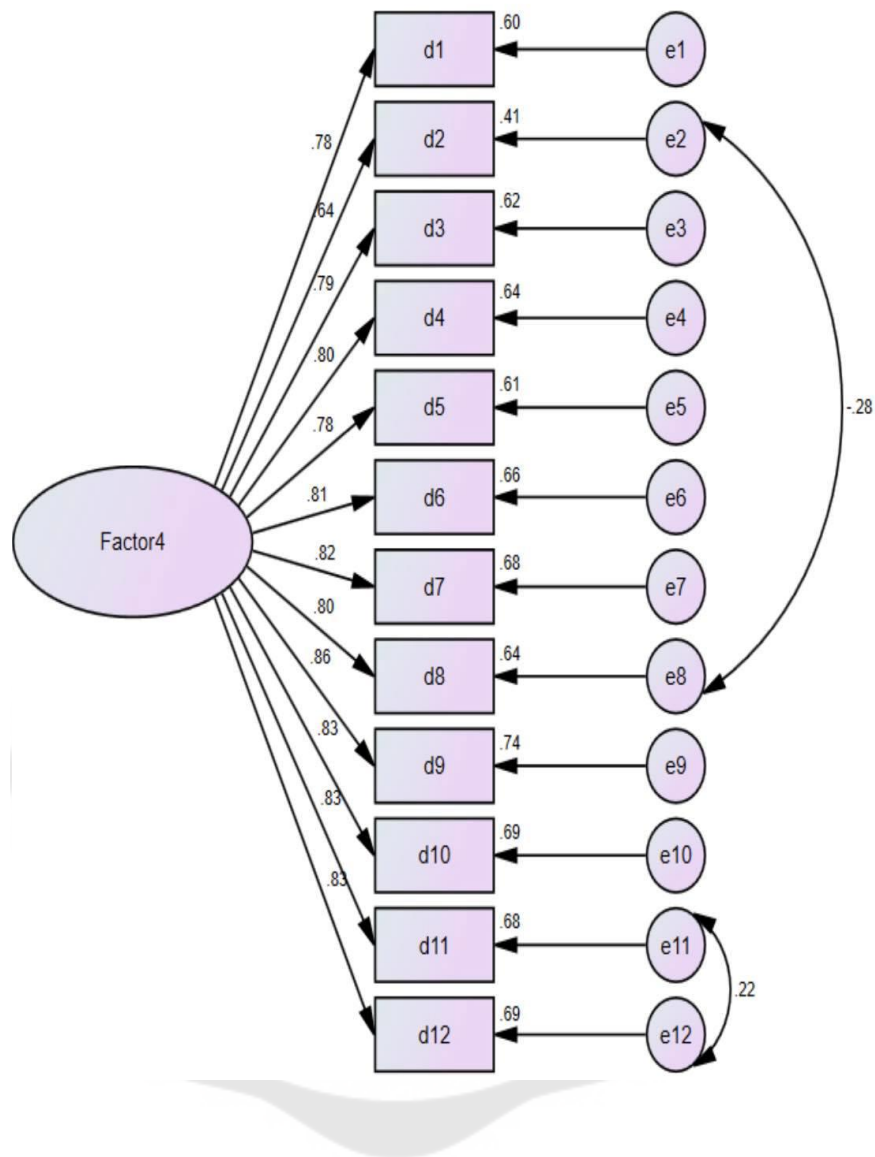
โดยค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดความสัมพันธ์ของตัวแปร (error term) ดังนี้ ตัวแปร c1 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดสัมพันธ์กับตัวแปร e1, ตัวแปร c2 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการวัด

สัมพันธ์กับตัวแปร e2, ตัวแปร c3 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดสัมพันธ์กับตัวแปร e3, และตัวแปร c4 มีค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดสัมพันธ์กับตัวแปร e4 ตามลำดับ

ตาราง 22 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบเชิงยืนยัน องค์ประกอบที่ 4 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์ พิจารณา	เกณฑ์ ค่าสถิติ ทดสอบ
ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2)	150.993	-
ค่าความน่าจะเป็น (p-value : p)	.053	มากกว่า .05
ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df)	2.904	น้อยกว่า 3
ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI)	.968	มากกว่า .90
ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of fit: GFI)	.931	มากกว่า .90
ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit: AGFI)	.896	มากกว่า .85
ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximate: RMSEA)	.077	น้อยกว่า .08

จากตาราง 22 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของในองค์ประกอบที่ 4 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 150.993 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็น (p-value : p) มากกว่า 0.05 (p-value = 0.053) ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) ตามเกณฑ์ต้องน้อยกว่า 3 ผลการวิเคราะห์ได้เท่ากับ 2.904 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .90 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .958 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of fit: GFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .90 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .931 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit: AGFI) ตามเกณฑ์ต้องมากกว่า .85 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .896 และค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root mean square error of approximate: RMSEA)ตามเกณฑ์ต้องน้อยกว่า .80 ผลการวิเคราะห์เท่ากับ .077

ภาพประกอบ 9 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลองค์ประกอบที่ 4
ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ตาราง 23 ปัจจัยย่อย สัญลักษณ์ และน้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยย่อยขององค์ประกอบที่ 4
ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยย่อย	สัญลักษณ์ ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของตัวแปร	สัญลักษณ์ ความคลาด เคลื่อน	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของ ความคลาด เคลื่อน
1. กล้าแสดงออก กล้านำ กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง อยู่เสมอ	d1	0.78	e1	0.60
2. ลงมือกระทำการใดๆ โดยคาดหวังให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น	d2	0.64	e2	0.41
3. ตัดสินใจ และแก้ปัญหา ต่างๆ บนพื้นฐานความ เข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุ ของปัญหา	d3	0.79	e3	0.62
4. ทำความเข้าใจวิธีการ แก้ปัญหาวิชาชีพครูเพื่อ นำไปสู่การแก้ไขปัญห อย่างสร้างสรรค์	d4	0.80	e4	0.64
5. ใช้หลักเหตุผลในการ แก้ปัญหา	d5	0.78	e5	0.61
6. มีความเสมอต้นเสมอ ปลาย ตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานแล้วเสร็จตาม เวลา	d6	0.81	e6	0.66

ตาราง 23 (ต่อ)

ปัจจัยย่อย	สัญลักษณ์ ตัวแปร	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของตัวแปร	สัญลักษณ์ ความคลาด เคลื่อน	น้ำหนัก องค์ประกอบ ของ ความคลาด เคลื่อน
7. แสดงความคิดเห็นได้ อย่างสร้างสรรค์ มี วิจรรณญาณ	d7	0.82	e7	0.68
8. มีทักษะในการสื่อสาร การ ถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ ผู้อื่นได้	d8	0.80	e8	0.64
9. เป็นต้นแบบทั้งความรู้ทาง วิชาการและวิชาชีพครู	d9	0.86	e9	0.74
10. แสวงหาความรู้เพื่อ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ	d10	0.83	e10	0.69
11. มีแนวทางในการต่อยอด ความรู้ในวิชาชีพครูของ ตนไปสู่การสร้าง นวัตกรรมและสร้าง มูลค่าได้	d11	0.83	e11	0.68
12. แลกเปลี่ยน ประสบการณ์และสิ่งที่ ได้เรียนรู้กับผู้อื่นใน ชุมชน/สังคม	d12	0.83	e12	0.69

จากภาพประกอบ 10 และตาราง 23 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดล
องค์ประกอบที่ 4 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผลปรากฏว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.64 - 0.86
ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 12 ปัจจัย สามารถเป็นตัวแทนขององค์ประกอบที่ 4 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ซึ่งปัจจัยย่อยที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ 1) เป็นต้นแบบทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู 2) แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3) มีแนวทางในการต่อยอดความรู้ในวิชาชีพครูของตนไปสู่การสร้างนวัตกรรมและสร้างมูลค่าได้ 4) แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้กับผู้อื่นในชุมชน/สังคม 5) แสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มีวิจารณ์ญาณ และ 6) มีความเสมอต้นเสมอปลาย ตรงต่อเวลา ปฏิบัติงานแล้วเสร็จตามเวลา

จากการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกต พบว่าตัวแปรมีสัมพันธ์กันทุกคู่ และจากการวัดค่าความคลาดเคลื่อนจากการวัดความสัมพันธ์ของตัวแปร (Error term) พบว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนระหว่างความคลาดเคลื่อนภายในตัวแปรแฝง ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปร d2 กับ d8 และตัวแปร d11 กับ d12 ตามลำดับ

ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทั้ง 4 องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ทั้ง 27 ตัวบ่งชี้ระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ โดยค่าที่ได้ไม่อยู่นระหว่างช่วง -1 ถึง +1 (ไม่น้อยกว่า ± 0.5 ขึ้นไป) ผู้วิจัยได้นำไปพัฒนาแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1.3 ผลการพัฒนาเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1.3.1 ผลการพัฒนาแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้มากำหนดเป็นแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สำหรับผู้สอนประเมินผู้เรียน และสำหรับให้นักศึกษาประเมินตนเอง โดยแบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Scale (BARS) 5 ระดับ (ระดับ 1,2,3,4,5) ประกอบด้วย ระดับที่ 1 เริ่มต้น ระดับที่ 2 เต็มใจ ระดับที่ 3 ปฏิบัติ ระดับที่ 4 จัดระบบ และระดับที่ 5 ต้นแบบ โดยเกณฑ์การแปลผลแต่ละระดับดังนี้

ร้อยละ 01.00 - 20.00 หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับเริ่มต้น

ร้อยละ 21.00 - 40.00 หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับเต็มใจ

ร้อยละ 41.00 - 60.00 หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับปฏิบัติ

ร้อยละ 61.00 - 80.00 หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับจัดระบบ

ร้อยละ 81.00 - 100 หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับต้นแบบ

สำหรับตัวอย่างแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แสดงในตาราง 24

ตาราง 24 ตัวอย่างแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพศักดิ์ศรีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม				
ระดับที่ 1 เริ่มต้น	ระดับที่ 2 เต็มใจ	ระดับที่ 3 ปฏิบัติ	ระดับที่ 4 จัดระบบ	ระดับที่ 5 ต้นแบบ
☐ มาเรียนตรงเวลา ☐ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ ☐ อธิบายลักษณะงานที่ตนเองรับผิดชอบได้	☐ ยอมรับการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ☐ ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของตน	☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด ☐ ปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้ ☐ เอาใจใส่ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้	☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จก่อนเวลาที่กำหนด ☐ มีส่วนร่วมในการวางแผนหาแนวทางในการทำงานของตนเองและสมาชิกในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ☐ สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นกรณีที่งานไม่สำเร็จ	☐ เคารพและปฏิบัติตามตามกฎ กติกา ข้อตกลงของสมาชิกในกลุ่มและสังคม ☐ รับผิดชอบและหาแนวทางแก้ไขผลจากการกระทำของตน ☐ รับผิดชอบในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกในสังคม

ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ (ข้อที่ทำเครื่องหมาย ☒) = ...
คิดเป็นร้อยละ $\left(\frac{\text{ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ} * 100}{14} \right)$ = ...
ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับ .....

เกณฑ์การแปลผล

ร้อยละ 01.00 - 20.00	หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับเริ่มต้น
ร้อยละ 21.00 - 40.00	หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับเต็มใจ
ร้อยละ 41.00 - 60.00	หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับปฏิบัติ
ร้อยละ 61.00 - 80.00	หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับจัดระบบ
ร้อยละ 81.00 - 100	หมายถึง ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับต้นแบบ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพ
ครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และนำไปตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง

1.3.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1.3.2.1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของแบบ ประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่สร้างขึ้น ไปดำเนินการตรวจสอบหาค่าความสอดคล้องและ
ความเหมาะสมของแบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ค่าความ
สอดคล้องของแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง รายละเอียดดังแสดงในตาราง
25

ตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ
นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ค่าดัชนี	
	ความ สอดคล้อง	การแปลผล
ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตาม บทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบ ต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม		
ระดับที่ 1 เริ่มต้น		
☐ มาเรียนตรงเวลา	1.00	สอดคล้อง
☐ รับรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ	1.00	สอดคล้อง
☐ อธิบายลักษณะงานที่ตนเองรับผิดชอบได้	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 2 เต็มใจ		
☐ ยอมรับการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	1.00	สอดคล้อง
☐ ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของตน	0.86	สอดคล้อง
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ		

ตาราง 25 (ต่อ)

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง	การแปลผล
☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด	0.86	สอดคล้อง
☐ ปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้	0.86	สอดคล้อง
☐ เอาใจใส่ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วยตนเอง	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 4 จัดระบบ		
☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จก่อนเวลาที่กำหนด	0.86	สอดคล้อง
☐ มีส่วนร่วมในการวางแผนหาแนวทางในการทำงานของตนเองและสมาชิกในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	0.86	สอดคล้อง
☐ สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นกรณีทำงานไม่สำเร็จ	0.86	สอดคล้อง
ระดับที่ 5 ต้นแบบ		
☐ เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงของสมาชิกในกลุ่มและสังคม	1.00	สอดคล้อง
☐ รับผิดชอบและหาแนวทางแก้ไขผลจากการกระทำของตนเอง	1.00	สอดคล้อง
☐ รับผิดชอบในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกในสังคม	1.00	สอดคล้อง
<p>การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ</p>		
ระดับที่ 1 เริ่มต้น		
☐ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 2 เต็มใจ		

ตาราง 25 (ต่อ)

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง	การแปลผล
☐ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดขึ้น	1.00	สอดคล้อง
☐ เต็มใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ		
☐ ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความเคารพต่อความคิดเห็นและความแตกต่างของแต่ละบุคคล	1.00	สอดคล้อง
☐ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมใหม่ ๆ อย่างหลากหลายในระหว่างลงมือปฏิบัติงาน/กิจกรรม	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 4 จัดระบบ		
☐ มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมวางแผนในกิจกรรมของกลุ่ม	1.00	สอดคล้อง
☐ สะท้อนประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของกลุ่ม	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 5 ต้นแบบ		
☐ คิดต่อยอดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน/สังคม	1.00	สอดคล้อง
☐ มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน/สังคมโดยคำนึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับสังคมโดยรวม	0.86	สอดคล้อง
จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพรูทีแสดงออกถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ		
ระดับที่ 1 เริ่มต้น		
☐ ดูแล รักษา สิ่งแวดล้อมรอบตัวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น	0.71	สอดคล้อง

ตาราง 25 (ต่อ)

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง	การแปลผล
☐ อาสาทำงานในส่วนตัวตนเองเชื่อว่าสามารถทำได้	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 2 เต็มใจ		
☐ เสียสละเวลา แรงกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณะ ประโยชน์	1.00	สอดคล้อง
☐ ช่วยเหลือผู้อื่น/สังคมด้วยความสมัครใจ โดยคำนึงถึง ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและไม่หวัง ผลตอบแทน	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ		
☐ เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดี งามให้กับคณะ/มหาวิทยาลัย /ชุมชน/สังคม	1.00	สอดคล้อง
☐ นำความรู้และทักษะจากการเรียนมาใช้ในการจัด กิจกรรมที่พัฒนาความรู้และทักษะให้กับชุมชน/ สังคม	0.86	สอดคล้อง
ระดับที่ 4 จัดระบบ		
☐ ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้าง การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก	1.00	สอดคล้อง
☐ ทำงานกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงความแตกต่างทาง วัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิหลังที่แตกต่างของ ชุมชน/สังคมที่เข้าไปให้การสนับสนุน	1.00	สอดคล้อง
☐ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 5 ต้นแบบ		

ตาราง 25 (ต่อ)

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง	การแปลผล
☐ สอนหรือแบ่งปันความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับชุมชน หรือสังคม	1.00	สอดคล้อง
☐ ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการแก้ปัญหา หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นของส่วนรวม	0.86	สอดคล้อง
☐ กระตุ้นผู้อื่นให้มีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับ ส่วนรวม	0.86	สอดคล้อง
น้าการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู		
ระดับที่ 1 เริ่มต้น		
☐ สามารถแก้ปัญหบนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้อง	0.71	สอดคล้อง
ระดับที่ 2 เต็มใจ		
☐ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู	1.00	สอดคล้อง
☐ เปิดใจรับข้อเสนอและความคิดใหม่ๆ ใน กระบวนการแก้ปัญหา	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ		
☐ แสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานของวิชาชีพครู อย่างตรงไปตรงมานำแนวคิดและวิธีการลงสู่การ ปฏิบัติจริง	1.00	สอดคล้อง
☐ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้น	0.86	สอดคล้อง

ตาราง 25 (ต่อ)

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง	การแปลผล
☐ หาทางออกร่วมกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล	1.00	สอดคล้อง
☐ คิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 4 จัดระบบ		
☐ ทำความเข้าใจวิธีการแก้ปัญหาวิชาชีวเคมี เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 5 ต้นแบบ		
☐ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	1.00	สอดคล้อง
☐ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้กับผู้อื่นในชุมชน/สังคม	0.86	สอดคล้อง
☐ ร่วมมือกับผู้อื่นและสร้างทีมงานที่สามารถทำงานร่วมกันได้	1.00	สอดคล้อง
ภาพรวม	0.70-1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 25 พบว่าดัชนีความสอดคล้องของระดับและพฤติกรรมในแต่ละระดับกับนิยามแต่ละองค์ประกอบ พบว่ามีค่าระหว่าง 0.70-1.00 แสดงว่านิยามเชิงปฏิบัติการในแต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมบ่งชี้ของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งในแต่ละระดับ

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีวเคมี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 26

ตาราง 26 ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รายการประเมิน	Mean	SD.	แปลผล
ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม			
ระดับที่ 1 เริ่มต้น			
☐ มาเรียนตรงเวลา	3.86	0.38	มาก
☐ รับรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ	3.71	0.49	มาก
☐ อธิบายลักษณะงานที่ตนเองรับผิดชอบได้	3.86	0.38	มาก
ระดับที่ 2 เต็มใจ			
☐ ยอมรับการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.00	0.00	มาก
☐ ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของตน	4.00	0.00	มาก
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ			
☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด	4.00	0.00	มาก
☐ ปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้	4.00	0.00	มาก
☐ เอาใจใส่ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วยตนเอง	4.14	0.38	มาก
ระดับที่ 2 เต็มใจ			
☐ ยอมรับการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	4.00	0.00	มาก
☐ ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของตน	4.00	0.00	มาก
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ			
☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด	4.00	0.00	มาก
☐ ปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้	4.00	0.00	มาก

ตาราง 26 (ต่อ)

รายการประเมิน	Mean	SD.	แปลผล
☐ เอาใจใส่ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วยตนเอง	4.14	0.38	มาก
ระดับที่ 4 จัดระบบ			
☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จก่อนเวลาที่กำหนด	4.43	0.53	มาก
☐ มีส่วนร่วมในการวางแผนหาแนวทางในการทำงานของตนเองและสมาชิกในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	4.43	0.53	มาก
☐ สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นกรณีทำงานไม่สำเร็จ	4.43	0.53	มาก
ระดับที่ 5 ต้นแบบ			
☐ เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงของสมาชิกในกลุ่มและสังคม	4.00	0.00	มาก
☐ รับผิดชอบและหาแนวทางแก้ไขผลจากการกระทำของตนเอง	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ รับผิดชอบในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกในสังคม	4.43	0.53	มาก
การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ			
ระดับที่ 1 เริ่มต้น			
☐ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน	3.71	0.49	มาก
ระดับที่ 2 เต็มใจ			
☐ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดขึ้น	4.14	0.90	มาก

ตาราง 26 (ต่อ)

รายการประเมิน	Mean	SD.	แปลผล
☐ เต็มใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งภายใน และภายนอกกลุ่ม	4.00	0.00	มาก
ระดับที่ 2 เต็มใจ			
☐ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่คณะหรือ มหาวิทยาลัยจัดขึ้น	4.14	0.90	มาก
☐ เต็มใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งภายใน และภายนอกกลุ่ม	4.00	0.00	มาก
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ			
☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเวลา ที่กำหนด	3.57	0.95	มาก
☐ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม	4.14	0.38	มาก
ระดับที่ 4 จัดระบบ			
☐ มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วม วางแผนในกิจกรรมของกลุ่ม	4.43	0.53	มาก
☐ สะท้อนประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การมี ส่วนร่วมของกลุ่ม	4.00	0.82	มาก
ระดับที่ 5 ต้นแบบ			
☐ คิดต่อยอดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ชุมชน/สังคม	4.00	0.00	มาก
☐ มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน/สังคมโดย คำนึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับสังคม โดยรวม	4.57	0.53	มากที่สุด
จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพรูทีแสดงออกถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ			

ตาราง 26 (ต่อ)

รายการประเมิน	Mean	SD.	แปลผล
ระดับที่ 1 เริ่มต้น			
☐ ดูแล รักษา สิ่งแวดล้อมรอบตัวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น	3.29	0.49	มาก
ระดับที่ 2 เต็มใจ			
☐ เสียสละเวลา แรงกาย สติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์	4.71	0.49	มากที่สุด
☐ ช่วยเหลือผู้อื่น/สังคมด้วยความสมัครใจ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและไม่หวังผลตอบแทน	4.14	0.38	มาก
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ			
☐ ปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.71	0.49	มากที่สุด
☐ ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม	4.00	0.00	มาก
ระดับที่ 4 จัดระบบ			
☐ ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ ทำงานกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิหลังที่แตกต่างของชุมชน/สังคมที่เข้าไปให้การสนับสนุน	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.57	0.53	มากที่สุด

ตาราง 26 (ต่อ)

รายการประเมิน	Mean	SD.	แปลผล
ระดับที่ 5 ต้นแบบ			
☐ สอนหรือแบ่งปันความรู้ที่เป็นประโยชน์ สำหรับชุมชนหรือสังคม	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการ แก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นของ ส่วนรวม	4.71	0.49	มากที่สุด
☐ กระตุ้นผู้อื่นให้มีส่วนร่วมในการสร้าง ประโยชน์ให้กับส่วนรวม	4.57	0.79	มากที่สุด
น้าการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู			
ระดับที่ 1 เริ่มต้น			
☐ สามารถแก้ปัญหาบนพื้นฐานความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้อง	4.00	0.00	มาก
ระดับที่ 2 เต็มใจ			
☐ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ เปิดใจรับข้อเสนอและความคิดใหม่ๆ ใน กระบวนการแก้ปัญหา	4.71	0.49	มากที่สุด
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ			
☐ แสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานของวิชาชีพ ครูอย่างตรงไปตรงมา	4.86	0.38	มากที่สุด
☐ หาทางออกร่วมกับผู้อื่นในการแก้ปัญหา อย่างมีเหตุผล	4.00	0.00	มาก
☐ นำแนวคิดและวิธีการลงสู่การปฏิบัติจริง	4.29	0.49	มาก

ตาราง 26 (ต่อ)

รายการประเมิน	Mean	SD.	แปลผล
ระดับที่ 4 จัดระบบ			
☐ ทำความเข้าใจวิธีการแก้ปัญหาวิชาชีพครู เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์	4.14	0.38	มาก
☐ คิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก	4.43	0.53	มาก
ระดับที่ 5 ต้นแบบ			
☐ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ	4.86	0.38	มากที่สุด
☐ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้ กับผู้อื่นในชุมชน/สังคม	4.43	0.53	มาก
☐ ร่วมมือกับผู้อื่นและสร้างทีมงานที่สามารถทำงานร่วมกันได้	4.29	0.49	มาก
ภาพรวม	4.26	0.44	มาก

จากตาราง 26 พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, $S.D.=0.44$) ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเนื้อหาในข้อคำถามให้มีความชัดเจนสอดคล้องกับนิยามให้มากขึ้น

1.3.2.2 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยการทดลองใช้ (Try out) แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 27 คน ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น คำนวณด้วย

สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับอันดับแรกแอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.90 ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ว่าแบบประเมินฉบับนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลได้

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2.1.1 ผลการวิเคราะห์ผู้เรียน (Learner Analysis)

ลักษณะการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในกลุ่ม Gen Z ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา พบว่าผู้เรียนชอบการเรียนรู้ระหว่างบุคคล (interpersonal learning) เรียนรู้อย่างอิสระและตามวิธีของตนเอง สนุกกับการทำงานกลุ่มมีเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ สนใจที่จะฟังเฉพาะเรื่องที่ต้องการหรือสนใจเท่านั้น สมาธิในการเรียนรู้จะอยู่แค่ 8 นาที จึงคาดหวังว่าจะใช้แหล่งทรัพยากรอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในการเรียนรู้ (ดนุลดดา จามจรี, 2563) นอกจากนี้ผู้เรียนในกลุ่ม Gen Z ชอบวิธีการสอนรูปแบบใหม่และชอบวิธีการเรียนการสอนแบบตรรกะ (Logic-Based Approaches) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน Gen Z คือ จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เน้น "การมีปฏิสัมพันธ์/โต้ตอบ (interaction)" ผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับผู้เรียน ใช้กิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) มีการบูรณาการเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องใช้เวลามากขึ้นในการช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีคิด วิเคราะห์ การกรองข้อมูลและใช้ข้อมูลที่ได้สำหรับการตัดสินใจที่ดีที่สุด (Seemiller & Grace, 2016 อ้างถึงใน ดนุลดดา, 2563) ทั้งนี้อาจมีการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Hybrid Learning Model) ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งผู้วิจัยจะนำข้อมูลส่วนนี้มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย

2.1.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย

1) สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) วัตถุประสงค์ของ

รูปแบบ 4) กระบวนการเรียนรู้ 5) บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน 6) แผนการจัดการเรียนรู้ 7) สื่อการเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สภาพปัญหาและความจำเป็น

สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทหลักในการวางรากฐานประเทศสู่อนาคต มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาคนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีพันธกิจหลักในการสร้างและพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านองค์ความรู้หลักคิดที่ถูกต้อง และทักษะในการดำเนินชีวิตสู่ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในศตวรรษที่ 21 มุ่งสร้างคุณลักษณะพลเมืองดีก้าวทันต่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างเป็นรูปธรรมกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, (2563) และผลักดันมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนทั่วประเทศให้จัดการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดทักษะความเป็นพลเมือง เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพและขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต (Skill for the Future) ควบคู่กับการพัฒนาการศึกษาที่สร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติ จะเห็นว่าหน้าที่การเป็นพลเมืองไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในหลักสูตรเท่านั้น (Pavel, 2009) มหาวิทยาลัยควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการศึกษาความเป็นพลเมืองของผู้เรียน เพื่อ “สร้างพลเมือง” ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาที่สามารถสนับสนุนให้เกิดความเป็นพลเมืองได้ โดยอาศัยการพัฒนาความเข้าใจในความเป็นพลเมือง และประสบการณ์ของผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของการใช้ชีวิตและการทำงาน รวมถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ของความเป็นพลเมือง (Carol, 2008) ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 ได้กำหนดกรอบการสร้างและพัฒนาคนในช่วงวัยระดับอุดมศึกษาไว้ว่าต้องสร้างผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลง มีความเป็นผู้นำเพื่อสร้างสัมมาอาชีพที่ดี ร่วมแก้ปัญหาสังคม เป็นต้น ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาเพื่อออกไปประกอบอาชีพเท่านั้น แต่จำเป็นต้องปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รับผิดชอบในเรื่องการสร้างจิตสำนึกในการทำงานที่ดีโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากการฝึกปฏิบัติฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาตามความต้องการของตนเองและสังคม (ศิริวัฒน์ นิเจนตร, 2561)

ในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ที่เน้นการปฏิบัติฝึกจริง ทำจริง เพื่อนำไปปฏิบัติงานได้จริง มีการจัดการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

ระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 7 แห่งด้วยกัน ได้แก่

- 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
- 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
- 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
- 6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และ
- 7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติ จัดการศึกษาว่าด้วยวิชาชีพต่าง ๆ เช่น สาขาวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาไฟฟ้า สาขาวิชาวิศวกรรม แมคคาทรอนิกส์ สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม เป็นต้น สาขาครุศาสตรบัณฑิตว่าด้วยการเตรียมความพร้อมและพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการในสถานศึกษา และหรือสถานประกอบการและส่งเสริมการพัฒนาคูประจำการและนอกประจำการให้มีความรู้และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นผู้ยึดมั่นในค่านิยม อุดมการณ์ มีจิตวิญญาณความเป็นครู และสมรรถนะทางวิชาชีพครู

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้พัฒนาขึ้นด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบททางสังคมและความต้องการของผู้เรียน โดยการปลูกฝังความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้เกิดแก่นักศึกษาวิชาชีพครู เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ สร้างความรู้ความเข้าใจซึ่งจะนำไปสู่การแสดงออกถึงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่แท้จริง โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ที่ตนเองได้สัมผัส หรือการลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำกิจกรรมร่วมกันผ่านกระบวนการจิตอาสา ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้มุ่งหวังว่าจะสามารถเสริมสร้างให้นักศึกษาวิชาชีพครูเป็นต้นแบบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับลูกศิษย์ เพื่อนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต เป็นบัณฑิตนักปฏิบัติที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างทั้งความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติต่อสังคม และสามารถยกระดับคุณภาพการผลิตบัณฑิตครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่นำไปสู่การสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพและตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

2) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี การสำรวจความต้องการของชุมชน วางแผนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติตามแผน และการสะท้อนผล รวมถึงความสำคัญและที่มา ความเชื่อมโยงของหลักสูตรกับการจัดการเรียนรู้ กระบวนการแสดงออกในลักษณะพลเมืองเข้มแข็ง โดยการศึกษาแนวทางในการพัฒนา

หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ซึ่งสามารถสรุปเป็นหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

หลักการที่ 1 การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่

หลักการที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

หลักการที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง และสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างมีเหตุผลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างผู้มีความรับผิดชอบ

3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

4) กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

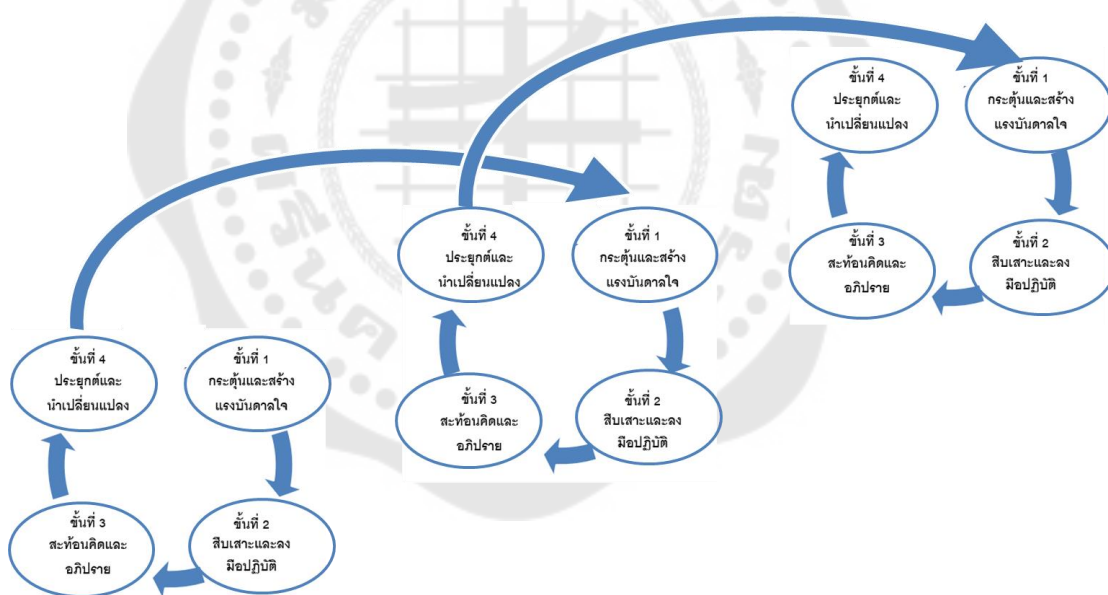
ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

ทั้งนี้ กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นนี้ จะถูกนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ในลักษณะต่อกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อฝังกระบวนการทั้ง 4 ขั้นในตัวผู้เรียน ดังแสดงในภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 วงจรกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

5) บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 27

ตาราง 27 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้	ผู้สอน	ผู้เรียน
การเตรียมความพร้อม ของผู้เรียน	<ol style="list-style-type: none"> ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนกระตือรือร้น รู้สึกผ่อนคลาย มีความสนใจและอยากเรียนรู้ เตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยการทำกิจกรรมละลายพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย และรู้จักเพื่อนในห้องมากยิ่งขึ้น ตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียน ผ่านการซักถามและเปลี่ยนความคิดเห็นกัน 	<ol style="list-style-type: none"> แลกเปลี่ยนพูดคุยกับผู้สอนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและลดความตื่นเต้น ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ผู้สอนออกแบบมาเพื่อเตรียมความพร้อมตนเองอยู่เสมอ
ขั้นที่ 1 กระตุ้นและ สร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire)	<ol style="list-style-type: none"> สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและอยากเรียนรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> อธิบายในสิ่งที่ตนเองเลือกหรือตัดสินใจในสิ่งนั้นๆโดยใช้เหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผล แลกเปลี่ยนร่วมกับเพื่อนด้วยความตั้งใจ สังเกตท่าทาง น้ำเสียง สีหน้าอย่างตั้งใจ

ตาราง 27 (ต่อ)

ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้	ผู้สอน	ผู้เรียน
	<p>3. สังเกตประเด็นที่ผู้เรียนให้ ความสนใจและเชื่อมโยงเข้ากับ กิจกรรม</p> <p>4. กระตุ้นและสังเกตพฤติกรรม ของผู้เรียนตลอดการทำกิจกรรม</p> <p>5. รับฟังผู้เรียนด้วยความตั้งใจ ชื่นชมและไม่พยายามที่จะ ตัดสินว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือผิด</p>	<p>3. ร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนใน ประเด็นที่สามารถนำไปใช้เป็น แบบอย่างหรือสิ่งที่สามารถนำไปใช้ ในการพัฒนาตนเองได้</p>
ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลง มือปฏิบัติ (Investigate and Act)	<p>1. ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเอง</p> <p>2. ควบคุมเวลาในการจัดการ เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>3. ควบคุมเมื่อผู้เรียนพูดคุยออก นอกประเด็น พยายามซักถาม และนำกลับเข้าสู่ประเด็น</p> <p>4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนแบ่งงานและ ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละ คนในกลุ่ม</p>	<p>1. วางแผน แบ่งหน้าที่และลงมือ ปฏิบัติการสืบค้นในหัวข้อหรือ ประเด็นที่กำหนด</p> <p>2. ตั้งคำถามและช่วยกันแสวงหา คำตอบ โดยการศึกษาจากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ</p> <p>3. ช่วยกันลงมือปฏิบัติตามหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมาย</p> <p>4. ช่วยกันสรุปองค์ความรู้เพื่อนำไป แลกเปลี่ยนกับเพื่อนสมาชิก</p>
ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและ อภิปราย (Reflect and Discuss)	<p>1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำเสนอ และรับฟังผลลัพธ์การ ประเมินผลงานด้วยวิธีการต่าง ๆ</p> <p>2. สนับสนุนผู้เรียนให้เรียนรู้จาก การทำงาน การแก้ปัญหา ร่วมกัน การทำงานเป็นทีม การมี ส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น</p>	<p>1. ร่วมกันสรุป และแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม และ กับผู้สอน</p>

ตาราง 27 (ต่อ)

ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้	ผู้สอน	ผู้เรียน
ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำ การเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change)	1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ ความรู้ ที่ได้ไปบูรณาการปรับใช้ใน ชีวิตประจำวัน 2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับตัวเป็น แบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ตามการ เปลี่ยนแปลงในสังคม	1. นำองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปปรับ ใช้ในชีวิตประจำวัน

6) แผนการจัดการเรียนรู้

โครงสร้างและแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 8 แผนการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลา 68 ชั่วโมง 14 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดดังนี้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพฤติกรรม ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งและสอดคล้องการรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน รายละเอียดดังแสดงใน ตารางต่อไปนี้

ตาราง 28 โครงสร้างของรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

สัปดาห์	แผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	กิจกรรมเตรียม	Who are you คุณคือใคร	4
	ความพร้อม	ทดสอบครั้งที่ 1	
2	1	คุณธรรม (คุณ นะ ทำ)	4
3	2	แรงบันดาลใจสู่อาชีพครู	4
4	3	ครูต้นแบบสู่การพัฒนาผู้เรียน	4
5	4	Role Play ร่วมออกแบบความเป็นไปได้ของสังคม	4
		ทดสอบครั้งที่ 2	
6	5	7 นาที ทำความดีเพื่อสังคม	8
7			
8-9	6	การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน	20
		ทดสอบครั้งที่ 3	
10-11	7	IED.Volunteer ครูช่างอาสาทำ	8
12-14	8	ครูช่างผู้นำการเปลี่ยนแปลง	12
		ทดสอบครั้งที่ 4	
		รวมชั่วโมง	68

7) สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิดีโอ ตำรา และสื่อออนไลน์ แสดงดังตาราง 29

ตาราง 29 สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

แผน	สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้
เตรียมความพร้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1) Web site ที่เกี่ยวกับครู ความเป็นพลเมือง 2) โปรแกรม Padlet /กระดาษเขียนสำรวจจน 3) ยนต์ ชุ่มจิต. 2553. ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์. 4) 4) ใบกิจกรรมที่ 1 “Who are you? คุณคือใคร”
1	<ol style="list-style-type: none"> 1) Web site ที่เกี่ยวกับครู 2) โปรแกรมนำเสนอ Power Point 3) ภาพ/VDO ครูต้นแบบ ประวัติครูดี 4) โปรแกรม Padlet 5) ยนต์ ชุ่มจิต. 2553. ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์ 6) ใบกิจกรรมที่ 1 เด็กรักครู ครูรักเด็ก 7) ใบกิจกรรมที่ 2 น้องธันวา ไม่มีข้อแม้ตั้งแต่เริ่มต้น
2	<ol style="list-style-type: none"> 1) ภาพ/VDO บุคคลต้นแบบที่ผู้เรียนเลือก 2) ใบกิจกรรมที่ 1 ความรับผิดชอบ 3) ใบกิจกรรมที่ 2 แรงแบบดาไล่อู่อาศีพครู
3	<ol style="list-style-type: none"> 1) รูปภาพบุคคลหรือหน่วยงานที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม จำนวน 4 รูป 2) วิดีทัศน์เรื่องปัญหาที่เกิดกับชุมชนของเราจำนวน 1 เรื่อง 10 นาที 3) ใบกิจกรรมที่ 1 บุคคลต้นแบบ

ตาราง 29 (ต่อ)

แผน	สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้
4	1) ภาพ/VDO 2) กรณีศึกษา 3) ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องบุคคลหรือหน่วยงานที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม 4) ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนของเรา 5) ใบกิจกรรมที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหา
5	1) ภาพ/VDO 2) กรณีศึกษา 3) ใบกิจกรรมที่ 1 7 นาทีทำความดีเพื่อสังคม
6	1) วิดีโอการสอน 2) ใบกิจกรรมที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้
7	1) ภาพ/VDO หนังสือ เรื่องจิตอาสา จำนวน 1 เรื่อง 2) ใบความรู้ที่ 1 เรื่องความหมายจิตสาธารณะ และการรับใช้สังคม 3) ใบความรู้ที่ 2 เรื่องกระบวนการการรับใช้สังคม และหลักการรับใช้สังคม 4) ใบความรู้ที่ 3 เรื่องการเขียนแผนปฏิบัติงานการรับใช้สังคม 5) วีดิทัศน์ เรื่องเทคนิคการพูด การสังเกต และการสัมภาษณ์ 6) ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องความหมายจิตสาธารณะ และการรับใช้สังคม 7) ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องสรุปกระบวนการการรับใช้สังคม และหลักการการรับใช้สังคม 8) ใบกิจกรรมที่ 3 เรื่องบุคคลที่มีจิตสาธารณะในใจหนู 9) ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่องโครงการครูช่างอาสาพัฒนาสังคม 10) ใบกิจกรรมที่ 5 บันทึกจิตอาสา
8	1) ภาพ/VDO 2) ตัวอย่างการเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน 3) ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง การเขียนเค้าโครงการวิจัย 4) ใบกิจกรรมที่ 1 เค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน

8) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

8.1 แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Score : BARS) 5 ระดับ ประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ประเมิน ผู้ช่วยสอนเป็นผู้ประเมิน และผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน มีเกณฑ์การให้คะแนนโดยนำผลรวมจำนวนข้อรายการในแต่ละองค์ประกอบคูณด้วย 100 หาดด้วยจำนวนตัวบ่งชี้ เพื่อให้ออกมาเป็นร้อยละโดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

เกณฑ์การแปลผล

ร้อยละ 01.00 - 20.00 หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับเริ่มต้น

ร้อยละ 21.00 - 41.00 หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับเต็มใจ

ร้อยละ 42.00 - 62.00 หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับปฏิบัติ

ร้อยละ 63.00 - 83.00 หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับจัดระบบ

ร้อยละ 84.00 - 100 หมายถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับต้นแบบ

โดยรายละเอียดของแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังแสดงในภาคผนวก ข

8.2 แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง มีลักษณะเป็นการบันทึกข้อมูลโดยผู้วิจัย ผู้ช่วยสอน ประกอบด้วย 1) ผลการจัดกิจกรรม 2) ปัญหาหรืออุปสรรค และ 3) ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

จากนั้นผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้นไปดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนต่อไป

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้นไปดำเนินการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย การตรวจสอบความสอดคล้อง และความเหมาะสม

2.2.1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน มีความเห็นสอดคล้องกันในทุกรายการประเมิน ยกเว้นวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล และขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้แนวทางการวัดและประเมินผลให้สามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น และปรับขั้นตอนการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผลมากยิ่งขึ้น โดยค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.57 – 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกันในทุกรายการประเมิน รายละเอียดดังแสดงในตาราง 30

ตาราง 30 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รายการประเมิน	ค่าความสอดคล้อง	แปลผล
1. สภาพปัญหาและความจำเป็นมีเหตุผลสมควรที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	1.00	สอดคล้อง
2. สภาพปัญหาเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาวิชาชีพครู	0.86	สอดคล้อง
3. แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	1.00	สอดคล้อง
4. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	0.86	สอดคล้อง

ตาราง 30 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าความ สอดคล้อง	แปลผล
5. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็น	0.86	สอดคล้อง
6. แนวทางการจัดกิจกรรมของรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	1.00	สอดคล้อง
7. กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรี	0.86	สอดคล้อง
8. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล	0.57	ไม่สอดคล้อง
9. สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสม	1.00	สอดคล้อง
10. ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้กับบทบาทผู้สอนและผู้เรียน	1.00	สอดคล้อง
11. ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้กับระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
12. ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
13. ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล	0.57	ไม่สอดคล้อง

2.2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ตาราง 31 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
ภาพรวมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้			
1. สภาพปัญหาและความจำเป็นมีเหตุสมควรที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	4.57	0.53	มากที่สุด
2. สภาพปัญหาเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	4.71	0.49	มากที่สุด
3. แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการปฏิบัติจริง	4.14	0.38	มาก
4. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.43	0.53	มาก
5. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	4.29	0.49	มาก
6. ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมมีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.43	0.53	มาก
ภาพรวม	4.71	0.49	มากที่สุด

ตาราง 31 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความ เหมาะสม
6.1 ชั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม			
6.2 ชั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง	4.57	0.53	มากที่สุด
6.3 ชั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม	4.57	0.53	มากที่สุด
6.4 ชั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้	4.86	0.38	มากที่สุด
7. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	4.57	0.53	มากที่สุด

ตาราง 31 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	ระดับ
		เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความ เหมาะสม
8. พฤติกรรมป้องกันความเป็นพลเมืองเข้มแข็งมีความ เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล	4.29	0.49	มาก
9. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับ บริบทของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	4.00	0.82	มาก
10. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ เหมาะสมในการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	4.71	0.49	มาก
11. โครงสร้างของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ เหมาะสมในการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	4.29	0.76	มาก
ภาพรวม	4.48	0.53	มาก

จากตาราง 31 จะพบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง เมื่อพิจารณาในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย
=4.48 , S.D. =0.53)

ตาราง 32 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ
เสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ เหมาะสม
กิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียน			
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.43	0.53	
สาระการเรียนรู้	4.43	0.53	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.43	0.53	
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.43	0.53	
การวัดและประเมินผล	4.29	0.49	
เฉลี่ยรวม	4.40	0.53	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1			
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.57	0.53	
สาระการเรียนรู้	4.57	0.53	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.57	0.53	
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.29	0.49	
การวัดและประเมินผล	4.14	0.69	
เฉลี่ยรวม	4.43	0.56	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2			
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.57	0.53	
สาระการเรียนรู้	4.71	0.49	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.43	0.53	
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.29	0.49	
การวัดและประเมินผล	4.14	0.69	
เฉลี่ยรวม	4.43	0.55	มาก

ตาราง 32 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ เหมาะสม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3			
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.29	0.76	
สาระการเรียนรู้	4.57	0.53	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.29	0.76	
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.29	0.49	
การวัดและประเมินผล	4.43	0.53	
เฉลี่ยรวม	4.37	0.63	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4			
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.29	0.49	
สาระการเรียนรู้	4.57	0.53	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.57	0.53	
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.43	0.53	
การวัดและประเมินผล	4.57	0.53	
เฉลี่ยรวม	4.49	0.53	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5			
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.29	0.49	
สาระการเรียนรู้	4.57	0.53	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.43	0.53	
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.29	0.49	
การวัดและประเมินผล	4.29	0.49	
เฉลี่ยรวม	4.37	0.51	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6			
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.43	0.53	
สาระการเรียนรู้	4.57	0.53	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.57	0.53	

ตาราง 32 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ เหมาะสม
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.14	0.69	
การวัดและประเมินผล	4.43	0.53	
เฉลี่ยรวม	4.43	0.57	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7			
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.43	0.53	
สาระการเรียนรู้	4.57	0.53	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.43	0.53	
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.29	0.49	
การวัดและประเมินผล	4.57	0.53	
เฉลี่ยรวม	4.46	0.53	มาก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8			
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.43	0.53	
สาระการเรียนรู้	4.43	0.53	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.57	0.53	
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.29	0.49	
การวัดและประเมินผล	4.71	0.49	
เฉลี่ยรวม	4.49	0.52	มาก

จากตาราง 32 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ภาพรวมของกิจกรรมพบว่ามีเหมาะสมระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

รายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงการวัดและประเมินผลให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

2.3 ผลการศึกษานำร่อง (Pilot study) ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2.3.1 ผลการทดลองศึกษานำร่องร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ดำเนินการกับนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีศรีวิชัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 27 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของร่างรูปแบบในประเด็นด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านระยะเวลา ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 4 แผน เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ดำเนินการระหว่างวันที่ 9 มกราคม 2566 ถึงวันที่ 13 มีนาคม 2566 โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาโดยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกหลังการสอนและผลสะท้อนของผู้เรียนมาวิเคราะห์ในภาพรวม ผลการทดลองศึกษานำร่องพบว่า

1) ด้านเนื้อหา

เนื่องด้วยเนื้อหาที่มีขอบเขตที่ค่อนข้างกว้างทำให้ในการจัดการเรียนต้องคัดเลือกเนื้อหาที่สามารถให้ผู้เรียนแสดงออกในเชิงพฤติกรรม และการแสดงออกที่ชัดเจนขึ้น แต่โดยภาพรวมเนื้อหามีความเข้าใจง่าย มีการสอดแทรกการลงมือปฏิบัติจริงเข้ากับบทเรียน ผู้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงจากตัวอย่างหรือสถานการณ์ที่พบเจอ

2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ดี นักศึกษาสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้เรียนยังไม่ค่อยกล้าแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นได้ในช่วงแรกๆ ผู้สอนต้องคอยกระตุ้นให้และคำแนะนำเป็นระยะๆ และมอบหมายงานกลุ่ม ผู้เรียนยังคงยึดกลุ่มเดิมจึงไม่สามารถทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นๆ ได้ ซึ่งในบางกิจกรรมผู้สอนต้องเข้าไปช่วยเหลือในการแบ่งกลุ่มให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยค้นพบประเด็นที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- **บรรยากาศในการเรียน** บรรยากาศในการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ผู้เรียนรู้สึกสนุก มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก

และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างหลากหลายและทั่วถึง ได้ซึมซับความเป็นครูผ่านการทำกิจกรรมทั้งในและนอกชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ และชอบกิจกรรมแบบนี้ อยากให้มีแบบนี้ทุกรายวิชา

- **บทบาทผู้สอน** นักศึกษามีจำนวนค่อนข้างเยอะ ซึ่งผู้สอนและผู้ช่วยสอนจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการสังเกตพฤติกรรม และให้คำแนะนำช่วยเหลือในการทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง แต่ในบางครั้งกิจกรรมที่ให้เรียนรู้ด้วยตนเองผู้วิจัยกับผู้สอนก็สามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนได้ดีกว่า

- **กระบวนการเรียนรู้** ในขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละครั้งและในแต่ละแผนใช้เวลาไม่เท่ากัน ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนระยะเวลาให้มีความเหมาะสม และมีความยืดหยุ่น ได้สามารถบริหารจัดการให้ครบกระบวนการ ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และในตอนท้ายก็จะมีการสะท้อนกิจกรรมความสำเร็จของแต่ละกิจกรรมร่วมกับผู้เรียน

3) ด้านระยะเวลา

ระยะเวลาค่อนข้างจำกัด ในบางกิจกรรมที่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลา อาทิ กิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้ หรือกิจกรรมถอดบทเรียน ผู้วิจัยจึงขยายเวลาในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น และขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้จำเป็นต้องเพิ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมผ่านการแสดงออกที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และควรจัดเวลาให้นักศึกษาทำความเข้าใจแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งช่วยให้ประเมินได้ตรงตามพฤติกรรมการแสดงออกของตนเองมากยิ่งขึ้น

4) ด้านสื่อการเรียนรู้

สื่อวีดิทัศน์มีความเหมาะสม สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งสื่อเกี่ยวกับความเป็นครูค่อนข้างมีความหลากหลายทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้และเข้าถึงได้ง่ายมากยิ่งขึ้น มีการปรับปรุงสื่อวีดิทัศน์ให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับการวิเคราะห์สถานการณ์ และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน

5) ด้านการวัดและประเมินผล

ในการประเมินผลครั้งที่ 1 เนื่องจากผู้เรียนไม่เข้าใจเกณฑ์และประเด็นในการให้คะแนนเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงต้องมีการอธิบายเพิ่มเติม และใช้เวลาค่อนข้างนาน จนผู้เรียนเข้าใจประเด็นมากขึ้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยสอนได้ร่วมกันปรับและขยายประเด็นการประเมินให้มีความกระชับ และชัดเจนให้สามารถวัดได้และสังเกตได้มากยิ่งขึ้น โดยภาพรวมการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ครอบคลุม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนดไว้

2.3.2 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นจากการสังเกตระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater reliability)

ตาราง 33 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Interrater reliability)

ผู้ประเมิน	ค่าความสัมพันธ์			
	จำนวน (คน)	นักศึกษา	ผู้วิจัย	ผู้ช่วยสอน
นักศึกษา	27	1		
ผู้วิจัย	1	0.730*	1	
ผู้ช่วยสอน	1	0.793*	0.807*	1

*p <.05

จากตาราง 33 จะพบว่า ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากการสังเกตระหว่างผู้ประเมิน (Interrater reliability) ระหว่างผู้วิจัย ผู้ช่วยสอนและนักศึกษา มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน(Pearson's product moment correlation coefficient) ($r = .730-.807$) โดยเมื่อเปรียบเทียบคะแนนการประเมินพบว่า ผู้ช่วยวิจัยและผู้ช่วยสอนมีค่าความสัมพันธ์สูงสุด (.807) กล่าวคือ ผู้ช่วยวิจัยและผู้ช่วยสอนให้คะแนนโดยใช้แบบประเมินเดียวกัน ได้ใกล้เคียงกันมาก และสังเกตผู้เรียนไปพร้อมๆกัน แต่ในขณะที่เดียวกันพบว่าคะแนนการประเมินระหว่างผู้วิจัยและนักศึกษามีค่าความสัมพันธ์น้อยที่สุด (.730) ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากคะแนนรายบุคคลแล้วมีข้อสังเกตว่านักศึกษาส่วนใหญ่ให้คะแนนตนเองสูงกว่าผู้วิจัย จากการสอบถามนักศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ พบว่า นักศึกษาเข้าใจว่าการประเมิน จะส่งผลต่อคะแนนในการเรียนของตนเองจึงให้คะแนนตนเองสูง กล่าวได้ว่า ผลการวิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือระหว่างผู้ประเมินมีความน่าเชื่อถือ ระดับดีมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มากกว่า 0.70 ทุกคู่ ดังนั้นแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้นนี้จึงมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยดำเนินการในรายวิชาความเป็นครูวิชาชีพ (Being a Professional Teacher) รหัสวิชา 14-101-001 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรม (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) หมวดวิชาเฉพาะด้านหมวดวิชาชีพครู กลุ่มวิชาบังคับทางการศึกษา ในนักศึกษาคณะครุศาสตรบัณฑิตและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 37 คน แบ่งเป็นชาย 26 คนและหญิงจำนวน 11 คน โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 10 กรกฎาคม 2566 ถึงวันที่ 25 กันยายน 2566 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองร่วมกับผู้ช่วยสอน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 14 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 68 ชั่วโมง

ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3.1.1 ผลการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยดำเนินการประเมินก่อน ระหว่าง และหลังที่ได้รับการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 4 ครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1.1 ผลคะแนนเฉลี่ยการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู จากแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ รายละเอียดดังแสดงในตาราง 34

ตาราง 34 คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษารหัสปีพ.ศ. มหวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 4 ครั้ง จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	กลุ่ม ครั้งที่	ผู้เรียน				ผู้ปกครอง				ผู้วิจัย							
		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4				
ความพึงพอใจ	M	36.49	43.24	61.04	71.40	26.83	27.22	59.85	70.46	26.64	26.83	55.98	71.43	29.99	32.43	58.96	71.10
	SD	5.27	6.12	20.23	22.61	5.16	10.94	18.19	14.60	4.34	5.69	7.24	14.29	4.92	7.58	15.22	17.16
การมีส่วนร่วม	M	41.44	62.16	67.57	76.88	45.35	60.06	70.57	84.08	45.65	45.35	70.27	76.28	44.15	55.86	69.47	79.08
	SD	6.22	6.12	17.05	20.35	6.04	10.94	18.19	12.43	6.30	8.02	18.71	21.62	6.19	8.36	17.98	18.14
จิตอาสา	M	49.32	57.66	63.74	71.85	40.77	58.11	63.74	76.13	41.22	61.49	64.19	76.35	43.77	59.08	63.89	74.77
	SD	4.56	3.61	20.23	24.32	7.02	6.05	13.64	11.97	6.50	4.54	14.28	15.15	6.03	4.73	16.05	17.15
น้ាកาเปลี่ยนแปลง	M	26.35	30.86	49.55	71.40	28.38	36.49	48.20	72.30	25.45	38.29	47.97	68.24	26.73	35.21	48.57	70.65
	SD	5.16	4.76	14.29	22.61	6.04	4.10	12.60	13.90	2.74	4.15	7.96	13.00	12.11	10.24	29.54	40.84

จากตาราง 34 พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู จากแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แยกจำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบดังนี้

1. ผลการประเมินตนเองของผู้เรียนครั้งที่ 1-4 จำแนกตามองค์ประกอบ พบว่า

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ มีค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1-4 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 36.49, S.D.= 5.27 (ระดับเต็มใจ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 43.24, S.D.= 6.12 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 61.04, S.D.= 20.23 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 71.40, S.D.= 22.61 (ระดับจัดระบบ)

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม มีค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1-4 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 41.44, S.D.= 6.22 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 61.26, S.D.= 6.12 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 67.57, S.D.= 17.05 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 76.88, S.D.= 20.35 (ระดับจัดระบบ)

1.3 องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา มีค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1-4 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 49.32, S.D.= 4.56 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 57.66, S.D.= 3.61 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 63.74, S.D.= 20.23 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 71.85, S.D.= 24.32 (ระดับจัดระบบ)

1.4 องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1-4 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 26.35, S.D.= 5.16 (ระดับเต็มใจ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 30.86, S.D.= 4.76 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 49.55, S.D.= 14.29 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 71.40, S.D.= 22.61 (ระดับจัดระบบ)

1.5 ภาพรวมผลการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ พบว่า ผู้เรียนประเมินตนเองครั้งที่ 1-4 ตามองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.04, S.D.= 13.56 (ระดับปฏิบัติ) การมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 62.01, S.D.= 12.44 (ระดับจัดระบบ) จิตอาสา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 60.64, S.D.= 13.18 (ระดับจัดระบบ) และนำการเปลี่ยนแปลง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.54, S.D.= 11.71 (ระดับปฏิบัติ) ตามลำดับ

2. ผลการประเมินของผู้ช่วยสอนประเมินผู้เรียน ครั้งที่ 1-4 ตามองค์ประกอบ

พบว่า

2.1 องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ มีค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1-4 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 26.83, S.D.= 5.16 (ระดับเต็มใจ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 27.22, S.D.= 10.94 (ระดับเต็มใจ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 59.85, S.D.= 18.19 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 70.46, S.D.= 14.60 (ระดับจัดระบบ)

2.2 องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม มีค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1-4 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 45.35, S.D.= 6.04 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 60.06, S.D.= 10.94 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 70.57, S.D.= 18.19 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 84.08, S.D.= 12.43 (ระดับจัดระบบ)

2.3 องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา มีค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1-4 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 40.77, S.D.= 7.02 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 58.11, S.D.= 6.05 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 63.74, S.D.= 13.64 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 76.13, S.D.= 11.97 (ระดับจัดระบบ)

2.4 องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1-4 ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 28.38, S.D.= 6.04 (ระดับเต็มใจ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 36.49, S.D.= 4.10 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 48.20, S.D.= 12.60 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 72.30, S.D.= 13.90 (ระดับจัดระบบ)

2.5 ภาพรวมผลการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ พบว่า ผู้ช่วยสอนประเมินผู้เรียน ครั้งที่ 1-4 ตามองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.09, S.D.= 12.22 (ระดับปฏิบัติ) การมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 65.02, S.D.= 11.90 (ระดับจัดระบบ) จิตอาสา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 59.69, S.D.= 9.67 (ระดับปฏิบัติ) และนำการเปลี่ยนแปลง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.34, S.D.= 9.16 (ระดับปฏิบัติ) ตามลำดับ

3. ผลการประเมินของผู้วิจัยประเมินผู้เรียน ครั้งที่ 1-4 ตามองค์ประกอบ พบว่า

3.1 องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 26.64, S.D.= 4.34 (ระดับเต็มใจ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 26.83, S.D.= 5.69 (ระดับเต็มใจ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 55.98, S.D.= 7.24 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 71.43, S.D.= 14.29 (ระดับจัดระบบ)

3.2 องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 46.65, S.D.= 6.30 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 45.35, S.D.= 8.02 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 70.27, S.D.= 18.71 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 76.28, S.D.= 21.62 (ระดับจัดระบบ)

3.3 องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 41.22, S.D.= 6.50 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 61.49, S.D.= 4.54 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 64.19, S.D.= 14.28 (ระดับจัดระบบ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 76.35, S.D.= 15.15 (ระดับจัดระบบ)

3.4 องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 เท่ากับ 25.45, S.D.= 2.74 (ระดับเต็มใจ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 เท่ากับ 38.29, S.D.= 4.15 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 เท่ากับ 47.97, S.D.= 7.96 (ระดับปฏิบัติ)

คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 4 เท่ากับ 68.24, S.D.= 13.00 (ระดับจัดระบบ)

3.5 ภาพรวมผลการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ พบว่า ผู้วิจัยประเมินผู้เรียน ครั้งที่ 1-4 ตามองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.22, S.D.= 7.89 (ระดับปฏิบัติ) การมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 59.39, S.D.= 13.66 (ระดับปฏิบัติ) จิตอาสา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 60.81, S.D.= 10.12 (ระดับจัดระบบ) และนำการเปลี่ยนแปลง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.99, S.D.= 6.96 (ระดับปฏิบัติ) ตามลำดับ

โดยผลรวมคะแนนเฉลี่ยการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ ทั้ง 4 องค์ประกอบ ของผู้เรียน ผู้ช่วยสอน และผู้วิจัย พบว่า

ครั้งที่ 1 คะแนนเฉลี่ยการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด = 44.15, S.D.= 6.19 (ระดับปฏิบัติ) รองลงมาเป็น

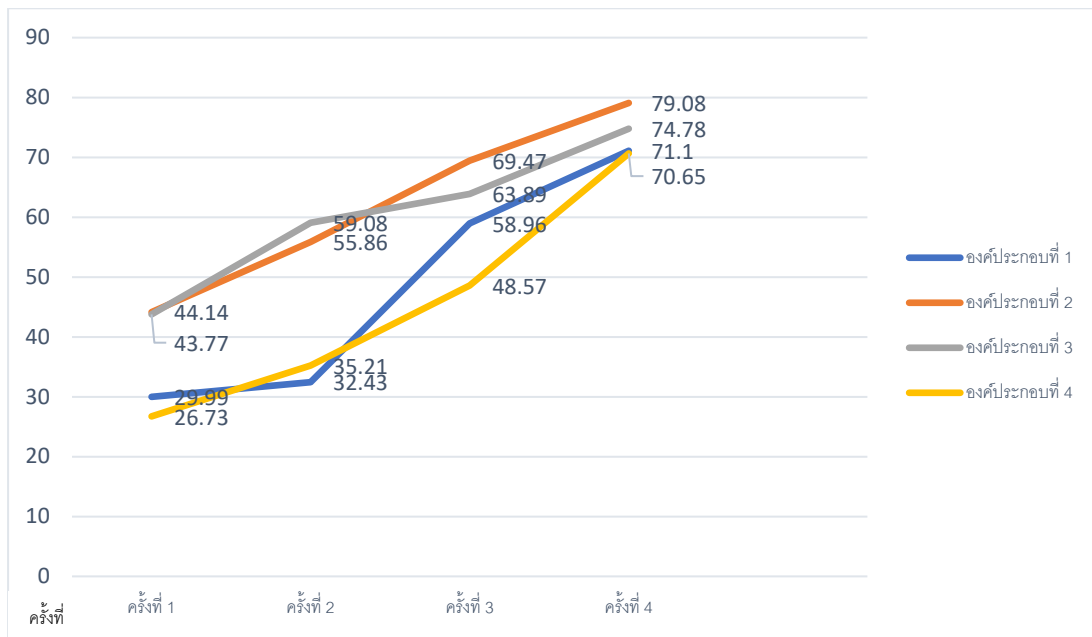
องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา = 43.77, S.D.= 6.03 (ระดับปฏิบัติ) องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ = 29.99, S.D.= 4.92 (ระดับเต็มใจ) และองค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลงมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด = 26.73, S.D.= 12.11 (ระดับเต็มใจ) ตามลำดับ

ครั้งที่ 2 คะแนนเฉลี่ยการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา = 59.09, S.D.= 4.73 (ระดับปฏิบัติ) มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาเป็นองค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม = 55.86, S.D.= 8.36 (ระดับปฏิบัติ) องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง = 35.21, S.D.= 10.24 (ระดับปฏิบัติ) และองค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด = 32.43, S.D.= 7.58 (ระดับปฏิบัติ) ตามลำดับ

ครั้งที่ 3 คะแนนเฉลี่ยการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม = 69.48, S.D.= 17.98 (ระดับจัดระบบ) มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาเป็นองค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา = 63.89, S.D.= 16.05 (ระดับจัดระบบ) องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ = 58.96, S.D.= 15.22 (ระดับปฏิบัติ) และองค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด = 48.57, S.D.= 29.54 (ระดับปฏิบัติ) ตามลำดับ

ครั้งที่ 4 คะแนนเฉลี่ยการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด = 79.08, S.D.= 18.14 (ระดับจัดระบบ) รองลงมาเป็นองค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา = 74.77, S.D.= 17.15 (ระดับจัดระบบ) องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ = 71.10, S.D.= 17.16 (ระดับจัดระบบ) และองค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลงมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด = 70.65, S.D.= 40.84 (ระดับจัดระบบ) ตามลำดับ ดังแสดงในภาพประกอบ 12

คะแนนเฉลี่ยรายองค์ประกอบแต่ละครั้งในการวัดความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

ภาพประกอบ 11 ผลรวมคะแนนเฉลี่ยการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ของผู้เรียน ผู้ช่วยสอน และผู้วิจัย จำแนกตามองค์ประกอบ

ผลการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจากตาราง 34 และภาพประกอบ 13 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีผลช่วยให้ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพิ่มขึ้นตามช่วงเวลาของการทดลอง และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ตามรูปแบบ โดยที่ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลส่วนใหญ่อยู่ในระดับจัดระบบ

โดยสรุป พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของกลุ่มทดลองหลังผ่านการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สูงกว่าก่อนผ่านการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1.1.2 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเปรียบเทียบก่อนและหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผู้วิจัยนำคะแนนของแบบวัดความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 4 มาเปรียบเทียบกัน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแตกต่างแบบ T - Test dependent ปรากฏผลดังตาราง 35

ตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ก่อนและหลังการเรียนรู้ตามรูปแบบ

ผู้ประเมิน	n	df	ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		t	p-value
			M	S.D.	M	S.D.		
			ผู้เรียน	37	36	21.44		
ผู้ช่วยสอน	37	36	21.95	1.92	75.74	10.39	30.104	0.00
ผู้วิจัย	37	36	21.58	1.26	73.07	13.68	21.929	0.00
เฉลี่ย	37	36	21.66	1.54	74.11	14.30		

*p < .05

จากตาราง 35 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลโดยรวม จากแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้เรียนประเมินตนเอง ผู้ช่วยสอนประเมินผู้เรียน และผู้วิจัยประเมินผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.1.2 ผลการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตามช่วงระยะเวลาของการทดลอง จากแบบวัดความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-Way ANOVA Repeated Measurement) และเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD เพื่อดูความแตกต่าง

โดยผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นว่าเมทริกซ์ความแปรปรวนของการวัดซ้ำทั้ง 4 ครั้ง (Mauchly's Test of Sphericity) จากผลการประเมินของผู้เรียน ผู้ช่วยสอน และผู้วิจัย มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 36

ตาราง 36 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ ด้วย Mauchly's Test of Sphericity ของการวัดซ้ำ 4 ครั้ง

Mauchly's W	Approx. Chi- Square	df	p-value	Epsilon ^b		
				Greenhouse- Geisser	Huynh- Feldt	Lower- bound
0.29	122.823	5	0.00	0.513	.532	.333

จากตาราง 36 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งฯ ด้วย Mauchly's Test of Sphericity ของการวัดซ้ำ 4 ครั้ง พบว่า ค่าสถิติ Mauchly's W เท่ากับ 0.29 Approx. Chi-Square เท่ากับ 122.823 ค่า p-value เท่ากับ <0.01 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ดังนั้นการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จึงใช้การประมาณค่าแบบ Greenhouse-Geisser แทนการประมาณค่าแบบ Sphericity Assumed โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำของคะแนนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรวม รายละเอียดดังแสดงในตาราง 37

ตาราง 37 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดี่ยวแบบวัดซ้ำของคะแนนความเป็นพลเมือง
เข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared
ค่าเฉลี่ยรวมแต่ละครั้ง	55755.772	1.540	36207.375	291.260*	0.00	0.890
ค่าความคลาดเคลื่อน	6891.458	55.436	124.313			

*P<.05

จากตาราง 37 พบว่าผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากการวัดซ้ำ 4 ครั้ง โดยใช้การประมาณค่าแบบ Greenhouse-Geisser พบว่า ค่า p-value เท่ากับ <math><0.001</math> ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ดังนั้น จากคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบทั้ง 4 ครั้ง มีการทดสอบอย่างน้อยหนึ่งคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงมีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่เพื่อพิจารณาหาคู่ที่มีความแตกต่างต่อไป ด้วยวิธีการ LSD ดังรายละเอียดในตาราง 38

ตาราง 38 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรวมด้วยวิธีการ LSD

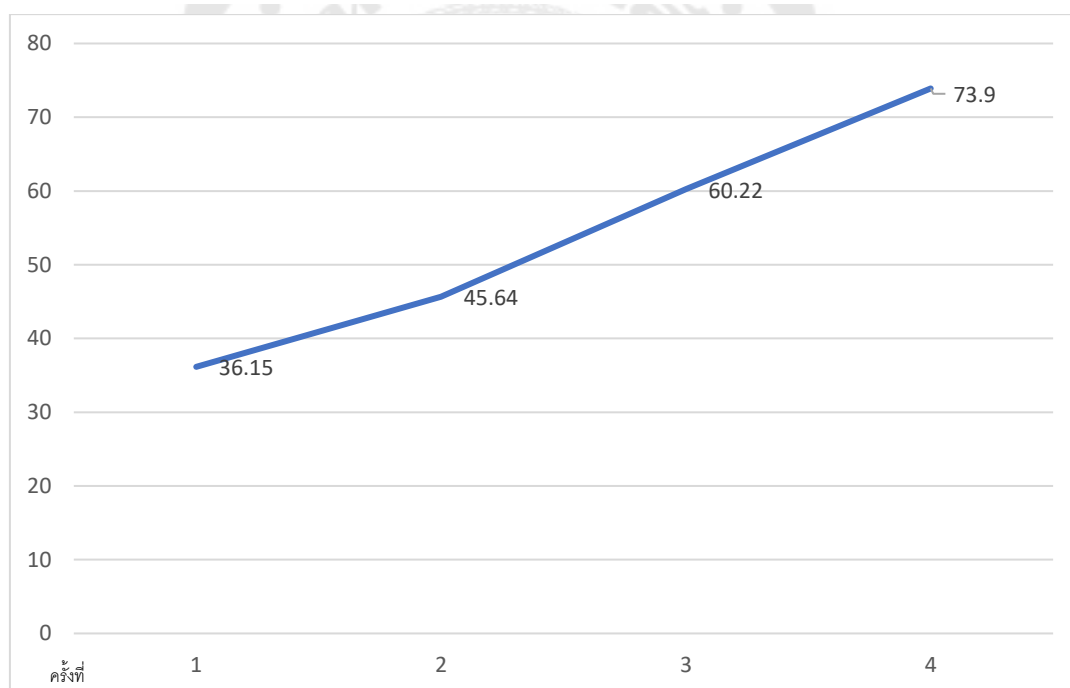
ระยะการประเมิน	Mean Difference	Std. Error	p-value
ครั้งที่ 1 เปรียบเทียบกับครั้งที่ 4	52.451*	2.357	.00
ครั้งที่ 2 เปรียบเทียบกับครั้งที่ 1	23.985*	0.260	.00
ครั้งที่ 3 เปรียบเทียบกับครั้งที่ 1	38.543*	1.848	.00
ครั้งที่ 3 เปรียบเทียบกับครั้งที่ 2	14.554*	1.866	.00
ครั้งที่ 4 เปรียบเทียบกับครั้งที่ 3	13.908*	1.630	.00
ครั้งที่ 4 เปรียบเทียบกับครั้งที่ 2	28.466*	2.348	.00

*p<.05

จากตาราง 38 ค่าของคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรวมทั้ง 4 ครั้ง ตั้งแต่ก่อนการเรียนรู้ ระหว่างการเรียนรู้ และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างตามช่วงระยะเวลาของการทดลองพบว่า มีการแสดงออกเชิงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเมื่อจับคู่การประเมินในแต่ละครั้งมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางที่ 0.05

สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยภาพรวมเพิ่มขึ้นตามช่วงระยะเวลาของการทดลอง ดังภาพประกอบ 14

คะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวมแต่ละครั้งในการวัดความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

ภาพประกอบ 12 คะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากการวัดทั้ง 4 ครั้ง

3.1.1.3 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจำแนกตามองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

จากแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรัชญาผลดัง ตาราง 39

ตาราง 39 ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยตามองค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบ	ผู้เรียน				ผู้ช่วยสอน				ผู้วิจัย			
	M	S.D.	t	p-value	M	S.D.	t	p-value	M	S.D.	t	p-value
องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ												
ก่อนกิจกรรมการเรียนรู้	36.48	5.27	10.58	<0.01	26.83	5.16	16.64	<0.01	26.64	4.34	17.59	<0.01
หลังกิจกรรมการเรียนรู้	73.94	18.76		<0.01	70.46	14.59		<0.01	76.28	21.62		<0.01
องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม												
ก่อนกิจกรรมการเรียนรู้	41.44	6.22	10.73	<0.01	45.34	6.08	16.53	<0.01	45.64	6.30	7.88	<0.01
หลังกิจกรรมการเรียนรู้	76.88	20.35		<0.01	84.09	12.43		<0.01	76.28	21.62		<0.01
องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา												
ก่อนกิจกรรมการเรียนรู้	49.32	4.55	5.86	<0.01	40.77	7.02	14.85	<0.01	41.22	6.50	12.72	<0.01
หลังกิจกรรมการเรียนรู้	71.85	24.32		<0.01	76.13	11.97		<0.01	76.35	15.15		<0.01
องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง												
ก่อนกิจกรรมการเรียนรู้	26.35	6.06	11.94	<0.01	28.38	6.04	17.18	<0.01	25.45	2.74	19.10	<0.01
หลังกิจกรรมการเรียนรู้	71.40	22.61		<0.01	72.30	13.90		<0.01	68.24	13.01		<0.01

จากตาราง 39 ผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยตามองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังนี้

- 1) ผู้เรียนประเมินตนเองก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 36.48 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 73.94
- 2) ผู้ช่วยสอนประเมินผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 26.83 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 70.46

- 3) ผู้วิจัยประเมินผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 26.64 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 76.28

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังนี้

- 1) ผู้เรียนประเมินตนเองก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 41.44 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 76.88
- 2) ผู้ช่วยสอนประเมินผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 45.34 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 84.09
- 3) ผู้วิจัยประเมินผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 45.64 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 76.28

องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังนี้

- 1) ผู้เรียนประเมินตนเองก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 49.32 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 71.85
- 2) ผู้ช่วยสอนประเมินผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 40.77 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 76.13
- 3) ผู้วิจัยประเมินผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 41.22 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 76.35

องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังนี้

- 1) ผู้เรียนประเมินตนเองก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 26.35 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 71.40
- 2) ผู้ช่วยสอนประเมินผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 28.38 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 72.30
- 3) ผู้วิจัยประเมินผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 25.45 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 68.24

โดยสรุปพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของกลุ่มทดลองสูงขึ้นตามเวลาที่ทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ผลการดำเนินการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูร่วมกับการสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งจัดขึ้นหลังเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น ด้านความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมในภาพรวม ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านบทบาทผู้สอน และด้านการวัดและประเมินผล พบว่า

1) ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูส่วนใหญ่รู้สึกชอบและพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่จัดขึ้น โดยมองว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถออกแบบให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเองได้เต็มที่ และมีการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย ได้ทั้งความรู้ และความสนุกสนาน และยังได้ฝึกฝนวิชาชีพครูที่สะท้อนถึงคุณลักษณะของการเป็นครู ผ่านการเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความเห็นว่าการเรียนมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน มีความน่าสนใจ โดยออกแบบให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ แสดงความคิดเห็น และลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะ และคุณลักษณะที่หลากหลายโดยอัตโนมัติ ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ดังนี้

“รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบนี้ทำให้ได้พูดมากขึ้น แสดงออกมากขึ้นจากที่เมื่อก่อนไม่ชอบเข้าสังคม ไม่ชอบพูด ก็กล้ามากขึ้น นอกจากนี้ยังได้ทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมอีกด้วยเป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่และสนุกมาก ทำให้ฝึกความเป็นครูมากขึ้น”

“มีการพัฒนาในด้านการเรียบเรียงคำพูดได้ดีขึ้นกล้าแสดงออก แสดงความคิดเห็น เริ่มมีความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ไม่มาก แต่ก็มีความเปลี่ยนแปลงในตัวเอง ที่ได้ทำในหลายๆสิ่ง กล้าลงมือทำ”

“มีความรู้สึกสนุกและอาจารย์เป็นกันเองได้ปรับตัวการทำงานร่วมกับคนอื่นได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนตอนอาจารย์ให้ทำงานกลุ่มและได้มีความรับผิดชอบมากขึ้น”

“จากการได้เรียนวิชานี้ ทำให้มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าที่จะลองศึกษาอะไรใหม่ๆ กล้าที่จะเป็นผู้นำในการทำงานกลุ่มต่างๆ ได้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพและวิชาชีพครู การสอนผู้อื่น การทำสื่อการสอน จึงสามารถนำไปพัฒนาตนเองในด้านต่อไป ให้มีความพร้อม ความรู้ ความสามารถให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นได้”

“ทำให้ตัวเองพัฒนา ตัวเองขึ้นเยอะในหลายๆด้าน ทั้งด้านการแสดงออก ด้านการพูด ด้านการแต่งกาย ได้ออกไปนอกสถานที่ฝึกทักษะต่างๆ และได้นำทักษะ มาใช้ในชีวิตประจำวัน

“ได้ฝึกอะไรหลาย ๆ อย่าง เช่น การพูด บุคลิกภาพ การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ความกล้าแสดงออก และสุดท้าย จะนำความรู้ คำแนะนำต่างๆที่อาจารย์ได้ให้มา ไปปรับ ประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคต”

“ได้พัฒนาหลายๆสิ่งหลายอย่าง เช่น การกล้าแสดงออกเพราะมีความกล้าแสดงออกจากเมื่อก่อนมากขึ้น การพูดซึ่งกล้าที่จะพูดมากขึ้นพูดไม่ติดๆขัดๆมากขึ้น การเข้าสังคมที่หลากหลายมากขึ้นจากการทำงานกลุ่ม ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการเป็นครูได้”

“กิจกรรมในชั้นเรียนทำให้ฝึกความกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตนเอง หรือไปถึงช่วยให้ผู้เรียนฝึกคุณลักษณะความเป็นครูด้วย”

“กิจกรรมที่ออกแบบมีทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี”

“กิจกรรมมีความหลากหลาย ชอบมากได้ฝึกหลากหลายรูปแบบและเกิดการเรียนรู้ไปในตัว ทำให้ไม่น่าเบื่อและฝึกฝนตัวเองมีความรับผิดชอบ เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว และทำให้ชื่นชอบวิชาชีพครูมากขึ้น”

2) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อบรรยากาศของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ว่าเป็นการจัดบรรยากาศที่มีความยืดหยุ่นเป็นกันเอง ผู้เรียนรู้สึกอิสระและรู้สึกอบอุ่น เป็นการให้เกียรติซึ่งกันและกัน และมีความเคารพกัน ปฏิบัติตามกฎกติกาของห้องเป็นอย่างดี

“บรรยากาศในห้องเรียนมีความเป็นกันเองทั้งอาจารย์และนักศึกษา ชอบมาก มีความยืดหยุ่น ไม่เร่งรีบทำให้มีเวลาในการทำชิ้นงานหรือทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่”

“ชอบมาเรียนมาก เพราะได้ทำกิจกรรม สนุกสนาน มีอะไรให้ตื่นเต้นและเรียนรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนไม่น่าเบื่อ อยากมาเรียนทุกคาบเลย”

“แอร์ในห้องเย็นมากแต่พอได้ทำกิจกรรม ก็กำลังดีเลย ชอบบรรยากาศในชั้นเรียนแบบนี้มาก ไม่ตึงเครียด อาจารย์มีความเป็นกันเอง ให้อิสระในการวางแผนทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ทำให้ไม่รู้สึกเกร็ง หรือน่าเบื่อ”

“ชอบมาก เพราะกิจกรรมนี้มีทั้งให้ทำนอกชั้นเรียนและในชั้นเรียน มีกิจกรรมที่หลากหลาย ทำทลายความสามารถและช่วยให้ฝึกฝนทักษะความเป็นครูมากขึ้น โดยเฉพาะเวลาที่อาจารย์ให้ออกไปทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนและชุมชน”

3) ด้านกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสม อยู่ในระดับที่ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป เน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าเรียนรู้ทฤษฎีหรือเนื้อหา เป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาเชิงวิชาการ ผ่านการลงมือปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างอัตโนมัติ

“เน้นการลงมือปฏิบัติ เนื้อหาไม่มากจนเกินไป สอดแทรกในกิจกรรมที่ทำ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี”

“ในการทำกิจกรรม จะเป็นลำดับขั้นตอน และในแต่ละขั้นตอนก็มีระยะเวลาที่เหมาะสมไม่เร่งรีบ และมีความยืดหยุ่น มีอิสระในการเลือกกลุ่มหรือออกแบบชิ้นงานของตัวเองได้อย่างเต็มที่”

“เนื้อหาสาระความเป็นครูวิชาชีพได้แทรกไว้ในทุกกิจกรรม อาจารย์ให้ปฏิบัติมากกว่ายัดเยียดเนื้อหาสาระ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มได้ดี”

“กิจกรรมในชั้นเรียนมีความหลากหลายทั้งให้ผู้เรียนตื่นเต้นและให้ความสนใจในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง และมีการเตรียมความพร้อมมากขึ้นกว่าเดิม อาจารย์ดูแลผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง ทำให้ไม่รู้สึกอ้างว้าง และเนื้อหาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพครูในอนาคตต่อไปได้”

4) ด้านอาจารย์ผู้สอน ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าผู้สอนมีความเป็นกันเอง รับฟังปัญหา และร่วมรับฟังแนวทางการแก้ปัญหาด้วยใจเป็นกลาง รักศิษย์และแสดงออกอย่างเท่าเทียม ให้ความสนใจและดูแลผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

“อาจารย์ทั้งสองคนเป็นคนใจดี สอนดีมากตรงเวลาทุกคาบ ทุกอย่างที่อาจารย์สอน นักศึกษาอาจารย์ก็ปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย วิชานี้ทำให้ฝึกความเป็นครูมากขึ้น”

“อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎกติกาของห้อง แต่บางครั้งก็แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นที่อยู่บนหลักการของเหตุและผล”

“อาจารย์ดูแลนักศึกษาขณะทำกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง และให้คำปรึกษา คำแนะนำได้อย่างดี และยังฝึกให้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง คอยให้กำลังใจในการทำกิจกรรมได้ดี”

5) ด้านการวัดและประเมินผล ผู้เรียนเห็นว่าการวัดและประเมินผลมีความครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์ มีการชี้แจงคะแนนที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมออกแบบเกณฑ์การให้คะแนน ทำให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงชิ้นงานและบริหารจัดการเวลาในการส่งงานได้ด้วยตนเอง

“การวัดผลมีความเหมาะสม อาจารย์แจ้งเกณฑ์การให้คะแนน และเปิดเผยคะแนนทำให้พวกเรามีความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น มีการเตรียมตัวและฝึกซ้อมมาก่อน โดยเฉพาะที่เป็นงานเดี่ยวก็จะมีความตื่นตัวมาเวลาออกมานำเสนอหรือปฏิบัติการสอนหน้าชั้นเรียน”

“อาจารย์มีการเก็บคะแนนอย่างต่อเนื่อง แต่มีความยืดหยุ่นไม่ตึงเครียด ทำให้ผู้เรียนมีการวางแผนและเตรียมตัวที่ดี มีการวัดผลที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย น่าตื่นตัวมาก”

จากผลการจัดการเรียนรู้และวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่านอกจากผู้เรียนจะมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบของการศึกษานี้แล้ว ในด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านความรู้ที่มีต่อกิจกรรมในภาพรวม ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านบทบาทผู้สอน และด้านการวัดและประเมินผล ผู้เรียนก็มีความคิดเห็นเป็นไปในทางที่ดีและให้การตอบรับต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุเป็นอย่างดี

3.2.3 ผลการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ข้อมูลจากผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่เก็บรวบรวมจากบันทึกหลังการเรียนรู้อ และบันทึกความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้น ทั้งนี้มีรายละเอียดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข คือ ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านบทบาทผู้สอน และด้านการวัดและประเมินผล รายละเอียดดังแสดงในตาราง 40

ตาราง 40 รายการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
สำหรับนักศึกษาวิชาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ข้อค้นพบ	การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้
<p>ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม</p>	<p>- บทบาทผู้สอน เมื่อมอบหมายงานให้นักศึกษาแล้ว ต้องคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจหรือมองเห็นประเด็นสำคัญ รับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถชี้แนะแนวทางเพื่อต่อยอดให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่มได้</p>
<p>ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้นแก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง</p>	<p>- บทบาทผู้สอนในกิจกรรมการลงมือปฏิบัติ จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาปฏิบัติการสืบเสาะและลงมือทำชิ้นงานด้วยตนเอง โดยอาจารย์ผู้สอนอาจต้องช่วยตั้งคำถามกระตุ้น และต้องรอให้เวลานักศึกษาได้คิด ไม่เร่งรีบให้นักศึกษาปฏิบัติ ส่งเสริมให้นักศึกษาได้นำเสนอแนวทางของการจัดการหรือข้อค้นพบที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยวิธีการสืบค้น ร่วมกันคิดแก้ปัญหาวางแผนโดยอาศัยประสบการณ์หรือสถานการณ์จริง</p> <p>- ผู้สอนควรต้องเผื่อเวลาในแต่ละกิจกรรมไว้สำหรับกระตุ้นการคิดของนักศึกษาและนำเสนอปัญหา/ข้อค้นพบนั้นๆ แลกเปลี่ยนกันในห้อง</p>
<p>ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม</p>	<p>- ผู้สอนต้องคอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสะท้อนผลการเรียนรู้เป็นระยะๆ โดยเฉพาะในช่วงแรกของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ และกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนหรืออภิปรายร่วมกัน</p>

ตาราง 40 (ต่อ)

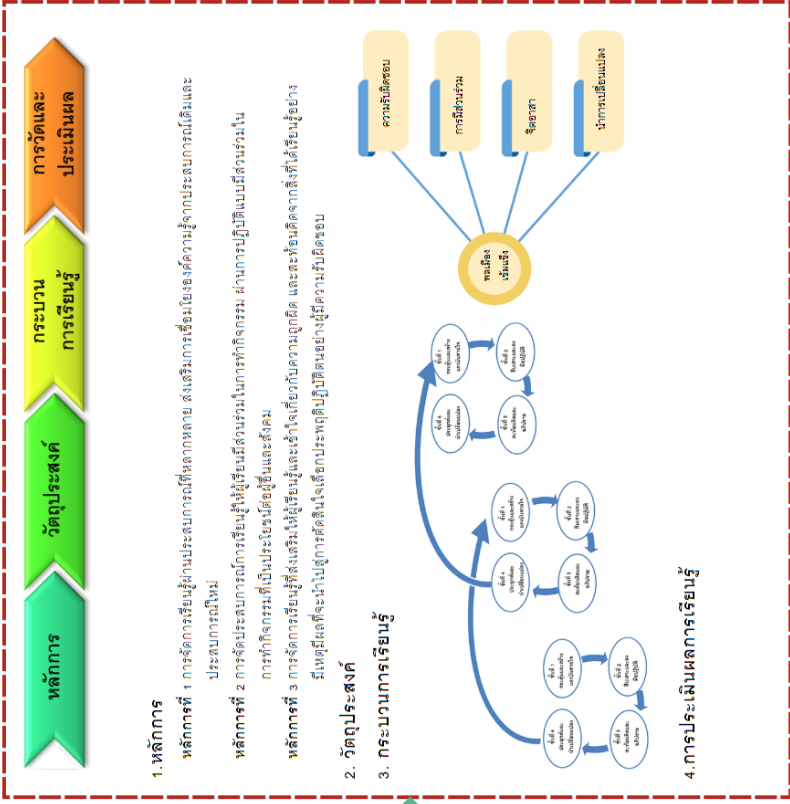
ประเด็น	การปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้
<p>ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำ การเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็น ขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ผ่านการเรียนรู้จากการ ปฏิบัติงานไปสู่การ ปรับเปลี่ยนการประพฤติ ปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้</p>	<p>บทบาทอาจารย์ผู้สอนในช่วงแรกของการเรียนรู้ตามรูปแบบต้อง ส่งเสริมให้นักศึกษานำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาตนเอง และสามารถประพฤติ ปฏิบัติตนไปในแนวทางที่ดีขึ้น</p>

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 40 พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สะท้อนให้เห็น
กระบวนการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของผู้เรียนผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยอาศัย
กระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and
Inspire) ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย
(Reflect and Discuss) และขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change)
และองค์ประกอบที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองเข้มแข็งทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบ
การมีส่วนร่วม จิตอาสา และ นำการเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับ
นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลได้ ทั้งนี้รายละเอียดของรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลภายหลังการปรับปรุงแก้ไขดังแสดงในภาคผนวก ข

โดยสรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษา
วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังแสดงในภาพประกอบ 13

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษา

- 1) ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory)
- 2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)
- 3) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยบริการรับใช้สังคม (Service Learning)
- 4) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)
- 5) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development)
- 6) แนวคิดการเรียนรู้เพื่อ้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)

ภาพประกอบ 13 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
 สำหรับนักศึกษารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษากรอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ขั้นตอนที่ 2 การยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่อง (Pilot study) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการศึกษารอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และ 3) ผลการพัฒนาเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการศึกษารอบคุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen) จากฐานข้อมูล TCI (Thai Journal Citation Index Centre) ระหว่างปี 2560-2566 จำนวน 47 เล่ม จากฐานข้อมูล Google Scholar ระหว่างปี 2015-2023 จำนวน 62 เล่ม ร่วมกับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้านความเป็นพลเมืองศึกษา ไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยแบ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 7 แห่ง จำนวน 7 คน และเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาและนโยบายในการพัฒนา

กิจกรรมนักศึกษา ด้านความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง จำนวน 2 คน เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้านความเป็นพลเมืองศึกษา จำนวน 3 คน ทำให้ได้นิยามและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู สรุปดังนี้

นิยามความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม จิตอาสา และนำการเปลี่ยนแปลง รายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ

องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู

1.2 ผลการยืนยันองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

องค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีพฤติกรรมบ่งชี้ ทั้งหมด 27 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 พฤติกรรมบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 12 พฤติกรรมบ่งชี้

1.3 ผลการพัฒนาเครื่องมือประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Score : BARS) 5 ระดับ (ระดับ 1,2,3,4,5) ประกอบด้วยการวัดพฤติกรรมบ่งชี้ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู ทั้ง 4 องค์ประกอบ ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรง (Reliability) ด้วยวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Cronbach's alpha coefficient) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.904

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 2) ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และ 3) ผลการศึกษานำร่อง (Pilot study) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎี ประกอบด้วย ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ทั้งนี้โครงสร้างของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ

วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ โครงสร้างการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 8 แผน การวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้

1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี การสำรวจความต้องการของชุมชน วางแผนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติตามแผน และการสะท้อนผลรวมถึงความสำคัญและที่มา ความเชื่อมโยงของหลักสูตรกับการจัดการเรียนรู้ กระบวนการแสดงออกในลักษณะพลเมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วย

หลักการที่ 1 การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่

หลักการที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

หลักการที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง และสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างมีเหตุมีผลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างผู้มีความรับผิดชอบ

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

3) กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

4) โครงสร้างการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 แผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

- กิจกรรมเตรียมความพร้อม Who are you คุณคือใคร
- แผนการจัดการกิจกรรมที่ 1 คุณธรรม (คุณ นะ ทำ)
- แผนการจัดการกิจกรรมที่ 2 แรงแบบดาลใจสู่อาชีพครู
- แผนการจัดการกิจกรรมที่ 3 ครูต้นแบบสู่การพัฒนาผู้เรียน
- แผนการจัดการกิจกรรมที่ 4 Role Play ร่วมออกแบบความเป็นไปได้ของสังคม
- แผนการจัดการกิจกรรมที่ 5 การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน
- แผนการจัดการกิจกรรมที่ 6 IED.Volunteer ครูช่างอาสาทำ
- แผนการจัดการกิจกรรมที่ 7 นาที ทำความดีเพื่อสังคม
- แผนการจัดการกิจกรรมที่ 8 ครูช่างผู้นำการเปลี่ยนแปลง

5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

5.1 แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Score : BARS) 5 ระดับ ประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ประเมิน ผู้ช่วยสอนเป็นผู้ประเมิน และผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน มีเกณฑ์การให้คะแนนโดยนำผลรวมจำนวนข้อรายการในแต่ละองค์ประกอบคูณด้วย 100 หารด้วยจำนวนตัวบ่งชี้ เพื่อให้ออกมาเป็นร้อยละโดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

5.2 แบบบันทึกหลังการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบบันทึกหลังการจัดการกิจกรรมในแต่ละครั้ง มีลักษณะเป็นการบันทึกข้อมูลโดยผู้วิจัย ผู้ช่วยสอน ประกอบด้วย 1) ผลการจัดการกิจกรรม 2) ปัญหาหรืออุปสรรค และ 3) ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

2.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน มีความเห็นสอดคล้องกันในทุกรายการประเมิน โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of

Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.57 – 1.00 และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย =4.48 ,S.D. =0.53)

2.3 ผลการศึกษาสำรวจ (Pilot study) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการศึกษาสำรวจ (Pilot study) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 27 คน เพื่อหาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการนำเอาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทดลอง นำร่องไปหาวิธีการแก้ไข ก่อนนำไปใช้จริง ดำเนินการทดลองตามแผนจำนวน 4 แผนการจัดกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเตรียมความพร้อม Who are you คุณคือใคร แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 คุณธรรม (คุณ นะ ทำ) แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 แรงบันดาลใจสู่อาชีพครู แผนการจัดกิจกรรมที่ 3 ครูต้นแบบสู่การพัฒนาผู้เรียน และแผนการจัดกิจกรรมที่ 4 Role Play ร่วมออกแบบความเป็นไปได้ของสังคม โดยผลการทดลองนำร่อง ใช้ระยะเวลาในการสอนทั้งหมด 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 กิจกรรม กิจกรรมละ 240 นาที ผลการศึกษานำร่อง พบว่า ด้านกิจกรรม ด้านเวลา ด้านภาษา สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้ ทั้งนี้มีการปรับปรุงด้านระยะเวลาให้มีความเหมาะสมกับขั้นตอนที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) และขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เพื่อให้ผู้เรียนมีระยะเวลาในการสืบค้นและแลกเปลี่ยนแนวคิดกับเพื่อนในห้อง รวมถึงการแลกเปลี่ยนกับผู้สอนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ปรับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเป็นรายบุคคล
2. ปรับระยะเวลาของการจัดกิจกรรม เดิมจำนวน 3 ชั่วโมง ปรับเป็น 4 ชั่วโมง
3. ปรับประเด็นข้อคำถามในแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

ซึ่งจากผลการทดลองศึกษานำร่อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนการนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และ 2) ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตามช่วงระยะเวลาที่ทดลอง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยใช้แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 14 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 68 ชั่วโมง ครอบคลุมทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา และ องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง โดยทำการประเมินก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 ครั้ง พบว่า เฉลี่ยคะแนนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของกลุ่มทดลองหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิผลที่กำหนดไว้

3.2 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้น ที่มีต่อผู้เรียนตามช่วงเวลาที่ทดลอง โดยประเมินจากแบบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม

องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา และ องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง โดยทำการประเมินก่อนเริ่ม การจัดการเรียนรู้ ระหว่าง และเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 ครั้ง พบว่า คะแนนเฉลี่ยความ เป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู ตามช่วงเวลาที่ทดลองเพิ่มขึ้นตามช่วงระยะเวลาที่ทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการ อภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็น ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาคูณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

คุณลักษณะและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็น พลเมือง (Citizenship) ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็น พลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen) ร่วมกับการ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องทำให้ได้ความแน่ชัดโดยยืนยัน องค์ประกอบด้วยวิธีทางสถิติ (Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA) ซึ่งจะช่วยให้การจัดกลุ่ม พฤติกรรมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล หมายถึงพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงบทบาทในการปฏิบัติ ตนอย่างขยันขันแข็งและกระตือรือร้น โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคมด้วยความสมัครใจ ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวัง ผลตอบแทน และมีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ซึ่งความเป็นพลเมือง เข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้นนี้ตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรครุศาสตร์ อุดสาหกรรมบัณฑิต (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อันเป็นหลักสูตรเพื่อผลิตครูช่างอุตสาหกรรมในระดับปริญญาตรี ให้มีความสามารถทั้งภาคทฤษฎี และการปฏิบัติงานทางช่าง และนอกจากจะเป็นช่างที่ดี มีทักษะ มีฝีมือทางด้านช่างอย่างชำนาญ แล้ว จะต้องฝึกนักศึกษาให้เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา ถ่ายทอดทักษะต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างชำนาญแล้ว ให้แก่ผู้เรียน โดยมีผลลัพธ์ผู้เรียน (Learner Outcomes) ตามมาตรฐานการอุดมศึกษาคือเป็นบุคคล ผู้เรียนรู้ (Learner Person) เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม

(Innovative Co-creator) เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นผู้มีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizenship) สร้างสันติสุข (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) และเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู และสอดคล้องกับ ปรัชญา ช่างคิด (2560) และถวิลวดี บุรีกุล (2560) ที่พบว่าคุณลักษณะสำคัญของพลเมืองนั้น คือการรับผิดชอบตนเอง รู้จักสิทธิหน้าที่ เคารพในกฎหมายและกติกาของสังคม มีพฤติกรรมและบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การขับเคลื่อนชุมชน สังคมและประเทศให้มีการพัฒนาในระดับที่ดีขึ้น รวมทั้งมองเห็นคุณค่าผู้อื่นและการเสียสละเพื่อส่วนรวม อันจะนำไปสู่การดำเนินการเพื่อความยุติธรรมทางสังคม และต้องเป็นลักษณะเข้าไปมีส่วนร่วมกับปัญหาของชุมชนโดยไม่อยู่เฉย มีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ทำด้วยจิตสำนึก มีส่วนร่วมในกระบวนการที่มีผลต่อตัวเอง เช่น การกำหนดนโยบายสาธารณะ การเข้าไปมีส่วนร่วมในมูลนิธิต่าง ๆ (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2557)

สำหรับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจากการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา และองค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง โดยมีประเด็นการอภิปรายในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึงพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อสังคม องค์ประกอบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของธเนศวร์ เจริญเมือง (2563) และปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) ที่กล่าวว่าการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นการปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมือง รู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีบทบาทในการตัดสินใจและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และยังมีภาระบัพไว้ในมาตรฐานการอุดมศึกษาไว้ว่าในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียนนั้น ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในการเป็นผู้กระทำสิ่งต่างๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สร้างขึ้นด้วยการรักษาสีทิวทัศน์ต่าง ๆ ของตน รู้จักสิทธิเสรีภาพ เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ซึ่งหลักการของการศึกษาเพื่อสร้าง "พลเมือง" ไม่ใช่การศึกษาแบบมุ่ง "ใส่ความรู้" (Input-based) แต่เป็นการศึกษาที่มุ่ง "ผลลัพธ์" (Outcome-based) ผู้ที่จะพัฒนาผู้เรียน (นักเรียน นิสิต นักศึกษา) ให้เป็น "พลเมือง" ไม่ใช่ผู้สอน แต่คือตัวผู้เรียนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็น "วิทยากรกระบวนการ" (facilitator) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

คิดได้ และ “พัฒนาตนเอง” ให้ มีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็น “ศูนย์กลาง” ของการเรียน (Student-centered) หลักการสร้างความเป็นพลเมืองจะมีเรื่องของสิทธิ เสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกาเห็นความสำคัญ ของประโยชน์ส่วนรวม คิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ กล่าวไว้ว่า “การให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ให้เป็นผู้ที่คิดดี ทำดี ประพฤติดี สิ่งนี้ จะต้องสะท้อนตัวตนของผู้เรียนจากภายในสู่ภายนอก” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, สัมภาษณ์ในวันที่ 6 มิถุนายน 2565)

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพรูที แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ เป็นไปตาม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ที่อธิบายถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่าสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกที่ อาจจะ เกิดจาก บทบาท หน้าที่ และความแตกต่างในแต่ละวัฒนธรรม เป็นการเกี่ยวข้องทางสังคมด้าน จิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลกลุ่มหนึ่งในสถานการณ์ (Group Situation) โดยผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมคือ การได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา การ เข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา และการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องที่ พัฒนา ทั้งนี้การมีส่วนร่วมคือการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นทางตรงหรือทางอ้อม "การมีส่วนร่วมของประชาชน" หรือ "การมีส่วนร่วมของพลเมือง" มีความหมายแฝงมากมาย ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ อุดมการณ์ แรงจูงใจ และแนวทางปฏิบัติของผู้ใช้ สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตในการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของ บุคคลในกลุ่มต่าง ๆ (Wengert, 1985; United Nations, 1981; William, 1980 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550, หน้า 9; Cohen, et al., 1980) ซึ่งลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ สำคัญ 4 ประการได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในชั้นปฏิบัติการ 3) การมี ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Andrew & Stiefel, 1980 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาความเป็นพลเมือง คือเป็นการให้ประชาชนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมต่อกิจการสาธารณะทั้งด้านสิทธิ ภาระหน้าที่หรือ ความรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมทำด้วยความเสมอภาคและภราดรภาพ มีส่วนร่วมในกระบวนการทาง นโยบาย ให้ความสนใจต่อผลประโยชน์ของบ้านเมืองซึ่งเปรียบเสมือนผลประโยชน์ของตนเอง ความเป็นพลเมืองจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาทุกช่วงวัย ภายใต้ความร่วมมือของผู้

ที่เกี่ยวข้องในทุกมิติ ได้แก่ โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2556; ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2553)

โดยในการจัดการเรียนการสอนนั้นควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ซึ่งถือเป็นจุดเน้นที่สำคัญคือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจร่วมตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน (อลิศรา ชูชาติ, 2542; ทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์, 2550; Cohen & Uphoff, 1981; United Nations, 1981; Huntington & Nelson; ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผล แผนงานโครงการ, 2558; วชิรวัชร งามละม่อม, 2559) โดยนักศึกษาวิชาชีพครูควรมีลักษณะเหล่านี้ อยู่ในตัว เพราะการทำงานนั้นไม่สามารถทำให้เกิดผลสำเร็จได้เพียงลำพัง ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายๆ ฝ่าย หลายๆ ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนั้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม และรวมถึงตกลงยอมรับ ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเอง ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ที่ทำทนายอย่างต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีหลักการเรียนรู้พื้นฐาน ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) (วัฒนาพร ระจับทุกซ์, 2542) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งสำคัญให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมจัดการ ร่วมดำเนินการ และร่วมตัดสินใจในกิจกรรมนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายตลอดจนร่วมติดตามการประเมินผลงานด้วย (Cohen & Uphoff, N.T, 1981 อ้างอิงใน สมบัติ นามบุรี, 2562) ทั้งนี้นักศึกษาวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะบุคคลที่บ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วม อาทิ ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการบริหารจัดการ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะในการสื่อสาร ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางสังคมและอารมณ์ ด้านความสามารถ ได้แก่ ความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการยืดหยุ่น ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เสียสละ ความเป็นผู้นำ ความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก ความรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวว่า “*กระทำสิ่งต่างๆ ได้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสมัครใจ*” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7, สัมภาษณ์วันที่ 21 มิถุนายน 2565)

1.3 องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ (แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563– 2565) ที่ให้ความสำคัญของการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ มีจิตอาสา การอยู่ร่วมกันและยอมรับความแตกต่างในสังคมไทยบนหลักการประชาธิปไตย และเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ที่ระบุว่าบัณฑิตต้องเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและใส่ใจสังคม มีความรักชาติ รักท้องถิ่น มีจิตสำนึกไทยและจิตสำนึกสากล รู้คุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น มีจิตอาสา และดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มีความยุติธรรมและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง เคารพสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี, 2562) ทั้งนี้ นักศึกษาวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะบุคคลที่บ่งชี้ถึงความเป็นจิตอาสา อาทิ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับชุมชน/สังคมด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการมีส่วนร่วม ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการอภิปรายกลุ่ม ทักษะการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความสามารถ ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการทำงานร่วมกับชุมชน ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เสียสละ ความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวว่า “มีจิตอาสา และไม่กระทำตัวเป็นภาระของสังคม ผู้เรียนต้องมีจิตอาสา อาสาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม อาสาทำด้วยความรู้สึกที่อยากจะทำอยากจะทำช่วยเหลือผู้อื่นจริงๆ เช่น ช่วยซ่อมแซม ช่วยคนข้ามถนน ช่วยสอนการบ้าน ช่วยเท่าที่กำลังเรามี เป็นต้น” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 , สัมภาษณ์วันที่ 6 มิถุนายน 2565)

1.4 องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู ซึ่งธนศวร เจริญเมือง (2563) และ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555) กล่าวถึงคำว่าพลเมืองเข้มแข็ง และอาศัยการตีความจากข้อมูลจากเอกสารพบว่าองค์ประกอบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วย การใส่ใจสังคม มีจิตอาสา และดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มีความยุติธรรมและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีส่วนร่วมและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ มีจิตสำนึกไทยและจิตสำนึกสากล และช่วยจรรโลงให้สังคมประเทศชาติและโลกพัฒนาก้าวหน้า นำการเปลี่ยนแปลง มีพฤติกรรมที่แสดงออก

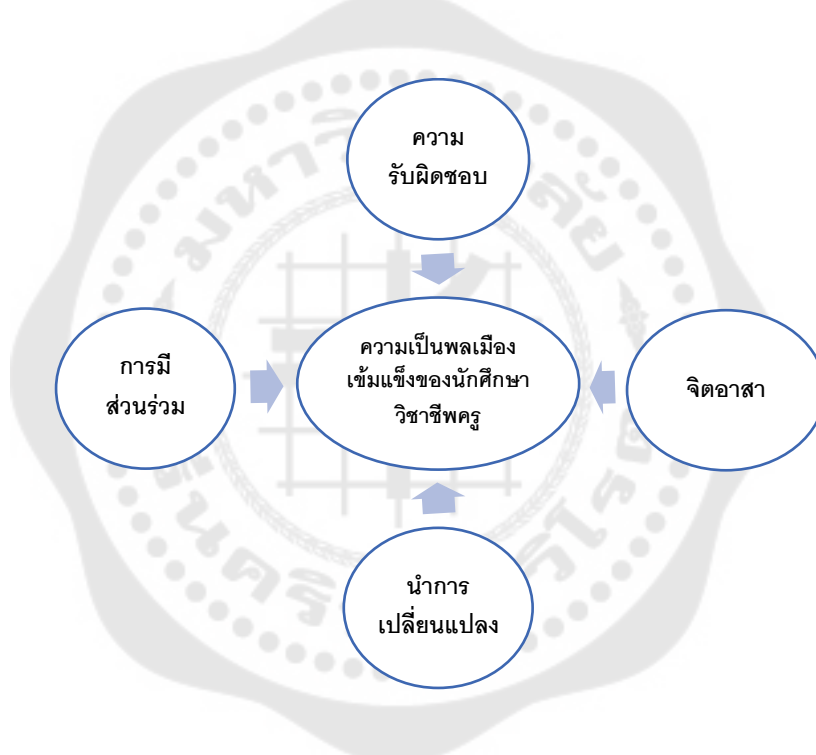

ถึงความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทางสังคม บนพื้นฐานของวิชาชีพ และสอดคล้องกับคุณลักษณะหนึ่งของการเป็นพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen) คือความเป็นผู้นำกล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ มีธรรมาภิบาล พร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557) ทั้งนี้ นักศึกษาวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะบุคคลที่บ่งชี้ถึงการนำการเปลี่ยนแปลง อาทิ ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในการคิดริเริ่ม ด้านความสามารถ ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการเป็นแบบอย่างที่ดี ความสามารถในการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ความสามารถในการปรับตัว ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวว่า “การแสดงตนในการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เรื่องของการให้ความรู้ ทำให้เห็นจริง เรื่องการเกาะติดให้เห็นเป้าหมายของความสำเร็จ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ก็เป็นทักษะที่ควรมีในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, สัมภาษณ์วันที่ 9 มิถุนายน 2565)

ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบแสดงถึงคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เนื่องจากในสถาบันผลิตครูอาชีวศึกษาในปัจจุบันที่จะต้องทำงานร่วมกับสถานศึกษาและสถานประกอบการนั้น จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังในเรื่องของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลที่สามารถเป็นต้นแบบ หรือแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ นอกเหนือจากคุณลักษณะพื้นฐานแล้ว นั่นคือคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์แล้วนั้น การเสริมสร้างเรื่องของความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม จิตอาสา และนำการเปลี่ยนแปลงเป็นอีกคุณลักษณะสำคัญที่จำเป็นต้องเสริมสร้างให้กับนักศึกษาเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2566) พบว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบวิชาชีพครู มีดังนี้ มีจิตวิญญาณความเป็นครู รักและศรัทธาในวิชาชีพครู ทุ่มเทการสอน หรือจัดการเรียนรู้ มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรัก เมตตา ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้เรียน อบรม ฝึกฝน เสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ดีงามแก่ผู้เรียน สร้างแรงบันดาลใจผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ดังนั้น นักศึกษาวิชาชีพครู ควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีและนำไปสู่ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดแทรกอยู่ในรายวิชาหรือกิจกรรมที่ออกแบบอย่างเหมาะสม พลเมืองเข้มแข็งจะกำกับตนเองได้ รู้ว่าควรทำอะไรหรือไม่ควรทำอะไร เป็นคนที่รู้เวลา

รู้หน้าที่ จัดการตัวเองเป็น เมื่อจัดการตัวเองเป็น ก็จะสามารถปฏิบัติตามมารยาท รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ (ปรารภนา หาญเมธี, 2564) และจากคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งทั้ง 4 องค์ประกอบนั้น ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นฐานสำหรับในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

โดยความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม จิตอาสา และนํ้าการเปลี่ยนแปลง ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบนี้จะนำไปสู่การวัดและประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ระดับเริ่มต้นไปจนถึงระดับต้นแบบ

ภาพประกอบ 14 ความสัมพันธ์ของทั้ง 4 องค์ประกอบกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

โดยสรุปนิยามและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งมีความสอดคล้องกับความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ (Effective Citizenship) ความเป็นพลเมืองกระตือรือร้น (Active Citizenship) และพลเมืองเข้มแข็ง (Active Citizen) ร่วมกับความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 7 แห่ง ดังนั้นนิยามและองค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจึงมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ ความต้องการเชิงนโยบายของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมณฑลที่มีต่อนักศึกษา และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็งตามแผนการศึกษาชาติ และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

2.1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นฐานในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มีลักษณะเหมาะสมกับผู้เรียน โดยเลือกใช้ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Bandura, 1977; Mezirow, 2003; Taylor, 2008; Cohen & Uphoff, 1981; Kohlberg, 1976) มาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งนั้น สามารถพัฒนาหรือส่งเสริมได้โดยผ่านการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมต่างๆ โดยผู้เรียนจะแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมหรือคุณลักษณะบ่งชี้เฉพาะ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) และขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นแนวทางในการช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ซึ่งหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จะเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ เชื่อมโยงองค์ความรู้เดิมของเรียน มีการสร้างบรรยากาศและออกแบบการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม และส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิดและสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างมีเหตุผลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างผู้มีควมรับผิดชอบ โดยหลักการนี้สามารถนำไปปรับใช้ได้ในทุกรายวิชา เนื่องจากเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้

ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้มีการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบด้วยการตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้ององค์ประกอบภายในของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยผู้เชี่ยวชาญ มีการศึกษานำร่อง (Pilot Study) และนำไปทดลองใช้จริง ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลได้

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนี้ ดำเนินการออกแบบอย่างเป็นระบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้แก่ สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดและประเมินผล นอกจากนี้ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับหลักการและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สนับสนุนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู ให้สามารถนำไปสู่พฤติกรรมแสดงออกที่เป็นรูปธรรม บรรลุวัตถุประสงค์ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องตามแนวคิดของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ต้อมองค์ประกอบดังกล่าวสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (ทิตินา แคมมณี, 2563)

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ นั้น เป็นสภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ได้รับการจัดระเบียบ ตามหลักปรัชญาทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการ หรือ ขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่ช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎีหลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือ และจะต้องได้รับการพิสูจน์ การทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เป็นแบบแผนการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ได้ (ทิตินา แคมมณี, 2563) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สาระสำคัญโดยนำเอาแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญมาใช้ จนได้หลักการของรูปแบบที่สามารถนำไปสู่การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) และขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply

and Lead Change) เป็นวงจรที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน โดยผลของกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนอธิบายได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งในขั้นตอนนี้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิดและมุมมองใหม่ๆ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้เป็นไปตามแนวคิดความเป็นพลเมืองที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันโดยความสนใจในประเด็นเดียวกัน เช่นเดียวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและทฤษฎีการมีส่วนร่วม ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมการทำกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับพรรณพร บุญทศ (พรรณพร บุญทศ, 2558) กล่าวว่า แรงบันดาลใจ (Inspiration) หมายถึง พลังอำนาจในตนเองชนิดหนึ่งที่ใช้ในการขับเคลื่อนการคิดและการกระทำใด ๆ ที่พึงประสงค์ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามต้องการโดยไม่ต้องอาศัยแรงจูงใจ (Motivation) ดังที่ราศี สวอินทร์ และคณะ (2562) ได้อธิบายว่าแรงบันดาลใจจากแรงกระตุ้น (Inspiration by Motivation) ที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันจากเหตุการณ์ สถานการณ์ ช่วงจังหวะเวลา เงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้ตั้งใจหรือเตรียมการเอาไว้ล่วงหน้าการใช้แรงบันดาลใจในลักษณะนี้อาจนำไปใช้ในการตัดสินใจ การเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจมีความสำคัญต่อวิถีชีวิต องค์กรหรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง จึงต้องอาศัยความรอบคอบ แม่นยำและต้องคำนึงถึงประสิทธิผลมากกว่าแรงบันดาลใจอื่น ดังเช่นวุฒิพงศ์ ถายะพิงค์ (2562) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างแรงบันดาลใจในชีวิตและการทำงาน ในแง่ของวิทยาศาสตร์ทางจิตวิทยาหรือสุขภาพจิตนั้น ย่อมหมายความว่าต้องมีวิธีคิด วิธีรู้สึก และวิธีการที่มีความเป็นภาววิสัย (objective) สูง

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้เป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมตามแนวทางของแบนดูรา (Bandura, 1977) เป็นการฝึกฝนและการเรียนรู้ผ่านการทดลองและปฏิบัติจริง ๆ ในสถานการณ์จริง หลักการนี้สนับสนุนให้ผู้เรียนได้สำรวจและค้นพบความรู้ใหม่ๆ ผ่านการทดลอง การทำกิจกรรม หรือการสำรวจสิ่งต่างๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจได้มากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิรัตน์ ชันเขต (2560) กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา ให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต ฝึกสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง โดยครูผู้สอนจะใช้คำถาม เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการคิดและหาคำตอบด้วยตัวเองและผู้สอนยังเป็นผู้กำกับควบคุม ดำเนินการให้คำปรึกษาชี้แนะ

ช่วยเหลือให้กำลังใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและเรียนรู้ด้วยตนเองรวมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้เป็นไปตามทฤษฎีความเป็นพลเมือง ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบิร์ต แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งกมลวรรณ บัณฑิตสาธิตสรค์ (2561) กล่าวว่า การสะท้อนคิด (Reflective Thinking) หมายถึง การคิดไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนในประเด็นที่กำลังคิด และมีการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น จาก การสะท้อนทั้งความคิดและความรู้สึก หรือการนำสิ่งที่ได้จากการสะท้อนคิดมาเปลี่ยนแปลงประสพการณ์ ให้เป็นความรู้ ทำให้มีการมองประสพการณ์เดิมหรือประสพการณ์ที่คล้ายกันใหม่มองที่แตกต่างไปจากในอดีตที่ผ่านมาและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การรับรู้และมีประสพการณ์การเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยความรู้หรือมุมมองใหม่ที่ได้มีความรู้เดิมเป็นพื้นฐานและเกิดการพัฒนาความรู้ใหม่ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันเพื่อหาข้อสรุป (ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; สถาบันพระปกเกล้า, 2555) ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้เรียนสะท้อนคิดและอภิปรายผลร่วมกัน ดังที่โดนัลด์ (Donald, 1983) ได้แบ่งการสะท้อนคิด ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การสะท้อนคิดในขณะที่มีการกระทำ (Reflection-in-Action) เป็นการสะท้อนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังกระทำอยู่นั้น 2) การสะท้อนคิดเมื่อการกระทำเสร็จสิ้น (Reflection-on-Action) หรือหลังจากที่เหตุการณ์เกิดขึ้นและผ่านพ้นไปแล้วพยายามคิดทบทวนถึงประสพการณ์ที่ผ่านมาและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อถอดบทเรียนจากประสพการณ์และสร้างมุมมองใหม่หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสพการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เรียนสามารถทำได้ทั้ง 2 แบบ เพื่อหาข้อสรุปเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้เป็นไปตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบิร์ต แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนการอ้างอิงตามทัศนะของเมซีโรว์และไทเลอร์ (Mezirow, 2003; Taylor, 2008) ได้แก่ ประสพการณ์ การใคร่ครวญ

อย่างมีวิจารณญาณ การสนทนาเชิงเหตุผล โดยในขั้นตอนนี้เน้นเป็นกระบวนการที่บุคคลปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิม ไปสู่การเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิงเดิมนั้นอยู่ภายใต้กระบวนการต่างๆ อาทิ การเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามมุมมองเดิมของตน การตรวจสอบตนเอง การประเมินตนเองอย่างมีวิจารณญาณ การยอมรับร่วมกันในประสบการณ์ที่คล้ายคลึง การค้นหาทางเลือกในบทบาทใหม่ การวางแผนเพื่อการปฏิบัติ การหาความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามแผน การทดลองปฏิบัติตามแผน การสร้างความสามารถและความมั่นใจในบทบาทใหม่ และการบูรณาการจนเป็นวิถีชีวิตใหม่ของตน (Mezirow, 2003; Taylor, 2008; เทียมจันทร์ พานิชย์ ผลิตไทย, 2559; ประสาท เนืองเฉลิม, 2558; วัลลยา ธรรมอภิบาล, 2555)

โดยสรุปลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับหลักการและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สนับสนุนความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพระดับสูง นำไปสู่พฤติกรรมแสดงออกที่เป็นรูปธรรม บรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกัน โดยแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้ 1) ขั้นการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นไปตามแนวคิดความเป็นพลเมืองที่จะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันโดยความสนใจในประเด็นเดียวกัน เช่นเดียวกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและทฤษฎีการมีส่วนร่วม ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมการทำกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ขั้นการสืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมตามแนวทางของแบนดูรา เป็นการฝึกฝนและการเรียนรู้ผ่านการทดลองและปฏิบัติจริง ๆ ในสถานการณ์ที่แท้จริง 3) ขั้นการสะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม ในขั้นตอนนี้เป็นไปตามแนวคิดความเป็นพลเมือง ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง และ 4) ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ เป็นไปตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก แนวคิดการเรียนรู้เพื่อนำการเปลี่ยนแปลง โดยทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เป็นองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนการอ้างอิงตามทัศนะของเมซีโรว์และไทเลอร์ (Mezirow, 2003; Taylor, 2008)

3. การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเพื่อตรวจสอบการนำไปใช้ในทางปฏิบัติว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 14 สัปดาห์ๆ ละ 4 ชั่วโมงรวมทั้งสิ้น 68 ชั่วโมง ครอบคลุมทั้ง 4 องค์ประกอบความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู จากการประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่าง และเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 ครั้ง พบว่าคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตามช่วงระยะเวลาที่ทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการประเมินตามช่วงเวลาของการทดลอง จำนวน 4 ครั้งได้แก่ ก่อนการเรียนรู้ ระหว่างการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการเรียนรู้ แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถอธิบายได้ว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ซึ่งก็คือความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มาวิเคราะห์ภาระงาน (Task Analysis) เพื่อหาแนวทางเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ (दनูลดา จามจรี, 2564) นอกจากนี้ในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะของผู้เรียนมาวิเคราะห์ร่วมด้วย จึงส่งผลทำให้เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ไปดำเนินการจึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่จุดประสงค์การเรียนรู้กำหนด และสะท้อนให้เห็นจากความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ได้แสดงความคิดเห็น วางแผนการทำงานร่วมกัน และมีอิสระในการแสดงออกอย่างเต็มความสามารถ มีความคิดเห็นเป็นไปในทางบวกทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพ ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคัมศึกษา ซึ่งพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในสถานการณ์จำลองผ่านการทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ หรือแสดงความคิดเห็นจะช่วยเพิ่มคุณลักษณะความเป็นพลเมืองอย่างเหมาะสมและเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังค้นพบปัจจัยที่เกื้อหนุนให้การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้มีประสิทธิผล ดังนี้

1) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีลักษณะเป็นกันเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สร้างกฎ กติกา ข้อตกลงร่วมกันอย่างเสมอภาค ซึ่งนักศึกษาจะเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ค่อนข้างมีความแตกต่างกันอาทิผู้เรียนสำเร็จการศึกษามาจากสายสามัญ และสายอาชีวศึกษา มีพื้นฐานความรู้ และวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันที่แตกต่างกัน จะช่วยให้ผู้เรียนผ่อนคลาย และแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) แนวทางการวัดและประเมินผล ต้องเป็นการประเมินที่วัดและสังเกตได้ โดยผู้สอนจำเป็นต้องออกแบบเครื่องมือที่มีความหลากหลายและมีความรัดกุม จำเพาะเจาะจง จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

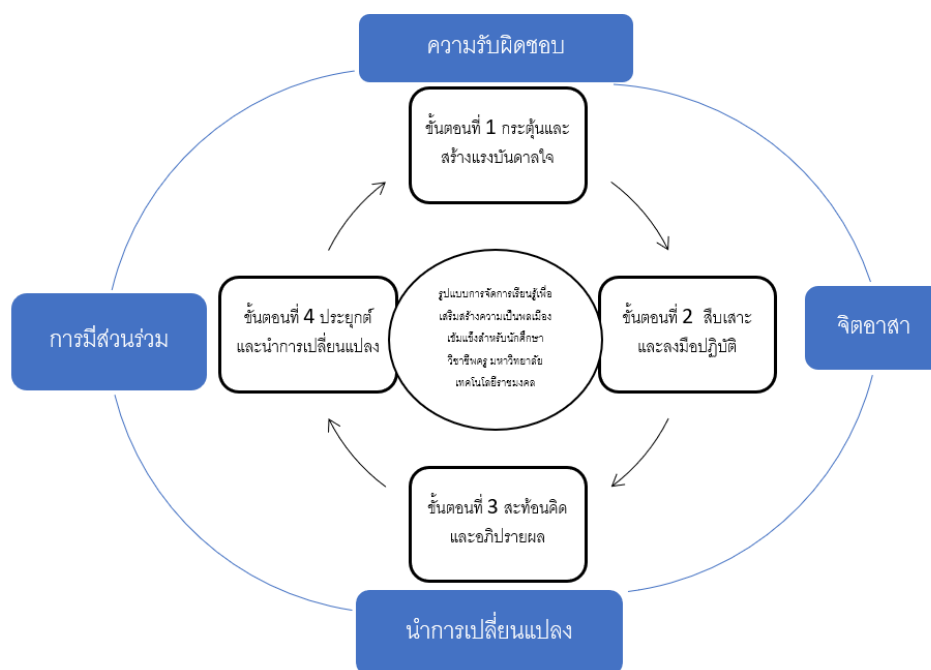
3) การออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ซึ่งจบการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ซึ่งค่อนข้างมีความหลากหลายด้านพื้นฐานและทักษะการเรียนรู้ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะของผู้เรียนในกลุ่ม Gen Z ผู้เรียนส่วนใหญ่ชอบการเรียนรู้ระหว่างบุคคล (interpersonal learning) บางคนก็ชอบการเรียนรู้อย่างอิสระและตามวิธีของตนเอง บางคนสนุกกับการทำงานกลุ่ม ชอบลงมือปฏิบัติที่มีเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ครบครัน ตื่นเต้นกับการได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือบางคนจะฟังเฉพาะเรื่องที่ต้องการหรือสนใจเท่านั้น (दनุลดดา จามจวี, 2563) ซึ่งสำหรับการศึกษาคั้งนี้พบว่าผู้เรียนที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งจะชอบการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติมากกว่าการเรียนทฤษฎี และสามารถแสดงพฤติกรรมออกมาได้ดีเมื่อทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น กระตือรือร้นในการเรียน และให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือสมาชิกในห้องเป็นอย่างดี ซึ่งจากการทำกิจกรรมร่วมกันทำให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

4) ในการดำเนินการทดลองใช้ ควรเพิ่มระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมได้อย่างเต็มที่ และผู้สอนจะได้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครูได้อย่างชัดเจน เพราะการสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งนั้น จำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการสร้างสำนึกพลเมืองให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการให้ความรู้ เสริมทักษะและลงมือปฏิบัติจริง (สถาบันพระปกเกล้า, 2555) จนเกิดพฤติกรรมที่ยั่งยืน

5) ปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู ในครั้งนี้ ได้แก่ระยะเวลา และความรู้ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรม การแสดงออกของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องนำปัจจัยที่แทรกซ้อนนี้มาวางแผน

หรือเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์ของผู้เรียน ด้วย เพื่อที่จะได้ช่วยส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครูได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

ทั้งนี้สามารถอธิบายความเชื่อมโยงของกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู ดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 กระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู

จากภาพประกอบ 15 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู อันเนื่องมาจากการใช้ทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of

Moral Development) (Bandura, 1977; Mezirow, 2003; Taylor, 2008; Cohen & Uphoff, 1981; Kohlberg, 1976) และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) มาออกแบบกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอนเป็นกระบวนการที่ฝึกให้นักศึกษาวิชาชีพครู แสดงออกเชิงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง โดยกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ ประกอบด้วยการกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ สะท้อนคิดและอภิปรายผล ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง โดยวงจรกระบวนการเรียนรู้ที่ออกแบบมานี้จะมีลักษณะวงจรแบบตอกย้ำซ้ำทวน ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ฝังอยู่ในผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเจอสถานการณ์ใหม่ก็จะนำเอากระบวนการนี้มาใช้เพื่อแสดงออกต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่พบเจอ ซึ่งจากการวิจัยพบว่าเมื่อนักศึกษาวิชาชีพครูคุ้นชินกับกระบวนการเรียนรู้นี้ เมื่อไปฝึกประสบการณ์สอนหรือเป็นครูในอนาคต ก็จะต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถาบันการศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษารวมไปถึงบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาวิชาชีพครู

1.2 ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของการเป็นพลเมืองเข้มแข็งด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดประสบการณ์เรียนรู้นอกชั้นเรียน ทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่สามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับกลุ่มอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมต่อไปได้

1.3 เพิ่มการให้ความรู้กับบุคลากรหรืออาจารย์ผู้สอนให้สามารถนำกระบวนการเรียนรู้ไปบูรณาการในชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับนักศึกษาในทุกระดับชั้นปี

2. ข้อเสนอแนะการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้

2.1 ควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้มีหลายขั้น ตอน และในแต่ละขั้นตอนผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง

ดังนั้นผู้ที่สนใจจะนำรูปแบบการเรียนนี้ไปใช้ควรมีความยืดหยุ่นด้านระยะเวลาเพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีเวลาในการศึกษาค้นคว้า หรือลงมือปฏิบัติงานทั้งแบบรายกลุ่มและรายบุคคลได้อย่างเต็มที่

2.2 ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริงที่หลายหลายสถานการณ์ ผู้เรียนจะได้มองเห็นปัญหาหรือเกิดการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อต้องเผชิญด้วยตนเอง

2.3 ควรมีการศึกษาและทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อที่จะได้ทราบถึงที่มาของฐานคิดในการสร้างรูปแบบและกระบวนการที่นำมาประยุกต์จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.4 ควรทำความเข้าใจในขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน โดยศึกษาจากคู่มือการใช้เพื่อสร้างความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน และหากจะมีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรยึดหลักการของรูปแบบที่กำหนดไว้

2.5 ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ผู้สอนควรดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ให้ครบทุกขั้นตอน ซึ่งอาจใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือพฤติกรรมออกมา และส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ มีทักษะและสร้างมุมมองใหม่ที่เป็นของตนเองเพื่อนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติตน

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 เสนอให้มีการศึกษารูปแบบการเรียนรู้นี้ไปใช้ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มทุกวัย เพราะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างให้กับทุกคนได้ และต้องเป็นการแสดงออกในลักษณะของพฤติกรรมที่ดี เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นสามารถนำมาบูรณาการให้เข้ากับสภาพจริงในชีวิตประจำวันและสังคมได้

3.2 เสนอให้มีการศึกษาการนำรูปแบบการเรียนรู้นี้บูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ อาทิ วิชาทักษะงานช่างพื้นฐาน และในทุกระดับชั้น

3.3 ควรมีการศึกษาต่อขยายต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เครื่องมือวัดและประเมินสมัยใหม่ มาออกแบบการเรียนรู้นบนแพลตฟอร์มใหม่ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

3.4 ควรมีการศึกษาติดตามผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระยะยาว เพื่อประเมินความคงอยู่ของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

3.5 ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อที่จะได้ช่วยส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครูได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Åkerström, T., Crona, J., Delgado Verdugo, A., Starker, L. F., Cupisti, K., Willenberg, H. S., ... & Björklund, P. (2012). Comprehensive re-sequencing of adrenal aldosterone producing lesions reveal three somatic mutations near the KCNJ5 potassium channel selectivity filter.
- Al-Sabeelah, A., Alraggad, F. E., & Abou-Ameerh, O. A. (2015). The Dimensions of the Citizenship Concept Among the Jordanian University Students. *International Education Studies*, 8(8), 87-102.
- Altıntaş, I. N., & Karaaslan, H. (2019). Study on effective citizenship education and its dimensions. *Universal Journal of Educational Research*, 7(7), 1567-1579.
- Andersen, N. Å. (2012). Citizens' contracts as a tricky steering medium *The Illusion of Management Control: A Systems Theoretical Approach to Managerial Technologies* (108-132): Springer.
- Banda-Ralph, R. (2005). *Service learning in a community college*: Pepperdine University.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory* (Vol. 1). Prentice Hall: Englewood cliffs.
- Barber, B. R. (1998). *A Place for Us: How to Make Society Civil and Democracy Strong*. Hill and Wang.
- Bee, C., & Kaya, A. (2017). Youth and active citizenship in Turkey: Engagement, participation and emancipation. *Southeast European and Black Sea Studies*, 17(1), 129-143.
- Bennett, W. L., Wells, C., & Rank, A. (2009). Young citizens and civic learning: Two paradigms of citizenship in the digital age. *Citizenship studies*, 13(2), 105-120.
- Bernardin, B., R. (1984). *Performance appraisal: Assessing human behavior at work*.
- Bo-Hu, L., Lin, Z., Shi-Long, W., Fei, T., Jun-wei, C., Xiao-dan, J., . . . Xu-dong, C. (2010). Cloud manufacturing: a new service-oriented networked manufacturing model. *Computer integrated manufacturing system*, 16(01).
- Bronwyn, W. (2019). Teaching an active citizenship curriculum. *Ethos*, 27(1), 8-10.

- Brookhart, S. M. (1999). *The Art and Science of Classroom Assessment. The Missing Part of Pedagogy. ASHE-ERIC Higher Education Report, Volume 27, Number 1*: ERIC.
- Çakmaklı, D. (2017). Rights and obligations in civil society organizations: learning active citizenship in Turkey. *Southeast European and Black Sea Studies, 17*(1), 113-127.
- Carol, P. (2008). *Active citizenship and community learning: Learning Matters*.
- Cathy, C. J. (1999). *The boundaries of blackness: AIDS and the breakdown of black politics*: University of Chicago Press.
- Cezar, B. (2000). *Education for democratic citizenship: A lifelong learning perspective*: Council for Cultural Co-operation, CDCC.
- Cohen, J., & Rogers, J. (Eds.). (1995). "Secondary Associations and Democratic Governance." Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*: Psychology press.
- Cornwall, A., & Gaventa, J. (2001). Bridging the gap: citizenship, participation and accountability. *PLA notes, 40*(2001), 32-35.
- Danielson, C., & Abrutyn, L. (1997). *An introduction to using portfolios in the classroom*: ERIC.
- Emeka, O. V., & FOF, O. (2012). Creating Effective Citizenship through Implementation of Citizenship Education in Secondary Schools: A Panacea for Good Governance in Nigeria. *AFRREV IJAH: An International Journal of Arts and Humanities, 1*(4), 266-273.
- Esheya, E. (2006). Democracy and the Quest for Responsible Governance in Africa: A Philosophical Investigation. In: Enugu: Victojo Press.
- Eston, & Denis. (2000). *The Integration of a child into a social world*.
- Eston, D. (2000). The Integration of a child into a social world.
- Eyler, J., & Giles Jr, D. E. (1999). *Where's the Learning in Service-Learning? Jossey-Bass Higher and Adult Education Series*: ERIC.
- Fenton, E. (1967). *The new social studies*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Fernando, R. (2006). Citizenship, identity and education: Examining the public purposes of schools in an age of globalization. *Prospects, 36*(3), 275-294.

- George, D., & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference*: Routledge.
- Germen, J. J., & Nelli, P. (2007). Citizenship education in Ukraine and Russia: reconciling nation building and active citizenship. *Comparative Education*, 43(4), 527-552.
- Giugni, M., & Grasso, M. (2021). Citizenship and migration: mapping the terrain *Handbook of Citizenship and Migration* (1-19): Edward Elgar Publishing.
- Hoskins, B., Saisana, M., & Villalba, C. M. (2015). Civic competence of youth in Europe: Measuring cross national variation through the creation of a composite indicator. *Social indicators research*, 123, 431-457.
- Hoskins, B. L., & Mascherini, M. (2009). Measuring active citizenship through the development of a composite indicator. *Social indicators research*, 90, 459-488.
- Jack, M. (2003). Transformative learning as discourse. *Journal of transformative education*, 1(1), 58-63.
- Jonathan, Z., Michelle, B., Yibing, L., V, L. J., & M, L. R. . (2010). Active and engaged citizenship: Multi-group and longitudinal factorial analysis of an integrated construct of civic engagement. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(7), 736-750.
- Joseph, C. H. (2000). *Culture, citizenship, and community: A contextual exploration of justice as evenhandedness*: Oxford University Press on Demand.
- Kerry, F. G. (2007). *Industrial gas handbook: gas separation and purification*: CRC press.
- Krzywosz-Rynkiewicz, Zalewska, B., & M. Anna. (2017). Measuring young people's citizenship activity. *Citizenship Teaching & Learning*, 12(2), 141-150.
- Kymlicka, W., & Norman, W. (2000). *Citizenship in diverse societies*: OUP Oxford.
- Lara, M. C., Deane, M., & Pavlakou, M. . (2016). Measuring Learning Gainin Active Citizenship in Higher Education. *Brief Contents*, 83-86.
- Lawson, H. (2001). Active citizenship in schools and the community. *Curriculum journal*, 12(2), 163-178.
- MacBlain, S. (2018). Hidden childhoods: the unseen challenges facing professionals in schools today. In *Thriving as a Professional Teacher* (pp. 83-98). Routledge.
- Marshall, T. (1994). Afterthought on 'Value-Problems' of Welfare Capitalism. *Citizenship*:

Critical Concepts, 2, 45.

Marshall, T. H., & Bottomore, T. (1950). *Citizenship and social class* (11): Cambridge New York.

Mezirow, J. (2003). Transformative learning as discourse. *Journal of transformative education*, 1(1), 58-63.

Michelsen, B. (n.d.). Donald A. Schön, The reflective practitioner, How Professionals Think in Action [On-line]. Available: <https://www.sopper.dk/speciale/arkiv/book49.pdf>.

Moskal, B. M., & Leydens, J. A. (2019). Scoring rubric development: Validity and reliability. *Practical assessment, research, and evaluation*, 7(1), 10.

Norman, W. (1985). Citizen participation: practice in search of a theory. *Natural Resources Journal*, 25(6), 68.

Norris, P. (2002). *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*. Cambridge University Press.

Okafor, V. E., & Onwudufor, F. O. F. (2012). Creating effective citizenship through implementation of citizenship education in secondary schools: A panacea for good governance in Nigeria. *AFRREV IJAH: An International Journal of Arts and Humanities*, 1(4), 266-273.

Okeahialam, P., U. (2013). An analysis of the effectiveness of secondary school civic education on the attainment of national objectives in Nigeria.

Önder, E., Sercan, B., & Figen, E. A. . (2018). Social studies teachers' and students' perceptions of active citizenship and non-governmental organisations. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2), 258-276.

Pavel, Z. (2009). Higher Education and Citizenship: 'the full range of purposes'. *European educational research journal*, 8(2), 175-188.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon and Schuster.

Rhys, A., Richard, C., James, D., Steve, M., & David, T. (2008). Supporting effective citizenship in local government: Engaging, educating and empowering local citizens. *Local Government Studies*, 34(4), 489-507.

- Richard, B. (2008). *Citizenship: A very short introduction*: OUP Oxford.
- Smith, J. (2021). Civic engagement in urban communities: A qualitative study. *Journal of Community Psychology*, 45(3), 211-225.
- Smith, P. C., & Kendall, L. M. (1963). Retranslation of expectations: An approach to the construction of unambiguous anchors for rating scales. *Journal of Applied Psychology*, 47(2), 149–155.
- Swan, B. G. (2006). Motivating students through service learning. *AGRICULTURAL EDUCATION MAGAZINE*, 78(4), 23.
- T.H.Marshall. (1994). "Marshall's Three Elements of Citizenship". Available [:https://backyardbooks.wordpress.com/2012/03/16/marshalls-three-elements-of-citizenship/](https://backyardbooks.wordpress.com/2012/03/16/marshalls-three-elements-of-citizenship/).
- Taylor, E. W. (2008). Transformative Learning Theory. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 2008(119), 5–15.
- Turner, B. S. (1990). Outline of a Theory of Citizenship. *Sociology*, 24(2), 189-217.
- Uphoff, N., Cohen, J., & Goldsmith, A. (1981). Feasibility and application of rural development participation: a state-of-the-art paper.
- Van der Ploeg, T. J., Van Veen, W. J., van Veen, W. J., & Versteegh, C. R. (2017). *Civil Society in Europe*: Cambridge university press.
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American educational research journal*, 41(2), 237-269.
- กมลวรรณ ตังถนกันนท. (2559). การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลวรรณ ตังถนกันนท. (2563). การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุง): กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลวรรณ บัณฑิตสาธิตสรณ์. (2561). การสะท้อนคิดของนักศึกษาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- กฤษมันต์ วัฒนางรงค์. (2554). นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ศิริวัฒน์ นิเจนตร. (2561). การเรียนรู้ด้วยการ บริการ สังคม: ทางเลือกหนึ่งในการรับใช้สังคมของ

- มหาวิทยาลัย. *Suratthani Rajabhat Journal*, 5(1), 1-32.
- โชติกา ภาชีผล. (2559). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ = Learning measurement and evaluation.
- ญาศินี เกิดผลเสริฐ. (2558). การพัฒนาทุนมนุษย์สู่ความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว *SELECTED FACTORS TO DEVELOP HUMAN CAPITAL TO BE THE ACTIVE CITIZENSHIP*. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คุณลดา จามจุรี. (2563). การออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน Gen Z. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวิลวดี บุรีกุล, รัชวดี แสงมหะหมัด, และ Eugenie Merieau. (2564). ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย. สถาบันพระปกเกล้า.
- ทรงนคร การนา. (2559). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับนักศึกษาครูช่าง. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.
- ทศนา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 24): กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (2559). การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง : การจัดการเรียนรู้ด้านการผลิตครู. สังกของ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 22(2).
- ธนะดี สุริยะจันทร์หอม. (2561). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างโครงข่ายไมดเซต สำหรับนักศึกษาหลักสูตรวิชาชีพครู. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว.
- ธนีนาฏ ณ สุนทร. (2561). USC- Service Learning Model: สู่การพัฒนานักศึกษาในยุค Thailand 4.0. *Journal of Education Studies*.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2563). พลเมืองเข้มแข็ง (แก้ไขปรับปรุงพิมพ์ครั้งที่ 2): กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- ธัญรัช วิภัติภูมิประเทศ. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระดับอุดมศึกษาไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 28(3), 13-23.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2556). โครงสร้างทางสังคม บทบาทและนโยบายสาธารณะกับความเป็นพลเมือง. วารสารศิลปศาสตร์, 5(1).
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ = / : *Theories and*

- development of instructional model* (พิมพ์ครั้งที่ 3) : กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 56ง. หน้า 12-39.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). การ พัฒนา กิจกรรม การ เรียน รู้ โดยการบริการสังคมสำหรับนิสิต ครู วิทยาศาสตร์. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 9(19), 30-39.
- ปราณี อัครภูมิพิบูล. (2562). การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว ปีที่ 12, ฉบับที่ 1* (ม.ค.-มิ.ย. 2562), 98-111.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง = *Civic education* (พิมพ์ครั้งที่ 1): กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ปวิวัฒน์ ช่างคิด. (2560). รายงานวิจัยชุมชนเรื่อง“การพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองไทยกรณีศึกษา เด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนเกาะเหลา จังหวัดระนอง.
- ปาริชาติ ประเสริฐสังข์, และ ธีรศาสตร์ คณาศรี. (2560). การบริการสังคมกับการออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(2).
- พงษ์ลิขิต เพชรนล, ปองสิน วิเศษศิริ, และพททธิศิริ บรรณพิทักษ์. (2559). การบริหารห้องเรียนใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง. *Journal of Education Studies*, 47(Suppl. 1), 236-250.
- พนิดา เกษมมงคล. (2565). รูปแบบการสร้างความเป็นพลเมืองเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชน.ปริญญา พุทธศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรณพพร บุญทศ. (2558). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องระบบนิเวศน์สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคการสร้างแรงบันดาลใจ. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 9(4).
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2557). การพัฒนาประชาธิปไตยกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย. *ขอนแก่น*.
- พิณสุดา สิริรังศรี. (2560). การพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง. *วารสารสุทธิพิทักษ์*. 31, (100), 100-113.
- พิมพ์ตะวัน จันทัน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็น พลเมืองดิจิทัล สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. *ปริญญาานิพนธ์* (ปร.ด. (การวิจัยและพัฒนา

หลักสูตร) --มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2563. <http://ir-thesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1191>

มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). วิธีวิจัยทางการศึกษา = *Research Methodology in Education* (พิมพ์ครั้งที่ 9): นครปฐม : ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รัตนภรณ์ ทรงนภาวุฒิกุล. (2560). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการให้คะแนนแบบรูบรีค : Scoring Rubrics. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย*.12(1).

ราศรี สวอินทร์ และคณะ. (2562). การสร้างแรงบันดาลใจจากครุต้นแบบเพื่อพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องของนักศึกษาวิชาชีพครูในสามจังหวัดชายแดนใต้ (รายงานผลการวิจัย).

รุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง. (2557). กิจกรรมนันทนาการ : เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก (พิมพ์ครั้งที่ 1): กรุงเทพฯ : สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

วรภรณ์ สามโกเศศ. (2558). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. เข้าถึงได้จาก :

<https://www.moe.go.th/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1/7 ธันวาคม 2566>.

วรภรณ์ สามโกเศศ. (2554). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. มติชน ฉบับที่ 3 มีนาคม 2554.

วัลลยา ธรรมอภิบาล. (2555). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา. ปริญญานิพนธ์ (กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2555.

http://thesis.swu.ac.th/swudis/Cur_Re_Dev/Wanlaya_T.pdf.http://ils.swu.ac.th:8991/F?func=service&doc_library=SWU01&local_base=SWU01&doc_number=000357187&sequence=000001&line_number=0001&func_code=DB_RECORDS&service_type=MEDIA

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 1): กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 1): ม.ป.ท.

: ม.ป.พ.

- วิรัตน์ ชันเขต. (2560). การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกลวิธีแก้
 โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์เชิงตรรกะของเฮลเลอร์และเฮลเลอร์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ
 เรียนและความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.
 วุฒิพงศ์ ถายะพิงค์. (2562). การสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน. เข้าถึงได้จาก สืบค้นจาก
<http://www.wuttipongacademy.com/1066> .16 มกราคม 2567.
- ศรัญญา ปานเจริญ. (2558). แนวโน้มการผลิตและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวิชาชีพครูช่าง
 อุตสาหกรรม (พ.ศ.2559–2569). รัฐศาสตรมหาบัณฑิต.
- ศุภวรรณ เด็กวิไล, ดวงเดือน เทศวานิช, และ อารีย์ รังสิโยภาส. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษาหลักสูตร
 ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 12(2).
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). รายงานการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองในประเทศไทย.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(1),
 183-197.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). หลักสูตรฐาน
 สมรรถนะ. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). มาตรฐานการอุดมศึกษาและแนวทางการนำ
 มาตรฐานสู่การปฏิบัติ เอกสารประกอบการบรรยาย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564).
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2562). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ.
 คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2566). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องแนวทางการยกระดับ
 คุณภาพในการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาในอนาคต. กรุงเทพฯ:
 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556).
 กรอบแนวคิดหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของไทย
 = Conceptual framework for Thai democratic citizenship education curriculum.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2553). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุราษฎร์ พรหมจันทร์. (2531). การฝึกหัดครูช่าง เอกสารประกอบการสอนวิชาปฏิบัติการฝึกสอน 1.

กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2553). การเมืองภาคประชาชนในระบบประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ.

อาชวีภุชชัญ น้อมเนียน, และ สมบูรณ์ ศิริสรวิทย์. (2558). การศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ

นักเรียนโรงเรียนนายร้อยตำรวจ. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ, 8(2).

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2556). 101 HR Tools for Success. กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม
ของผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
สัมภาษณ์คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้ที่มีคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

ด้านนโยบายและการจัดการศึกษา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งอรุณ พรเจริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปิยะ ประสงค์จันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิจจา ไชยหนู	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อานนท์ นิยมผล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
5. อาจารย์ ประพันธ์ ยาวระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
6. อาจารย์ สุระศักดิ์ ศรีปาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เดชา พลเสน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ด้านการศึกษาพลเมือง/กิจกรรมพลเมือง

1. ผศ.ดร. ธีรวัช วิภัตภูมิประเทศ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
2. อาจารย์สมพงษ์ หลีเคราะห์	โคชพัฒนาเยาวชน active citizen ในชุมชน จังหวัดสตูล
3. ผศ.ดร.พัทธธีรา นาคอุไรรัตน์	อาจารย์ประจำของสถาบันสิทธิ มนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

ด้านการจัดการศึกษาสังคม/พลเมือง/การพัฒนานักศึกษา/การสอนพลเมือง

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาดา พินลา	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติศักดิ์ ชุมทอง	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
แบบประเมินคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้ที่มีคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
แบบประเมินคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้ที่มีคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง**

ด้านพลเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญรัช วิภัตภูมิประเทศ	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ลักษณะนา	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ด้านการวัดและประเมินผล

อาจารย์ปราณี หล้าเบญจสะ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา กุลนภาดล	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ด้านสังคมศึกษา/พลเมือง

อาจารย์ ดร.วิภาดา พินลา	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
-------------------------	----------------------------------

ภาคผนวก ค

รายงานผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล**

ด้านสังคมศึกษา/พลเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัชยา เจียวก๊ก	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อาจารย์ ดร.วิภาพรรณ พินลา	มหาวิทยาลัยทักษิณ

ด้านพลเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา เบ็ญการ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง	คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ด้านการวัดและประเมินผล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วิณี สุวรรณโณ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อาจารย์ ดร.สุพรรณษา สุวรรณชาติวี	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษา
วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสมจากผู้ประเมิน							ค่าเฉลี่ย
	คน ที่ 1	คน ที่ 2	คน ที่ 3	คน ที่ 4	คน ที่ 5	คน ที่ 6	คน ที่ 7	
	ภาพรวมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้							
1. สภาพปัญหาและความจำเป็นมีเหตุ สมควรที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการ เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น พลเมืองเข้มแข็ง	4	5	5	4	5	5	4	4.57
2. สภาพปัญหาเหมาะสมกับบริบทของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	5	4	5	5	5	5	4	4.71
3. แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการ จัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการ นำไปใช้ในการปฏิบัติจริง	5	4	4	4	4	4	4	4.14
4. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ใน การจัดการเรียนรู้	5	5	4	4	4	4	5	4.43
5. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการ เรียนรู้มีความเหมาะสมกับบริบทของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	5	4	4	4	4	4	5	4.29

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสมจากผู้ประเมิน							ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	
มงคล								
6. ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	5	4	5	4	4	4	5	4.43
6.1 ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็น ขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้ บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำ ประโยชน์ต่อส่วนรวม	5	4	5	5	4	5	5	4.71
6.1 ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วย ตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่าน ประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจาก สถานการณ์จริง	5	5	4	4	4	5	5	4.57
6.3 ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการ ปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม	5	4	5	5	5	4	4	4.57
6.4 ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการ เปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุง	5	5	5	4	5	5	5	4.86

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสมจากผู้ประเมิน							ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	
และพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้								
7. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	5	5	5	4	5	4	4	4.57
8. พฤติกรรมบ่งชี้ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งมีความเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	5	4	4	4	4	4	5	4.29
9. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	5	4	3	4	5	4	3	4.00
10. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	5	5	5	4	5	4	5	4.71
11. โครงสร้างของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง	5	4	3	4	5	4	5	4.29
2.แผนการจัดการเรียนรู้								
กิจกรรมเตรียมความพร้อมของผู้เรียน								
จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	4	4	5	4	4	4.43

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสมจากผู้ประเมิน							ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	
	1	2	3	4	5	6	7	
สาระการเรียนรู้	5	5	4	4	5	4	4	4.43
กระบวนการจัดการเรียนรู้	5	4	4	4	5	4	5	4.43
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4	5	4	4	5	4	5	4.43
การวัดและประเมินผล	5	4	4	4	4	4	4	4.14
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1								
จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	3	5	5	4	4	4.43
สาระการเรียนรู้	5	5	3	5	5	4	4	4.43
กระบวนการจัดการเรียนรู้	5	5	2	4	5	4	5	4.29
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4	4	2	4	5	4	5	4.00
การวัดและประเมินผล	5	5	2	3	4	4	4	3.86
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2								
จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	2	5	5	4	4	4.29
สาระการเรียนรู้	5	5	4	5	5	4	5	4.71
กระบวนการจัดการเรียนรู้	5	4	3	4	5	4	5	4.29
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4	4	2	4	5	4	5	4.00
การวัดและประเมินผล	5	4	2	3	5	4	4	3.86
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3								
จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	3	4	5	4	4	4.29
สาระการเรียนรู้	5	5	2	4	5	4	5	4.29
กระบวนการจัดการเรียนรู้	5	4	3	4	5	4	5	4.29
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4	4	2	4	5	4	5	4.00
การวัดและประเมินผล	5	4	2	3	5	4	4	3.86
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4								
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	3	4	5	4	4	4.14
สาระการเรียนรู้	5	5	3	4	5	4	5	4.43

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสมจากผู้ประเมิน							ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	
	1	2	3	4	5	6	7	
กระบวนการจัดการเรียนรู้	5	5	3	4	5	4	5	4.43
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4	5	3	4	5	4	5	4.29
การวัดและประเมินผล	5	4	2	3	5	4	5	4.00
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5								
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	3	4	5	4	4	4.14
สาระการเรียนรู้	5	5	3	4	5	4	5	4.43
กระบวนการจัดการเรียนรู้	5	4	3	4	5	4	5	4.29
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4	4	3	4	5	4	5	4.14
การวัดและประเมินผล	5	4	2	3	5	4	4	3.86
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6								
จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	2	4	5	4	4	4.14
สาระการเรียนรู้	5	5	2	4	5	4	5	4.29
กระบวนการจัดการเรียนรู้	5	5	3	4	5	4	5	4.43
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4	4	3	4	5	4	5	4.14
การวัดและประเมินผล	5	5	2	3	5	4	4	4.00
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7								
จุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	2	4	5	4	4	4.14
สาระการเรียนรู้	5	5	3	4	5	4	5	4.43
กระบวนการจัดการเรียนรู้	5	4	3	4	5	4	5	4.29
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4	4	2	4	5	4	5	4.00
การวัดและประเมินผล	5	5	2	3	5	4	5	4.14
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8								
จุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	4	4	5	4	4	4.29
สาระการเรียนรู้	5	4	4	4	5	4	5	4.43
กระบวนการจัดการเรียนรู้	5	3	4	4	5	4	5	4.29

รายการประเมิน	คะแนนความเหมาะสมจากผู้ประเมิน							ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	
สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4	4	4	4	5	4	5	4.29
การวัดและประเมินผล	5	4	3	3	5	4	5	4.14

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง							ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	
1. สภาพปัญหาและความจำเป็นมีเหตุผลสมควรที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	1	1	1	1	1	1	1	1.00
2. สภาพปัญหาเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาวิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	0	0.86
3. แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	1	1	1	1	1	1	1	1.00
4. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	1	0	1	1	1	1	1	0.86

รายการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง							ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	
5.วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็น	1	1	1	1	1	1	0	0.86
6. แนวทางการจัดกิจกรรมของรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	1	1	1	1	1	1	1	1.00
7.กระบวนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของนักศึกษาวิชาชีพครู	1	1	0	1	1	1	1	0.86
8.วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล	1	1	-1	1	1	1	0	0.57
9.สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	1	1.00
10.ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้กับบทบาทผู้สอนและผู้เรียน	1	1	1	1	1	1	1	1.00
11.ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้กับระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00
12.ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้	1	1	1	1	1	1	1	1.00
13.ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล	1	1	-1	1	1	1	0	0.57

ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	การแปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7		
<p>ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม</p>									
ระดับที่ 1 เริ่มต้น									
☐ สามารถทำงานที่รับผิดชอบได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด	1	1	1	1	0	1	1	0.86	สอดคล้อง
☐ รับรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ เมื่อเจอปัญหา ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยบุคคลอื่นช่วยแก้ปัญหา	1	1	1	0	0	1	1	0.71	สอดคล้อง
☐ มาเรียนตรงเวลา	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ อธิบายลักษณะงานที่ตนเองรับผิดชอบได้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 2 เต็มใจ									
☐ ส่งงานได้ตามเวลาที่กำหนด	1	1	1	1	0	1	0	0.71	สอดคล้อง
☐ ยอมรับการทำงานที่ได้รับมอบหมาย	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นกรณีทำงานไม่สำเร็จ	1	1	1	1	0	1	1	0.86	สอดคล้อง

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	การแปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7		
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ									
☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด	1	1	1	1	1	1	0	0.86	สอดคล้อง
☐ ให้ความร่วมมือในการทำงานของกลุ่มของตน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้	0	1	1	1	1	1	1	0.86	สอดคล้อง
☐ ยอมรับผลที่เกิดจากการทำงานของตนเอง และพยายามหาแนวทางแก้ไขด้วยตนเอง	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 4 จัดระบบ									
☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จก่อนเวลาที่กำหนดโดยส่วนใหญ่	1	1	1	1	1	1	0	0.86	สอดคล้อง
☐ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่ต้องปฏิบัติได้	1	1	1	1	1	1	0	0.86	สอดคล้อง
☐ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานกลุ่ม ตามความสามารถของแต่ละคน	1	1	1	0	1	1	1	0.86	สอดคล้อง
☐ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	1	1	1	0	1	1	1	0.86	สอดคล้อง
☐ เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ วางแผนหาแนวทางในการทำงานของตนเองและสมาชิก	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	การแปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7		
ในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น									
ระดับที่ 5 ต้นแบบ									
☐ สร้างแบบอย่างในการทำงานของกลุ่ม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ตนเอง	1	0	1	1	1	1	1	0.86	สอดคล้อง
☐ เคารพและปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงของสมาชิก	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ รับผิดชอบและปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ สามารถจัดการและหาแนวทางร่วมกับสมาชิกในกลุ่มได้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
<p>การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ</p>									
ระดับที่ 1 เริ่มต้น									
ให้ความช่วยเหลือสมาชิกหรือคนอื่นๆ เมื่อมีการร้องขอ	1	1	1	1	1	1	0	0.86	สอดคล้อง
☐ การเข้าร่วมกิจกรรมที่คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดขึ้น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 2 เต็มใจ									
☐ ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ แสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ									

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	การแปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7		
☐ ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ จน สำเร็จทุกครั้งอย่างเต็ม ความสามารถ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้โดย ไม่แบ่งแยกกลุ่ม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ กิจกรรมใหม่ ๆ อย่าง หลากหลายในระหว่างลงมือ ปฏิบัติ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 4 จัดระบบ									
☐ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตาม ความสามารถของตน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความ เคารพต่อความแตกต่างของแต่ละ บุคคล	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ไม่นิ่งเฉยต่อสถานการณ์ที่ไม่ เป็นธรรม หรือเมื่อเห็นผู้อื่น เดือดร้อนตามกำลัง ความสามารถของตนเอง	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 5 ต้นแบบ									
☐ เป็นผู้นำในการคิดต่อยอดกิจ กรรมเพื่อส่งเสริมการทำงาน ร่วมกัน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนรวม โดยการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วม วางแผน	1	1	1	1	1	1	0	0.86	สอดคล้อง

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	การแปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7		
☐ แสดงความคิดเห็นในการแก้ไข ปัญหาต่างๆ ได้	1	1	1	1	1	1	0	0.86	สอดคล้อง
☐ เป็นตัวแทนในการประสานงาน กับองค์กรหรือหน่วยงาน ภายนอก	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ สะท้อนประเด็นปัญหาที่จะ นำไปสู่การมีส่วนร่วมของกลุ่ม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ									
ระดับที่ 1 เริ่มต้น									
☐ เลือกรับงานของตนเองให้เสร็จ ก่อนจึงจะทำงานกลุ่ม	1	1	1	1	1	-	1	0.71	สอดคล้อง
☐ แบ่งปัน และช่วยเหลือผู้อื่น เสมอเมื่อมีการร้องขอ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ไม่นิ่งดูเฉยต่อสถานการณ์หรือ เหตุการณ์ที่พบเจอ	1	1	1	0	1	1	1	0.86	สอดคล้อง
ระดับที่ 2 เต็มใจ									
☐ อาสาทำงานในส่วนที่ตนเองเชื่อ ว่าสามารถทำได้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ช่วยเหลือผู้อื่น แม้ไม่มีการร้อง ขอ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ									
☐ ปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อส่วนรวม	1	1	0	1	1	1	1	0.86	สอดคล้อง

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	การแปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7		
☐ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	1	1	1	1	1	1	0	0.86	สอดคล้อง
ระดับที่ 4 จัดระบบ									
☐ เล็งเห็นความสำคัญของการ ช่วยเหลือผู้อื่น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ แบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่น ได้ใช้ของส่วนรวม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ มองเห็นคุณค่าของการเอาใจใส่ ดูแลรักษาของส่วนรวม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 5 ต้นแบบ									
☐ ร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำ ประโยชน์เพื่อส่วนรวม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ เห็นคุณค่าการทำประโยชน์ต่อ สังคม	1	1	1	1	1	0	1	0.86	สอดคล้อง
☐ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ หวังผลตอบแทน	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ การทำตนให้เป็นแบบอย่างใน การทำกิจกรรมจิตอาสา	1	1	1	1	1	0	1	0.86	สอดคล้อง
☐ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลัง กาย กำลังใจ แล กำลังสติปัญญา	1	1	1		1	1	1	0.86	สอดคล้อง
<p>น้าการเปลี่ยนแปลง หมายถึงพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู</p>									
ระดับที่ 1 เริ่มต้น									

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	การแปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7		
☐ เชื่อมั่นในการตัดสินใจของ ตนเอง	1	1	1	1	1	0	0	0.71	สอดคล้อง
☐ รู้และเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของ ปัญหาต่างๆ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ บอกจุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง ได้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ กล้าแสดงความคิดเห็น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 2 เต็มใจ									
☐ สอบถามความคิดเห็นของผู้อื่น ก่อนเสมอการตัดสินใจเสมอ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ ยอมรับกติกาของสมาชิก	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดย ไม่มีอคติ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ วางแผนงานและการจัดระบบที่ ดี	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ									
☐ นำแนวคิดและวิธีการลงสู่การ ปฏิบัติจริง	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ทัศนคติของตนอย่าง ตรงไปตรงมา	1	1	1	1	1	1	0	0.86	สอดคล้อง
☐ แสดงกระบวนการทำงานและ การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ พุดแสดงความคิดเห็นและ แสดงท่าทีต่อแนวทางการ แก้ปัญหาอย่างตรงไปตรงมา	1	1	1	1	1	1	0	0.86	สอดคล้อง

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าดัชนี ความ สอดคล้อง	การแปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7		
และสุขภาพ									
ระดับที่ 4 จัดระบบ									
☐ กล้ายอมรับความผิดหรือ ยอมรับผลที่เกิดจากการ ตัดสินใจ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ สามารถตัดสินใจบน สถานการณ์ที่เจอได้อย่าง เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ เลือกระบุพฤติกรรมดีตนตาม แบบอย่างที่ดี	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ มีเหตุผลที่สมควรในการตัดสิน ผู้อื่น	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ระดับที่ 5 ต้นแบบ									
☐ เป็นผู้ริเริ่มในการทำสิ่งต่างๆ และสามารถเป็นแบบอย่าง ให้แก่ผู้อื่นได้	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ กล้าพูด กล้าแสดงออกเพื่อ สร้างการเปลี่ยนแปลงทางบวก	1	1	1	0	1	1	1	0.86	สอดคล้อง
☐ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ	1	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
☐ หาทางออกร่วมกันกับเพื่อนและ ผู้สอน ในการแก้ปัญหาหรือ ความขัดแย้งในชั้นเรียนอย่างมี เหตุผล	1	1	1	1	1	1	1	1.00	
ภาพรวม								0.70-1.00	สอดคล้อง

ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

คุณลักษณะและ พฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7			
ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม										
ระดับที่ 1 เริ่มต้น										
☐ สามารถทำงานที่ รับผิดชอบได้สำเร็จตาม เวลาที่กำหนด	3	4	4	4	4	4	4	3.86	0.38	มาก
☐ รับรู้บทบาทและหน้าที่ของ ตนเองที่ต้องรับผิดชอบ	3	4	4	4	4	3	4	3.71	0.49	มาก
☐ เมื่อเจอปัญหา ไม่สามารถ แก้ไขได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยบุ คคลอื่นช่วยแก้ปัญหา	3	4	4	4	4	4	4	3.86	0.38	มาก
☐ มาเรียนตรงเวลา	4	4	4	4	4	3	4	3.86	0.38	มาก
☐ อธิบายลักษณะงานที่ ตนเองรับผิดชอบได้	4	5	4	4	4	4	4	4.14	0.38	มาก
ระดับที่ 2 เต็มใจ										
☐ ส่งงานได้ตามเวลาที่ กำหนด	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
☐ ยอมรับการทำงานที่ ได้รับมอบหมาย	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
☐ สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น กรณีทำงานไม่สำเร็จ	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ										
☐ ทำงานที่ได้รับ มอบหมายได้สำเร็จตาม เวลาที่กำหนด	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก

คุณลักษณะและ พฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7			
☐ ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของตน	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
☐ ปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้	5	4	4	4	4	4	4	4.14	0.38	มาก
☐ ยอมรับผลที่เกิดจากการทำงานของตนเอง และพยายามหาแนวทางแก้ไขด้วยตนเอง	4	4	3	4	4	4	4	3.86	0.38	มาก
☐ ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ	5	5	4	4	4	4	4	4.29	0.49	มาก
ระดับที่ 4 จัดระบบ										
☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จก่อนเวลาที่กำหนดโดยส่วนใหญ่	5	5	5	4	4	4	4	4.43	0.53	มาก
☐ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของตนเองที่ต้องปฏิบัติได้	5	4	4	4	5	5	4	4.43	0.53	มาก
☐ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานกลุ่ม ตามความสามารถของแต่ละคน	5	4	4	4	5	5	4	4.43	0.53	มาก
☐ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	5	5	5	5	4	4	4	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ เอาใจใส่ในการทำงาน	5	4	4	4	4	4	4	4.14	0.38	มาก

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
	1	2	3	4	5	6	7			
อย่างมีประสิทธิภาพ										
☐ วางแผนหาแนวทางในการทำงานของตนเองและสมาชิกในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก

ระดับที่ 5 ต้นแบบ

☐ สร้างแบบอย่างในการทำงานของกลุ่ม	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
☐ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ตนเอง	5	4	5	4	4	5	5	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ เคารพและปฏิบัติตนตามกฎ กติกา ข้อตกลงของสมาชิก	5	5	5	4	4	4	4	4.43	0.53	มาก
☐ รับผิดชอบและปฏิบัติตนตามคำแนะนำอย่างเหมาะสม	4	4	4	4	5	5	5	4.43	0.53	มาก
☐ สามารถจัดการและหาแนวทางร่วมกับสมาชิกในกลุ่มได้	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก

การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ

ระดับที่ 1 เริ่มต้น

☐ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกหรือคนอื่นๆ เมื่อ	4	3	4	4	4	4	3	3.71	0.49	มาก
--	---	---	---	---	---	---	---	------	------	-----

คุณลักษณะและ พฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7			
มีการร้องขอ										
☐ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ คณะหรือมหาวิทยาลัย จัดขึ้น	4	5	3	4	4	4	4	4.00	0.58	มาก
ระดับที่ 2 เต็มใจ										
☐ ให้ความร่วมมือในการ เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น	5	4	3	3	4	5	5	4.14	0.90	มาก
☐ แสดงความคิดเห็นใน การทำงานร่วมกับผู้อื่น	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ										
☐ ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ จนสำเร็จทุกครั้งอย่าง เต็มความสามารถ	5	3	3	4	5	5	5	3.57	0.95	มาก
☐ ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ได้โดยไม่แบ่งแยกกลุ่ม	4	5	5	5	5	5	5	4.14	0.38	มาก
☐ เสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมใหม่ ๆ อย่างหลากหลายใน ระหว่างลงมือปฏิบัติ	4	5	4	4	4	4	4	4.14	0.38	มาก
ระดับที่ 4 จัดระบบ										
☐ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ตามความสามารถของ ตน	4	5	4	4	4	5	5	4.43	0.53	มาก
☐ ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย ความเคารพต่อความ แตกต่างของแต่ละ บุคคล	4	4	5	5	4	3	3	4.00	0.82	มาก

คุณลักษณะและ พฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7			
☐ ไม่นิ่งเฉยต่อสถานการณ์ ที่ไม่เป็นธรรม หรือเมื่อ เห็นผู้อื่นเดือนร้อนตาม กำลังความสามารถของ ตนเอง	5	5	3	3	4	5	5	4.29	0.95	มาก

ระดับที่ 5 ต้นแบบ

☐ เป็นผู้นำในการติดต่อ ยอดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมการทำงาน ร่วมกัน	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
☐ มีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่วนรวมโดยการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมวางแผน	4	4	4	5	5	5	5	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ แสดงความคิดเห็นใน การแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้	5	5	4	4	5	5	5	4.71	0.49	มากที่สุด
☐ เป็นตัวแทนในการ ประสานงานกับองค์กร หรือหน่วยงานภายนอก	5	4	4	4	5	5	4	4.43	0.53	มาก
☐ สะท้อนประเด็นปัญหาที่ จะนำไปสู่การมีส่วนร่วม ของกลุ่ม	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก

จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพระดับที่แสดงออกถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือ
ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ

ระดับที่ 1 เริ่มต้น

☐ เลือกรับทำงานของตนเอง	4	4	3	3	3	3	3	3.29	0.49	ปาน
--	---	---	---	---	---	---	---	------	------	-----

คุณลักษณะและ พฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7			
ให้เสร็จก่อนจึงจะทำงาน กลุ่ม										กลาง
☐ แบ่งปัน และช่วยเหลือ ผู้อื่นเสมอเมื่อมีการร้อง ขอ	3	3	4	4	4	4	4	3.71	0.49	มาก
☐ ไม่นิ่งดูคายนต่อ สถานการณ์หรือ เหตุการณ์ที่พบเจอ	5	3	4	5	4	5	5	4.43	0.79	มาก
ระดับที่ 2 เต็มใจ										
☐ อาสาทำงานในส่วนที่ ตนเองเชื่อว่าสามารถทำ ได้	4	4	5	5	5	5	5	4.71	0.49	มาก ที่สุด
☐ ช่วยเหลือผู้อื่น แม้ไม่มี การร้องขอ	5	4	4	4	4	4	4	4.14	0.38	มาก
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ										
☐ ปฏิบัติกิจกรรมที่ แสดงออกถึงความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	5	5	5	5	5	4	4	4.71	0.49	มาก ที่สุด
☐ ทำตามหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายเพื่อส่วนรวม	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
☐ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	5	4	4	4	5	5	5	4.57	0.53	มาก ที่สุด
ระดับที่ 4 จัดระบบ										
☐ เห็นความสำคัญของ การช่วยเหลือผู้อื่น	4	5	5	4	4	5	5	4.57	0.53	มาก ที่สุด

คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
	1	2	3	4	5	6	7			
☐ แบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม	5	5	5	4	4	4	5	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ มองเห็นคุณค่าของการเอาใจใส่ดูแลรักษาของส่วนรวม	5	5	4	4	4	5	5	4.57	0.53	มากที่สุด
ระดับที่ 5 ต้นแบบ										
☐ ร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม	4	4	4	5	5	5	5	4.57	0.53	มากที่สุด
☐ เห็นคุณค่าการทำประโยชน์ต่อสังคม	5	4	4	5	5	5	5	4.71	0.49	มากที่สุด
☐ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน	5	5	5	5	5	3	4	4.57	0.79	มากที่สุด
☐ การทำตนให้เป็นแบบอย่างในการทำกิจกรรมจิตอาสา	5	4	4	4	4	4	5	4.29	0.49	มาก
☐ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ แล กำลังสติปัญญา	5	4	5	4	5	5	5	4.71	0.49	มากที่สุด
น้การเปลี่ยนแปลง หมายถึงพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู										
ระดับที่ 1 เริ่มต้น										
☐ เชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเอง	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก

คุณลักษณะและ พฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7			
☐ รู้และเข้าใจเกี่ยวกับ สาเหตุของปัญหาต่างๆ	4	4	4	5	5	5	5	4.57	0.53	มาก ที่สุด
☐ บอกจุดเด่น-จุดด้อยของ ตนเองได้	4	4	5	3	4	5	5	4.29	0.76	มาก
☐ กล้าแสดงความคิดเห็น	5	4	4	5	5	5	5	4.71	0.49	มาก ที่สุด
ระดับที่ 2 เต็มใจ										
☐ สอบถามความคิดเห็น ของผู้อื่นก่อนเสนอการ ตัดสินใจเสมอ	5	4	4	5	4	5	5	4.57	0.53	มาก ที่สุด
☐ ยอมรับกติกาของ สมาชิก	5	4	4	5	5	5	5	4.71	0.49	มาก ที่สุด
☐ รับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่นโดยไม่ถือคติ	5	5	3	4	5	5	5	4.57	0.79	มาก ที่สุด
☐ วางแผนงานและการ จัดระบบที่ดี	5	4	4	5	5	5	4	4.57	0.53	มาก ที่สุด
ระดับที่ 3 ปฏิบัติ										
☐ นำแนวคิดและวิธีการลง สู่การปฏิบัติจริง	5	5	5	5	5	5	4	4.86	0.38	มาก ที่สุด
☐ แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ทัศนคติของ ตนอย่างตรงไปตรงมา	4	4	4	4	4	4	4	4.00	0.00	มาก
☐ แสดงกระบวนการ ทำงานและการตัดสินใจ อย่างเป็นระบบ	4	4	5	4	5	4	4	4.29	0.49	มาก
☐ พุดแสดงความคิดเห็น	5	4	4	4	4	5	4	4.29	0.49	มาก

คุณลักษณะและ พฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7			
และแสดงท่าทีต่อแนว ทางการแก้ปัญหาอย่าง ตรงไปตรงมาและสุภาพ										
ระดับที่ 4 จัดระบบ										
☐ กล้ายอมรับความผิด หรือยอมรับผลที่เกิดจาก การตัดสินใจ	4	4	4	4	4	4	5	4.14	0.38	มาก
☐ สามารถตัดสินใจบน สถานการณ์ที่เจอได้ อย่างเหมาะสม	5	4	5	4	5	4	4	4.43	0.53	มาก
☐ เลือกประพฤติปฏิบัติตน ตามแบบอย่างที่ดี	3	4	5	3	3	4	5	3.86	0.90	มาก
☐ มีเหตุผลที่สมควรในการ ตัดสินใจผู้อื่น	4	5	5	4	4	4	5	4.43	0.53	มาก
ระดับที่ 5 ต้นแบบ										
☐ เป็นผู้ริเริ่มในการทำสิ่ง ต่างๆ และสามารถเป็น แบบอย่างให้แก่ผู้อื่นได้	5	5	5	5	5	4	5	4.86	0.38	มาก ที่สุด
☐ กล้าพูด กล้าแสดงออก เพื่อสร้างการ เปลี่ยนแปลงทางบวก	4	4	4	4	5	5	5	4.43	0.53	มาก
☐ แสวงหาความรู้เพิ่มเติม อยู่เสมอ	5	4	4	4	5	4	4	4.29	0.49	มาก
☐ หาทางออกร่วมกันกับ เพื่อนและผู้สอน ในการ แก้ปัญหาหรือความ	4	4	4	4	5	5	5	4.43	0.53	มาก

คุณลักษณะและ พฤติกรรมบ่งชี้	ผลการประเมิน							ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
	1	2	3	4	5	6	7			
ขีดแย้งในชั้นเรียนอย่าง มีเหตุผล										
ภาพรวม								4.26	0.44	มาก

ภาคผนวก ง
แบบบันทึกความคิดเห็นของผู้เรียนหลังการจัดการเรียนรู้

ภาคผนวก จ
แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

<p>สิ่งสำคัญที่พบเจอ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
--	--

.....

ลงชื่อผู้สอน

ภาคผนวก จ

คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับ
นักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

คู่มือ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง

ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง

สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

พัฒนาโดย จารีเฝ้า หัตถ์ยี่

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา
หลักสูตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

คู่มือนี้พัฒนาขึ้นเพื่อใช้สำหรับประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีเป้าหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสามารถเป็นแนวทางในการประเมินนักศึกษาวิชาชีพอครุ เพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพอครุ โดยเฉพาะนักศึกษาวิชาชีพอครุช่างอุตสาหกรรม ให้มีความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรม (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ.2562 ของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นแนวทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษา และกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับนักศึกษา โดยกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ขั้นตอนที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง ขั้นตอนที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม ขั้นตอนที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง 4 องค์ประกอบคือ ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม จิตอาสา และนำการเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

1. สภาพปัญหาและความจำเป็น
2. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
4. ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
5. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน
6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
7. ระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
8. โครงสร้างแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
  - กิจกรรมเตรียมความพร้อม
  - แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
  - แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2
  - แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3
  - แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4
  - แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5
  - แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6
  - แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7
  - แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. สภาพปัญหาและความจำเป็น

สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทหลักในการวางรากฐานประเทศสู่อนาคตมุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาคณาให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีพันธกิจหลักในการสร้างและพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านองค์ความรู้หลักคิดที่ถูกต้อง และทักษะในการดำเนินชีวิตสู่ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติในศตวรรษที่ 21 มุ่งสร้างคุณลักษณะพลเมืองดีก้าวทันต่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างเป็นรูปธรรมกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, (2563) และผลักัดันมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนทั่วประเทศให้จัดการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดทักษะความเป็นพลเมือง เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพและขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต (Skill for the future) ควบคู่กับการพัฒนาการศึกษาที่สร้างความเป็นพลเมือง (Civic education) เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติ การเป็นพลเมืองเป็นแนวคิดที่มีอยู่ในกรอบของมหาวิทยาลัยและบทบาทของการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีเป้าหมายสำคัญสู่การพัฒนาความเป็นสังคมพลเมือง ตระหนักในพลังของตนเองและร่วมกันสร้างสังคมที่เข้มแข็งในมิติต่าง ๆ ด้วยทักษะความรู้ความสามารถเชิงวิชาการกับทักษะความรู้ความสามารถจากการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคต จะเห็นว่าหน้าที่การเป็นพลเมืองไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในหลักสูตรเท่านั้น มหาวิทยาลัยควรมีส่วนร่วมในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการศึกษาความเป็นพลเมืองของผู้เรียน เพื่อ “สร้างพลเมือง” ควบคู่ให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาที่สามารถสนับสนุนให้เกิดความเป็นพลเมืองได้ โดยอาศัยการพัฒนาความเข้าใจในความเป็นพลเมือง และประสบการณ์ของผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของการใช้ชีวิตและการทำงาน รวมถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ของความเป็นพลเมือง (Carol, 2008) ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 ได้กำหนดกรอบการสร้างและพัฒนาคณาในช่วงวัยระดับอุดมศึกษาไว้ว่าต้องสร้างผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลง มีความเป็นผู้นำเพื่อสร้างสังคมอาชีพที่ดี ร่วมแก้ปัญหาสังคม เป็นต้น ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงไม่ใช่เป็นเพียงการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาเพื่อออกไปประกอบอาชีพเท่านั้น แต่จำเป็นต้องปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รับผิดชอบในเรื่องการสร้างจิตสำนึกในการทำงานที่ดีโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากกา

ฝึกปฏิบัติฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาตามความต้องการของตนเองและสังคม

ในปัจจุบันมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ที่เน้นการปฏิบัติฝึกจริง ทำจริง เพื่อนำไปปฏิบัติงานได้จริง มีการจัดการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต จำนวน แห่งด้วยกัน ได้แก่กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี 10 พระจอมเกล้า จำนวน 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ 6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และ 7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติ จัดการศึกษาว่าด้วยวิชาชีพต่าง ๆ เช่น สาขาวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาไฟฟ้า สาขาวิชาวิศวกรรมแมคคาทรอนิกส์ สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม เป็นต้น สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมว่าด้วยการเตรียมความพร้อมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการในสถานศึกษาและหรือสถานประกอบการและส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการและนอกประจำการให้มีความรู้และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นผู้ยึดมั่นในค่านิยม อุดมการณ์ มีจิตวิญญาณความเป็นครู และสมรรถนะทางวิชาชีพครู

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบททางสังคมและความต้องการของผู้เรียน โดยการปลูกฝังความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้เกิดแก่นักศึกษาวิชาชีพครู เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ สร้างความรู้ความเข้าใจซึ่งจะนำไปสู่การแสดงออกถึงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเข้มแข็งที่แท้จริง ผู้วิจัยออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานทฤษฎีความเป็นพลเมือง (Citizenship Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ทฤษฎีพัฒนาการด้านจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Theory of Moral Development) และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการ

เปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ที่ตนเองได้สัมผัสหรือการลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ทำกิจกรรมร่วมกันผ่านกระบวนการจิตอาสา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรผลิตครูใหม่ ซึ่งเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่กำหนดคุณลักษณะความเป็นครูที่ดี ด้านหนึ่ง คือ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้มุ่งเน้นเฉพาะนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาวิชาชีพครู เป็นตัวแบบของความเป็นพลเมืองเข้มแข็งให้กับลูกศิษย์ เพื่อนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต เป็นบัณฑิตนักปฏิบัติที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างทั้งความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ต่อสังคม และสามารถยกระดับคุณภาพการผลิตบัณฑิตครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่นำไปสู่การสร้าง กำลังคนที่มีคุณภาพและตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

2. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อาทิจ กระบวนการแสดงออก ในลักษณะพลเมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วย

- 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมการเชื่อมโยงองค์ความรู้จาก ประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่
- 2) การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผ่านการปฏิบัติแบบมี ส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม
- 3) การรู้และเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกต้อง และสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างมีเหตุมี ผล ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างผู้มีความรับผิดชอบ

3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคล

4. ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้

เป็นรายละเอียดในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยกระบวนการเรียนรู้มีขั้นตอนดังนี้

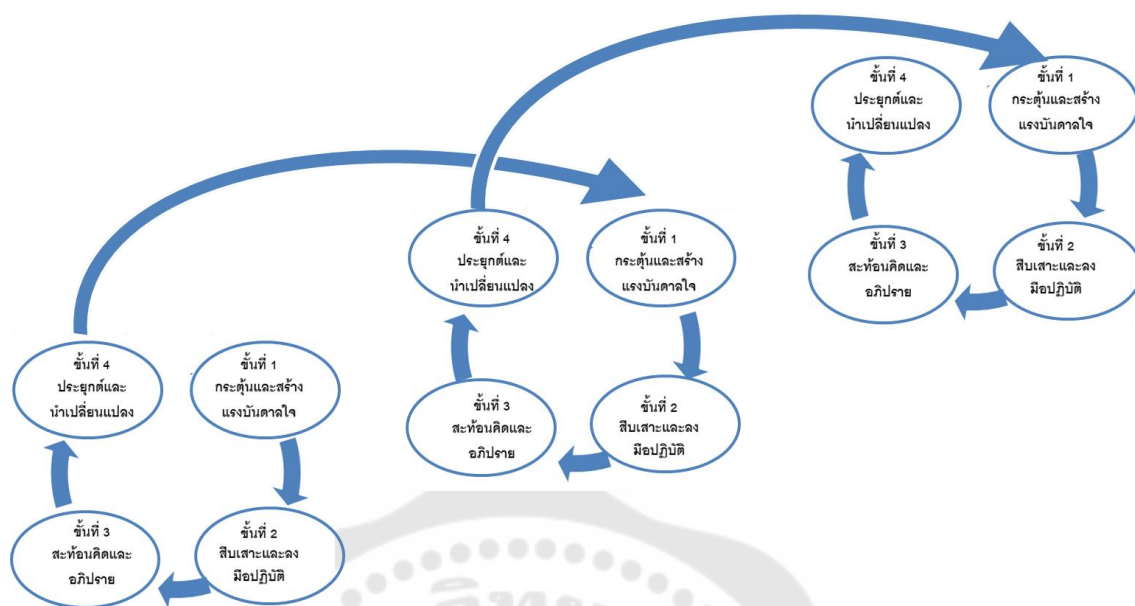
ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สืบค้น แก้ปัญหา ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ และจากสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change) เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานไปสู่การปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

ภาพประกอบ กระบวนการของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง
เข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอคู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

5. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้	ผู้สอน	ผู้เรียน
การเตรียมความพร้อม ของผู้เรียน	<ol style="list-style-type: none"> สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียน กระตือรือร้น รู้สึกผ่อนคลาย มีความสนใจและอยากเรียนรู้ เตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยการทำกิจกรรมละลาย พฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย สร้างความคุ้นเคย และ รู้จักเพื่อนในห้องมากยิ่งขึ้น ตรวจสอบความรู้เดิมของ ผู้เรียนผ่านการซักถาม และ เปลี่ยนความคิดเห็นกัน 	<ol style="list-style-type: none"> แลกเปลี่ยนพูดคุยกับผู้สอนเพื่อ สร้างความคุ้นเคยและลดความ ตื่นเต้น ให้ความร่วมมือในการทำ กิจกรรมที่ผู้สอนออกแบบมาเพื่อ เตรียมความพร้อมตนเองอยู่เสมอ

ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้	ผู้สอน	ผู้เรียน
<p>ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ (Motivate and Inspire)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี 2. ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้ใช้กระบวนการคิดและอยากเรียนรู้ 3. สังเกตประเด็นที่ผู้เรียนให้ความสนใจและเชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรม 4. กระตุ้นและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนตลอดการทำกิจกรรม 5. รับฟังผู้เรียนด้วยความตั้งใจ ชื่นชมและไม่พยายามที่จะตัดสินว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือผิด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อธิบายในสิ่งที่ตนเองเลือกหรือตัดสินใจในสิ่งนั้นๆ โดยใช้เหตุผลประกอบอย่างสมเหตุสมผล 2. แลกเปลี่ยนร่วมกับเพื่อนด้วยความตั้งใจ สังเกตท่าทาง น้ำเสียง สีหน้าอย่างตั้งใจ 3. ร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนในประเด็นที่สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างหรือสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองได้
<p>ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ (Investigate and Act)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สอนลงมือจัดการกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 2. การควบคุมเวลาในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม 3. ควบคุมเมื่อผู้เรียนพูดคุยออกนอกประเด็น พยายามซักถามและนำกลับเข้าสู่ประเด็น 4. คอยส่งเสริมให้ผู้เรียนแบ่งงานและความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วางแผน แบ่งหน้าที่และลงมือปฏิบัติการสืบค้นในหัวข้อหรือประเด็นที่กำหนด 2. ตั้งคำถามและช่วยกันแสวงหาคำตอบ โดยการศึกษจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อย่างหลากหลาย 3. ช่วยกันลงมือปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 4. ช่วยกันสรุปองค์ความรู้เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนสมาชิก

ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้	ผู้สอน	ผู้เรียน
<p>ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย (Reflect and Discuss)</p>	<p>1. ส่งเสริมให้โอกาสผู้เรียนได้นำเสนอ และรับฟังผลลัพธ์การประเมินผลงานด้วยวิธีการต่าง ๆ</p> <p>2. การสนับสนุนผู้เรียนให้เรียนรู้การทำงาน และแก้ปัญหา ร่วมกันในการทำงานเป็นทีม และให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับชิ้นงาน ร่วมกัน</p>	<p>1. ผู้เรียนช่วยกันสรุป และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเอง กับเพื่อนในกลุ่ม และแลกเปลี่ยนร่วมกับผู้สอน</p>
<p>ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง (Apply and Lead Change)</p>	<p>1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่ได้ไปบูรณาการปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถปรับตัวเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ตามการเปลี่ยนแปลงในสังคม</p>	<p>1. นำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน</p> <p>2. ปรับใช้และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น</p> <p>3. เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น</p>

6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป็นการกำหนดวิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้สอน และสถานศึกษาตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายเหมาะกับการวัดในสภาพจริง ประกอบด้วย

- 1) แบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมกำหนดระดับ (Behaviorally Anchored Rating Score : BARS) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการแปลผล
  - ร้อยละ 01.00 - 20.00 หมายถึงมีความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับเริ่มต้น
  - ร้อยละ 21.00 - 41.00 หมายถึงมีความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับเต็มใจ
  - ร้อยละ 42.00 - 62.00 หมายถึงมีความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับปฏิบัติ
  - ร้อยละ 63.00 - 83.00 หมายถึงมีความเป็นพลเมืองเข้มแข็งอยู่ในระดับจัดระบบ
  - ร้อยละ 84.00 - 100 หมายถึงมีความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง อยู่ในระดับต้นแบบ
- 2) แบบบันทึกหลังการเรียนรู้ (สำหรับนักศึกษา)
- 3) แบบบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับผู้สอนและผู้ช่วยสอน)

7. ระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพ คุรุมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ใช้ระยะเวลา 14 สัปดาห์ ๆ ละ 4 ชั่วโมง ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วย แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 8 แผน มีการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง จำนวน 4 ครั้ง อย่างต่อเนื่อง

สัปดาห์	1	2	3	4	5	6	7	
การประเมิน	ครั้งที่ 1 (Pre-test)	ครั้งที่ 2						
แผนการเรียนรู้	เตรียมความพร้อม	แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5		
สัปดาห์	8	9	10	11	12	13	14	
การประเมิน	ครั้งที่ 3						ครั้งที่ 4 (Post-test)	
แผนการเรียนรู้	แผนที่ 6	แผนที่ 7			แผนที่ 8			

8. โครงสร้างแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

สัปดาห์	แผนการจัดการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	กิจกรรมเตรียมความพร้อม	Who are you คุณคือใคร	4
		ทดสอบครั้งที่ 1	
2	1	คุณธรรม (คุณ นะ ทำ)	4
3	2	แรงบันดาลใจสู่อาชีพครู	4
4	3	ครูต้นแบบสู่การพัฒนาผู้เรียน	4
5	4	Role Play ร่วมออกแบบความเป็นไปได้ของสังคม	4
		ทดสอบครั้งที่ 2	
6	5	7 นาที ทำความดีเพื่อสังคม	8
7			
8-9	6	การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน	20
		ทดสอบครั้งที่ 3	
10-11	7	IED.Volunteer ครูช่างอาสาทำ	8
12-14	8	ครูช่างผู้นำการเปลี่ยนแปลง	12
		ทดสอบครั้งที่ 4	
รวมชั่วโมง			68

แผนการจัดการเรียนรู้
ตามรูปแบบการการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
ความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สำหรับนักศึกษาวิชาชีพอครู
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

กิจกรรมเตรียมความพร้อม

“Who are you? คุณคือใคร”

รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพ	หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (4 ปี)
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 4 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

1. รู้เกี่ยวกับการดำเนินการทำกิจกรรมในภาพรวมทั้งหมด และเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
2. บอกความหมายของคำว่า “ครู” “อาจารย์” ได้
3. บอกความสำคัญของความเป็นครูได้
4. วิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครูที่พึงประสงค์ หรือคุณลักษณะความเป็นพลเมืองได้
5. แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมได้

สาระการเรียนรู้

1. คุณลักษณะความเป็นครู บุคลิกภาพครู
2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นครู
3. ความหมายของคำว่า “ครู อาจารย์”
4. ความสำคัญของความเป็นครูอันส่งผลของความเป็นครู
5. ลักษณะของครูที่เป็นแบบอย่างที่ดี /คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์
6. คุณลักษณะความเป็นครูที่พึงประสงค์หรือคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน โดยการแนะนำตนเอง พูดคุย สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความผ่อนคลาย ด้วยวิธีการจัดกิจกรรม สันทนาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้จักและคุ้นเคยซึ่งกันและกัน เกิดยอมรับซึ่งกันและกัน และรู้จักการกล้าแสดงออก (ใช้เวลา 10 นาที)

2. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล (ใช้เวลา 10 นาที)

3. ผู้เรียนแนะนำตัวเองผ่านโปรแกรม Padlet โดยอาจจะบุข้อมูลที่แสดงถึงความเป็นตัวเองมากที่สุด อาทิ ชื่อจริง ชื่อเล่น บ้านเกิด เพศ อายุ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนา สถานภาพทางสังคม บทบาท การศึกษา ความชอบ เป็นต้น (ใช้เวลา 15 นาที)
4. ผู้เรียนประเมินตนเองด้วยแบบประเมินความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษา วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (Pre-test) (ใช้เวลา 15 นาที)
5. ผู้สอนชวนคิดชวนคุยถึงการให้นิยามความเป็นครู อาจารย์ของนักศึกษาแต่ละคน โดยมีการสุ่มตามชื่อ ประมาณ 7-10 คน โดยวาจา

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

1. ให้ผู้เรียนลองให้นิยาม คำว่าครู อาจารย์ ตามทัศนคติของตนเอง และความสำคัญของความเป็นครู โดยแลกเปลี่ยนกัน โดยจดบันทึกลงในสมุดของตนเอง (ใช้เวลา 10 นาที)
2. แบ่งกลุ่มนักศึกษาตามความสมัครใจช่วยกันแลกเปลี่ยนและระดมความคิด สืบค้นพร้อมข้อมูลอ้างอิง โดยใช้กระบวนการ Collaborative Learning (10 นาที)
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับครูที่ฉันอยากเป็น กับความเป็นพลเมืองคืออะไร (ใช้เวลา 50 นาที)
4. ผู้วิจัยและผู้ช่วยสอนประเมินผู้เรียนในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 2-3

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ดำเนินการดังนี้

1. ให้ผู้เรียนปฏิบัติภารกิจวิเคราะห์ ครูที่ฉันอยากเป็น ความเป็นพลเมือง (ใช้เวลา 30 นาที) จากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน Oral Presentation และการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับเพื่อนร่วมชั้น
2. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเห็นร่วมกันผ่านโปรแกรม Padlet ในรูปแบบ Mind mapping (ใช้เวลา 30 นาที)

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการดังนี้

1. ผู้เรียนวิเคราะห์ความเป็นครู และความเป็นพลเมืองที่สามารถนำไปสู่การเป็นครูที่ดีหรือครูในอุดมคติได้อย่างไร (ใช้เวลา 30 นาที)
2. เสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและคุณลักษณะที่ส่งเสริมผู้เรียนไปสู่การเปลี่ยนแปลงในอนาคต

3. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปประเด็นที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนแรงบันดาลใจ และแสดงพฤติกรรมออกมาผ่านการลงมือปฏิบัติ

สื่อ / แหล่งเรียนรู้ :

- 1) Web site ที่เกี่ยวกับครู ความเป็นพลเมือง
- 2) บรรยาย ร่วมกับโปรแกรมนำเสนอ Power Point
- 3) อภิปรายซักถาม
- 4) Mind mapping/ Collaborative Learning
- 5) Oral Presentation
- 6) การระดมสมอง (Brainstorming)
- 7) โปรแกรม Padlet /กระดาษเขียนสำรวจตน
- 8) ยนต์ ชุ่มจิต. 2553. **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ภาระงาน / ชิ้นงาน :

1. แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
2. ใบกิจกรรมที่ 1

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมินผล
1 ผู้เรียนประเมินตนเอง 2. ผู้สอนและผู้ช่วยสอน สังเกตพฤติกรรม ความเป็นพลเมืองเข้มแข็งของ ผู้เรียน	แบบประเมินความ เป็นพลเมืองฯ	นักศึกษาระเมินตนเองครั้งที่ 1 (Pretest) ร้อยละ 01.00 - 20.00 ระดับเริ่มต้น ร้อยละ 21.00 - 41.00 ระดับเต็มใจ ร้อยละ 42.00 - 62.00 ระดับปฏิบัติ ร้อยละ 63.00 - 83.00 ระดับจัดระบบ ร้อยละ 84.00 - 100 ระดับต้นแบบ
	- แบบสังเกต พฤติกรรม	ผู้เรียนได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมในระดับ 3 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความเป็นครูวิชาชีพ
(Being a Professional Teacher)
หน่วยที่ 14-101-001

หลักสูตรมาตรฐานวิชาชีพครู
สถานศึกษาภาค 4 (1) หลักสูตรปี 2018 พ.ศ. 2563
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1

แนะนำอาจารย์ผู้สอน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิชิต ภูมิ
โทรศัพท์ 091-047787
Email : Choochit@rmutk.ac.th

ศาสตราจารย์ พิชญ์ ภูมิ
โทรศัพท์ 080-445434
Email : Piyas@rmutk.ac.th

2

ช่องทางการติดต่อสื่อสาร

QR Code

3

<https://classroom.google.com/j/NF1Nj1NMSNTE2>

4

ค่านิยมวิชาชีพ

ค่านิยม คุณธรรม และการสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู พัฒนาการของวิชาชีพ จรรยาบรรณมาตรฐานวิชาชีพครู ฝึกฝนตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ การมีวินัย ความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การมีจิตสำนึกสาธารณะ เสียสละ อดทน และปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

Values ideology and spirituality establishment of teachers; teaching profession development; code of ethics for professional teachers; characteristics of ideal teachers; languages and communication skills for teaching profession; basic involved in teaching profession; service mind, self-sacrifice, and working cooperatively with others.

5

จุดมุ่งหมายของรายวิชา

1. เพื่อเข้าใจความหมายของวิชาชีพครู
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบวิชาชีพครู และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
3. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
4. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
5. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
6. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
7. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
8. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู

6

แผนการจัดการเรียนรู้

1. วัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. จุดประสงค์การเรียนรู้
5. จุดประสงค์การเรียนรู้
6. จุดประสงค์การเรียนรู้
7. จุดประสงค์การเรียนรู้
8. จุดประสงค์การเรียนรู้

7

A+ TEACHER!

80 ขึ้นไป A
75-79 B
70-74 B
65-69 C
60-64 C
55-59 D
50-54 D
49 ลงไป F

8

ข้อตกลงในชั้นเรียน

9

ทัศนคติวิชาชีพ พลังสังคมสู่การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

10

WHO ARE YOU

11

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อผู้เรียน

1. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
3. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
4. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
5. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
6. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
7. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
8. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู

12

ลำดับ	หมวดหมู่การเรียนรู้	ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
1	ทัศนคติและวิชาชีพ	100
2	1	80
3	2	80
4	3	80
5	4	80
6	5	80
7	6	80
8	7	80
9	8	80
10	9	80
11	10	80
12	11	80
13	12	80
14	13	80
15	14	80
16	15	80
17	16	80
18	17	80
19	18	80
20	19	80
21	20	80
22	21	80
23	22	80
24	23	80
25	24	80
26	25	80
27	26	80
28	27	80
29	28	80
30	29	80
31	30	80
32	31	80
33	32	80
34	33	80
35	34	80
36	35	80
37	36	80
38	37	80
39	38	80
40	39	80
41	40	80
42	41	80
43	42	80
44	43	80
45	44	80
46	45	80
47	46	80
48	47	80
49	48	80
50	49	80
51	50	80
52	51	80
53	52	80
54	53	80
55	54	80
56	55	80
57	56	80
58	57	80
59	58	80
60	59	80
61	60	80
62	61	80
63	62	80
64	63	80
65	64	80
66	65	80
67	66	80
68	67	80
69	68	80
70	69	80
71	70	80
72	71	80
73	72	80
74	73	80
75	74	80
76	75	80
77	76	80
78	77	80
79	78	80
80	79	80
81	80	80

13

ครูวิชาชีพที่เป็นพลเมืองเข้มแข็ง

- ความรับผิดชอบ
- จิตอาสา
- การมีส่วนร่วม
- ฝึกการเปลี่ยนแปลง

14

Process, Activity, Active Citizen

15

แผนการเรียนรู้

1. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
3. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
4. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
5. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
6. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
7. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู
8. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์วิชาชีพครูและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู

ชื่อ-สกุล

สัญชาติ สัญญา สัญญา สัญญา สัญญา

16

พลเมืองเข้มแข็ง เราทำได้!

ชื่อ/ประเพณีตนเองหน่อย

17

19

20

21

22

23

24

25

26

27

แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง
การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเป็น
พลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
(สำหรับผู้เรียน)

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เท่านั้น
2. แบบประเมินนี้มีทั้งหมด 2 ตอน ตามคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ดังนี้
 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักศึกษา
 ตอนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้
 องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ
 องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม
 องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา
 องค์ประกอบที่ 4 นวัตกรรมเปลี่ยนแปลง
3. ให้ผู้เรียนประเมินตนเองโดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมของนักศึกษาตามการแสดงผลออกนั้นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุลผู้เรียน

.....

2. เพศ ชาย หญิง

3. อายุ ต่ำกว่า 20 ปี มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมของการแสดงออกนั้นๆ

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เคารพกติกา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อสังคม				
ระดับที่ 1 เริ่มต้น	ระดับที่ 2 เต็มใจ	ระดับที่ 3 ปฏิบัติ	ระดับที่ 4 จัดระบบ	ระดับที่ 5 ต้นแบบ
☐ มาเรียนตรงเวลา ☐ รับรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ ☐ อธิบายลักษณะงานที่ตนเองรับผิดชอบได้	☐ ยอมรับการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ☐ ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของตน	☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด ☐ ปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้ ☐ เอาใจใส่ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้	☐ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จก่อนเวลาที่กำหนด ☐ มีส่วนร่วมในการวางแผนหาแนวทางในการทำงานของตนเองและสมาชิกในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ☐ สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นกรณีที่เกิดงานไม่สำเร็จ	☐ เคารพและปฏิบัติตามตามกฎ กติกา ข้อตกลงของสมาชิกในกลุ่มและสังคม ☐ รับผิดชอบและหาแนวทางแก้ไขผลจากการกระทำของตนเอง ☐ รับผิดชอบในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกในสังคม
ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ (ข้อที่ทำเครื่องหมาย ✓) = ...				
คิดเป็นร้อยละ $\left(\frac{\text{ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ} * 100}{14} \right) = \dots\dots\dots$				
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับ.....				

องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ไม่นิ่งเฉยต่อกิจกรรมที่ตนเองมีส่วนร่วม เคารพการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุจุดมุ่งหมายของส่วนรวมด้วยความสมัครใจ

ระดับที่ 1 เริ่มต้น	ระดับที่ 2 เต็มใจ	ระดับที่ 3 ปฏิบัติ	ระดับที่ 4 จัดระบบ	ระดับที่ 5 ต้นแบบ
☐ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน	☐ มีส่วนร่วมใน การทำกิจกรรมที่ คณะหรือ มหาวิทยาลัย จัดขึ้น ☐ เต็มใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม	☐ ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความเคารพต่อความคิดเห็นและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ☐ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมใหม่ ๆ อย่างหลากหลายในระหว่างลงมือปฏิบัติงาน/กิจกรรม	☐ มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมวางแผน ในกิจกรรมของกลุ่ม ☐ สะท้อนประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของกลุ่ม	☐ คิดต่อยอดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน/สังคม ☐ มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน/สังคมโดยคำนึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับสังคมโดยรวม
ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ (ข้อที่ทำเครื่องหมาย ☒) = ...				
คิดเป็นร้อยละ $\left(\frac{\text{ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ} * 100}{9} \right) = \dots\dots\dots$				
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ				

องค์ประกอบที่ 3 จิตอาสา หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึง การให้ ความร่วมมือช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม โดยสมัครใจ				
ระดับที่ 1 เริ่มต้น	ระดับที่ 2 เต็มใจ	ระดับที่ 3 ปฏิบัติ	ระดับที่ 4 จัดระบบ	ระดับที่ 5 ต้นแบบ
☐ ดูแล รักษา สิ่งแวดล้อม รอบตัวให้เกิด การ เปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ☐ อาสาทำงานใน ส่วนที่ตนเอง เชื่อว่าสามารถ ทำได้	☐ เสียสละเวลา แรงกาย สติปัญญา เพื่อ สาธารณะ ประโยชน์ ☐ ช่วยเหลือผู้อื่น/ สังคมด้วยความ สมัครใจ โดย คำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่า ส่วนตนและไม่หวัง ผลตอบแทน	☐ เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้าง สิ่งที่ดีงามให้กับ คณะ/ มหาวิทยาลัย / ชุมชน/สังคม ☐ นำความรู้และ ทักษะจากการ เรียนมาใช้ใน การจัดกิจกรรม ที่พัฒนาความรู้ และทักษะ ให้กับชุมชน/ สังคม	☐ ให้ความร่วมมือ ในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่นเพื่อ สร้างการ เปลี่ยนแปลงใน เชิงบวก ☐ ทำงานกับผู้อื่น โดยคำนึงถึง ความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และ ภูมิหลังที่ แตกต่างของ ชุมชน/สังคมที่ เข้าไปให้การ สนับสนุน ☐ มีความยืดหยุ่น ในการปรับตัว เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุด ในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	☐ สอนหรือ แบ่งปันความรู้ ที่เป็นประโยชน์ สำหรับชุมชน หรือสังคม ☐ ให้ความ ช่วยเหลือและ สนับสนุนใน การแก้ปัญหา หรืออุปสรรคที่ เกิดขึ้นของ ส่วนรวม ☐ กระตุ้นผู้อื่นให้ มีส่วนร่วมใน การสร้าง ประโยชน์ให้กับ ส่วนรวม
ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ (ข้อที่ทำเครื่องหมาย ☒) = ...				
คิดเป็นร้อยละ $\left(\frac{\text{ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ} \times 100}{12} \right) = \dots\dots\dots$				
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งด้านจิตอาสา อยู่ในระดับ.....				

องค์ประกอบที่ 4 นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่แสดงออกถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา นำไปสู่การพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาสู่การปฏิบัติจริงบนพื้นฐานของวิชาชีพครู สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู

ระดับที่ 1 เริ่มต้น	ระดับที่ 2 เต็มใจ	ระดับที่ 3 ปฏิบัติ	ระดับที่ 4 จัดระบบ	ระดับที่ 5 ต้นแบบ
☐ สามารถแก้ปัญหาบนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง	☐ ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ☐ เปิดใจรับข้อเสนอและความคิดเห็นใหม่ๆ ในกระบวนการแก้ปัญหา	☐ แสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานของวิชาชีพครูอย่างตรงไปตรงมา ☐ หาทงออกร่วมกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ☐ นำแนวคิดและวิธีการลงสู่การปฏิบัติจริง ☐ มีส่วนร่วมในการประเมินผล การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	☐ ทำความเข้าใจวิธีการแก้ปัญหาวิชาชีพครูเพื่อนำไปสู่อการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ☐ คิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก	☐ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ☐ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้กับผู้อื่นในชุมชน/สังคม ☐ ร่วมมือกับผู้อื่นและสร้างทีมงานที่สามารถทำงานร่วมกันได้

ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ (ข้อที่ทำเครื่องหมาย) = ...

คิดเป็นร้อยละ $\left(\frac{\text{ผลรวมจำนวนข้อที่ตอบ} \times 100}{12} \right) = \dots\dots\dots$

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งด้านนำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับ.....

ลงชื่อ.....

ผู้ประเมิน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 คุณธรรม (คุณ นะ ทำ)	
รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพ	หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (4 ปี)
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 4 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมได้
2. อธิบายคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญในวิชาชีพครู
3. อธิบายวิธีการและแนวทางสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ได้
4. วิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมของคุณได้
5. อธิบายความหมายและความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพครูได้
6. บอกแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม
2. ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมต่อครู
3. ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมต่อวิชาชีพครู
4. คุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญในวิชาชีพครู
5. จรรยาบรรณในวิชาชีพครู
6. ความหมายและความสำคัญของจรรยาบรรณในวิชาชีพครู
7. จรรยาบรรณของวิชาชีพครูของคุรุสภา
8. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมความเป็นครู
9. แนวทางเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูในศตวรรษที่ 21

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ดำเนินการดังนี้ (20 นาที)

1. ผู้สอนสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน และครูผู้สอนทบทวนความรู้เดิมจากกิจกรรมที่แล้ว (5 นาที)
2. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบ วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ (2 นาที)
3. ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนด้วยการตั้งคำถามผู้เรียน ถึงแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับ ความเป็นครู ว่าจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรมความเป็นครูอะไรบ้าง (3 นาที)
4. ให้ผู้เรียนดูคลิปวิดีโอ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ (10 นาที)

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่ 1 “เด็กรักครู ครูรักเด็ก” โดยใช้ชุดคำถามว่า ในฐานะที่ เราเป็นนักศึกษาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี และมุ่งมั่นตั้งใจที่จะประกอบอาชีพครู ในอนาคต นักศึกษาจะสนองพระราชกระแสฯ ให้เด็กรักครู ครูรักเด็กได้อย่างไร โดยให้แสดงความ คิดเห็นร่วมกันลงบนกระดาน Padlet
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูคลิปวิดีโอ “น้องธันวา ไม่มีข้อแม้ตั้งแต่เริ่มต้น” เพื่อทำกิจกรรมที่ 2
3. ทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ครู (5 นาที)
4. ผู้เรียนระดมความคิดและช่วยกันสืบค้นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพครูพร้อมนำเสนอความคิดเห็นร่วมกันลงบนกระดาน Padlet (20 นาที)
5. ผู้สอนและผู้ช่วยสอนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ใน ขั้นตอนที่ 2-3
6. ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอกลุ่มละไม่เกิน 5-7 นาที

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ดำเนินการดังนี้

1. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนกันภายในในกลุ่มและต่างกลุ่ม จากนั้นช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการ ค้นคว้า

2. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายผลร่วมกันในประเด็น คุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณสำหรับครูวิชาชีพ มีความสำคัญต่อครู ต่อผู้เรียน ต่อสังคม และ ประเทศชาติอย่างไร (15 นาที)

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสะท้อนความคิดประเด็นสำคัญที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ผู้เรียนบอกแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพครูที่สามารถนำไปสู่การเป็นครูที่ดี (20 นาที)
3. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปประเด็นที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนแรงบันดาลใจและแสดงพฤติกรรมออกมาผ่านการลงมือปฏิบัติ

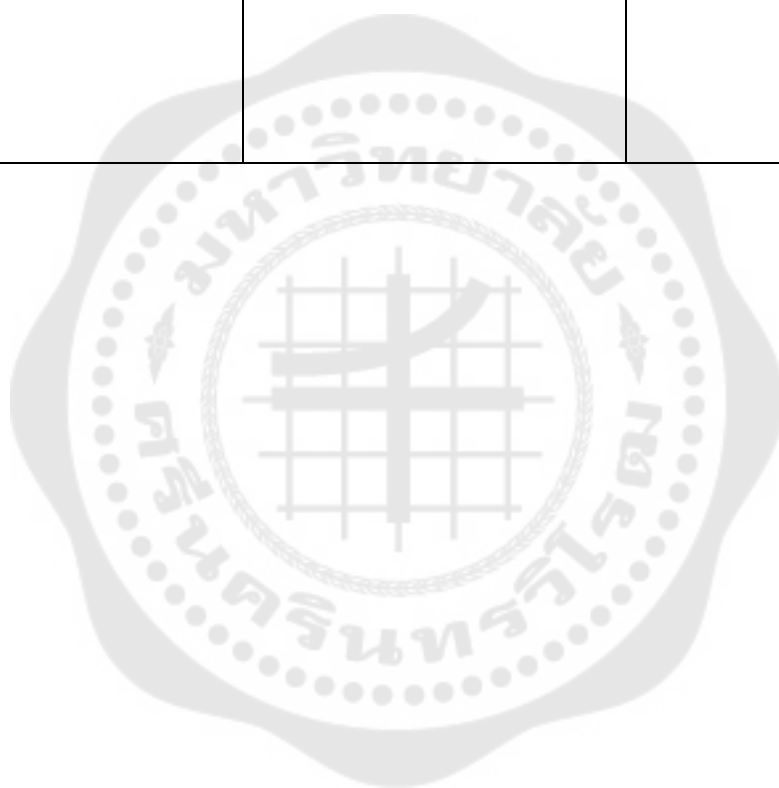
สื่อ / แหล่งเรียนรู้ :

1. แผนการจัดการเรียนรู้ คุณธรรม (คุณ นะ ทำ)
2. Web site ที่เกี่ยวกับครู
3. วิดีโอ ครูผู้สอนด้วยหัวใจ
4. Oral Presentation
5. การระดมสมอง (Brainstorming)
6. โปรแกรม Padlet
7. ยนต์ ชุ่มจิต. 2553. **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนส ไตร.

- ภาระงาน / ชิ้นงาน :**
1. แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
  2. ใบกิจกรรมที่ 1 เด็กรักครู ครูรักเด็ก
  3. ใบกิจกรรมที่ 2 น้องธันวา ไม่มีข้อแม้ตั้งแต่เริ่มต้น

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมินผล
สังเกตจากการนำเสนอและ การแสดงความคิดเห็น	แบบประเมินความเป็นพลเมือง เข้มแข็ง	ผู้เรียนได้คะแนนจากการสังเกต พฤติกรรมในระดับ 3 ขึ้นไป จึง ถือว่าผ่านเกณฑ์
	- แบบสังเกตพฤติกรรม - แบบประเมินการปฏิบัติ	

ใบกิจกรรมที่ 1 เด็กรักครู ครูรักเด็ก

กิจกรรมที่ 1 "เด็กรักครู และครูรักเด็ก"

"ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู"
"ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อน
ไม่ให้แข่งกัน แต่ให้แข่งกับตัวเอง"
"ให้เด็กที่เรียนเก่งกว่าช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า"
"ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน
เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี"

ในฐานะที่เราเป็นนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ฯ และมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะ
ประกอบอาชีพครูในอนาคต
นักศึกษาจะสนองพระราชกระแสฯ
ให้ "เด็กรักครู และครูรักเด็ก"
ได้อย่างไร

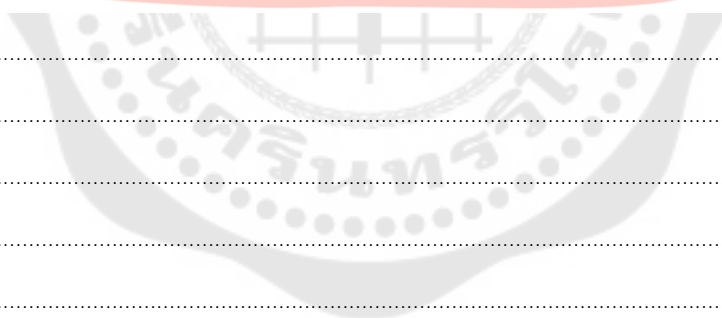
ใบกิจกรรมที่ 2

คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

กิจกรรมที่ 2 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

หลังจากที่นักศึกษาได้ดู CLIP VDO "น้องธันวา ไม่มีข้อแม้ ตั้งแต่เริ่มต้น" แล้ว ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆ ละ 7-8 คน ช่วยกันสืบค้นและสะท้อนคิด ประเด็นต่อไปนี้

1. คุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญในวิชาชีพครู
2. จรรยาบรรณในวิชาชีพครู
3. หากนักศึกษาเป็นคุณครูของน้องธันวา นักศึกษาจะปฏิบัติกับน้องธันวาอย่างไร
4. CLIP VDO ชุดนี้มีประโยชน์ต่อนักศึกษาหรือไม่อย่างไร ให้ออกมานำเสนอและอภิปรายร่วมกันกลุ่มละไม่เกิน 7 นาที

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความเป็นครูวิชาชีพ
(Being a Professional Teacher)
โทร: 02-555-1002

หนังสือครูและคุณธรรมวิชาชีพ
จาก: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๖๒
บทประพันธ์: รศ.ดร.นงนุช วัฒนศิริกุล
บทเรียบเรียง: รศ.ดร.นงนุช วัฒนศิริกุล

1

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ครอบคลุม (ทุก บท ก)
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. ...

2

วัตถุประสงค์ของรายวิชา

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...

3

4

กิจกรรมที่ 1 "คำขวัญ และคุณศัพท์"

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม
เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกเขียน
คำขวัญและคุณศัพท์เกี่ยวกับ
วิชาชีพครู และคุณธรรมวิชาชีพครู
เพื่อใช้ในการเรียนการสอน
และในการสื่อสารกับผู้อื่น

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม
เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกเขียน
คำขวัญและคุณศัพท์เกี่ยวกับ
วิชาชีพครู และคุณธรรมวิชาชีพครู
เพื่อใช้ในการเรียนการสอน
และในการสื่อสารกับผู้อื่น

5

ที่มาของคำว่าครู
คำว่า "ครู" มาจากศัพท์ภาษาสันสกฤต "คุรุ" และภาษาบาลี "ครุ, ครุฑ"
ครู หมายถึง ผู้สั่งสอนอบรม ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่มวลชน ซึ่งมีคุณลักษณะอย่าง ครู (ค-ระ-ฐ) ที่แปลว่า "หนัก"

6

ความหมายของคำว่า TEACHER

TEACH (TEACHER) หมายถึง สอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ วิชาการ และคุณธรรมวิชาชีพ

EXAMPLE (ลักษณะ) การวางตัวแบบเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ไม่ทำสิ่งที่ไม่ดีแก่ผู้เรียน

ABILITY (ความสามารถ) ความสามารถในการสอน และ ความสามารถอื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่มวลชน

7

ความหมายของคำว่า TEACHER

C (Character) คุณลักษณะที่ดีงาม มีศีลธรรม มีคุณธรรม

H (Health) สุขภาพดี ไม่เจ็บป่วย ไม่พิการ ไม่ทุพพลภาพ

E (Energy) มีความสามารถ มีความรู้ ความสามารถ

R (Respect) ได้รับความเคารพ เคารพผู้อื่น

8

ประเภทของครู

1. ครูประจำชั้น ครูประจำกลุ่ม ครูประจำวิชา ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้
2. ครูประจำชั้น ครูประจำกลุ่ม ครูประจำวิชา ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้
3. ครูประจำชั้น ครูประจำกลุ่ม ครูประจำวิชา ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้
4. ครูประจำชั้น ครูประจำกลุ่ม ครูประจำวิชา ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้

9

สิ่งที่ครูไม่ควรทำ

ครูพาล หมายถึง ครูที่พาลใส่คนอื่น

ครูพาล หมายถึง ครูที่พาลใส่คนอื่น

ครูพาล หมายถึง ครูที่พาลใส่คนอื่น

ครูพาล หมายถึง ครูที่พาลใส่คนอื่น

10

สิ่งที่ครูไม่ควรทำ

ครูพาล หมายถึง ครูที่พาลใส่คนอื่น

ครูพาล หมายถึง ครูที่พาลใส่คนอื่น

ครูพาล หมายถึง ครูที่พาลใส่คนอื่น

ครูพาล หมายถึง ครูที่พาลใส่คนอื่น

11

ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

12

ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

13

ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

14

ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

หมายถึง ครูที่ไม่ใช่ครู

15

หน้าที่ของครู

สอนนักเรียน

สอนนักเรียน

สอนนักเรียน

หน้าที่ของครู

สอนนักเรียน

สอนนักเรียน

สอนนักเรียน

กิจกรรมที่ 2 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพชั้นสูง

หลังจากที่นักศึกษาได้ดู CLIP VDO นี้แล้วนักศึกษาไม่มีข้อสงสัยสงสัยเริ่มต้นแล้วให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆละ 7-8 คนช่วยกันเขียนและสะท้อนคิด ประเด็นต่อไปนี้

1. คุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญในวิชาชีพครู
2. จรรยาบรรณในวิชาชีพครู
3. หากนักศึกษาซึ่งเป็นคุณครูของน้องๆนักเรียนนักศึกษาจะปฏิบัติตนได้อย่างไรบ้าง
4. CLIP VDO ชุดนี้ประกอบกับนักศึกษาหรืออย่างไรให้ออกมาเป็นคุณครูที่พร้อมกันกลุ่มละไม่เกิน 7 นาที

19

ขั้นที่ 3 สืบค้นคุณธรรม

คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณสำหรับวิชาชีพครู มีความสำคัญต่อครู ต่อผู้เรียน ต่อสังคม และประเทศชาติอย่างไร

20

คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพชั้นสูง

คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพชั้นสูง มีความสำคัญต่อครู ต่อผู้เรียน ต่อสังคม และประเทศชาติอย่างไร

คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพชั้นสูง มีความสำคัญต่อครู ต่อผู้เรียน ต่อสังคม และประเทศชาติอย่างไร

21

ขั้นที่ 4 ปรารถนาเป็นครูที่ดี

นักศึกษาบอกแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูที่สามารถนำไปสู่การเป็นครูที่ดีได้อย่างไร

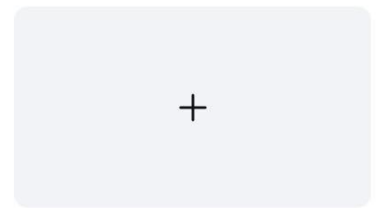
22

การบ้าน

1. ศึกษาค้นคว้าว่า คุณธรรมและจริยธรรมเป็นอย่างไร
2. ศึกษาค้นคว้าว่า วิชาชีพครูมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างไร
3. ศึกษาค้นคว้าว่า จรรยาบรรณวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อครู ต่อผู้เรียน ต่อสังคม และประเทศชาติอย่างไร
4. การที่คุณครูมีคุณธรรมที่ดีร่วมกับนักเรียนได้อย่างไร
5. ความหมายของจรรยาบรรณวิชาชีพครูคืออะไร
6. จรรยาบรรณวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อครูวิชาชีพครูอย่างไร
7. จงยกตัวอย่างคุณธรรมที่ดีมีประสจจากจรรยาบรรณวิชาชีพครู

23

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ สำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากระดับพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมาในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	การมีส่วนร่วม				ความรับผิดชอบ				จิตอาสา				นํ้าการเปลี่ยนแปลง				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้	2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรม	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
9-16	ดีมาก
6-8	ดี
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การพิจารณา ผู้เรียนได้คะแนนอยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ จึงจะถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 แรงบันดาลใจสู่อาชีพครู	
รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพ	หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (4 ปี)
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 4 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

1. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายความหมายของคำว่า แรงบันดาลใจได้
2. อธิบายความสำคัญของแรงบันดาลใจที่มีต่อการประกอบอาชีพครู ได้
3. บอกวิธีการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูได้
4. เขียนเรียบเรียงเชิงสังเคราะห์ประวัติชีวิตครูดีเด่น หรือครูผู้สร้างแรงบันดาลใจในการทำงานได้
5. แสดงความรู้สึกภายหลังการศึกษาและสังเคราะห์ประวัติชีวิตครูดีเด่นในเชิงการสร้างแรงบันดาลใจต่ออาชีพได้

สาระการเรียนรู้

1. แรงบันดาลใจ
2. การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
  - การสร้างทัศนคติ
  - ความอดทนและความรับผิดชอบ
  - รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน
  - ศรัทธาในวิชาชีพครู
3. ประวัติชีวิตครูดีเด่นหรือครูที่สร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ดำเนินการดังนี้ (30 นาที)

1. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ (5 นาที)
2. ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนด้วยการตั้งคำถามผู้เรียน ชวนคุยเรื่องบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดี และโตขึ้นเราอยากเป็นอะไร (15 นาที)

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมาย และความสำคัญของคำว่า “แรงบันดาลใจ” โดยการเขียนลงไปในกระดาษขนาดเล็ก (10 นาที)

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้ (1 ชั่วโมง 30 นาที)

1. ผู้สอนชวนคุยและให้ทำการสำรวจตนเอง จากประสบการณ์ในชีวิตมีเรื่องใดบ้างที่เคยประสบมาเกี่ยวกับความรับผิดชอบที่ตนเองต้องรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม (10 นาที)

2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนช่วยกันทำ ใบกิจกรรมที่ 1 ความรับผิดชอบ และให้ร่วมกันไตร่ตรองสะท้อนความคิดและสรุปองค์ความรู้ที่ได้ โดยสืบค้น เพื่อหาคำตอบ โดยสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ (50 นาที)

3. ให้ผู้เรียนพัก 5 นาที และทบทวนสิ่งที่ได้เขียนลงไปในใบกิจกรรม

6. ผู้เรียนยกตัวอย่างครุภัณฑ์แบบของตนเองพร้อมทั้งระบุประวัติโดยย่อ ในกิจกรรมที่ 2 แรงบันดาลใจสู่อาชีพครู (30 นาที)

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ดำเนินการดังนี้ (30 นาที)

1. ผู้เรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมในขั้นที่ 2 แรงบันดาลใจสู่อาชีพครู

2. ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกรู้สึกว่าได้สร้างแรงบันดาลใจในการเป็นครูอย่างไรบ้าง

3. ผู้เรียนออกมานำเสนอและแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้ระหว่างกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการดังนี้ (30 นาที)

1. ผู้เรียนสังเคราะห์จากการยกตัวอย่างครุภัณฑ์แบบสามารถสร้างแรงบันดาลใจสู่การประกอบอาชีพครู หรือนำมาเป็นแบบอย่างให้แก่ตนเองอย่างไรบ้าง

สื่อ / แหล่งเรียนรู้ :

1. แผนการจัดการเรียนรู้ แรงแบบต้นแบบโรงเรียนคุณธรรม
2. Web site ที่เกี่ยวกับคุณธรรม
3. บรรยาย ร่วมกับโปรแกรมนำเสนอ Power Point
4. อภิปรายซักถาม
5. Oral Presentation
6. ภาพ/วิดีโอ ครูต้นแบบ ประวัติคุณธรรม
7. การระดมสมอง (Brainstorming)
8. โปรแกรม Padlet
9. ยนต์ ชุ่มจิต. 2553. **ความเป็นคุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ภาระงาน / ชิ้นงาน :

1. แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
2. ใบกิจกรรมที่ 1 ความรับผิดชอบ
3. ใบกิจกรรมที่ 2 บุคคลต้นแบบ แรงแบบต้นแบบ โรงเรียนคุณธรรม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ใบกิจกรรม	- แบบสังเกตพฤติกรรม - แบบประเมินการปฏิบัติ	ผู้เรียนได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมในระดับ 3 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์

ใบกิจกรรมที่ 1

ความรับผิดชอบ

จงวิเคราะห์สถานการณ์ต่อไปนี้

สถานการณ์ที่ 1

หัวหน้ามอบหมายให้เจนจิรา และจिरายู ดูแลการเก็บผักที่แปลงผักหลังโรงเรียน และส่งโรงครัวก่อนเวลา 08.30 น. เพื่อให้แม่ครัวนำมาทำกับข้าวมื้อเที่ยง แต่เจนจิรามีนัดต้องไปพบอมรรัตน์ก่อน แล้วจะตามไปที่หลัง จิรายูจึงไปเก็บผักคนเดียว จนเก็บเสร็จแล้ว จึงวางผักไว้เพื่อให้เจนจิรา มาเก็บต่อ เพื่อนำส่งโรงครัว แต่เจนจิราก็ไม่มา

ประเด็นการอภิปราย

1. จากการกระทำดังกล่าว จะเกิดอะไรขึ้น
  - ต่อตนเอง
  - ต่อครอบครัว
  - ต่อสังคม
2. ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดจึงทำให้เกิดผลเช่นนี้
3. ถ้าท่านเป็นเจนจิรา จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น

สถานการณ์ที่ 2

พัชราได้รับมอบหมายไปรับผู้มาศึกษาดูงานที่สถานศึกษา แต่เมื่อคืนที่ผ่านมาลูกชายป่วยหนักจึงบอกกับเพื่อนในที่ทำงานเดียวกันว่าให้ช่วยต้อนรับคณะศึกษาดูงานไปก่อนแล้วจะตามไป แต่พัชรา ก็ไม่ได้ไปตามที่แจ้งเพื่อนไว้ เพราะต้องเฝ้าลูกที่โรงพยาบาล เพราะเป็นไข้เลือดออก

ประเด็นการอภิปราย

1. จากการกระทำดังกล่าว จะเกิดอะไรขึ้น
  - ต่อตนเอง
  - ต่อครอบครัว
  - ต่อสังคม
2. ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดจึงทำให้เกิดผลเช่นนี้
3. ถ้าท่านเป็นพัชรา จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

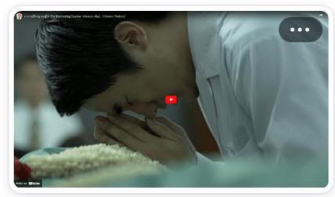
1

2

3

4

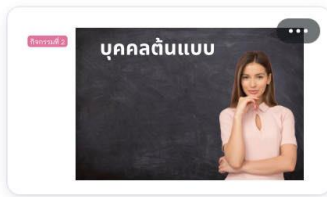
5

6

7

8

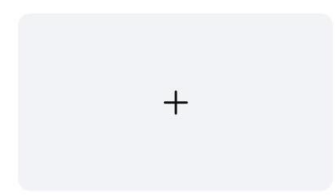
9

10

11

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ สำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากระดับพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมาในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	การมีส่วนร่วม				ความรับผิดชอบ				จิตอาสา				นํ้าการเปลี่ยนแปลง				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
 ไม่ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรม 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
9-16	ดีมาก
6-8	ดี
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การพิจารณา ผู้เรียนได้คะแนนอยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ จึงจะถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	
ครูต้นแบบสู่การพัฒนาผู้เรียน	
รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพ	หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (4 ปี)
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 3 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

1. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้
2. ระบุคุณลักษณะของครูต้นแบบได้
3. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้
4. พัฒนาบุคลิกภาพ การสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้
5. เลือกแบบอย่าง และบอกคุณลักษณะพฤติกรรมของครูดีด้าน “ความรับผิดชอบ” ได้

สาระการเรียนรู้

1. ลักษณะของครูที่เป็นแบบอย่างที่ดี ภาวะผู้นำ
2. ต้นแบบความเป็นครู
3. บุคลิกภาพ
4. การสื่อสาร

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน โดยการแนะนำตนเอง พุดคุย สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความผ่อนคลาย
2. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้
3. ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนด้วยการตั้งคำถามผู้เรียน ถึงบุคคลที่ประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม เสียสละเพื่อส่วนรวม พร้อมทั้งให้อธิบายบุคลิกภาพ ลักษณะท่าทาง พฤติกรรม และความคิดของบุคคลที่ตนเองได้เลือกว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่กำลังจะศึกษาเรียนรู้

4. ให้ผู้เรียนแต่ละคนเล่าประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของผู้สอนที่ตนเองเคยเรียนด้วย ว่าผู้สอนเหล่านั้น มีความรับผิดชอบในเรื่องใดบ้างและแสดงออกถึงความรับผิดชอบอย่างไร

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนชวนผู้เรียนพูดคุยถึงความสำเร็จของบุคคลที่ตนเองเลือก ว่าบุคคลนั้นสร้างประโยชน์อะไรให้สังคมบ้าง และมีผลงานโดดเด่นอย่างไรบ้าง
2. ผู้สอนให้ผู้เรียน เขียนชื่อบุคคลต้นแบบที่มีความรับผิดชอบ ที่ตนเองเลือกลงบนป้ายห้อยคอ เมื่อผู้เรียนเขียนเรียบร้อยแล้ว ให้นำป้ายมาแขวนคอไว้ โดยห้อยป้ายที่เขียนเข้าหาตนเอง
3. ให้ผู้เรียนเดินไปพูดคุยกับเพื่อนถึงบุคคลที่เพื่อนได้เลือก โดยบอกถึงแบบฉบับของบุคคลนั้น สิ่งที่เขาได้ทำโดยไม่ต้องบอกเพื่อนว่าบุคคลนั้นคือใคร
4. เมื่อพูดคุยเรียบร้อยแล้ว ให้เพื่อนทายว่า บุคคลนั้นคือใคร
5. เมื่อผู้เรียนได้พูดคุยกับเพื่อนเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เรียนสรุปลักษณะเด่นของบุคคลนั้น และระบุว่าบุคคลนั้นมีวิธีการปฏิบัติตนเองอย่างไร
6. ให้ผู้เรียนแต่ละคนแลกเปลี่ยนและวิเคราะห์คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบของครูต้นแบบเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของความรับผิดชอบและไม่รับผิดชอบของครูโดยเขียนในรูปแบบผังมโนทัศน์

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ดำเนินการดังนี้

1. ผู้เรียนช่วยกันสรุปลักษณะเด่น และแนวทางการปฏิบัติของบุคคลนั้น มาสร้างเป็นแนวปฏิบัติของตนเอง โดยเลือกสิ่งที่คุณเองคิดว่าสามารถปฏิบัติได้ กระทำได้ และเขียนออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ คนละ 5 ข้อ
2. ให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่สมาชิกในกลุ่มได้เขียน เพื่อถ่ายทอดเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้กับเพื่อน ๆ ร่วมชั้นเรียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรับฟัง และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ด้วยการแสดงความคิดเห็นของตนเองโดยอธิบายความรู้สึกในสิ่งที่คุณเองได้เรียนรู้ เช่น สิ่งที่ได้รับในกิจกรรมนี้ ความรู้สึกในการเรียน สิ่งที่จะนำไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง รวมทั้งข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและเชื่อมโยงจากสถานการณ์ที่พบเจอไปสู่การปรับปรุงและปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้
2. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานตามวิธีการที่แต่ละกลุ่มคิดร่วมกันในรูปแบบที่กลุ่มสร้างสรรค์เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่น ๆ

สื่อ / แหล่งเรียนรู้ : ภาพ/VDO บุคคลต้นแบบที่ผู้เรียนเลือก

ภาระงาน / ชิ้นงาน : 1. แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
2. ใบกิจกรรมที่ 1 บุคคลต้นแบบ

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ใบกิจกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม	ผู้เรียนได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมในระดับ 3 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์

ใบกิจกรรมที่ 1
ครูต้นแบบ/บุคคลต้นแบบ

ชื่อบุคคลต้นแบบของฉัน

ลักษณะของต้นแบบที่ดี 1. 2. 3. 4.	ความประทับใจ 1. 2. 3. 4.
แนวปฏิบัติตนที่เป็นต้นแบบ 1. 2. 3. 4.	สิ่งที่จะนำมาเป็นแบบอย่าง 1. 2. 3. 4.

สอประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ สำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากระดับพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมาในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	การมีส่วนร่วม				ความรับผิดชอบ				จิตอาสา				นํ้าการเปลี่ยนแปลง				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
 ไม่ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรม 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
9-16	ดีมาก
6-8	ดี
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การพิจารณา ผู้เรียนได้คะแนนอยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ จึงจะถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

Role Play ร่วมออกแบบความเป็นไปได้ของสังคม

รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพ	หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (4 ปี)
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 6 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

1. เข้าใจชุมชน เข้าใจชีวิต วิเคราะห์แก้ปัญหาของท้องถิ่นชุมชน
2. ยกตัวอย่างวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน ทั้งที่เป็นตัวอย่างที่ดี และตัวอย่างที่ไม่ดี
3. วิเคราะห์เหตุการณ์ในชุมชน พร้อมเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

สาระการเรียนรู้

1. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการเรียนรู้
2. บริบท วัฒนธรรมชุมชน สังคมโดยรวม
3. การวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในท้องถิ่นและชุมชน

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบวัตถุประสงค์
2. ผู้สอนเปิดเพลง บัณฑิตบ้านเรา ให้ผู้เรียนฟัง
3. ให้ผู้เรียนบอกความรู้สึกจากการได้ฟังเพลงนี้ และชวนคุยว่าเมื่อฟังเพลงนี้แล้วนึกถึงสิ่งใด ผู้สอนซักถามว่าบ้านเกิดของตนเองมีอะไรดีบ้าง และจากประสบการณ์ในชีวิตมีเรื่องใดบ้างที่ภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตน
4. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูวิดีโอ เรื่องปัญหาที่เกิดกับชุมชนของเรา และตามด้วยเปิดคลิป ครูตชด. ในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่อยู่สังคมพหุวัฒนธรรม
5. หลังจากที่ดูวิดีโอจบ ผู้สอนสะท้อนความรู้ ความรู้สึก การคิดร่วมกับผู้เรียนร่วมกัน พูดคุย และร่วมกันสรุปตามหัวข้อดังนี้ ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไรบ้าง ปัญหาในชุมชนคืออะไร มีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร ชุมชนได้ประโยชน์อะไรบ้าง
6. จากนั้นให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างชุมชนหรือบุคคลที่อยู่ในชุมชนที่เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการช่วยเหลือชุมชนสังคม

7. ลงมือปฏิบัติทำใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องบุคคลหรือหน่วยงานที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มตามความสนใจ กลุ่มละ 5-6 คน
2. จากนั้นแต่ละกลุ่มออกไปสำรวจชุมชน ใกล้โรงเรียน และเขียนบันทึกลงในใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องการสำรวจชุมชนใกล้โรงเรียน
3. ผู้เรียนลงสำรวจชุมชน/ชุมชนใกล้เคียง โดยการแลกเปลี่ยนกับชาวบ้านเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทั่วไป วิเคราะห์เหตุการณ์ในชุมชน พร้อมเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน
4. ผู้เรียนเริ่มปรึกษากันตามกลุ่มของตัวเองจากการไปสำรวจปัญหา ในชั่วโมงที่ 1-2
5. ผู้เรียนร่วมกันทำ ใบกิจกรรมที่ 3 แนวทางในการแก้ไขปัญหา และนำเสนอแนวทางในการวางแผนรับใช้สังคม เรื่องกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนใกล้ โรงเรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษา
6. ทบทวน และชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติตนของผู้เรียนที่จะออกไปทำกิจกรรมรับใช้ สังคมอย่างละเอียด ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามกิจกรรมการรับใช้สังคมที่ได้วางแผนไว้อย่างเคร่งครัด และตรงต่อเวลา โดยมีผู้สอนคอยดูแลและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด
5. ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมด้านจิตอาสาด้วยแบบประเมินพฤติกรรมด้านจิตอาสา ของผู้เรียน

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ดำเนินการดังนี้

1. หลังจากลงมือปฏิบัติการตามแผนงานเสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้เรียนเขียนรายงานตนเอง (Self-report)
2. เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติตามแผนแล้วผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการรับใช้สังคม เรื่องกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนใกล้โรงเรียน
3. ส่งตัวแทนกลุ่มละ 2 คน ออกมานำเสนอผลการรับใช้สังคม หน้าชั้นเรียนกลุ่มละ 5-10 นาที
4. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับผลการรับใช้สังคมของแต่ละกลุ่ม และสิ่งที่ได้เรียนรู้ตั้งแต่ต้นกิจกรรม ระหว่างทำกิจกรรม จนถึงสิ้นสุดกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการดังนี้

ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและเชื่อมโยงจากสถานการณ์ที่พบเจอไปสู่การปรับปรุงและปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

สื่อ / แหล่งเรียนรู้ :

1. รูปภาพบุคคลหรือหน่วยงานที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม จำนวน 4 รูป
2. วิดีทัศน์เรื่องปัญหาที่เกิดกับชุมชนของเราจำนวน 1 เรื่อง 10 นาที

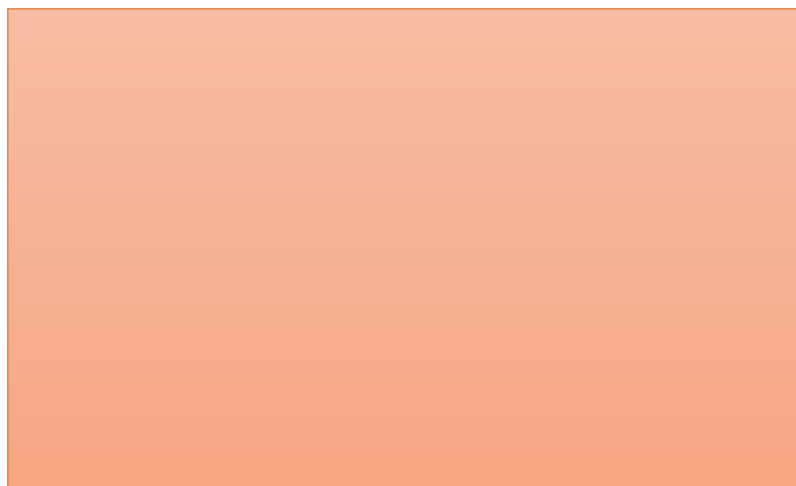
ภาระงาน / ชิ้นงาน :

1. แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
2. ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องบุคคลหรือหน่วยงานที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม
3. ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องปัญหาที่เกิดกับชุมชนของเรา
4. ใบกิจกรรมที่ 3 แนวทางในการแก้ไขปัญหา

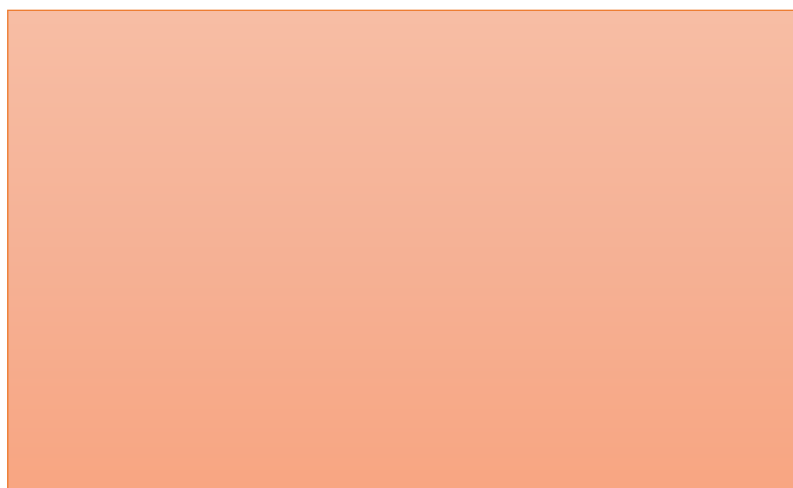
การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมินผล
ตรวจผลงาน	แบบประเมินผล งานผู้เรียน	1. ผู้เรียนสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนได้ ร้อยละ 70 ระดับดีขึ้นไป 2. ผู้เรียนวางแผนการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ร้อยละ 70 ระดับดีขึ้นไป
ตรวจผลงาน	แบบประเมินผลงาน	3. ผู้เรียนเขียนรายงานตนเองได้ร้อยละ 70 ระดับดีขึ้นไป
ตรวจผลงาน	แบบเขียนรายงานตนเอง (Self Report)	4. ผู้เรียนเขียนรายงานตนเองได้ระดับดีขึ้นไป
การสังเกต พฤติกรรมที่แสดงออกของ ผู้เรียน	แบบสังเกต พฤติกรรม	5. ผู้เรียนมีจิตอาสาชั้นการ พัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

ใบกิจกรรมที่ 1
บุคคลหรือหน่วยงานที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม

ใบกิจกรรมที่ 2
ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนของเรา

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

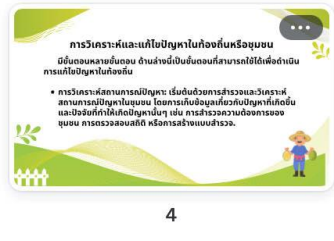
1

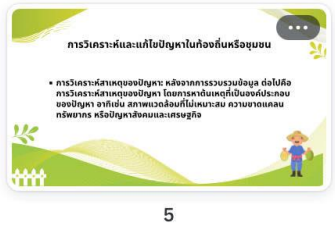
2

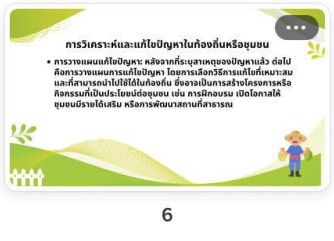
3

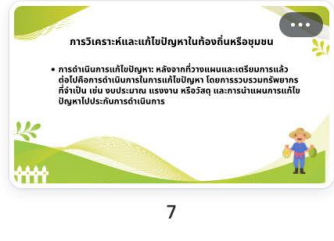
4

5

6

7

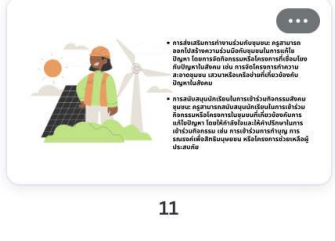
8

9

10

11

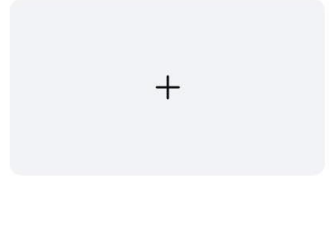
12

13

14

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ สำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากระดับพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมาในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	การมีส่วนร่วม				ความรับผิดชอบ				จิตอาสา				น้าการเปลี่ยนแปลง				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
 ไม่ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรม 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
9-16	ดีมาก
6-8	ดี
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การพิจารณา ผู้เรียนได้คะแนนอยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ จึงจะถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 7 นาที ทำความดีเพื่อสังคม	
รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพ	หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (4 ปี)
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 3 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

1. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับสร้างกิจกรรมหรือโครงการที่เน้นการกระทำดีในสังคม
2. เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการกระตุ้นความรู้ด้วยการถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้
3. รู้ขั้นตอนของการนำความรู้มาถ่ายทอดสู่ผู้อื่นได้
4. แบ่งปันประสบการณ์ความรู้สู่ผู้อื่นหรือสังคมได้

สาระการเรียนรู้

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานช่างพื้นฐาน
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สู่สังคม
3. การสรุปสาระสำคัญของวิชาชีพช่าง และวิชาชีพครู

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนชวนคิด ชวนคุยเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนในสังคม ของผู้เรียนแต่ละคน ว่านอกจากทำหน้าที่ของตนเองแล้ว ยังช่วยเหลือผู้อื่น หรือสังคมอย่างไรบ้าง
2. ผู้สอนเริ่มต้นด้วยการนำเสนอข้อมูลหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการทำความดีเพื่อสังคม เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การสนับสนุนการศึกษาสำหรับเด็กที่จำเป็นต้องการ หรือการเลี้ยงสัตว์ไร้บ้าน ใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ภาพถ่าย วิดีโอ หรือเรื่องราวเพื่อกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

1. แบ่งกลุ่มผู้เรียนให้ทำการสืบเสาะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องราวหรือปัญหาที่นำเสนอ
2. กลุ่มผู้เรียนจะต้องวางแผนและเลือกทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การจัดทำโปสเตอร์เพื่อสร้างความรับรู้ การจัดกิจกรรมเพื่อระดมทุน หรือการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ

3. ให้ผู้เรียนทำกิจกรรม โดยการเลือกเรื่องที่ตนเองสนใจ ใบกิจกรรมที่ 1 7 นาที ทำความดีเพื่อสังคม
4. ให้แต่ละกลุ่มออกแบบสื่อของตนเองผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์/สื่อดิจิทัล
5. แต่ละคนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ดำเนินการดังนี้

1. ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์จากการทำกิจกรรม สะท้อนคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับ และวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการทำความดี เช่น ผลกระทบที่เป็นที่รู้จักในสังคม หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเอง
2. นำเสนอและประเมิน (Presented and evaluated) เมื่อผลงานในกลุ่มสร้างเสร็จ ผู้เรียนในกลุ่มจะร่วมกันอภิปราย ประเมินผลงานร่วมกัน นำเสนอผลงาน และเรียนรู้อภิปรายผลงานของกลุ่มอื่นๆ เพื่อพิจารณาข้อบกพร่องและข้อควรปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและเชื่อมโยงจากสถานการณ์ที่พบเจอไปสู่การปรับปรุงและปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้
2. ผู้สอนและผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงวิธีการประยุกต์ใช้ประสบการณ์ที่ได้รับในการทำความดี และวิเคราะห์ว่าสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างไร
3. ชักชวนผู้เรียนให้ตัดสินใจและวางแผนการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการทำความดีในชีวิตประจำวันของตนเอง

สื่อ / แหล่งเรียนรู้ :

1. ภาพVDO
2. กรณีศึกษา

ภาระงาน / ชิ้นงาน :

1. แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
2. ใบกิจกรรมที่ 1 7 นาที ทำความดีเพื่อสังคม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ใบกิจกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม ใบกิจกรรม	ผู้เรียนได้คะแนนจากการ สังเกตพฤติกรรมในระดับ 3 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์

ใบกิจกรรมที่ 1
7 นาที ทำความดีเพื่อสังคม

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ สำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากระดับพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมาในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	การมีส่วนร่วม				ความรับผิดชอบ				จิตอาสา				นํ้าการเปลี่ยนแปลง				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
 ไม่ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรม 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
9-16	ดีมาก
6-8	ดี
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การพิจารณา ผู้เรียนได้คะแนนอยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ จึงจะถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 6 การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน	
รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพ	หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (4 ปี)
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 3 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

1. เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น
2. นำความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน และกลยุทธ์การสอนโดยใช้กระบวนการฝึกปฏิบัติ ไปคิดวิเคราะห์ที่สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆในการจัดการเรียนการสอน
3. ประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนที่ต้องออกฝึกปฏิบัติการสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน
4. ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

1. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
2. กลวิธีการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
3. กระบวนการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้/กลยุทธ์ในการสอน

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนนั่งล้อมวงเป็นวงกลม และให้ส่งตัวแทนออกมาครั้งละ 4 คน โดยให้ทายนิสัยและพฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันทายว่า เพื่อนแต่ละคนมีนิสัยหรือพฤติกรรมเป็นอย่างไรบ้าง
4. ผู้เรียนช่วยกันพินิจและทำนายลักษณะ พฤติกรรมที่เห็น
5. ผู้สอนอธิบายลักษณะของคนแต่ละทีศว่าเป็นอย่างไรบ้าง แล้วให้ผู้เรียนเลือกที่จะเป็นบุคคล 1 ทีศ ตามลักษณะของตนเอง

6. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเพื่อร่วมกันคิดและเขียนลงไปในกระดาษ ในประเด็นสำคัญต่อไปนี

- นิสัยที่คล้ายๆกันของสมาชิกในกลุ่ม
  - พฤติกรรมการเลือกซื้อของ
  - คำชมที่อยากได้ยินจากคนรอบข้าง
  - คำบ่นที่มักจะได้รับ
  - หากเราเป็นผู้เรียน เราจะชอบครูแบบไหน
7. ผู้เรียนช่วยกันสรุปและเลือกตัวแทนออกมานำเสนอผลงานของแต่ละทิศ
8. สะท้อนการเรียนรู้ร่วมกัน
9. ผู้สอนและผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนให้ดูคลิปวิดีโอการสอนสั้นๆ ระยะเวลา ไม่เกิน 10 นาที
2. ผู้เรียนช่วยกันอภิปรายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนนั้น
3. ผู้สอนให้แบ่งกลุ่มๆ ละ 5-6 คน เรียนรู้และสืบค้นเกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ กลวิธีการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. จากนั้นให้ผู้เรียนวางแผนในการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเลือกหัวข้อเรื่อง/เนื้อหาที่สนใจมาเพียงเรื่องเดียว
5. ให้ผู้เรียนออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้/กลยุทธ์ในการสอน โดยทำลงไปในปีกิจกรรมที่ 1 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้
6. แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย
7. ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ หน้าชั้นเรียนทีละกลุ่ม

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ดำเนินการดังนี้

1. สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันสะท้อนคิดและอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม
2. จากนั้นให้แต่ละคนไปเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง
3. ฝึกปฏิบัติการสอนหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้และสามารถนำไปประพฤติดิปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้
2. ร่วมกันถอดบทเรียนและแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้จริงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

สื่อ / แหล่งเรียนรู้ :

1. วิดีโอการสอน

ภาระงาน / ชิ้นงาน :

1. แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
2. แผนการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมินผล
ใบกิจกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรม	ผู้เรียนได้คะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมในระดับ 3 ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์
การประเมินตามสภาพจริง	แบบประเมินการสอน	ผู้เรียนได้คะแนนจากประเมินระดับดี ขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์

ใบกิจกรรมที่ 1
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้

.....
.....

เนื้อหาสาระการเรียนรู้

.....
.....
.....

หลักฐานผลการเรียนรู้

.....
.....
.....

กิจกรรมการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

การวัดและประเมินผล

.....
.....

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

.....
.....

สไลด์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

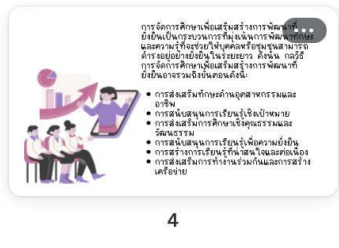
1

2

3

4

5

6

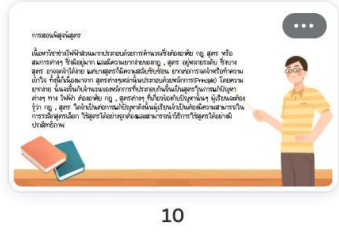
7

8

9

10

11

12

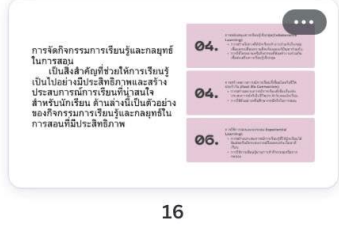
13

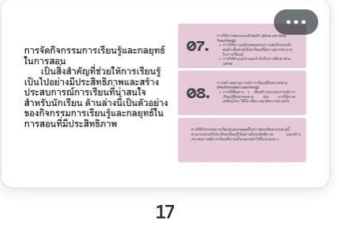
14

15

16

17

18

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ สำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากระดับพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมาในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	การมีส่วนร่วม				ความรับผิดชอบ				จิตอาสา				น้าการเปลี่ยนแปลง				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
 ไม่ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรม 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
9-16	ดีมาก
6-8	ดี
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การพิจารณา ผู้เรียนได้คะแนนอยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ จึงจะถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 7	
IED.Volunteer ครูช่างอาสาทำ	
รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพ	หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (4 ปี)
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 12 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

1. ยกตัวอย่างกิจกรรมจิตอาสาได้
2. เขียนข้อเสนอโครงการจิตอาสาที่ทำประโยชน์แก่สังคมส่วนร่วมได้
3. ปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะร่วมกับชุมชน สังคมได้
4. เขียนรายงานสรุปผลการทำกิจกรรมจิตอาสาได้
5. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายตามหน้าที่ ตรงต่อเวลา มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีจิตสำนึกสาธารณะและเสียสละให้สังคม

สาระการเรียนรู้

1. จิตอาสา (ความหมาย ความสำคัญ คุณลักษณะ)
2. โครงการจิตอาสา
3. การทำประโยชน์เพื่อสังคม
4. การมีจิตสำนึกสาธารณะ เสียสละให้สังคมและปฏิบัติงานร่วมมือกับผู้อื่น

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนจัดเตรียมเอกสาร สื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับความหมายของจิตอาสาและอาสาสมัคร ประโยชน์ของจิตอาสา และชี้แจงรายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมจิตอาสา

2. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

3. ผู้สอนกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการคิดในเรื่องความหมายของจิตสาธารณะ จิตอาสา และความหมายของการรับใช้สังคม กระบวนการการรับใช้สังคม และหลักการการรับใช้สังคม โดยสุ่มผู้เรียนในห้องเรียน 5-6 คน โดยการใช้คำถาม เช่น

- จิตสาธารณะ จิต อาสา คืออะไร การรับใช้สังคมคืออะไร

- กระบวนการการรับใช้สังคม มีอะไรบ้าง
- หลักการการรับใช้สังคม มีอะไรบ้าง
- ยกตัวอย่างบุคคลที่มีจิตสาธารณะ/จิตอาสา ที่ผู้เรียนรู้จัก
- เขาทำอะไรบ้างที่ก่อให้เกิดการมีจิตสาธารณะจิตอาสา
- ผู้เรียนปฏิบัติตนให้มีจิตสาธารณะหรือไม่ กับใครบ้าง และอย่างไรบ้าง
- ผู้เรียนอยากทำอะไรเพื่อสังคมบ้าง ที่จะส่งเสริมการมีจิตสาธารณะจิตอาสา

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูหนังสือ เรื่อง จิตอาสา ใช้เวลาในการดู 8-10 นาที และหลังจากหนังสือจบร่วมกันสรุปประเด็นในหนังสือ เช่นใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ผู้เรียนได้ข้อคิดอะไรจากการชมหนังสือเรื่องนี้
2. ผู้เรียนศึกษาความหมายจิตสาธารณะ และความหมายการรับใช้สังคมในใบความรู้ที่ 1 เรื่องความหมายจิตสาธารณะ และการรับใช้สังคม จากนั้นเขียนแผนผังความคิดลงในใบกิจกรรมที่ เรื่องความหมายจิตสาธารณะ และการรับใช้สังคม 1ม
3. ผู้เรียนศึกษากระบวนการการรับใช้สังคม และหลักการการรับใช้สังคมในใบความรู้ที่ 2 เรื่องกระบวนการการรับใช้สังคม และหลักการการรับใช้สังคม จากนั้นเขียนแผนผังความคิดลงในใบกิจกรรมที่ เรื่องสรุปกระบวนการการรับใช้สังคมและหลักการการรับใช้สังคม 2
4. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปความหมายจิตสาธารณะ จิตอาสา ความหมายการรับใช้สังคม กระบวนการการรับใช้สังคม และหลักการการรับใช้สังคม
5. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องการใช้ทักษะในการพูด การสังเกต และการสัมภาษณ์บุคคลที่มีจิตสาธารณะ จิตอาสา และคอยกระตุ้นเสริมเรื่องการเขียนแผนปฏิบัติงานการรับใช้สังคม ที่จะนำไปใช้ในการทำกิจกรรมรับใช้สังคม โดยใช้คำถาม เช่น
  1. ผู้เรียนจะใช้วิธีการพูดกับบุคคลที่มีจิตสาธารณะอย่างไร
  2. ผู้เรียนจะใช้วิธีการสังเกตท่าทาง วิธีการตอบคำถามของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ จิตอาสาอย่างไร
  3. ผู้เรียนจะใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่มีจิตสาธารณะ จิตอาสา อย่างไร
  4. ผู้เรียนเคยเขียนแผนปฏิบัติงานการรับใช้สังคมอย่างไรบ้าง
  5. การเขียนแผนปฏิบัติงานการรับใช้สังคมมีวิธีการอย่างไรบ้าง จะเริ่มต้นวางแผนงานอย่างไร

6. ผู้สอนเปิดวิดีโอทัศน์เรื่อง เทคนิคการพูด การสังเกต และการสัมภาษณ์ ใช้เวลาในการรับชม 10 นาที หลังจากผู้เรียนได้รับชมวิดีโอทัศน์จบแล้ว

7. ผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่มตามความสนใจของผู้เรียน กลุ่มละ 5 - 6 คน ให้ผู้เรียนออกไปสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนที่ผู้เรียนคิดว่ามีจิตสาธารณะ จิตอาสา แล้วเขียนบันทึกการสัมภาษณ์ลงในใบกิจกรรมที่ 3 เรื่องบุคคลที่มีจิตสาธารณะ จิตอาสา ในใจหนู แล้วมานำเสนอหน้าชั้น กลุ่มละไม่เกิน 5 นาที

8. ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ที่ 4 เรื่องการเขียนแผนปฏิบัติงานการรับใช้สังคม จากนั้น ทำใบกิจกรรมใบกิจกรรมที่ 5 เรื่องโครงการครูช่างอาสาพัฒนาสังคม

9. นำเสนอโครงการโดยการให้ผู้เรียนออกมานำเสนอแผนปฏิบัติงาน โครงการครูช่างอาสาพัฒนาสังคม ของกลุ่ม

10. ให้นักศึกษาลงมือทำโครงการครูช่างอาสาพัฒนาสังคม ตามแผนที่ได้วางไว้ประกอบด้วย

ฐานที่ 1 เสริมสร้างความเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ฐานที่ 2 ครูช่างเรียนรู้สื่อสร้างสรรค์

ฐานที่ 3 รอบรู้พื้นฐานงานไฟฟ้าฟ้าเบื้องต้น

ฐานที่ 4 ครูช่างกับการบริการวิชาการสู่สังคม

นอกจากนี้ยังแบ่งกิจกรรมฝึกฝนทักษะความเป็นครูและทักษะงานช่างพื้นฐานออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กิจกรรมพืชน้อง

กลุ่มที่ 2 มาเยี่ยมหาอาสาสอนน้อง

กลุ่มที่ 3 แต่งแต้มเติมฝัน สร้างสรรค์เพื่อน้อง

กลุ่มที่ 4 ครูช่างสร้างสรรค์จาก PVC

กลุ่มที่ 5 ไฟฟ้ามาหานะเธอ

กลุ่มที่ 6 สร้างสื่อ สร้างสรรค์

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปผลจากการทำโครงการครูช่างอาสาพัฒนาสังคม โดยแต่ละกลุ่มดำเนินการสรุปและรายงานผลการดำเนินโครงการ พร้อมทั้งเสนอปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ลงในใบกิจกรรมที่ 5 บันทึกจิตอาสา

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการดังนี้

1. ผู้เรียนได้ตระหนักในคุณค่าตน และเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะทำความดีต่อไป
2. ผู้เรียนเลือกคุณค่าที่ตนทำได้และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ แล้ววางแผน การใช้อย่างรอบคอบ
3. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงจากสถานการณ์ที่พบเจอไปสู่กระบวนการคิดและปรับปรุงการประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีขึ้น และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

สื่อ / แหล่งเรียนรู้ :

1. ภาพVDO หนังสือ เรื่องจิตอาสา จำนวน 1 เรื่อง
2. ใบความรู้ที่ 1 เรื่องความหมายจิตสาธารณะ จิตอาสา และการรับใช้สังคม
3. ใบความรู้ที่ 2 เรื่องกระบวนการการรับใช้สังคม และหลักการรับใช้สังคม
4. ใบความรู้ที่ 3 เรื่องการเขียนแผนปฏิบัติงานการรับใช้สังคม
5. ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องความหมายจิตสาธารณะ จิตอาสา และการรับใช้สังคม
6. ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องสรุปกระบวนการการรับใช้สังคม และหลักการการรับใช้สังคม
7. ใบกิจกรรมที่ 3 เรื่องบุคคลที่มีจิตสาธารณะ จิตอาสา ในใจหนู
8. ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่องโครงการครูช่างอาสาพัฒนาสังคม
9. ใบกิจกรรมที่ 5 บันทึกจิตอาสา
10. วีดิทัศน์ เรื่องเทคนิคการพูด การสังเกต และการสัมภาษณ์

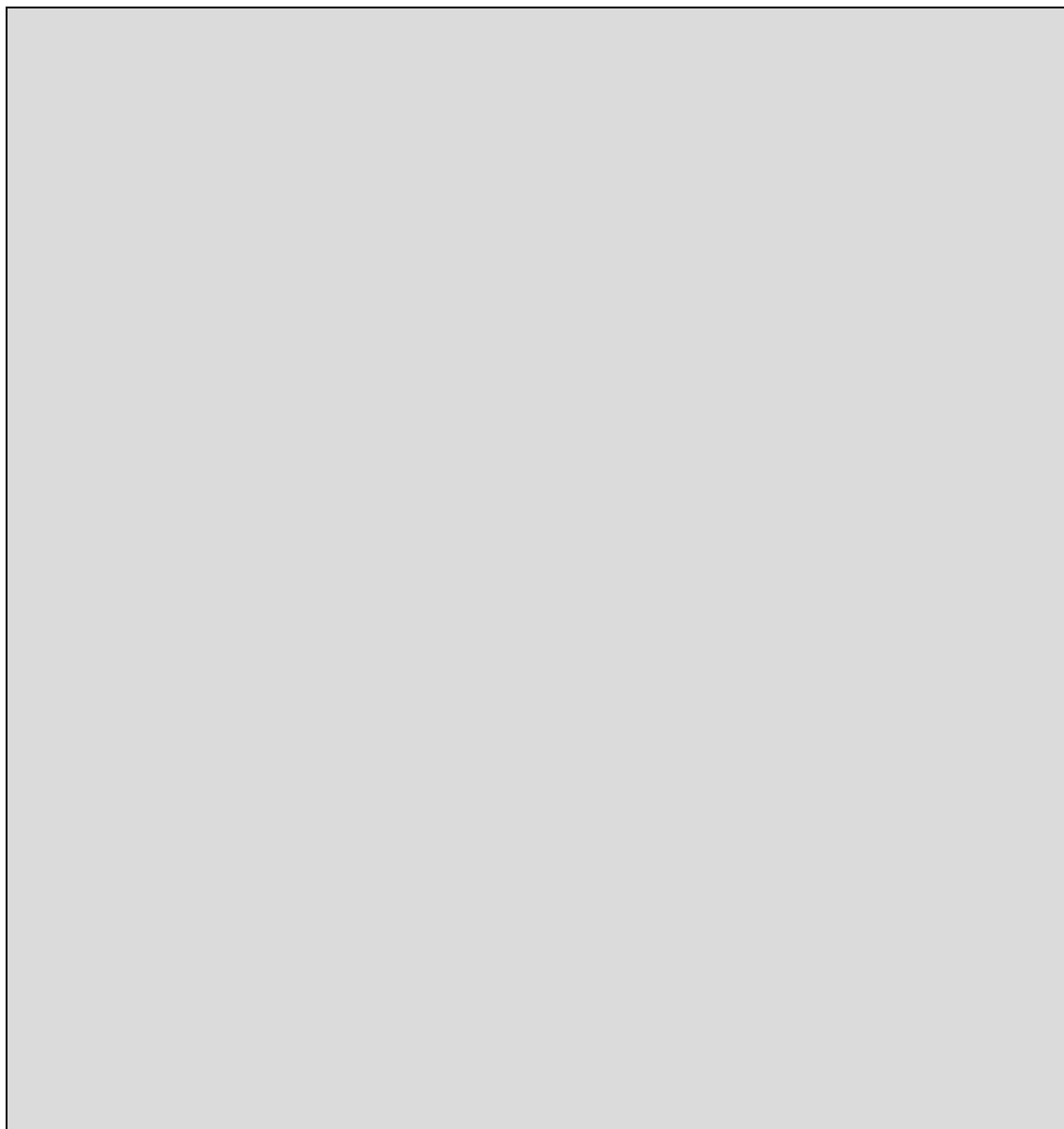
- ภาระงาน / ชิ้นงาน :
1. แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
  2. ใบกิจกรรมที่ 4 โครงการครูช่างอาสาพัฒนาสังคม

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมินผล
ตรวจผลงาน	แบบประเมินผลงานผู้เรียน	1. ผู้เรียนอธิบาย ความหมายของจิต สาธารณะ และการรับใช้สังคมได้ร้อยละ 70ระดับ ดีขึ้นไป
		2. ผู้เรียนสรุป กระบวนการรับใช้สังคม และ หลักการของการรับใช้ สังคมได้ร้อยละ 70 ระดับ ดีขึ้นไป
		3. ผู้เรียนสามารถสรุป การใช้ทักษะการพูด การ สังเกต และการ สัมภาษณ์ได้ร้อยละ 70 ระดับดีขึ้นไป
		4. ผู้เรียนสามารถใช้ ทักษะการเขียนแผนปฏิบัติการ การรับใช้สังคมได้ร้อยละ 70 ระดับดีขึ้นไป

ใบกิจกรรมที่ 1

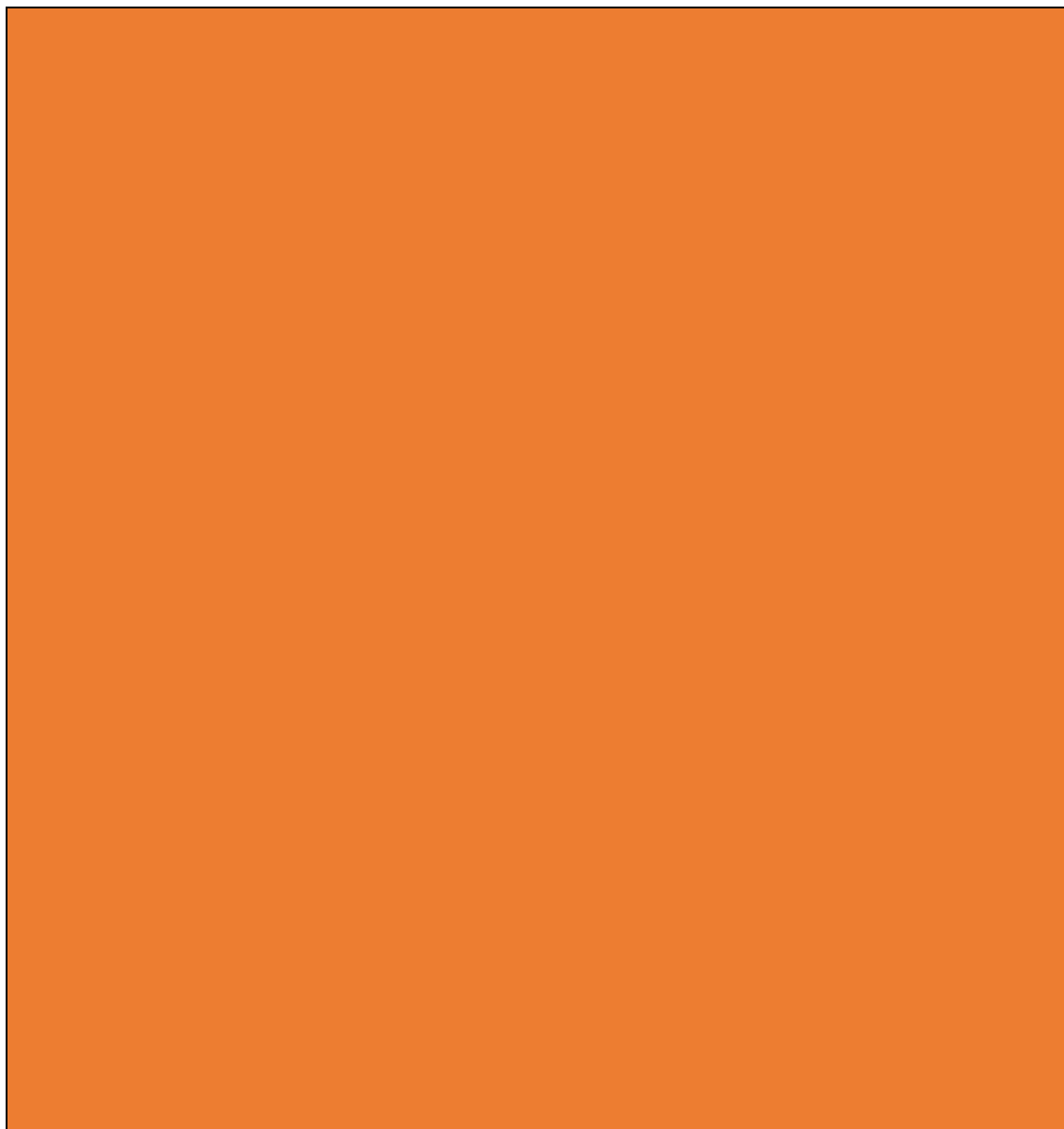
เรื่อง ความหมายจิตสาธารณะ จิตอาสา และการรับใช้สังคม

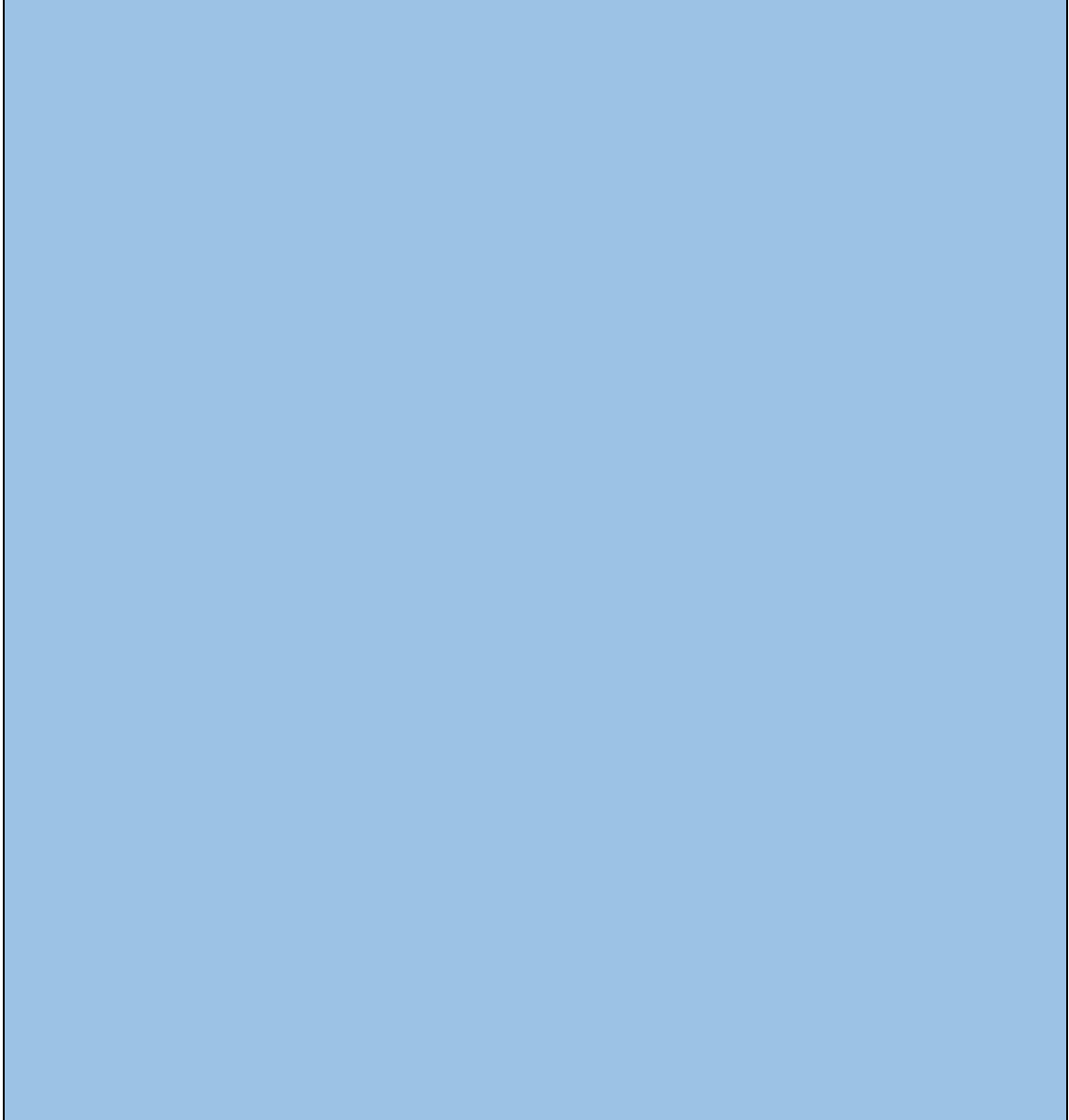

ใบกิจกรรมที่ 2

เรื่อง สรุปกระบวนการการรับใช้สังคม และหลักการการรับใช้ สังคม

ใบกิจกรรมที่ 3
เรื่องบุคคลที่มีจิตสาธารณะ จิตอาสา ในใจหนู

วัน/เวลา/สถานที่ดำเนินการ ....
งบประมาณ ....
ผลที่เกิดกับตนเอง ....
ผลที่เกิดกับผู้อื่น ....
ผลที่เกิดกับส่วนรวม ....

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความเป็นครูวิชาชีพ
Being a Professional Teacher

รหัสวิชา ๒๕-๕๐๑-๕๐๑
สำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา
ภาคเรียนที่ ๑ ปีที่ ๑ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๑
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ระบุจุดประสงค์การเรียนรู้
3. ระบุเนื้อหาสาระ
4. ระบุกิจกรรมการเรียนรู้
5. ระบุสื่อและแหล่งเรียนรู้
6. ระบุวิธีการวัดและประเมินผล
7. ระบุภาระงาน

2

IED Volunteer ครูข้างอาสาฬ้า

จิตอาสา

3

จิตสำนึกกับความเป็นครู

จิตอาสาครูข้างอาสาฬ้า

4

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

5

One day workshop

30 นาที

6

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

7

กิจกรรมกลุ่ม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม และเขียนโครงการ/กิจกรรมที่แสดงออกถึงจิตสำนึก (ด้านวิชาชีพ/ทางครู) จำนวน 1 โครงการ ตามประเด็นที่ระบุไว้ให้ต่อไปนี้

1. ชื่อโครงการ
2. หลักการและเหตุผล
3. วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย
4. วิธีการดำเนินงาน/กิจกรรม
5. งบประมาณ
6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

8

โครงสร้างกิจกรรม

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด
4. ศึกษารายละเอียด
5. ศึกษารายละเอียด
6. ศึกษารายละเอียด

9

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

10

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

11

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

12

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

13

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

14

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

15

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

16

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

17

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษารายละเอียด
2. ศึกษารายละเอียด
3. ศึกษารายละเอียด

18

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ สำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากระดับพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมาในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	การมีส่วนร่วม				ความรับผิดชอบ				จิตอาสา				นํ้าการเปลี่ยนแปลง				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1																		
2																		
3																		
4																		
5																		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้	2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรม	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
9-16	ดีมาก
6-8	ดี
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การพิจารณา ผู้เรียนได้คะแนนอยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ จึงจะถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8

ครูช่างผู้นำการเปลี่ยนแปลง

รายวิชา ความเป็นครูวิชาชีพ	หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (4 ปี)
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1	เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 3 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

1. วิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน/ชุมชนนำไปสู่การแก้ปัญหาโดยการวิจัยได้
2. มีทักษะและประสบการณ์การเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียนได้
3. มีภาวะผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพ มีความเข้มแข็งและกล้าหาญทางจริยธรรม สามารถชี้แนะและถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและสังคมอย่างสร้างสรรค์

สาระการเรียนรู้

1. หลักการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย
2. ความก้าวหน้าและการพัฒนาวิชาชีพครู
3. จรรยาบรรณวิชาชีพครู
4. การจัดการความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเรียนให้ผู้เรียนทราบ
2. ผู้สอนทำการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 8-10 คน โดยสามารถแบ่งกลุ่ม ตามความต้องการของผู้เรียนได้
3. ผู้สอนชวนคิดชวนคุยเกี่ยวกับภาระงานอย่างหนึ่งของผู้สอนที่ต้องทำ ก็คือวิจัย
4. ผู้สอนชวนคุยและยกตัวอย่างการเขียนเค้าโครงวิจัยในชั้นเรียน จากการเกิดประเด็นปัญหาวิจัยโดยเริ่มจากจุดเล็กๆ ในสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 สืบเสาะและลงมือปฏิบัติ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันระดมความคิดโดยทำกิจ กรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการ โดยให้แต่ละกลุ่มทำความเข้าใจเอกสารการเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน
2. ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดและออกมานำเสนอเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนที่กลุ่มสนใจ
3. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปประเด็นเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนของแต่ละกลุ่ม

ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดและอภิปราย ดำเนินการดังนี้

1. แต่ละกลุ่มรับฟังการสรุปผลการประเมินผลจากการนำเสนอของกลุ่ม
2. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุป เรื่องเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 ประยุกต์และนำการเปลี่ยนแปลง ดำเนินการดังนี้

ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและเชื่อมโยงจากสถานการณ์ที่พบเจอไปสู่การปรับปรุงและปรับเปลี่ยนการประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ดีขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้

สื่อ / แหล่งเรียนรู้ :

1. ภาพVDO
2. ตัวอย่างการเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน
3. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง การเขียนเค้าโครงการวิจัย

- ภาระงาน / ชิ้นงาน :
1. แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้
  2. ใบกิจกรรมที่ 1 เค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมินผล
ตรวจผลงาน	แบบประเมินผลงานผู้เรียน	ผู้เรียนสามารถเค้า โครงการวิจัยในชั้นเรียนได้ ร้อยละ 70 ระดับดีขึ้นไป

ใบกิจกรรมที่ 1 เค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน

คำชี้แจง ให้นักศึกษาระดมความคิดเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่องวิจัย
2. ความเป็นมาและสภาพตามหลักการและเหตุผล
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
6. วิธีการวิจัย
7. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
8. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
9. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
10. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

ประวัติผู้เขียน

